

Національна академія правових наук України
Національний університет
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»
Науково-дослідний інститут
правового забезпечення інноваційного розвитку
Національної академії правових наук України

**НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ КОМЕНТАР
ЗАКОНУ УКРАЇНИ
«ПРО ОСОБЛИВОСТІ СТРАХУВАННЯ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ
З ДЕРЖАВНОЮ ПІДТРИМКОЮ»**

*За редакцією доктора юридичних наук, професора,
члена-кореспондента НАПрН України
А. М. Статівки*

Харків
«Юрайт»
2013

Рекомендовано до друку:

*Президією Національної академії правових наук України
(постанова № 2 від 2 жовтня 2012 р.);*

*Вченою радою Національного університету
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»
(протокол № 2 від 16 жовтня 2012 р.);*

*Вченою радою Науково-дослідного інституту правового забезпечення
інноваційного розвитку Національної академії правових наук України
(протокол № 9 від 14 вересня 2012 р.)*

Рецензенти:

В. М. Єрмоленко, доктор юридичних наук, професор;

А. М. Мірошніченко, доктор юридичних наук, професор

Науково-практичний коментар Закону України «Про особли-
Н 34 вості страхування сільськогосподарської продукції з державною
підтримкою» / За ред. А.М. Статівки. – Харків : Юрайт, 2013.
– 432 с.
ISBN 978-966–2740–16–5

У виданні подано науково-практичний коментар Закону України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою», що був прийнятий Верховною Радою України 9 лютого 2012 року. Зважаючи на набрання чинності названим нормативно-правовим актом з 1 липня 2012 року та його важливе значення для врегулювання відносин щодо страхування ризиків сільськогосподарського виробництва, науково-практичний коментар містить постатейний виклад матеріалу до усіх положень закону. У додатку подано тексти (витяги з них) основних нормативно-правових актів, що регламентують зазначені відносини.

Науково-практичний коментар розрахований на юристів-практиків в аграрній сфері, керівників сільськогосподарських підприємств, а також на науковців-правників, викладачів і студентів юридичних, аграрних навчальних закладів, а також на всіх, кого цікавлять питання аграрного права.

ISBN 978-966–2740–16–5

ББК 67.9(УКР)307

© Гетьман А. П., Жушман В. П.,

Корнієнко В. М. та ін., 2012

© «Юрайт», оформлення, 2012

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ:

Гетьман Анатолій Павлович – академік Національної академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор;

Жушман Віктор Павлович – кандидат юридичних наук, професор;

Корнієнко Валентина Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент;

Корнієнко Ганна Сергіївна – кандидат юридичних наук;

Курман Тетяна Вікторівна – кандидат юридичних наук, доцент;

Панченко Вікторія Валеріївна – кандидат юридичних наук;

Самсонова Яна Олексіївна – кандидат юридичних наук;

Станіславський Валерій Петрович – кандидат юридичних наук.

Статівка Анатолій Миколайович – член-кореспондент Національної академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор;

Туєва Оксана Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент;

Уркевич Віталій Юрійович – доктор юридичних наук, доцент;

Шульга Михайло Васильович – член-кореспондент Національної академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор.

ЗМІСТ

ЧАСТИНА ПЕРША

ПЕРЕДМОВА	13
Преамбула	16
Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	23
Стаття 1. Основні поняття	23
Стаття 2. Правова база регулювання відносин страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою	30
Стаття 3. Принципи страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою	34
Розділ II. СУБ'ЄКТИ І ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ СТРАХУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ З ДЕРЖАВНОЮ ПІДТРИМКОЮ	37
Стаття 4. Суб'єкти страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою	37
Стаття 5. Предмет договору страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою	41
Розділ III. УМОВИ І ПОРЯДОК СТРАХУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ З ДЕРЖАВНОЮ ПІДТРИМКОЮ	46
Стаття 6. Страховий випадок	46
Стаття 7. Страхування урожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень	50

Стаття 8. Страхування сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції	54
Стаття 9. Визначення страхової суми	57
Стаття 10. Визначення страхового платежу (страхової премії) за договорами страхування та порядок його сплати	58
Стаття 11. Визначення збитку у разі настання страхового випадку при страхуванні урожаю	59
Стаття 12. Визначення збитку у разі настання страхового випадку при страхуванні сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції	62
Стаття 13. Порядок повідомлення про страховий випадок та оформлення страхового акта	64
Стаття 14. Виплата страхового відшкодування	70
Розділ IV. ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ ТА ЇХ ОБ'ЄДНАННЯ	73
Стаття 15. Діяльність страховиків	73
Стаття 16. Аграрний страховий пул	81
Стаття 17. Функції та завдання Аграрного страхового пулу	89
Стаття 18. Страхові фонди Аграрного страхового пулу	91
Стаття 19. Органи управління та контролю Аграрного страхового пулу	95
Стаття 20. Ведення обліку	97
Розділ V. ДОГОВІР СТРАХУВАННЯ	100
Стаття 21. Порядок укладення договору страхування	100
Стаття 22. Умови договору страхування	104
Стаття 23. Термін дії договору страхування	107
Стаття 24. Припинення дії договору страхування	109

Розділ VI. ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА СТРАХУВАННЯ СІЛЬСЬКО- ГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ	113	<i>Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р., № 8073-X (витяг)</i>	186
Стаття 25. Сутність державної підтримки	113		
Стаття 26. Порядок надання фінансової підтримки	115	<i>Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р., № 2341-III (витяг)</i>	187
Розділ VII. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА ВИРІШЕННЯ СПОРІВ	123	<i>Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 р., № 1798-XII (витяг)</i>	191
Стаття 27. Відповідальність та вирішення спорів	123		
Розділ VIII. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ	130	<i>Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р., № 2747-IV (витяг)</i>	195
ЧАСТИНА ДРУГА			
ДОДАТОК	138	<i>Закон України «Про страхування» від 7 березня 1996 р., № 85/96-ВР</i>	198
<i>Закон України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» від 9 лютого 2012 р., № 4391-VI</i>	138	<i>Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» від 24 червня 2004 р., № 1877-IV</i>	247
<i>Конституція України від 28 червня 1996 року (витяг)</i>	161	<i>Закон України «Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001 - 2004 років» від 18 січня 2001 р., № 2238-III (витяг)</i>	285
<i>Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р., № 435-IV (витяг)</i>	163	<i>Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» від 17 липня 1997 року № 469/97-ВР (витяг)</i>	287
<i>Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р., № 436-IV (витяг)</i>	173	<i>Закон України «Про зерно та ринок зерна в Україні» від 4 липня 2002 р., № 37-IV (витяг)</i>	288
<i>Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р., № 2755-VI (витяг)</i>	178		

Закон України
«Про приєднання до Конвенції
про торгівлю зерном»
від 6 липня 2010 р., № 2439-VI 291

Закон України
«Про ідентифікацію
та реєстрацію тварин»
від 4 червня 2009 р., № 1445-VI 292

Закон України
«Про Кабінет Міністрів України»
від 7 жовтня 2010 р., № 2591-VI (витяг) 298

Закон України
«Про ліцензування певних
видів господарської діяльності»
від 1 червня 2000 р., № 1775-II (витяг) 300

Закон України
«Про фінансові послуги та державне
регулювання ринків фінансових послуг»
від 12 липня 2001 р., № 2664-III (витяг) 302

Закон України
«Про захист персональних даних»
від 1 червня 2010 р., № 2297-VI (витяг) 308

Закон України
«Про Державний земельний кадастр»
від 7 липня 2011 р., № 3613-VI (витяг) 310

Закон України
«Про захист національного товаровиробника
від субсидованого імпорту»
від 22 грудня 1998 р., № 331-XIV (витяг) 311

Закон України
«Про державну реєстрацію юридичних осіб
та фізичних осіб – підприємців»
від 15 травня 2003 р., № 755-IV (витяг) 312

Закон України
«Про третейські суди»
від 11 травня 2004 р., № 1701-IV (витяг) 317

Указ Президента України
«Про Міністерство аграрної політики
та продовольства України»
від 23 квітня 2011 р., № 500/2011 (витяг) 320

Указ Президента України
«Про Національну комісію
з цінних паперів та фондового ринку»
від 23 листопада 2011 р., № 1063/2011
(витяг) 353

Указ Президента України
«Про затвердження Положення
про Державну ветеринарну
та фітосанітарну службу України»
від 13 квітня 2011 р., № 464/2011
(витяг) 356

Указ Президента України
«Про Державну інспекцію сільського
господарства України»
від 13 квітня 2011 р., № 459/2011 (витяг) 361

Указ Президента України
«Про Державне агентство
рибного господарства України»
від 16 квітня 2011 р., № 484/2011 (витяг) 363

Постанова Кабінету Міністрів України
 від 15 серпня 2012 р., № 813 «Про затвердження
 Порядку та умов надання сільськогосподарським
 товаровиробникам державної підтримки
 у страхуванні сільськогосподарських культур
 шляхом здеешевлення страхових платежів (премій)
 і переліку сільськогосподарських культур
 та видів страхових ризиків (продуктів),
 на які у 2012 році надається компенсація
 вартості страхових платежів (премій)» 366

Постанова Кабінету Міністрів України
 від 15 серпня 2012 р., № 841 «Про затвердження
 Порядку визнання ризиків у сільському
 господарстві катастрофічними та надання
 і використання бюджетної позики
 (державної фінансової допомоги)
 у разі їх виникнення» 375

Постанова Кабінету Міністрів України
 від 23 квітня 2003 р., № 590 «Про затвердження
 Порядку і правил проведення обов'язкового
 страхування тварин на випадок загибелі,
 знищення, вимушеного забою, від хвороб,
 стихійних лих та нещасних випадків» 379

Постанова Кабінету Міністрів України
 від 25 серпня 2004 р., № 1102 «Про затвердження
 Порядку використання коштів, передбачених
 у державному бюджеті для надання підтримки
 фермерським господарствам» (витяг) 393

Постанова Кабінету Міністрів України
 від 25 травня 2011 р., № 616 «Про затвердження
 Положення про Державний реєстр
 баз персональних даних
 та порядок його ведення» (витяг) 396

Розпорядження Державної комісії
 з регулювання ринків фінансових послуг України
 від 28 серпня 2003 р., № 40
 «Про затвердження ліцензійних умов
 провадження страхової діяльності» (витяг) 400

Розпорядження Державної комісії
 з регулювання ринків фінансових послуг України
 від 13 липня 2004 р., № 1590
 «Про затвердження професійних вимог
 до керівників та головних бухгалтерів
 фінансових установ» (витяг) 419

ЧАСТИНА ПЕРША

ПЕРЕДМОВА

Аграрній сфері господарювання притаманні значні особливості щодо організації виробничо-господарської діяльності. Ризики такої діяльності є значно вищими, ніж в інших сферах виробництва. Це обумовлено вирішальним впливом на неї природно-кліматичних умов, використанням при її здійсненні природних ресурсів (земельних ділянок, вод, лісів та ін.) та живих біологічних організмів (рослин і тварин), сезонністю сільсько-господарського виробництва¹.

Викладене наочно ілюструється значними збитками, що були завдані сільськогосподарським товаровиробникам внаслідок стихійний лих влітку 2008 року, тривалих та сильних заморозків взимку 2012 року, які сягають 300 млн грн.

У світі давно винайдено механізм мінімізації таких негативних явищ – страхування ризиків, у тому числі у сфері сільського господарства. Воно є однією з найефективніших форм захисту інтересів сільськогосподарських товаровиробників і мінімізації майнових втрат. Як зазначається у спеціальній літературі, будь-яка діяльність містить у собі небезпеку втрат, що отримала назву «ризик». Застосувавши математичну прогресію, маємо: активізація діяльності є передумовою збільшення критичної ваги ризиків на сучасних ринках, що у свою чергу, потребує створення інститутів їх мінімізації й закріплення правового підґрунтя функціонування останніх².

Сутність страхування, у тому числі й у сфері сільського господарства, полягає у накопиченні за рахунок періодичних платежів певних грошових коштів (фондів), які у разі настання певних подій використовуються для відшкодування збитків. Ці збитки є негативними наслідками, що призводять до неможливості вико-

¹ Уркевич В.Ю. Правові питання страхування ризиків сільськогосподарського виробництва // Вісник Академії митної служби України. Серія «Право». – 2009. – № 2 (3). – С. 44.

² Чайкін І.Б. Правове регулювання страхування валютних ризиків в Україні / І.Б. Чайкін // Проблеми законності: Респ. міжвідом. наук. зб. / Відп. ред. В.Я. Тацій. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2005. – Вип. 75. – С. 128.

нання зобов'язань, переважно через втрату (знищення, загибель) об'єкта зобов'язань¹.

Агостраховання поширене в усьому світі. Так, наприклад, у США страхують до 70% сільськогосподарських культур, у Іспанії – до 80%, а у Канаді – до 60%. Лідером агостраховання в Україні є Полтавська область, де застраховано лише 16,7% посівів, а по інших областях цей показник у рази менший². Найбільша кількість укладених договорів за попередні роки в сфері агостраховання спостерігалася в Україні у 2007 році – 4397 шт.³ Слід погодитися з тим, що страхуванню у сфері сільського господарства притаманні певні функції, одна з яких – функція забезпечення продовольчої безпеки країни. Реалізація цієї функції страхової системи на державному рівні визначає захищеність вітчизняного сільськогосподарського товаровиробника від реалізації низки страхових ризиків, гарантуючи йому рентабельність виробництва стратегічної сільськогосподарської продукції, населенню країни – достатнє харчування, а в екстремальних умовах – уникнення голоду⁴.

Страховання ризиків у сфері сільського господарства має значні особливості, що вперше за роки незалежності України було враховано на законодавчому рівні, коли 9 лютого 2012 року Верховна Рада України прийняла Закон «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» № 4391-VI⁵ (далі – Закон). Таким чином зроблено ще один

крок до вдосконалення правового регулювання відносин із страхування сільськогосподарської продукції та надання державної допомоги аграрним товаровиробникам у названій сфері.

Оскільки названий Закон набрав чинності з 1 липня 2012 року, автори науково-практичного коментарю намагалися надати допомогу, передусім практичним працівникам та спеціалістам сільськогосподарських підприємств, в організації належного вивчення, у тлумаченні його окремих положень та наданні рекомендації щодо їх застосування. Авторський колектив, що склали співробітники кафедр земельного та аграрного права, екологічного права Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», сподівається на активне обговорення науковцями положень коментованого Закону, що надасть можливість усунути у подальшому недоліки у правовому регулюванні відносин щодо страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

*Керівник авторського колективу,
доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент Національної
академії правових наук України
А.М. Статівка*

¹ Статівка А.М. Про деякі аспекти правового регулювання ринку страхування сільськогосподарської продукції / А.М. Статівка // Проблеми вдосконалення земельного законодавства та правового забезпечення аграрного виробництва: матер. міжн. наук.-практ. конф. (17-18 квітня 2008 року, м. Біла Церква). – Біла Церква, 2008. – С. 13.

² Котенева О. Агострахование будет обязательным / О. Котенева // Первая крымская информационно-аналитическая газета. – 2012. – № 11 (47). – С. 6.

³ Рубцова Н.М. Проблемні аспекти розвитку агостраховання в Україні / Н.М. Рубцова // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – 2011. – №4. – С. 25.

⁴ Песоцкий В. Регулирование агрорисков в Украине / В. Песоцкий // Юридичний радник. – 2009. – № 2 (28). – С. 17, 18.

⁵ Офіц. вісн. України. – 2012. – № 19. – Ст. 708.

ЗАКОН УКРАЇНИ

«Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою»

Цей Закон регулює відносини у сфері страхування сільськогосподарської продукції, що здійснюється з державною підтримкою, з метою захисту майнових інтересів сільськогосподарських товаровиробників і спрямований на забезпечення стабільності виробництва в сільському господарстві.

Коментований Закон відповідно до правил юридичної техніки починається з преамбули, де зазначається про сферу дії Закону та мету його прийняття.

Отже, Закон регулює відносини у сфері страхування сільськогосподарської продукції, що здійснюється з державною підтримкою, з метою захисту майнових інтересів сільськогосподарських товаровиробників і спрямований на забезпечення стабільності виробництва в сільському господарстві.

Якщо розглянути теоретичний аспект відносин щодо страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, то окремі представники аграрно-правової науки, які досліджують ці проблеми, пропонують визначати аграрні страхові правовідносини як врегульовану нормами права (як аграрного, так й інших галузей) систему суспільних відносин, які виникають між сільськогосподарськими підприємствами та їх членами, структурними підрозділами і органами управління з приводу формування страхового (резервного) фонду та щодо доцільності здійснення дій по страхуванню майна сільськогосподарського підприємства; а також відносини, що виникають між сільськогосподарськими підприємствами та фінансовими установами на підставі договорів страхування, та між сільськогосподарськими підприємствами і

органами державної влади з приводу реалізації державних програм у сфері аграрного страхування¹.

У цілому з таким визначенням можна погодитися. Виходячи ж з того, що предметом аграрного права є урегульовані нормами аграрного та традиційних галузей права, засновані на багатоукладності форм власності та форм господарювання реальні суспільні відносини, об'єднані цілями, завданнями суб'єктів аграрного підприємництва (якими є сільськогосподарські підприємства), їхньої діяльністю з виробництва продуктів харчування та сільськогосподарської сировини, є підстави стверджувати, що страхові правовідносини сільськогосподарських підприємств – частина зовнішніх аграрних правовідносин, що входять до відповідного предмету правового регулювання².

Більше того вважаємо, що в аграрному праві можна виділяти правовий інститут страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, основу якого становлять норми коментованого Закону.

Структурно Закон складається з восьми розділів, що вміщують 27 статей. Розділ I «Загальні положення» містить визначення основних понять, вказує на правову базу регулювання відносин страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою та принципи такого страхування. Розділ II «Суб'єкти і предмет договору страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» визначає суб'єктів розглядуваних відносин і предмет договору страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою. У Розділі III «Умови і порядок страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» визначається страховий випадок, вміщено особливості страхування урожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень, сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринниць-

¹ Див.: Гориславська І.В. Правове регулювання страхових відносин сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.06 «Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право» / І.В. Гориславська. – К., 2010. – С. 3, 4.

² Аграрне право України: підручник / за заг. ред. В.М. Єрмоленка. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – С. 470.

кої продукції, особливості визначення страхової суми при страхуванні названих видів сільськогосподарської продукції, визначення страхового платежу (страхової премії) за договорами страхування та порядок його сплати, визначення збитку у разі настання страхового випадку при страхуванні урожаю та окремо при страхуванні сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції, порядок повідомлення про страховий випадок, а також оформлення страхового акта та виплати страхового відшкодування. Розділ IV «Вимоги до страховиків та їх об'єднання» регулює діяльність страховиків, визначає статус Аграрного страхового пулу, його функції та завдання, порядок формування ним страхових фондів, органи управління та контролю Аграрного страхового пулу, ведення обліку страховиків. Розділ V «Договір страхування» присвячено порядку укладення договору страхування, його умовам, терміну дії та припинення договору. У Розділі VI «Державна підтримка страхування сільськогосподарської продукції» визначено сутність такої державної підтримки та порядок надання фінансової підтримки. Розділ VII «Відповідальність та вирішення спорів» містить однойменну заключну статтю Закону, а Розділ VIII «Прикінцеві положення» – інформацію щодо порядку набрання чинності Законом, про внесення змін до окремих Законів України та завдання Кабінету Міністрів України у зв'язку з прийняттям Закону.

Зазначимо, що в юридичній літературі неодноразово висловлювалися думки щодо необхідності прийняття окремого нормативно-правового акту у вигляді закону щодо страхування в сільському господарстві. Так, пропонувалося прийняття законів України «Про страхування в сільському господарстві»¹, «Про особливості здійснення ризиків страхування сільськогосподарської продукції з державною фінансовою підтримкою»², «Про державну

¹ Домбровський С.Ф. Про окремі правові проблеми страхування сільськогосподарського виробництва від ризиків / С.Ф. Домбровський // Проблеми розвитку аграрного та земельного права України: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (25 травня 2011 р., м. Київ). – К.: Обрії, 2011. – С. 76.

² Домбровський С.Ф. Про деякі правові питання подальшого розвитку страхування в сільському господарстві України / С.Ф. Домбровський // Сучасні тенденції розвитку національного законодавства України: зб. тез міжн.

фінансову підтримку ризиків сільськогосподарського виробництва»¹, однак ці пропозиції не були реалізовані.

Якщо звернутися до історії розвитку страхових відносин у колишньому СРСР, то важливим для страхування у сільському господарстві СРСР свого часу був Закон РСРС від 4 квітня 1940 р. «Про обов'язкове окладне страхування», який став результатом тривалого досвіду державного страхування в СРСР². Закон брав під підвищений захист колективні посіви сільськогосподарських культур і колгоспних тварин, а також тварин у господарстві громадян. Практику страхування врожаю сільськогосподарських культур на території України розпочав Держстрах у 1941 році. Це було так зване обов'язкове окладне страхування, яке поширювалося на всі сільськогосподарські культури, а також сади, ягідники, виноградники, посіви і насадження у парниках і теплицях. Причому такого широкого охоплення страхування культур і площ у світовій практиці не спостерігалось³. Страхування проводили на випадок несприятливої дії граду, зливи, бурі, вогню, вимокання, вимерзання, випрівання, заморозків, повені, посухи. Тарифні ставки диференціювалися за видом стихійного лиха, групами культур, їх територіальним розташуванням. Указ Президії Верховної Ради СРСР та постанова Ради Міністрів СРСР «Про державне обов'язкове страхування майна колгоспів» від 28 серпня 1967 року встановили обов'язкове страхування всього майна колгоспів (врожай, тварин, будівель, споруд, сільськогосподарської техніки, обладнання, продукції, багаторічних насаджень).

Початок 1991 року ознаменувався визнанням за колгоспами права добровільного страхування майна, а радгоспи до 1996 року підпадали під дію обов'язкового страхування⁴. З 1994 року держава відмовила-

наук.-практ. конф. (19-20 травня 2011 р., м. Київ) / Упор. О.М. Гончаренко. – К.: Видавн. центр НУБіП України, 2011. – С. 287.

¹ Мушенко В.В. Фінансово-правове регулювання державної підтримки сільськогосподарського виробництва в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 / В.В. Мушенко. – К., 2011. – С. 12.

² Об обязательном окладном страховании: Закон СССР от 4 апреля 1940 г. // Ведом. Верховн. Совета СССР. – 1940. – № 12.

³ Сосенко О. Як застрахувати врожай. – К., 2005. – С. 15.

⁴ Сосенко О. Досвід страхування сільськогосподарських ризиків в Україні / О. Сосенко // Управління ризиками в агробізнесі: практи. конф., 17-18 грудня 2002 р. – К., 2002. – С. 39.

ся від відповідальності за розрахунок по страховим відшкодуванням з сільськогосподарськими підприємствами. Як зазначається в аграрно-правовій літературі, створення сучасної системи законодавства, що регулює страхову діяльність в Україні, розпочалося з прийняттям Декрету Кабінету Міністрів України «Про страхування» від 10 травня 1993 р., № 47-93¹. Декрет заклав фундамент системи правового регулювання страхової діяльності, визначив основоположні поняття, пов'язані з цим специфічним видом економічної діяльності, визначив принципи державної демонополізації та державного регулювання і нагляду за страховою діяльністю².

Щодо агрострахування в сучасній Україні, то вперше необхідність здійснення обов'язкового страхування врожаю сільськогосподарської продукції в національному законодавстві була вміщена у Законі України від 7 березня 1996 р. «Про страхування», згідно ст. 6 якого передбачалося обов'язкове страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень у радгоспах та інших державних сільськогосподарських підприємствах. Отже, таке обов'язкове страхування поширювалося лише на обмежене коло сільськогосподарських товаровиробників – державні сільськогосподарські підприємства. Інші аграрні товаровиробники суб'єктами обов'язкового страхування не були.

Надалі, було прийнято Закон України від 18 січня 2001 р. «Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001 - 2004 років», ст. 15 якого було передбачено, що обов'язкове страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень здійснюється державними сільськогосподарськими підприємствами, а стосовно врожаю зернових культур і цукрових буряків – сільськогосподарськими підприємствами всіх форм власності. При цьому частково страхові платежі по такому обов'язковому страхуванню врожаю мали компенсуватися за рахунок Державного бюджету України – у розмірі не менше 50 відсотків витрат, понесених сільськогосподарськими підприємствами.

¹ Відом. Верховн. Ради України. – 1993. – № 29. – Ст. 320.

² Гориславська І.В. Генезис законодавства, що регулює аграрні страхові відносини / І.В. Гориславська // Наук. вісн. Нац. університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Право» / Ред. кол.: Д.О. Мельничук (голова) та ін. – 2011. – Вип. 165. – Частина 1. – С. 65-69.

тами. Зазначена норма була повністю відтворена у новій редакції Закону України від 4 жовтня 2001 р. «Про страхування» (п. 11 ч. 1 ст. 7). Таким чином відбулася зміна правових приписів щодо обов'язкового страхування ризиків сільськогосподарського виробництва і поширення його не лише на державні, а й підприємства інших форм власності стосовно окремих видів врожаю сільськогосподарських культур.

На виконання названих законодавчих приписів, постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень державними сільськогосподарськими підприємствами, врожаю зернових культур і цукрових буряків сільськогосподарськими підприємствами всіх форм власності» від 11 липня 2002 р., № 1000¹ були затверджені відповідні Правила та умови проведення цього виду обов'язкового страхування.

Зокрема, названими Правилами, які втратили чинність згідно постанови Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2010 р., № 818², передбачалося, що обов'язкове страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень проводиться з метою гарантування економічної та продовольчої безпеки держави, створення сприятливих умов для розвитку аграрного сектору економіки, захисту інтересів сільськогосподарських підприємств. Об'єктом обов'язкового страхування є майнові інтереси, що не суперечать законодавству і пов'язані з неотриманням або недоотриманням врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень, зернових культур і цукрових буряків. До страхових ризиків, на випадок яких проводиться страхування, належать град, пожежа, вимерзання, ураган, буря, злива, зсув, повінь, сель, посуха, повне раптове знищення посівів карантинними шкідниками.

Проте надалі Законом України від 4 червня 2009 р. «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення механізмів державного регулювання ринку сільськогосподарської

¹ Офіц. вісн. України. – 2002. – № 29. – Ст. 1379.

² Офіц. вісн. України. – 2010. – № 68. – Ст. 2455.

продукції»¹ було внесено зміни до Законів України, у тому числі й до Закону України «Про страхування». Зокрема, виключено п. 11 ч. 1 ст. 7 названого Закону, який якраз і передбачав проведення обов'язкового страхування врожаю сільськогосподарських культур. Тобто, іншими словами, з моменту набрання чинності 15 липня 2009 року Законом від 04 червня 2009 р., страхування врожаю сільськогосподарських культур в Україні не є обов'язковим².

Ще одним різновидом обов'язкового страхування, яке стосувалося виробничо-господарської діяльності аграрних товаровиробників, було страхування тварин. Правові приписи щодо необхідності здійснення названого виду страхування існували до набрання чинності Законом у п. 30 ч. 1 ст. 7 Закону України «Про страхування», згідно якого проводилося обов'язкове страхування тварин на випадок загибелі, знищення, вимушеного забою, від хвороб, стихійних лих та нещасних випадків у випадках та згідно з переліком тварин, встановленими Кабінетом Міністрів України. Останній визначено постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування тварин на випадок загибелі, знищення, вимушеного забою, від хвороб, стихійних лих та нещасних випадків» від 23 квітня 2003 р., № 590³. Оскільки про цей вид страхування буде згадуватися надалі у коментарі, тут ми його детально коментувати не будемо.

Детально зміст усіх норм Закону викладено у коментарі до відповідних його статей.

¹ Офіц. вісн. України. – 2009. – № 53. – Ст. 1821.

² Уркевич В.Ю. Правові питання страхування ризиків сільськогосподарського виробництва / В.Ю. Уркевич // Вісник Академії митної служби України. Серія «Право». – 2009. – № 2 (3). – С. 46.

³ Офіц. вісн. України. – 2003. – № 17. – Ст. 780.

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Основні поняття

1. Для цілей цього Закону наведені нижче терміни використовуються в такому значенні:

андеррайтинг - процес аналізу запропонованих до страхування ризиків, прийняття рішень про страхування певного ризику та визначення тарифної ставки, адекватної ризику, франшизи та інших умов договору;

державна підтримка - надання сільськогосподарському товаровиробнику з державного бюджету в порядку, встановленому цим Законом, грошових коштів у вигляді субсидій для оплати частини страхового платежу (страхової премії), нарахованого за договором страхування;

договір страхування (стандартний договір страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою від сільськогосподарських виробничих ризиків) - договір страхування, що укладається між страховиком і страхувальником - сільськогосподарським товаровиробником із страхування сільськогосподарської продукції на умовах, встановлених законом. Типові договори страхування розробляються для кожного страхового продукту та/або для окремої культури і погоджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику, та національною комісією, що здійснює регулювання у сфері ринків фінансових послуг. У рамках програми державної підтримки страхування сільськогосподарської продукції страхові компанії використовують тільки стандартні договори страхування;

застраховане майно - майно сільськогосподарського товаровиробника, щодо якого укладено договір страхування відповідно до цього Закону;

катастрофічні ризики у сільському господарстві - надзвичайні ситуації техногенного і природного характеру, велика сукупність або масштаби проявів стихійних сил природи (посуха, град, морози, повені тощо) і діяльності людини у про-

цесі створення матеріальних благ (аварії, пожежі тощо), що завдають збитки у значних розмірах.

Порядок визнання ризику катастрофічним визначається Кабінетом Міністрів України;

сільськогосподарський страховий ризик (страховий ризик) - ризик загибелі (втрати, пошкодження) застрахованих посівів (посадок), загибелі (недобору, недоотримання) застрахованого урожаю, загибелі (втрати, вимушеного забою, вимушеного знищення, травматичного пошкодження або захворювання) застрахованих сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей і тваринницької продукції, що належать сільськогосподарському товаровиробникові на праві власності або на іншій законній підставі, внаслідок настання страхової події, яка передбачена договором страхування;

сільськогосподарський товаровиробник - юридична особа незалежно від організаційно-правової форми, яка займається виробництвом сільськогосподарської продукції та/або розведенням, вирощуванням та виловом риби у внутрішніх водоймах та її переробкою на власних чи орендованих потужностях, у тому числі з власновиробленої сировини на давальницьких умовах, та здійснює операції з її постачання;

стандартний договір перестрахування - договір перестрахування, укладений членами Аграрного страхового пулу на однакових умовах;

стандартний страховий продукт (страховий продукт) - комплекс документів, що містить певні визначені (стандартні) умови страхування, які не можуть змінюватися і є обов'язковими для виконання сторонами за договором страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою;

страхувальник - сільськогосподарський товаровиробник, який уклав із страховиком договір страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою;

страховий платіж (страховий внесок, страхова премія) - плата за страхування, що сплачується страхувальником страховику згідно з договором страхування;

страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою - економічні відносини щодо страхового захисту майнових інтересів сільськогосподарських товаровиробників у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених цим Законом, за рахунок грошових фондів, що формуються у страховика шляхом сплати страхувальником страхових платежів (премій), частина яких компенсується за рахунок державних субсидій, та доходів від розміщення коштів цих фондів, яке здійснюється відповідно до положень цього Закону і визначається наявністю та особливостями ризиків, носіями яких є сільськогосподарські рослини і тварини.

2. Інші терміни використовуються в цьому Законі у значеннях, що встановлені в Законі України «Про страхування».

1. Перша частина коментованої ст. 1 Закону містить визначення основних понять, що вживаються у Законі. Зокрема, тлумачаться категорії «андеррайтинг», «державна підтримка», «договір страхування (стандартний договір страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою від сільськогосподарських виробничих ризиків)», «застраховане майно», «катастрофічні ризики у сільському господарстві», «сільськогосподарський страховий ризик (страховий ризик)», «сільськогосподарський товаровиробник», «стандартний договір перестрахування», «стандартний страховий продукт (страховий продукт)», «страхувальник», «страховий платіж (страховий внесок, страхова премія)», «страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою». Окремі з них викликають значний інтерес, тому розглянемо їх детальніше.

Так, державна підтримка визначається як надання сільськогосподарському товаровиробнику з державного бюджету в порядку, встановленому цим Законом, грошових коштів у вигляді субсидій для оплати частини страхового платежу (страхової премії), нарахованого за договором страхування. Отже, фактично така підтримка надається у вигляді певної грошової суми та зводиться до фінансової підтримки, як одного з різновидів державної підтримки, що є більш ширшим поняттям за своїм змістом.

Договір страхування (або ж стандартний договір страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою від сільськогосподарських виробничих ризиків) визначається як договір страхування, що укладається між страховиком і страхувальником - сільськогосподарським товаровиробником із страхування сільськогосподарської продукції на умовах, встановлених законом. При цьому на Міністерство аграрної політики та продовольства України та Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг покладено обов'язок щодо розроблення типових договорів страхування для кожного страхового продукту та (або) для окремої культури. У свою чергу страхові компанії при проведенні страхування у рамках програми державної підтримки страхування сільськогосподарської продукції мають використовувати тільки стандартні договори страхування. На даний момент зазначені типові договори страхування не затверджено.

Застрахованим майном вважається майно сільськогосподарського товаровиробника, стосовно якого укладено договір страхування відповідно до цього Закону.

Важливим є визначення катастрофічних ризиків у сільському господарстві як надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру, великої сукупності або масштаби проявів стихійних сил природи (посуха, град, морози, повені тощо) і діяльності людини у процесі створення матеріальних благ (аварії, пожежі тощо), що завдають збитки у значних розмірах. Порядок визнання ризику катастрофічним визначено Кабінетом Міністрів України постановою «Про затвердження Порядку визнання ризиків у сільському господарстві катастрофічними та надання і використання бюджетної позики (державної фінансової допомоги) у разі їх виникнення» від 15 серпня 2012 р., № 841¹. Зокрема, цим нормативно-правовим актом катастрофічним ризиком визначаються ризикові обставини, які спричиняють пошкодження або знищення більш як 30 відсотків площ рослинницької продукції.

Сільськогосподарський страховий ризик (страховий ризик) – ризик загибелі (втрати, пошкодження) застрахованих посівів (посадок), загибелі (недобору, недоотримання) застрахованого

¹ Офіц. вісн. України. – 2012. – № 68. – Ст. 2778.

урожаю, загибелі (втрати, вимушеного забою, вимушеного знищення, травматичного пошкодження або захворювання) застрахованих сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей і тваринницької продукції, що належать сільськогосподарському товаровиробникові на праві власності або на іншій законній підставі, внаслідок настання страхової події, яка передбачена договором страхування. У свою чергу страховий платіж (страховий внесок, страхова премія) визначаються як плата за страхування, що сплачується страхувальником страховику згідно з договором страхування. Отже, категорії «страховий ризик» та «страховий платіж» – одні з визначальних у страхових правовідносинах.

Науковці зазначають, що особливості сільськогосподарського ризику визначаються специфікою виробництва в галузі. Якщо для промисловості найбільш серйозними порушеннями виробничого процесу є відмова машин і устаткування, аварійні ситуації, то для сільськогосподарського виробництва такими порушеннями являються зміни в процесах органогенезу (росту і розвитку тварин) у рослинництві, що призводять до ушкодження і загибелі сільськогосподарських культур. У тваринництві порушення виробничих процесів призводить до хвороб й загибелі тварин¹.

Цікавою є інтерпретація поняття «сільськогосподарський товаровиробник», що міститься у ст. 1 Закону. Отже, сільськогосподарським товаровиробником пропонується вважати юридичну особу незалежно від організаційно-правової форми, яка займається виробництвом сільськогосподарської продукції та (або) розведенням, вирощуванням і виловом риби у внутрішніх водоймах та її переробкою на власних чи орендованих потужностях, у тому числі з власновиробленої сировини на давальницьких умовах, та здійснює операції з її постачання. Зазначимо, що наведене визначення «сільськогосподарський товаровиробник» насправді не є коректним, оскільки зазвичай до таких товаровиробників відносяться особи як юридичні, так і фізичні (ст. 1 Закону України від 18 січня 2001 р. «Про стимулювання розвитку сільського

¹ Гориславська І.В. Правове регулювання страхових відносин сільськогосподарських підприємств: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. / Гориславська Інна Вікторівна. – К., 2010. – С. 83.

господарства на період 2001-2004 років»¹, ст. 1 Закону України від 17 липня 1997 р. «Про сільськогосподарську кооперацію»²). Однак коментована стаття Закону до сільськогосподарських товаровиробників відносить чомусь лише юридичних осіб, тобто сільськогосподарські підприємства, і саме вони можуть брати участь у відносинах щодо страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою. Лише сільськогосподарські підприємства можуть виступати страхувальниками, оскільки надалі коментована частина ст. 1 Закону якраз і визначає, що страхувальником є сільськогосподарський товаровиробник, який уклав із страховиком договір страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

Також в публікаціях звертається увага й на те, що до сільськогосподарських товаровиробників Закон чомусь відносить підприємства, що займаються не лише виробництвом, а й постачанням сільськогосподарської продукції. Це визначення, на думку окремих вчених, є дивним, якщо врахувати, що йдеться про урожай, тобто продукцію, отриману на землі. Можливо, неточність буде усунута з прийняттям критеріїв, про які йдеться у ч. 3 ст. 5 Закону³.

У коментованій статті також визначено поняття «стандартний договір перестрашування» як договір перестрашування, укладений членами Аграрного страхового пулу на однакових умовах та «стандартний страховий продукт (страховий продукт)» як комплекс документів, що містить певні визначені (стандартні) умови страхування, які не можуть змінюватися і є обов'язковими для виконання сторонами за договором страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою. Уявляється, що запровадження саме стандартних страхових продуктів у відносинах щодо страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою є цілком виправданим, оскільки таким чином мінімізуються можливі ризики для держави, пов'язані з участю у таких відносинах.

¹ Відом. Верховн. Ради України. – 2001. – № 11. – Ст. 52.

² Відом. Верховн. Ради України. – 1997. – № 39. – Ст. 261.

³ Поливодский А. Новый угрозой / А. Поливодский // Юридическая практика. – 2012. – №24 (755). – 12 июня. – С. 20.

Разом з тим, Закон містить також визначення ключової категорії «страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою». Це економічні відносини щодо страхового захисту майнових інтересів сільськогосподарських товаровиробників у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених цим Законом, за рахунок грошових фондів, що формуються у страховика шляхом сплати страхувальником страхових платежів (премій), частина яких компенсується за рахунок державних субсидій, та доходів від розміщення коштів цих фондів, яке здійснюється відповідно до положень цього Закону і визначається наявністю та особливостями ризиків, носіями яких є сільськогосподарські рослини і тварини. Зазначене поняття увібрало в себе ознаки відносин щодо страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, до яких можна віднести наступні:

1) це економічні відносини;

2) ці відносини виникають щодо страхового захисту майнових інтересів сільськогосподарських товаровиробників;

3) названі відносини складаються лише у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених Законом;

4) страховий захист майнових інтересів сільськогосподарських товаровиробників здійснюється за рахунок грошових фондів, що формуються у страховика шляхом сплати страхувальником страхових платежів (премій);

5) частина страхових платежів (премій) компенсується за рахунок державних субсидій, та доходів від розміщення коштів зазначених фондів, страхувальнику;

6) страхувальниками можуть бути виключно юридичні особи – сільськогосподарські підприємства;

7) даний вид страхування характеризується наявністю та особливостями ризиків, носіями яких є сільськогосподарські рослини і тварини.

2. Частина 2 коментованої статті 1 Закону визначає, що інші терміни використовуються в Законі у значеннях, що встановлені в Законі України «Про страхування».

Так, у Законі України від 7 березня 1996 р. «Про страхування» (в редакції Закону України від 4 жовтня 2001 р.¹) закріплено

¹ Відом. Верховн. Ради України. – 2002. – № 7. – Ст. 50.

поняття страхування, страховиків, форми страхування, види добровільного та обов'язкового страхування, страхова сума, страхове відшкодування і франшиза, договір страхування, валюта страхування та ін. Окремі з них будуть розкриті надалі у коментарі.

Стаття 2. Правова база регулювання відносин страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою

1. Відносини у сфері страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою регулюються Конституцією України, Цивільним кодексом України, Законом України «Про страхування», законом про Державний бюджет України на відповідний рік, цим та іншими законами України і нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до них.

1. Коментована ст. 2 Закону визначає правову базу регулювання відносин страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

Передусім ці відносини унормовуються положеннями Конституції України від 28 червня 1996 року як Основного Закону нашої держави. Згідно ст. 1 Конституції Україна є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (ст. 19). Стаття 41 проголошує, що кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю. Статтею 42 Конституції гарантовано право кожного на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом. Вважаємо, що ці та інші конституційні положення закладають підвалини правового регулювання відносин щодо страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

Норми Цивільного кодексу України від 16 січня 2003 року¹ регулюють широке коло відносин, у тому числі вони застосовуються й до відносин щодо страхування сільськогосподарської

¹ Офіц. вісн. України. – 2003. – № 11. – Ст. 461.

продукції з державною підтримкою. Зокрема, Книга п'ята «Зобов'язальне право» вказаного Кодексу має спеціальну главу 67 «Страхування» (статті 979-999), що містить норми щодо визначення договору страхування (ст. 979), предмету цього договору (ст. 980), його форми (ст. 981), істотних умов договору страхування (ст. 982), моменту набрання чинності цим договором (ст. 983), сторін у договорі страхування (ст. 984), укладення договору страхування на користь третьої особи (ст. 985), співстрахування (ст. 986), договору перестрахування (ст. 987), обов'язків страховика (ст. 988), обов'язків страхувальника (ст. 989), умов та порядку здійснення страхової виплати (ст. 990), відмови від здійснення страхової виплати (ст. 991), відповідальності страховика (ст. 992), переходу до страховика прав страхувальника щодо особи, відповідальної за завдані збитки (ст. 993), зміни страхувальника - фізичної особи у договорі страхування (ст. 994), наслідків припинення юридичної особи – страхувальника (ст. 995), наслідків визнання страхувальника - фізичної особи недієздатною або обмеження її цивільної дієздатності (ст. 996), припинення договору страхування (ст. 997), недійсності договору страхування (ст. 998) та обов'язкового страхування (ст. 999). Наведені положення Цивільного кодексу України також використовуються при регулюванні відносин щодо страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

Спеціальним нормативним актом, який регулює страхові відносини у будь-яких сферах суспільного життя, є Закон України від 7 березня 1996 р. «Про страхування», що діє зараз у редакції Закону України від 4 жовтня 2001 р.¹ Вказаний Закон містить наступні положення: поняття страхування (ст. 1), страховики (ст. 2), страхувальники (ст. 3), предмет договору страхування (ст. 4), форми страхування (ст. 5), добровільне страхування та його види (ст. 6), види обов'язкового страхування (ст. 7), страховий ризик і страховий випадок (ст. 8), страхова сума, страхова виплата, страхове відшкодування і франшиза (ст. 9), страховий платіж, страховий тариф (ст. 10), співстрахування (ст. 11), перестрахування (ст. 12), об'єднання страховиків (ст. 13), товариства взаємного страхування (ст. 14), посередницька діяльність у сфері страхування (ст. 15), до-

¹ Відом. Верховн. Ради України. – 2002. – № 7. – Ст. 50.

говір страхування (ст. 16), правила страхування (ст. 17), укладання і початок дії договору страхування (ст. 18), валюта страхування (ст. 19), обов'язки страховика (ст. 20), обов'язки страхувальника (ст. 21), зміна страхувальника - фізичної особи в договорі страхування (ст. 22), наслідки втрати страхувальником прав юридичної особи (ст. 23), наслідки визнання страхувальника-громадянина недієздатним (ст. 24), порядок і умови здійснення страхових виплат та страхового відшкодування (ст. 25), відмова у страхових виплатах або страховому відшкодуванні (ст. 26), перехід до страховика прав страхувальника щодо особи, відповідальної за заподіяні збитки (ст. 27), припинення дії договору страхування (ст. 28), недійсність договору страхування (ст. 29), умови забезпечення платоспроможності страховиків (ст. 30), страхові резерви (ст. 31), фонди страхових гарантій (ст. 32), особливості ведення бухгалтерського обліку та звітності страховиків (ст. 33), публікація страховиками річних балансів (ст. 34), державний нагляд за страховою діяльністю (ст. 35), функції та права спеціального уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах нагляду за страховою діяльністю (ст. ст. 36, 37), ліцензування страхової діяльності (ст. 38), відмова у видачі ліцензії на проведення страхової діяльності та розгляд спорів щодо її відкликання (ст. 39), таємниця страхування (ст. 40), взаємовідносини страховика і держави (ст. 41), гарантії прав та законних інтересів страховиків (ст. 42), ліквідація, реорганізація та санація страховика (ст. 43), страхування іноземців, осіб без громадянства та іноземних юридичних осіб на території України (ст. 44), розгляд спорів (ст. 45), міжнародні договори (ст. 46) та прикінцеві положення.

Окрім викладеного, відносини щодо страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою регламентуються законом України про Державний бюджет України на відповідний рік, адже саме у цьому нормативно-правовому акті визначаються обсяги надання сільськогосподарським товаровиробникам з державного бюджету грошових коштів у вигляді субсидій для оплати частини страхового платежу (страхової премії), нарахованого за договором страхування у конкретному році.

Також відносини страхування продукції з державною підтримкою регламентуються приписами Господарського кодексу Украї-

ни від 16 січня 2003 року¹, зокрема § 2 «Страхування» Глави 35 «Особливості правового регулювання фінансової діяльності». Кодекс містить визначення страхування у сфері господарювання (ст. 352), вказівку на суб'єктів страхової діяльності у сфері господарювання (ст. 353), положення про договір страхування (ст. 354) та щодо законодавства про страхування у сфері господарювання (ст. 355).

Оскільки основи державної політики у бюджетній, кредитній, цінovій, регуляторній та інших сферах державного управління щодо стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції та розвитку аграрного ринку, а також забезпечення продовольчої безпеки населення визначаються Законом України від 24 червня 2004 р. «Про державну підтримку сільського господарства України»², то він також має значення для регулювання відносин страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, яке виступає спеціальним видом державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників.

Серед підзаконних нормативно-правових актів, що також унормовують відносини страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, можна назвати, наприклад, Указ Президента України «Про Міністерство аграрної політики та продовольства України» від 23 квітня 2011 р., № 500/2011³, яким затверджено Положення про дане Міністерство, що є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України, а також головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з питань формування та забезпечення реалізації державної аграрної політики, політики у сфері сільського господарства та з питань продовольчої безпеки держави. Згідно п. 4 Положення, Мінагрополітики України відповідно до покладених на нього завдань бере участь, у тому числі, й у формуванні та реалізації страхової політики у сільській місцевості.

¹ Офіц. вісн. України. – 2003. – № 11. – Ст. 462.

² Відом. Верховн. Ради України. – 2004. – № 49. – Ст. 527.

³ Офіц. вісн. України. – 2011. – № 31. – Ст. 1326.

Стаття 3. Принципи страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою

1. Основними принципами страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою є:

підтримка стабільності фінансового становища і кредитоспроможності сільськогосподарських товаровиробників у разі загибелі (знищення, втрати), пошкодження застрахованого майна внаслідок несприятливих природно-кліматичних умов чи інших несприятливих подій, визначених у стандартних договорах страхування;

обов'язковість укладення договору страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою як умови при наданні сільськогосподарським товаровиробникам окремих видів державної підтримки та дотацій, визначених Кабінетом Міністрів України;

рівна доступність до державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників незалежно від їх організаційно-правової форми;

забезпечення відшкодування збитку, завданого страховальникам внаслідок настання страхових подій, у розмірі, порядку і на умовах, встановлених цим Законом;

виконання зобов'язань України у сфері міжнародної торгівлі.

1. Коментована стаття Закону закріплює основні принципи страхування сільськогосподарської продукції. Оскільки правовий принцип визначається як вихідна засада, положення, начало регулювання тих чи інших суспільних відносин, то принципами страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою слід вважати вихідні засади правового регулювання суспільних відносин у цій сфері. Розглянемо ці принципи детальніше.

Першим у Законі зазначено принцип підтримки стабільності фінансового становища і кредитоспроможності сільськогосподарських товаровиробників у разі загибелі (знищення, втрати), пошкодження застрахованого майна внаслідок несприятливих природно-кліматичних умов чи інших несприятливих подій,

визначених у стандартних договорах страхування. Цей принцип є основною вимогою у правовому регулюванні відносин щодо страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, відображає сутність такого страхування. Адже само по собі страхування якраз і є механізмом підтримки фінансового становища і кредитоспроможності сільськогосподарських товаровиробників у разі настання певних негативних обставин, обумовлених несприятливими природно-кліматичними умовами чи іншими несприятливими подіями.

Принцип обов'язковості укладення договору страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою як умови при наданні сільськогосподарським товаровиробникам окремих видів державної підтримки та дотацій, визначених Кабінетом Міністрів України, містить певні елементи механізму державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників. Іншими словами, при наданні окремих видів державної підтримки та дотацій, передбачених, наприклад, Законом України «Про державну підтримку сільського господарства України», обов'язковим є укладення договору страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою. Таким чином держава намагається забезпечити себе від витрачання бюджетних коштів для надання фінансової підтримки тим товаровиробникам, які не застрахували ризики своєї діяльності. Однак з реалізацією цього принципу може виникнути й наступна проблема. Оскільки страхування з державною підтримкою здійснюється лише щодо певних видів сільськогосподарської продукції, то відповідно й договір страхування сільськогосподарський товаровиробник може укласти виключно щодо такої сільськогосподарської продукції. А звідси цей товаровиробник претендувати на отримання конкретного виду державної підтримки, дотацій не зможе.

Зазначимо, що на даний час окремі види державної підтримки та дотацій, що надаються за умови обов'язковості укладення договору страхування сільськогосподарської продукції, Кабінетом Міністрів України не визначені.

Важливим є принцип рівної доступності до державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників незалежно від їх організаційно-правової форми. Йдеться про те, що незважа-

ючи на організаційно-правову форму сільськогосподарського підприємства (а це може бути фермерське господарство, сільськогосподарський кооператив, приватне сільськогосподарське підприємство, приватно-орендне сільськогосподарське підприємство, державні та комунальні сільськогосподарські підприємства, акціонерні сільськогосподарські товариства, сільськогосподарські товариства з обмеженою відповідальністю та ін.), форму власності, на якій засноване сільськогосподарське підприємство (приватна, державна чи комунальна), вони мають рівний доступ до державної підтримки при страхуванні сільськогосподарської продукції. Тобто така підтримка має надаватися будь-якому сільськогосподарському підприємству за єдиної лише умови – укладення договору страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

Приписи коментованої ст. 3 Закону щодо забезпечення відшкодування збитку, завданого страхувальникам внаслідок настання страхових подій, у розмірі, порядку і на умовах, встановлених Законом та виконання зобов'язань України у сфері міжнародної торгівлі, мають важливе значення при регламентуванні відносин страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою. Однак навряд чи наведені положення слід відносити до основних принципів страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, вони є лише певними положеннями, які мають враховуватися при здійсненні правового регулювання.

Окрім наведених у статті Закону та вже розглянутих, до принципів страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою можна віднести й принцип законності, який містить загальні вимоги до неухильного дотримання, виконання нормативно-правових приписів законодавства України.

Важливим у відносинах страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою є принцип оптимального поєднання публічних та приватних інтересів у розглядуваній сфері. В юридичній літературі висловлена думка, що оптимальність поєднання вказаних інтересів полягає у виборі найкращих варіантів, що забезпечать реалізацію системи цих інтересів. Тому немає необхідності культивувати інтереси залежно від

суб'єктів. Становлення ринкових відносин зовсім не припускає пріоритетності інтересів окремих осіб порівняно з інтересами держави¹. Отже, завдяки реалізації цього принципу можна гарантувати дотримання як публічних інтересів держави у сталому розвитку сільського господарства, підвищенні виробництва продовольства, гарантуванні продовольчої безпеки, так й інтересів приватних осіб – сільськогосподарських товаровиробників у нарощуванні обсягів власного виробництва, збільшенні своїх доходів.

Також можна запропонувати включення до принципів страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою й принципу пріоритетності державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників органічної продукції, тобто продукції, вирощеної без використання хімічно-синтезованих мінеральних добрив, ГМО, а щодо продукції тваринництва – то з використанням кормів без консервантів, стимуляторів росту та апетиту, антибіотиків та гормонів, утримання й транспортування їх у безстресових умовах. Таким чином можна буде стимулювати виробництво саме органічної продукції в Україні шляхом надання державної підтримки при її страхуванні.

Розділ II СУБ'ЄКТИ І ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ СТРАХУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ З ДЕРЖАВНОЮ ПІДТРИМКОЮ

Стаття 4. Суб'єкти страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою

1. Суб'єктами відносин страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою є страхувальники і страховики.

2. Страховиками є юридичні особи, що отримали відповідну ліцензію та відповідають вимогам, встановленим статтею 15 цього Закону.

¹ Стативка А.Н. Договори в агропромисловому комплексі України в умовах ринка / А.Н. Стативка. – Х.: Право, 1997. – С. 88, 89.

3. Державне регулювання у сфері страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою здійснюють Кабінет Міністрів України, національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.

1. Частина 1 ст. 4 Закону встановлює, що суб'єктами відносин страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою є страхувальники і страховики. Це ті особи, між якими безпосередньо виникають страхові відносини щодо сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

Як вже зазначалося раніше, відповідно до ст. 1 Закону страхувальником вважається сільськогосподарський товаровиробник, який уклав із страховиком договір страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою. Тобто це юридична особа – сільськогосподарське підприємство, яке є замовником та споживачем послуг зі страхування сільськогосподарської продукції. Страхувальниками можуть бути сільськогосподарські підприємства будь-яких форм власності та організаційно-правових форм (фермерські господарства, сільськогосподарські кооперативи, приватні сільськогосподарські підприємства, приватно-орендні сільськогосподарські підприємства, державні та комунальні сільськогосподарські підприємства, акціонерні сільськогосподарські товариства, сільськогосподарські товариства з обмеженою відповідальністю тощо).

2. Згідно частини 2 коментованої статті Закону, страховиками є юридичні особи, що отримали ліцензію та відповідають вимогам, встановленим ст. 15 цього Закону.

У свою чергу, частина 1 ст. 15 Закону визначає, що право страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою мають страховики, що відповідають вимогам Закону України «Про страхування», отримали ліцензію на здійснення цього виду страхування та є членами Аграрного страхового пулу. А згідно Закону України «Про страхування» страховиками визнаються фінансові установи, які створені у формі акціонерних, повних, командитних товариств або товариств з додатковою відповідальністю згідно з Законом України «Про господарські товариства» з урахуванням особливостей, передбачених цим Законом, а та-

кож одержали у встановленому порядку ліцензію на здійснення страхової діяльності. Учасників страховика повинно бути не менше трьох. Забороняється здійснювати страхову діяльність на території України страховиками-нерезидентами, крім таких видів страхової діяльності: (а) виключно із страхування ризиків, пов'язаних з морськими перевезеннями, комерційною авіацією, запуском космічних ракет і фрахтом (включаючи супутники), у разі, якщо об'єктом страхування є майнові інтереси, пов'язані з товарами, які транспортуються, та/або транспортним засобом, яким вони транспортуються, та/або будь-яка відповідальність, що виникає у зв'язку з таким транспортуванням товарів; (б) перестрахування; (в) страхове посередництво, таке як брокерські та агентські операції стосовно: перестрахування, виключно із страхуванням ризиків, пов'язаних з морськими перевезеннями, комерційною авіацією, запуском космічних ракет і фрахтом (включаючи супутники), у разі, якщо об'єктом страхування є майнові інтереси, пов'язані з товарами, які транспортуються, та/або транспортним засобом, яким вони транспортуються, та/або будь-яка відповідальність, що виникає у зв'язку з таким транспортуванням товарів; (г) допоміжні послуги із страхування, такі як консультаційні послуги, оцінка актуарного ризику та задоволення претензій (ч. 1 та 2 ст. 2).

Іншими словами, страховиками у відносинах страхування сільськогосподарської продукції є юридичні особи, які надають страхові послуги та відповідають таким вимогам:

1) створені як фінансові установи у формі акціонерних, повних, командитних товариств або товариств з додатковою відповідальністю згідно з Законом України «Про господарські товариства»;

2) є резидентами України;

3) мають не менше трьох учасників;

4) отримали ліцензію на здійснення відповідного виду страхування;

5) є членами Аграрного страхового пулу.

З приводу ліцензування страховиків в аграрно-правовій літературі справедливо стверджується, що фінансова сталість та успішність страховиків, що практикують страхування у сільсь-

кому господарстві, залежить від розміру накопичених ресурсів та їх розміщення. Сільськогосподарська діяльність є ризиковою, тому і вимоги до розміщення фінансових ресурсів таких страховиків повинні бути вищими. Ступінь обґрунтованості страхових тарифів та напрямки розміщення активів повинні включатися до переліку умов, виконання яких є необхідним для отримання страховими компаніями ліцензій на здійснення страхування врожаїв з наданням субсидій¹.

3. Частина 3 коментованої статті Закону називає ще одних суб'єктів страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, щоправда у сфері державного регулювання.

Передусім, це Кабінет Міністрів України, функції та компетенція якого визначені Конституцією України, а також Законом України від 7 жовтня 2010 р. «Про Кабінет Міністрів України»². Кабінет Міністрів України (Уряд України) є вищим органом у системі органів виконавчої влади, його діяльність спрямовується на забезпечення інтересів Українського народу шляхом виконання Конституції та законів України, актів Президента України, а також Програми діяльності Кабінету Міністрів України, схваленої Верховною Радою України, вирішення питань державного управління у сфері економіки та фінансів, соціальної політики, праці та зайнятості, охорони здоров'я, освіти, науки, культури, спорту, туризму, охорони навколишнього природного середовища, екологічної безпеки, природокористування, правової політики, законності, забезпечення прав і свобод людини та громадянина, протидії корупції, розв'язання інших завдань внутрішньої і зовнішньої політики, цивільного захисту, національної безпеки та обороноздатності (ст. ст. 1, 19). А згідно ст. 20 названого Закону, одним з основних повноважень Кабінету Міністрів України є забезпечення проведення державної аграрної політики та продовольчої безпеки держави. Більше того, згідно ч. 1 ст. 10 Закону України від 4 липня 2002 р. «Про зерно та ринок зерна в Ук-

¹ Гориславська І.В. Правове регулювання страхових відносин сільськогосподарських підприємств: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. / Гориславська Інна Вікторівна. – К., 2010. – С. 157.

² Відом. Верховн. Ради України. – 2011. – № 9. – Ст. 58.

раїні»¹, Кабінет Міністрів України здійснює державне регулювання ринку зерна шляхом проведення цінової політики на ринку зерна та страхування ризиків для суб'єктів зернового ринку. Отже, Кабінет Міністрів України є активним учасником відносин у сфері страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, хоча б в аспекті здійснення ним повноважень щодо прийняття підзаконних нормативних актів на виконання окремих положень Закону.

Спеціальним органом державного регулювання у сфері страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою є Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Дана Комісія діє на підставі Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, затвердженого Указом Президента України від 23 листопада 2011 р., № 1070/2011². Згідно п. 1 Положення, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг), є державним колегіальним органом, підпорядкованим Президенту України, підзвітним Верховній Раді України. Вона здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг у межах, визначених законодавством, а, отже, і ринку страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

Стаття 5. Предмет договору страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою

1. Предметом договору страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою є майнові інтереси страховальника, пов'язані з його страховими ризиками щодо вирощеної, відгодованої, виловленої, зібраної, виготовленої первинної (без вторинної обробки та переробки) сільськогосподарської продукції (товарів), зазначеної у групах 1 - 24 УКТ ЗЕД згідно із Законом України “Про Митний тариф України”, а саме щодо:

**урожаю сільськогосподарських культур;
урожаю багаторічних насаджень;**

¹ Відом. Верховн. Ради України. – 2002. – № 35. – Ст. 258.

² Офіц. вісн. України. – 2011. – № 94. – Ст. 3419.

сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції.

2. Перелік сільськогосподарської продукції, страхових ризиків, щодо яких здійснюється страхування з державною підтримкою на відповідний фінансовий рік, затверджується Кабінетом Міністрів України.

3. Право страхувати сільськогосподарську продукцію мають сільськогосподарські товаровиробники, що здійснюють свою діяльність на території України та відповідають визначеним Кабінетом Міністрів України критеріям (крім нерезидентів).

4. У разі передачі сільськогосподарських земель в оренду право страхувати сільськогосподарську продукцію, у тому числі посіви та урожай сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень, належить орендареві, крім нерезидентів. Страхові внески, що вносяться орендарем, не можуть включатися у залік орендної плати.

5. Не підлягають страхуванню з державною підтримкою: урожай сільськогосподарських культур, які впродовж трьох або більше років не давали урожаю при їх культивуванні; урожай багаторічних насаджень плодоносного віку, які не давали урожаю протягом останніх п'яти років;

хворі сільськогосподарські тварини, птиця, кролі, хутрові звірі, бджолосім'ї, риба та інші водні живі ресурси і тваринницька продукція, а також ті, що перебувають у зоні карантину або в зоні виникнення надзвичайних епізоотичних обставин.

1. Частина 1 ст. 5 коментованого Закону визначає предмет договору страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою. Отже, ним є майнові інтереси страхувальника, пов'язані з його страховими ризиками щодо вирощеної, відгодованої, виловленої, зібраної, виготовленої первинної (без вторинної обробки та переробки) сільськогосподарської продукції (товарів). До сільськогосподарської продукції Закон відносить продукцію, зазначену у групах 1 - 24 УКТ ЗЕД згідно із Законом України «Про Митний тариф України». Згідно Закону України

від 5 квітня 2001 р. «Про Митний тариф України» (в редакції Закону від 21 грудня 2010 р.¹) до сільськогосподарської продукції належать: (а) живі тварини; продукти тваринного походження (групи 01 - 05); (б) продукти рослинного походження (групи 06 - 14); (в) жири та олії тваринного або рослинного походження; продукти їх розщеплення; готові харчові жири; воски тваринного або рослинного походження (група 15); (г) готові харчові продукти; алкогольні та безалкогольні напої і оцет; тютюн та його замітники (групи 16 - 24). При цьому, страхуванню з державною підтримкою підлягають майнові інтереси страхувальника лише щодо урожаю сільськогосподарських культур; урожаю багаторічних насаджень; сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції.

Зазначимо, що сільськогосподарське підприємство не позбавлене права застрахувати (але вже без отримання державної підтримки) й інші належні йому об'єкти – споруди, будівлі, сільськогосподарську техніку, об'єкти незавершеного будівництва, передавальні пристрої, силові, робочі та інші машини, транспортні засоби, сировину, матеріали, продукцію. Окрім цього, згідно ч. 4 ст. 9 Закону України від 4 липня 2002 р. «Про зерно та ринок зерна в Україні»², урожай зерна підлягає страхуванню, яке здійснюється сільськогосподарськими товаровиробниками всіх форм власності та господарювання відповідно до Закону.

2. Частина 2 ст. 5 Закону встановлює, що Перелік сільськогосподарської продукції, страхових ризиків, відносно яких здійснюється страхування з державною підтримкою на відповідний фінансовий рік, затверджується Кабінетом Міністрів України.

З цього законодавчого припису можна констатувати, що Кабінет Міністрів України має затвердити два Переліки: (а) сільськогосподарської продукції, щодо якої здійснюється страхування з державною підтримкою та (б) страхових ризиків, щодо яких здійснюється страхування з державною підтримкою. При цьому такі Переліки мають розроблятися та затверджуватися на відповідний (тобто кожний) фінансовий рік.

¹ Відом. Верховн. Ради України. – 2011. – № 27. – Ст. 229.

² Відом. Верховн. Ради України. – 2002. – № 35. – Ст. 258.

Уявляється, що до переліку страхових ризиків, на випадок яких укладається договір страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою можуть бути включені град, пожежа, вимерзання, ураган, буря, злива, зсув, повінь, сель, посуха, повне раптове знищення посівів карантинними шкідниками (для сільськогосподарських культур), а також інфекційні хвороби, пожежа, вибух, ураган, блискавка, дія електричного струму, сонячний або тепловий удар, землетрус, повінь, обвал, буря, буряни, град, замерзання, задушення, отруєння травами або речовинами, укуси змії або отруйних комах, утоплення, падіння в ущелину, потрапляння під транспортні засоби та інші травматичні uszkodження (для сільськогосподарських тварин).

Постановою Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2012 р., № 813¹ затверджено Перелік сільськогосподарських культур та видів страхових ризиків (продуктів), на які у 2012 році надається компенсація вартості страхових платежів (премій). Згідно названого переліку у 2012 році компенсація вартості страхових платежів (премій) надається лише щодо страхування озимої пшениці на період її перезимівлі.

3. Коментована стаття Закону містить певні обмеження відносно кола страхувальників у відносинах страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою. Так, право страхувати сільськогосподарську продукцію мають сільськогосподарські товаровиробники, що здійснюють свою діяльність на території України та відповідають визначеним Кабінетом Міністрів України критеріям (крім нерезидентів). З наведеного вбачається наступне.

По-перше, претендувати на страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою можуть лише сільськогосподарські товаровиробники, що діють на території України. По-друге, такі сільськогосподарські товаровиробники мають відповідати критеріям, визначеним Кабінетом Міністрів України. На даний час такі критерії Урядом України не визначені, але, напевне, вони мають стосуватися фінансових показників діяльності сільськогосподарського підприємства за попередній період, відсутності порушеної щодо них справи про банкрутство. По-третє,

¹ Офіц. вісн. України. – 2012. – № 66. – Ст. 2704.

претендувати на отримання державної підтримки при страхуванні сільськогосподарської продукції можуть лише резиденти, тобто сільськогосподарські підприємства, зареєстровані в Україні. Останнє положення слід окремо відмітити як позитивний момент у регулюванні аграрних відносин, адже у нормах коментованого Закону вміщено приписи щодо державного аграрного протекціонізму вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників у сфері страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

4. Частина 4 коментованої статті Закону врегульовує питання страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою у разі передачі в оренду сільськогосподарських угідь, на яких розташовані об'єкти страхування. Отже, у разі передачі сільськогосподарських земель в оренду право страхувати сільськогосподарську продукцію, у тому числі посіви та урожай сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень, належить орендареві. Як вбачається, наведений законодавчий припис не є достатньо чітким. Так, якщо договір оренди земель сільськогосподарського призначення, на яких розташовані застраховані посіви та урожай сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень, укладається під час дії договору страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, то слід говорити про заміну сторони у страховому зобов'язанні – страхувальник-сільськогосподарський товаровиробник (орендодавець) має бути замінений іншим суб'єктом (орендарем). У тому ж разі, якщо договір оренди названих земель сільськогосподарського призначення укладається ще до укладення договору страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, то і ніякого права по договору страхування до орендаря не може переходити.

Якщо буквально читати коментований законодавчий припис, то це дає можливість також зробити ще один висновок. На орендаря, до якого перейшло право брати участь у страхових зобов'язаннях щодо страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, не поширюються обмеження, встановлені ч. 3 ст. 5 Закону. Тобто до нього не пред'являються вимоги щодо належності до сільськогосподарських товаровиробників, вони не мають відповідати критеріям, визначеним Кабіне-

том Міністрів України. Єдине – вони мають бути резидентами України, оскільки для нерезидентів-орендарів земель сільськогосподарського призначення можливість участі у таких відносинах чітко обмежена Законом.

Закон окремо обумовлює, що страхові внески, які вносяться орендарем, не можуть включатися у залік орендної плати. Очевидно, що таке положення має гарантувати право орендодавця сільськогосподарських земель, на яких розташовані застраховані посіви та урожай сільськогосподарських культур, багаторічні насадження, на отримання щомісячного платежу від орендаря.

5. Частина 5 коментованої статті Закону містить обмеження щодо об'єктів страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою. Отже, не підлягають страхуванню з державною підтримкою: (а) урожай сільськогосподарських культур, які впродовж трьох або більше років не давали урожаю при їх культивуванні; (б) урожай багаторічних насаджень плодоносного віку, які не давали урожаю протягом останніх п'яти років; (в) хворі сільськогосподарські тварини, птиця, кролі, хутрові звірі, бджолосім'я, риба та інші водні живі ресурси і тваринницька продукція, а також ті, що перебувають у зоні карантину або в зоні виникнення надзвичайних епізоотичних обставин. Наведення зазначеного переліку об'єктів, що не можуть бути застраховані, є цілком обґрунтованим, адже названі сільськогосподарські рослини і тварини вже самі по собі є такими, що не можуть давати якісну сільськогосподарську продукцію, навіть без впливу зовнішніх несприятливих факторів.

Розділ III УМОВИ І ПОРЯДОК СТРАХУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ З ДЕРЖАВНОЮ ПІДТРИМКОЮ

Стаття 6. Страховий випадок

1. Страховим випадком є настання певної події, передбаченої договором страхування відповідно до положень цього Закону, внаслідок якої відбулася загибель (втрата, пошкодження)

застрахованих посівів (посадок), загибель (недобір, недоотримання) застрахованого урожаю, продукції бджільництва, загибель (втрата, вимушений забій, травматичне пошкодження або захворювання) застрахованих сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосім'ї, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції та з настанням якої виникає обов'язок страховика здійснити виплату страхового відшкодування страховальнику.

2. Не вважається страховим випадком втрата сільськогосподарської продукції внаслідок:

подій, не передбачених договором страхування;

навмисних дій страховальника;

грубих порушень страховальником агротехнічних, санітарних, ветеринарних або інших вимог, що виявляється в невиконанні страховальником умов договору страхування щодо строків (термінів) проведення належних заходів згідно з узгодженою при страхуванні технологічною картою, якою обумовлено дотримання визначених агротехнічних правил та вимог агротехніки стосовно застрахованої культури, санітарних, ветеринарних або інших вимог, щодо здійснення сільськогосподарських робіт, передбачених договором страхування, визначених у стандартних страхових продуктах.

3. Спори про відмову у визнанні страхового випадку розглядаються у судовому порядку.

1. Розділ III коментованого Закону, який присвячено умовам і порядку страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, починається з положень щодо страхового випадку, що є визначальним юридичним фактом для виникнення відповідних правовідносин. У юридичній літературі страховим випадком пропонується вважати неодержання або недоодержання врожаю сільськогосподарських культур у зв'язку з його повною або частковою загибеллю чи пошкодженням через наступні страхові ризики: град, пожежа, вимерзання, ураган, буря, злива, зсув, повінь, посуха, повне раптове знищення посівів карантинними шкідниками¹.

¹ Словник з аграрного права /Уклад.: В.П. Жушман, О.О. Погрібний, В.Ю. Уркевич / За ред. В.П. Жушмана. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2010. – С. 146.

Частина 1 ст. 6 Закону визначає, що страховим випадком є настання певної події, передбаченої договором страхування відповідно до положень цього Закону, внаслідок якої відбулася загибель (втрата, пошкодження) застрахованих посівів (посадок), загибель (недобір, недоотримання) застрахованого урожаю, продукції бджільництва, загибель (втрата, вимушений забій, травматичне пошкодження або захворювання) застрахованих сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції та з настанням якої виникає обов'язок страховика здійснити виплату страхового відшкодування страхувальнику. Іншими словами, страховий випадок – це настання страхового ризику, передбаченого договором страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, у реальному житті, його реалізація.

У відносинах страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою страховий випадок характеризується такими ознаками: (а) це певна подія, вона не залежить від волі людей; (б) ця подія має бути передбачена договором страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою відповідно до положень Закону (тобто має бути передбачена у Переліку страхових ризиків, затверджених Кабінетом Міністрів України); (в) наслідком настання цієї події має бути загибель (втрата, пошкодження) застрахованих посівів (посадок), загибель (недобір, недоотримання) застрахованого урожаю, продукції бджільництва, загибель (втрата, вимушений забій, травматичне пошкодження або захворювання) застрахованих сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції; (г) з настанням цієї події виникає обов'язок страховика здійснити виплату страхового відшкодування страхувальнику. Звідси категорія «страховий ризик» є визначальним юридичним фактом у правовідносинах страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

2. Частина 2 ст. 6 Закону містить певний перелік обставин, який виключає визнання події страховим випадком. Так, не вважається страховим випадком втрата сільськогосподарської про-

дукції внаслідок: (а) подій, не передбачених договором страхування; (б) навмисних дій страхувальника; (в) грубих порушень страхувальником агротехнічних, санітарних, ветеринарних або інших вимог, що виявляються в невиконанні страхувальником умов договору страхування щодо строків (термінів) проведення належних заходів згідно з узгодженою при страхуванні технологічною картою, якою обумовлено дотримання визначених агротехнічних правил та вимог агротехніки стосовно застрахованої культури, санітарних, ветеринарних або інших вимог, щодо здійснення сільськогосподарських робіт, передбачених договором страхування, визначених у стандартних страхових продуктах.

Щодо настання певних подій, які не передбачені договором страхування сільськогосподарської продукції, то звісно вони не можуть бути юридичним фактом для виникнення правовідносин по відшкодуванню збитків між страхувальником та страховиком.

Навмисні дії страхувальника (так само як і третіх осіб), що призвели до настання страхового випадку, також заважатимуть виникненню правовідносин з відшкодування спричинених страхувальнику збитків. Адже у такому разі страхувальник втручається у природний розвиток тих чи інших процесів і таким чином прямо чи опосередковано сам собі завдає збитків. Звісно у разі таких дій відповідні події, що настали, не можуть розглядатися як страховий випадок.

Не вважається страховим випадком втрата сільськогосподарської продукції внаслідок грубих порушень страхувальником агротехнічних, санітарних, ветеринарних або інших вимог, що виявляється в невиконанні страхувальником умов договору страхування щодо строків (термінів) проведення належних заходів згідно з узгодженою при страхуванні технологічною картою, якою обумовлено дотримання визначених агротехнічних правил та вимог агротехніки стосовно застрахованої культури, санітарних, ветеринарних або інших вимог, щодо здійснення сільськогосподарських робіт, передбачених договором страхування, визначених у стандартних страхових продуктах. Тут також йдеться про винні дії страхувальника, коли через невиконання ним певних умов договору, грубе порушення агротехнічних, санітарних,

ветеринарних або інших вимог, страхувальнику завдано певні збитки.

Як і у випадку з навмисними діями страхувальника, категорія «грубе порушення» є оціночною, а звідси – підлягає доведенню у кожному конкретному випадку, враховуючи конкретні обставини.

3. Зважаючи на те, що при визнанні тієї чи іншої життєвої події страховим випадком можуть виникнути розбіжності, спори між страхувальником та страховиком, а також зважаючи на наявність оціночних понять щодо страхових випадків, частина 3 коментованої статті Закону містить норму про те, що спори про відмову у визнанні страхового випадку розглядаються у судовому порядку. Адже юрисдикція судів, згідно приписів ст. 124 Конституції України, поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі, в тому числі і на правовідносини по страхуванню сільськогосподарської продукції з державною підтримкою. Отже, у даному разі суд і має вирішити, чи належать ті чи інші життєві події до страхового випадку, наслідком чого буде виникнення обов'язку страховика відшкодувати завдані страхувальнику збитки.

Стаття 7. Страхування урожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень

1. Страхування урожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень здійснюється на випадок заподіяння збитку внаслідок настання подій (страхових ризиків), передбачених стандартним страховим продуктом.

2. При страхуванні урожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень страхова вартість урожаю розраховується шляхом множення площі посіву сільськогосподарських культур і посадок багаторічних насаджень на середню врожайність за останні п'ять років, що передують року страхування, та множення на ціну одиниці вирощеної продукції, встановлену для цілей страхування центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику.

3. Середня врожайність розраховується за даними про фактичний збір вирощеної продукції з одного гектара у центнерах за останні п'ять років, що надаються сільськогосподарським товаровиробником. У разі якщо сільськогосподарський товаровиробник здійснює свою діяльність менше п'яти років, рівень врожайності для розрахунку страхової вартості визначається відповідно до середніх даних по району, в якому розташовані посіви сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень, що підлягають страхуванню.

4. Ціна одиниці вирощеної продукції розраховується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику. Ціна одиниці вирощеної продукції може бути диференційована за видами продукції, областями або природно-економічними зонами. Дані про рівень цін на продукцію доводяться центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику, до відома страхувальників і страховиків.

1. Статтею 7 Закону закріплено особливості умов страхування урожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень, тобто продукції рослинництва.

Частина 1 коментованої статті встановлює, що страхування урожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень здійснюється на випадок заподіяння збитку внаслідок настання подій (страхових ризиків), передбачених стандартним страховим продуктом. Нагадаємо, що ст. 1 коментованого Закону стандартний страховий продукт визначено як комплекс документів, що містить певні визначені (стандартні) умови страхування, які не можуть змінюватися і є обов'язковими для виконання сторонами за договором страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

2. Частина 2 коментованої статті встановлює правила визначення страхової вартості урожаю продукції рослинництва, тобто вартості зазначеного урожаю, визначеної відповідно до умов договору страхування.

Отже, при страхуванні урожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень страхова вартість урожаю розрахо-

вустється як добуток площі посіву сільськогосподарських культур і посадок багаторічних насаджень на середню врожайність за останні п'ять років, що передують року страхування, та як добуток на ціну одиниці вирощеної продукції, встановлену для цілей страхування центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику. З цього законодавчого припису випливає, що страхова вартість урожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень залежить від таких факторів, як: (а) площа посіву сільськогосподарських культур і посадок багаторічних насаджень, (б) середня врожайність названих посівів і посадок за останні п'ять років, що передують року страхування, та (в) ціна одиниці вирощеної продукції. При цьому остання встановлюється для цілей страхування центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику, тобто Міністерством аграрної політики та продовольства України. Усі ці показники перемножуються.

3. Частина 3 коментованої статті Закону містить приписи щодо визначення середньої врожайності посівів сільськогосподарських культур і посадок багаторічних насаджень для визначення страхової вартості. Так, середня врожайність розраховується за даними про фактичний збір вирощеної продукції з одного гектара у центнерах за останні п'ять років, що надаються сільськогосподарським товаровиробником. Тобто, іншими словами, дані щодо середньої врожайності сільськогосподарських культур для визначення страхової вартості урожаю надаються страховику самим сільськогосподарським підприємством.

Також коментована частина ст. 7 Закону містить відповідь на питання, а яким же чином визначається середня врожайність у тому разі, якщо сільськогосподарське підприємство здійснює свою діяльність менш тривалий строк, ніж п'ять років. У такому разі, якщо сільськогосподарський товаровиробник здійснює свою діяльність менше п'яти років, рівень врожайності для розрахунку страхової вартості визначається відповідно до середніх даних по району, в якому розташовані посіви сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень, що підлягають страхуванню. Мається на увазі адміністративно-територіальний

район відповідної області України, де розташовані зазначені сільськогосподарські культури. Такі дані про середню врожайність по району має надати Управління агропромислового розвитку відповідної районної державної адміністрації. Проте тут може виникнути проблема про відсутність даних щодо середньої врожайності у разі страхування сільськогосподарських культур, які раніше не висаджувалися на території району. Вважаємо, що у такому разі можна використати дані по сусідніх районах відповідної області України.

4. Коментована стаття містить окремі правила й щодо визначення ціни одиниці вирощеної сільськогосподарської продукції для її використання при визначенні страхової вартості урожаю.

По-перше, така ціна, як вже зазначалося, розраховується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику, тобто Міністерством аграрної політики та продовольства України. У даний час ціна одиниці продукції не визначена.

Закон містить припис, що ціна одиниці вирощеної продукції може бути диференційована за видами продукції, областями або природно-економічними зонами. Таке положення є цілком обґрунтованим, адже різні види сільськогосподарської продукції мають різну ціну. Вона також може різнитися залежно від областей України й навіть природно-економічних зон, де вона вирощується, через вплив сукупності об'єктивних і суб'єктивних факторів. І все це має бути враховано при визначенні страхової вартості урожаю відповідних сільськогосподарських культур.

Закон також містить положення, що дані про рівень цін на продукцію доводяться Міністерством аграрної політики та продовольства до відома страхувальників і страховиків. Наведена норма, з одного боку, гарантує право суб'єктів відносин страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою на обізнаність щодо цін на одиницю вирощеної сільськогосподарської продукції для її використання при визначенні страхової вартості урожаю. Проте зовсім не зрозуміло, яким чином вказане Міністерство має доводити ці дані до страхувальників і страховиків. Краще було б зазначити у коментованій нормі, що ці дані підлягають офіційному оприлюдненню у друкованих засобах ма-

сової інформації чи на офіційному веб-сайті Міністерства аграрної політики та продовольства України.

Стаття 8. Страхування сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції

1. Страхування сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції здійснюється на випадок завдання збитку внаслідок настання подій (страхових ризиків), передбачених стандартним страховим продуктом.

2. Страхова вартість сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції визначається виходячи з ціни одиниці продукції, розрахованої центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику. Вказані ціни можуть бути диференційовані за видами продукції, областями або природно-економічними зонами. Дані про рівень цін на продукцію доводяться до відома страхувальників і страховиків.

3. Сільськогосподарські тварини можуть прийматися на страхування за описом або без опису - за загальною кількістю голів у групах.

4. При страхуванні сільськогосподарських тварин за описом загальна страхова вартість тварин визначається шляхом складання страхової вартості усіх застрахованих сільськогосподарських тварин. При страхуванні сільськогосподарських тварин без опису загальна страхова вартість тварин визначається шляхом складання вартості тварин у кожній групі. При цьому вартість тварин у групі визначається шляхом множення середньої вартості однієї тварини у групі на загальну кількість голів у групі.

1. Стаття 8 Закону містить правила щодо умов страхування сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів,

бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції.

Так, згідно частини 1 коментованої статті, страхування сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції здійснюється на випадок завдання збитку внаслідок настання подій (страхових ризиків), передбачених стандартним страховим продуктом. Тобто комплексом документів, що містить певні визначені (стандартні) умови страхування, які не можуть змінюватися і є обов'язковими для виконання сторонами за договором страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

2. Яким же чином визначається страхова вартість при страхуванні тваринницької продукції?

Відповідь на це питання дає частина 2 ст. 8 Закону, яка встановлює, що страхова вартість сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції визначається виходячи з ціни одиниці продукції, розрахованої центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику. Вказані ціни можуть бути диференційовані за видами продукції, областями або природно-економічними зонами. Дані про рівень цін на продукцію доводяться до відома страхувальників і страховиків.

Отже, на відміну від страхування урожаю сільськогосподарських культур, при визначенні страхової вартості продукції тваринництва береться до уваги лише ціна одиниці продукції. Ця ціна розраховується Міністерством аграрної політики та продовольства України.

Знов-таки, вказані ціни можуть бути диференційовані за видами продукції, областями або природно-економічними зонами. А дані про рівень цін на продукцію доводяться до відома страхувальників і страховиків. Вважаємо, що як і у випадку із ціною одиниці продукції рослинництва, ціни на продукцію тваринництва підлягають офіційному оприлюдненню у друкованих засобах масової інформації чи на офіційному веб-сайті Міністерства аграрної політики та продовольства України.

Зазначимо, що на даний час ціна одиниці сільськогосподарської тваринницької продукції для визначення страхової вартості Міністерством аграрної політики та продовольства України не визначена.

3. Частина 3 коментованої статті Закону визначає правила прийняття сільськогосподарських тварин на страхування. Так, зазначені тварини можуть прийматися на страхування за описом або без опису – за загальною кількістю голів у групах.

Щодо прийняття сільськогосподарських тварин на страхування за описом, то тут, вважаємо, можна використати дані щодо їх ідентифікації, тобто ототожнення тварини шляхом присвоєння їй ідентифікаційного номера з використанням візуальних, електронних та змішаних засобів залежно від виду тварини з подальшим внесенням ідентифікаційного номера до Єдиного державного реєстру тварин. Відносини щодо ідентифікації сільськогосподарських тварин (а саме великої рогатої худоби, коней, свиней, овець, кіз) регламентуються Законом України від 4 червня 2009 р. «Про ідентифікацію та реєстрацію тварин»¹. На ідентифікованих тварин видаються ідентифікаційні документи, – це документи встановленого зразка, що видаються на тварину (паспорт великої рогатої худоби і ветеринарна картка до такого паспорта, паспорт коня, реєстраційне свідоцтво свиней, реєстраційне свідоцтво овець/кіз). Отже, ці документи можна використати при складанні опису сільськогосподарських тварин при прийнятті їх на страхування.

Стосовно тварин, які не пройшли ідентифікацію, то вони приймаються на страхування без опису – за загальною кількістю голів у групах великої рогатої худоби, коней, свиней, овець, кіз.

4. Частина 4 ст. 8 Закону містить правило щодо визначення загальної страхової вартості тварин. Отже, при страхуванні сільськогосподарських тварин за описом (тобто ідентифікованих) загальна страхова вартість тварин визначається шляхом складання страхової вартості усіх застрахованих сільськогосподарських тварин.

При страхуванні сільськогосподарських тварин без опису (тобто не ідентифікованих тварин) загальна страхова вартість

¹ Відом. Верховн. Ради України. –2009. – № 42. – Ст. 635.

тварин визначається шляхом складання вартості тварин у кожній групі. При цьому вартість тварин у групі визначається як добуток середньої вартості однієї тварини у групі на загальну кількість голів у групі.

Стаття 9. Визначення страхової суми

1. Страхова сума при страхуванні урожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень встановлюється у договорі страхування на підставі страхової вартості майбутнього урожаю і рівня страхового покриття.

2. Страхова сума при страхуванні сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції встановлюється в договорі страхування на підставі їх страхової вартості.

1. Правила визначення страхової суми у відносинах страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою наведено у ст. 9 Закону. Страхова сума визначається ст. 9 Закону України від 7 березня 1996 р. «Про страхування» як грошова сума, в межах якої страховик відповідно до умов страхування зобов'язаний провести виплату при настанні страхового випадку. Тобто, якраз страхова сума і є тим відшкодуванням, яке виплачується страховиком страхувальнику.

Частина 1 коментованої статті Закону визначає, що страхова сума при страхуванні урожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень встановлюється у договорі страхування на підставі страхової вартості майбутнього урожаю і рівня страхового покриття. Розмір останнього визначається договором страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою й стосуються взаємодії й роботи страхувальника та страховика. Максимальний рівень страхового покриття може сягати 100%, при якому страховик відшкодуватиме страхувальнику повну страхову вартість втраченої продукції.

2. На відміну від страхування урожаю сільськогосподарських культур, страхова сума при страхуванні сільськогосподарських

тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції встановлюється в договорі страхування на підставі їх страхової вартості. Іншими словами, у відносинах щодо страхування сільськогосподарської тваринницької продукції з державою підтримкою страхувальник може претендувати на відшкодування страховиком повної страхової вартості названої продукції.

Стаття 10. Визначення страхового платежу (страхової премії) за договорами страхування та порядок його сплати

1. Страховий платіж (страхова премія) встановлюється у договорі страхування між страхувальником і страховиком як добуток страхової суми і страхового тарифу, визначеного для кожного виду сільськогосподарського майна з дотриманням положень цього Закону.

2. Граничні розміри, структура, порядок застосування страхових тарифів за видами майна, що підлягає страхуванню, та за регіонами України встановлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику, на підставі актуарних розрахунків спільно з Аграрним страховим пулом (далі - Пул).

1. Стаття 10 коментованого Закону містить приписи щодо такої важливої категорії у страхових відносинах, як страховий платіж (страховий внесок, страхова премія). Це плата за страхування, яку страхувальник зобов'язаний внести страховику згідно з договором страхування (ст. 10 Закону України «Про страхування»).

Страховий платіж (страхова премія) встановлюється у договорі страхування між страхувальником і страховиком як добуток страхової суми і страхового тарифу, визначеного для кожного виду сільськогосподарського майна з дотриманням положень цього Закону. Тобто страховий платіж (страхова премія) залежить від двох категорій: страхової суми, що визначена у договорі страхування та страхового тарифу. Останній – це ставка страхового внеску з одиниці страхової суми за визначений період стра-

хування (ст. 9 Закону України «Про страхування»). При цьому страховий тариф визначається для кожного виду сільськогосподарського майна.

2. Граничні розміри, структура, порядок застосування страхових тарифів за видами майна, що підлягає страхуванню, та за регіонами України встановлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику. Іншими словами, саме Міністерство аграрної політики та продовольства України має встановлювати всі визначальні параметри страхових тарифів (їх граничні розміри, структуру, порядок застосування за видами майна та за регіонами України). При цьому, відповідно до частини 2 коментованої статті Закону, страхові тарифи мають визначатися вказаним Міністерством на підставі актуарних (тобто математичних) розрахунків спільно з Аграрним страховим пулом¹. На даний час зазначені страхові тарифи не встановлені.

Стаття 11. Визначення збитку у разі настання страхового випадку при страхуванні урожаю

1. При страхуванні урожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень збитком є втрати страхувальника від недобору (недоотримання) урожаю в результаті повної або часткової загибелі (втрати, пошкодження) посівів (посадок) та/або урожаю внаслідок настання страхового випадку. Недобір (недоотримання) урожаю визначається як різниця між страховою вартістю урожаю, вказаною в договорі страхування, і вартістю фактично отриманого після настання страхового випадку урожаю.

2. Обсяг отриманого урожаю визначається за документами його зберігання та/або реалізації страхувальником. Обсяг отриманого урожаю може бути визначений на підставі оцінки, здійсненої на полі страхувальником і страховиком перед збиранням урожаю (біологічна врожайність). Така оцінка здійснюється в обов'язковому порядку на вимогу будь-якої із сторін договору страхування. У разі залучення до оцінки

¹ Про Аграрний страховий пул дивись коментар до ст. 16 Закону.

третьої сторони оплата здійснюється стороною, яка вимагала оцінки.

3. У разі пересівання або підсіву, здійснених з попереднім повідомленням страховика, витрати на ці роботи включаються в розрахунок збитку. Страховик зобов'язаний відповідно до умов договору страхування виплатити страхове відшкодування в обсязі витрат на пересівання або підсів, але не більше страхової суми, до виконання вказаних робіт. Із суми страхового відшкодування, на яку має право страхувальник, вираховуються виплати, здійснені страховиком за пересівання або підсів, і виплачені раніше суми страхового відшкодування.

4. Розрахунок збитку проводиться страховиком на підставі заяви страхувальника про виплату страхового відшкодування відповідно до умов договору страхування і зазначається страховиком у страховому акті. У разі розбіжностей при визначенні причин і розміру збитку страхувальник і страховик мають право провести незалежну експертизу. Така експертиза проводиться за рахунок сторони, яка вимагала її проведення.

1. Стаття 11 Закону містить приписи щодо визначення збитку у разі настання страхового випадку при страхуванні урожаю.

Частина 1 коментованої статті визначає поняття збитку у відносинах страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою. Так, при страхуванні урожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень збитком є втрати страхувальника від недобору (недоотримання) урожаю в результаті повної або часткової загибелі (втрати, пошкодження) посівів (посадок) та/або урожаю внаслідок настання страхового випадку. При цьому недобір (недоотримання) урожаю визначається як різниця між страховою вартістю урожаю, вказаною в договорі страхування, і вартістю фактично отриманого після настання страхового випадку урожаю.

Зазначимо, що збитки у відносинах страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою мають інший склад, ніж збитки, що визначаються згідно цивільного законо-

давства. Так, згідно ч. 2 ст. 22 Цивільного кодексу України збитками є: 1) втрати, яких особа зазнала у зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі, а також витрати, які особа зробила або мусить зробити для відновлення свого порушеного права (реальні збитки); 2) доходи, які особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушене (упущена вигода).

На відміну від цього, у відносинах страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою є лише реальні втрати страхувальника від недобору (недоотримання) урожаю. Також важливим є те, що недобір (недоотримання) урожаю визначається як різниця між страховою вартістю урожаю, вказаною в договорі страхування, і вартістю фактично отриманого після настання страхового випадку урожаю, тобто такий недобір можна визначити лише після закінчення розвитку сільськогосподарських рослин та отримання їх урожаю.

2. Згідно частини 2 коментованої статті Закону обсяг отриманого урожаю визначається за документами його зберігання та/або реалізації страхувальником. Тобто такий обсяг можна визначити вже після збирання врожаю на підставі складських документів щодо його зберігання або ж навіть на підставі накладних на відпуск відповідної сільськогосподарської продукції при її реалізації.

Проте Закон містить також й інше правило з цього приводу. Зокрема, обсяг отриманого урожаю може бути визначений на підставі оцінки, здійсненої на полі страхувальником і страховиком перед збиранням урожаю (біологічна врожайність). Біологічна врожайність називається ще врожайністю на корню. Це кількість вирощеної продукції, встановлена вибірково – або окомірною-оціночним методом, або методом взяття проб (до збирання врожаю), або розрахунково-балансовим методом (після збирання врожаю) за даними про фактичний намолот і втрати в процесі прибирання¹.

Така оцінка на полі здійснюється в обов'язковому порядку на вимогу будь-якої із сторін договору страхування. До оцінки обсягу урожаю може залучатися й третя особа – відповідний фахі-

¹ Урожай [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: www.znaimo.com.ua

вещь у галузі рослинництва (агроном). У разі залучення до оцінки третьої сторони оплата її послуг здійснюється стороною (страхувальником або страховиком), яка вимагала оцінки.

3. Закон містить й певні приписи щодо мінімізації втрат майбутнього урожаю. Відповідно до частини 3 коментованої статті Закону, за попереднім погодженням із страховиком, страхувальник може здійснити роботи з пересівання або підсіву сільськогосподарських культур. У такому разі, витрати на ці роботи включаються в розрахунок збитку.

При цьому, якщо це передбачено умовами договору страхування, страховик зобов'язаний відповідно до умов договору виплатити страхове відшкодування в обсязі витрат на пересівання або підсів, але не більше страхової суми, до виконання вказаних робіт. Конкретний строк виплати відшкодування Законом не передбачений, а отже він має бути визначений у договорі страхування.

Звісно, що виплати, здійснені страховиком за пересівання або підсів сільськогосподарських культур, вираховуються із суми страхового відшкодування, на яку має право страхувальник, як до речі, й виплачені раніше суми страхового відшкодування.

4. Частина 4 ст. 11 коментованого Закону встановлює, що розрахунок збитку проводиться страховиком на підставі заяви страхувальника про виплату страхового відшкодування відповідно до умов договору страхування і зазначається страховиком у страховому акті. Страховий акт оформлюється відповідно до вимог ст. 13 Закону.

У тому разі, якщо між страхувальником і страховиком виникли певні розбіжності (зокрема, щодо причин і розміру збитку), вони мають право провести незалежну експертизу. Така експертиза проводиться за рахунок сторони, яка вимагала її проведення.

Стаття 12. Визначення збитку у разі настання страхового випадку при страхуванні сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції

1. При страхуванні сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції збитком є втрати страхувальника від загибелі або вимушеного забою (знищення), травматичного пошкодження або захворювання сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції, а також втрати від недобору (недоотримання) продукції бджільництва внаслідок настання страхового випадку. Збиток при страхуванні сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції визначається виходячи з їх страхової вартості. При цьому збиток зменшується на вартість придатної до використання або реалізації продукції (м'ясо, шкура, шерсть, субпродукти тощо).

2. Якщо страхування тварин здійснювалося без опису і на дату страхової події загальна кількість тварин даного виду і віку у групі виявилася більшою, ніж було застраховано, розмір збитку визначається пропорційно до загальної кількості застрахованих тварин у групі та фактичної кількості тварин даного виду і віку на дату страхової події.

3. Обсяг втрат у разі загибелі або вимушеного забою тварин, що вирощуються на м'ясо, розраховується як різниця між вартістю застрахованої продукції і вартістю допущеного до реалізації м'яса.

1. На відміну від попередньої, ст. 12 Закону визначає правила відшкодування збитків у разі настання страхового випадку при страхуванні сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції.

Отже, при страхуванні названих об'єктів збитком є втрати страхувальника від загибелі або вимушеного забою (знищення),

травматичного пошкодження або захворювання сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції, а також втрати від недобору (недоотримання) продукції бджільництва внаслідок настання страхового випадку. Знов-таки, відшкодуванню підлягають лише реальні втрати страхувальником сільськогосподарської тваринницької продукції.

Розмір збитку при страхуванні сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції визначається виходячи з їх страхової вартості. При цьому збиток зменшується на вартість придатної до використання або реалізації продукції (м'ясо, шкура, шерсть, субпродукти тощо). Тобто при визначенні розміру завданого збитку вираховується вартість придатної до використання або реалізації продукції.

2. Особливості визначення розміру збитків при страхуванні у тваринництві пов'язані також і з порядком визначення страхової вартості сільськогосподарських тварин. Так, якщо тварини приймалися на страхування без опису і на дату страхової події загальна кількість тварин даного виду і віку у групі виявилася більшою, ніж було застраховано, розмір збитку визначається пропорційно до загальної кількості застрахованих тварин у групі та фактичної кількості тварин даного виду і віку на дату страхової події. Визначений таким чином розмір фактичних збитків може навіть перевищувати розмір страхової вартості застрахованих тварин.

3. Частина 3 ст. 12 Закону встановлює особливості визначення розміру збитків при страхуванні сільськогосподарських тварин, що вирощувалися на м'ясо. Обсяг втрат у разі загибелі або вимушеного забою тварин, що вирощуються на м'ясо, розраховується як різниця між вартістю застрахованої продукції і вартістю допущеного до реалізації м'яса. Остання вартість, як видається, має визначатися за відповідними обліковими документами страхувальника.

Стаття 13. Порядок повідомлення про страховий випадок та оформлення страхового акта

1. При настанні страхового випадку страхувальник зобов'язаний не пізніше 72 годин з дня його настання повідомити про нього у письмовій формі страховика. У повідомленні про страховий випадок зазначаються: реквізити договору страхування, предмет страхування, причина збитків (втрат), дата їх реєстрації, розмір пошкоджених площ, орієнтовні розміри збитку (втрат) та страхового відшкодування.

2. У разі загибелі або вимушеного забою (знищення), травматичного пошкодження або захворювання застрахованих сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції страхувальник зобов'язаний протягом 48 годин з моменту виявлення цієї події повідомити про неї у письмовій формі страховика і зареєструвати факт загибелі, вимушеного забою (знищення), травматичного пошкодження або захворювання сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції в центральному органі виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у галузі ветеринарної медицини (центральному органі виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері рибного господарства та рибної промисловості, охорони, використання та відтворення водних живих ресурсів). У повідомленні зазначаються: обсяг втрат, орієнтовні причини втрат, їх приблизна вартість, дата настання страхового випадку. При вимушеному забої тварин повідомлення про страховий випадок підписується і представником центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у галузі ветеринарної медицини.

3. Страховик зобов'язаний протягом двох робочих днів, як тільки стане відомо про настання страхового випадку, вжити заходів щодо оформлення всіх необхідних документів для своєчасного здійснення страхової виплати та скласти страховий акт, в якому зазначаються: оцінка впливу на урожай застрахованих і незастрахованих ризиків; метод розрахунку і

уточнені дані про суму втрат; розмір пошкоджених площ; розмір втрат, понесених внаслідок настання страхового випадку; додаткові витрати страхувальника; розрахунок страхового відшкодування; заперечення сторін щодо розміру встановленого збитку. Страховий акт складається у двох примірниках і підписується страховиком та страхувальником. Страхувальник може залучити до визначення розміру збитку та складення страхового акта представників центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі, та/або центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у галузі ветеринарної медицини. Один примірник страхового акта залишається у страховика, другий - у страхувальника.

4. Якщо при настанні страхового випадку сільськогосподарська продукція була використана у цілях, відмінних від визначених у договорі страхування, у такому разі оцінюється вартість даної продукції і на цю суму зменшується розмір збитку. Страхувальник зобов'язаний попередньо повідомити страховика про використання сільськогосподарської продукції в інших цілях.

5. При частковому пошкодженні сільськогосподарської продукції здійснюється попередня оцінка збитку, що виник внаслідок настання страхового випадку. Після закінчення виробничого циклу (сільськогосподарського року) проводиться остаточна оцінка збитку і виплачується страхове відшкодування.

6. При оформленні страхового акта страхувальник і страховик мають право проводити додаткову експертизу, апелювати до будь-яких доказових документів для встановлення причин і розміру збитку. Вартість експертизи оплачується стороною, яка вимагає її проведення, і не включається до суми страхового відшкодування.

1. Стаття 13 Закону встановлює правила фіксації факту настання страхового випадку у відносинах страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

Загальне правило, встановлене частиною 1 коментованої статті, є таким: при настанні страхового випадку страхувальник зобов'язаний не пізніше 72 годин з дня його настання повідомити про нього у письмовій формі страховика. У повідомленні про страховий випадок зазначаються: реквізити договору страхування, предмет страхування, причина збитків (втрат), дата їх реєстрації, розмір пошкоджених площ, орієнтовні розміри збитку (втрат) та страхового відшкодування. Подання цього повідомлення у зазначений термін та відповідного змісту має важливе значення, бо воно є тим юридичним фактом, на підставі якого виникає обов'язок страховика виплатити відшкодування страхувальнику. Однак наведені правила поширюються лише на повідомлення про настання страхового випадку щодо урожаю сільськогосподарських культур.

2. Правила повідомлення про настання страхового випадку при страхуванні тваринницької продукції зазначені у частини 2 коментованої статті Закону. Отже, у разі загибелі або вимушеного забою (знищення), травматичного пошкодження або захворювання застрахованих сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції страхувальник зобов'язаний протягом 48 годин з моменту виявлення цієї події повідомити про неї у письмовій формі страховика.

Повідомлення містить такі дані: обсяг втрат, орієнтовні причини втрат, їх приблизна вартість, дата настання страхового випадку. При вимушеному забої тварин повідомлення про страховий випадок підписується і представником центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у галузі ветеринарної медицини. Таким органом є Державна ветеринарна та фітосанітарна служба України, що діє на підставі Положення, затвердженого Указом Президента України «Про затвердження Положення про Державну ветеринарну та фітосанітарну службу України» від 13 квітня 2011 р., № 464/2011¹, і саме його представник має підписати повідомлення про страховий випадок при вимушеному забої тварин.

У цей же термін (протягом 48-ми годин з моменту виявлення відповідної події) страхувальник зобов'язаний зареєструвати

¹ Офіц. вісн. України. – 2011. – № 29. – Ст. 1270.

факт загибелі, вимушеного забою (знищення), травматичного пошкодження або захворювання сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції в центральному органі виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у галузі ветеринарної медицини (центральному органі виконавчої влади, який відповідає за реалізацію державної політики у сфері рибного господарства та рибної промисловості, охорони, використання та відтворення водних живих ресурсів). Іншими словами, залежно від виду продукції тваринництва, що застрахована, настання страхового випадку має бути зареєстровано у відповідному територіальному органі: (а) Державній ветеринарній та фітосанітарній службі України (щодо загибелі, вимушеного забою (знищення), травматичного пошкодження або захворювання сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей і тваринницької продукції); (б) Державному агентстві рибного господарства України¹ (щодо загибелі риби та інших водних живих ресурсів). Зазначимо, що порядок реєстрації названих фактів у вказаних органах державної влади законодавством України не визначений.

3. Частина 3 коментованої статті Закону покладає певні обов'язки на страховика, що виникають з моменту, коли йому стало відомо про настання страхового випадку. Зазвичай таким моментом є отримання страховиком письмового повідомлення страхувальника, проте про настання страхового випадку страховик може дізнатися й з інших джерел.

Отже, як тільки стане відомо про настання страхового випадку, страховик зобов'язаний протягом двох робочих днів вжити заходів щодо оформлення всіх необхідних документів для своєчасного здійснення страхової виплати та скласти страховий акт. У страховому акті, як документі, що фіксує факт й причину страхового випадку, що настав, зазначаються: оцінка впливу на урожай застрахованих і незастрахованих ризиків; метод

¹ Функціонує на підставі Положення про Державне агентство рибного господарства України, затвердженого Указом Президента України «Про Державне агентство рибного господарства України» від 16 квітня 2011 р., № 484/2011 // Офіц. вісн. України. – 2011. – № 31. – Ст. 1324.

розрахунку і уточнені дані про суму втрат; розмір пошкоджених площ; розмір втрат, понесених внаслідок настання страхового випадку; додаткові витрати страхувальника; розрахунок страхового відшкодування; заперечення сторін щодо розміру встановленого збитку.

Страховий акт складається представником страховика (страховим комісаром) у двох примірниках і підписується страховиком та страхувальником. Один примірник акту надається страхувальнику, а другий залишається у страховика.

Страхувальник може залучити до визначення розміру збитку та складення страхового акта представників центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі, та/або центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у галузі ветеринарної медицини. Тобто у складанні страхового акту та визначенні розміру збитків може брати участь представник Державної інспекції сільського господарства України¹ та (або) Державної ветеринарної та фітосанітарної служби України (при настанні страхового випадку із сільськогосподарськими тваринами). Порядок залучення представників названих органів державної влади до складання страхового акту та визначення розміру збитків законодавством України на даний час не встановлений.

4. Договором страхування можуть передбачатися певні напрямки використання сільськогосподарської продукції при настанні страхового випадку. Це може бути, наприклад, використання пошкоджених сільськогосподарських культур на фуражні цілі.

Якщо ж при настанні страхового випадку сільськогосподарська продукція використовувалась у цілях, відмінних від визначених у договорі страхування, у такому разі оцінюється вартість даної продукції і на цю суму зменшується розмір збитку. Страхувальник зобов'язаний попередньо повідомити страхо-

¹ Функціонує на підставі Положення про Державну інспекцію сільського господарства України, затвержене Указом Президента України «Про Державну інспекцію сільського господарства України» від 13 квітня 2011 р., № 459/2011 // Офіц. вісн. України. – 2011. – № 29. – Ст. 1265.

вика про використання сільськогосподарської продукції в інших цілях.

5. Інколи трапляються випадки, коли застрахована сільськогосподарська продукція не знищується, а лише пошкоджується і при цьому продовжує рости, розвиватися далі.

У такому разі Закон містить припис, що при частковому пошкодженні сільськогосподарської продукції здійснюється попередня оцінка збитку, що виник внаслідок настання страхового випадку. Після закінчення виробничого циклу (сільськогосподарського року) проводиться остаточна оцінка збитку і виплачується страхове відшкодування. Зазначимо, що категорія «виробничий цикл» є оціночним поняттям, а сам такий цикл неоднорідний для різних сільськогосподарських підприємств. Щодо поняття «сільськогосподарський рік», то воно вміщено у Конвенції про торгівлю зерном 1995 року, до якої Україна приєдналася згідно Закону України від 6 липня 2010 р. «Про приєднання до Конвенції про торгівлю зерном»¹, й визначається як період з 1 липня до 30 червня. Отже, лише після закінчення виробничого циклу або ж після 30 червня відповідного року проводиться остаточна оцінка збитку при частковому пошкодженні сільськогосподарської продукції і виплачується страхове відшкодування.

6. Не виключенням є й ситуація, коли страхувальник і страховик не можуть дійти згоди щодо тих чи інших обставин при складанні страхового акту. У цьому разі Закон надає право при оформленні страхового акту зазначеним сторонам проводити додаткову експертизу, апелювати до будь-яких доказових документів для встановлення причин і розміру збитку. Вартість експертизи оплачується стороною, яка вимагає її проведення, і не включається до суми страхового відшкодування.

Вважаємо, що проведення такої експертизи може бути доручено, наприклад, фахівцям Державної ветеринарної та фітосанітарної служби України, адже згідно п. 4 Положення про цю службу до її повноважень віднесено видачу органам страхування висновків щодо причин захворювання вимушено забитих, загинувших або знищених тварин.

¹ Відом. Верховн. Ради України. – 2010. – № 46. – Ст. 543.

Стаття 14. Виплата страхового відшкодування

1. Страховик протягом 14 днів з дня підписання страхового акта здійснює виплату страхувальникові страхового відшкодування.

2. За кожен день прострочення терміну виплати страхового відшкодування, зазначеного у частині першій цієї статті, страховик виплачує страхувальникові пеню у розмірі, встановленому законом.

3. Якщо страхове відшкодування встановлюється на підставі судового рішення, страховик виплачує відшкодування на підставі судового рішення, що набуло законної сили.

4. Сума страхового відшкодування встановлюється у розмірі збитку, але не може перевищувати страхової суми.

1. Стаття 14 Закону містить правила щодо сплати страховиком страхувальнику страхового відшкодування, тобто страхової виплати, яка здійснюється страховиком у межах страхової суми за договором страхування при настанні страхового випадку.

За загальним правилом, закріпленим у частині 1 коментованої статті Закону, виплата страхового відшкодування здійснюється страховиком протягом 14 днів з дня підписання страхового акта. У даній нормі, оскільки не зазначено інше, йдеться про 14-ть календарних днів, відлік яких починається з дня, наступного за днем підписання страхового акту. Страхове відшкодування сплачується страховиком страхувальнику у безготівковій формі шляхом перерахування грошових коштів на поточний рахунок останнього в банківській установі.

2. Закон передбачає заходи відповідальності для страховика при простроченні терміну виплати страхового відшкодування. Отже, за кожен день прострочення терміну виплати страхового відшкодування, зазначеного у частині першій ст. 14 Закону, страховик виплачує страхувальникові пеню у розмірі, встановленому законом.

Згідно ч. 3 ст. 549 Цивільного кодексу України, пенєю є неустойка, що обчислюється у відсотках від суми несвоєчасно виконаного грошового зобов'язання за кожен день прострочення виконання. Проте зазначимо, що розмір пені законодавством Ук-

раїни не визначений, оскільки ч. 2 ст. 343 Господарського кодексу України встановлено, що платник грошових коштів сплачує на користь одержувача цих коштів за прострочку платежу пеню в розмірі, що визначається за згодою сторін, але не може перевищувати подвійної облікової ставки Національного банку України¹, що діяла у період, за який сплачується пеня.

Окрім вимог щодо стягнення пені, страхувальник може також пред'явити до страховика у разі прострочення виплати страхового відшкодування вимогу про сплату боргу з урахуванням встановленого індексу інфляції за весь час прострочення, а також трьох процентів річних від простроченої суми (ч. 2 ст. 625 Цивільного кодексу України).

3. Як вже зазначалося раніше, страхувальник і страховик можуть й не досягнути згоди щодо настання страхового випадку, оформлення страхового акту, розміру завданих збитків та розміру страхового відшкодування. У такому разі ці питання вирішуються судом.

Закон регламентує, що якщо страхове відшкодування встановлюється на підставі судового рішення, страховик виплачує відшкодування на підставі судового рішення, що набуло законної сили. Очевидно, що йдеться про рішення господарського суду, оскільки господарським судам підвідомчі справи у спорах, що виникають при укладанні, зміні, розірванні і виконанні господарських договорів, у тому числі й договорів страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

Згідно ч. 5 ст. 85 Господарського процесуального кодексу України від 6 листопада 1991 р.² рішення господарського суду набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги, якщо апеляційну скаргу не було подано. У разі подання апеляційної скарги рішення, якщо його не скасовано, набирає законної сили після розгляду справи апеляційним господарським судом.

Отже, у такому разі страхове відшкодування сплачується страховиком на підставі судового рішення, що набрало законної

¹ Зазначимо, що згідно постанови Правління Національного банку України «Про регулювання грошово-кредитного ринку» від 21 березня 2012 р., № 102 з 23 березня 2012 року облікову ставку встановлено в розмірі 7,5 % річних.

² Відом. Верховн. Ради України. – 1992. – № 6. – Ст. 56.

сили. Оскільки строк сплати відшкодування у даному випадку Законом не встановлений, то вважаємо, що на підставі ч. 2 ст. 530 Цивільного кодексу України страхувальник має право вимагати його сплати у будь-який час, а страховик повинен виконати такий обов'язок у семиденний строк від дня пред'явлення вимоги.

4. Частина 4 коментованої статті Закону визначає, що сума страхового відшкодування встановлюється у розмірі збитку, але не може перевищувати страхової суми.

Тобто страхова сума, що визначається страхувальником та страховиком у договорі страхування, є тим рівнем, який обмежує відповідальність страховика. Навіть якщо спричинені страхувальнику збитки будуть вищими, то страховик все одно відшкодуватиме їх лише в межах страхової суми.

Зазначимо, що правило стосовно не перевищення страховим відшкодуванням розміру прямих збитків, яких зазнав страхувальник, є загальним правилом, яке поширюється на усі види страхових відносин.

Розділ IV ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ ТА ЇХ ОБ'ЄДНАННЯ

Стаття 15. Діяльність страховиків

1. Ліцензії на здійснення страхування сільськогосподарської продукції видає національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, відповідно до закону.

2. Право страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою мають страховики, що відповідають вимогам Закону України «Про страхування», отримали ліцензію на здійснення відповідного виду страхування та є членами Пулу.

3. Страховики, що здійснюють страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, створюють фонд покриття катастрофічних ризиків за рахунок відрахування до нього не більш як 5 відсотків страхових платежів (страхових премій).

4. Порядок та умови перестраховування сільськогосподарської продукції страховиками, що здійснюють страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, встановлюються стандартним договором перестраховування.

1. Розділ IV Закону присвячено кваліфікаційним вимогам до страховиків у галузі страхування сільськогосподарської продукції та їх об'єднань.

Частина 1 ст. 15 Закону стосується ліцензування діяльності страховиків у розглядуваній сфері. Так, ліцензії на здійснення страхування сільськогосподарської продукції видає Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, відповідно до закону.

Порядок ліцензування господарської діяльності, у тому числі і в сфері страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, визначено Законом України від 1 червня 2000 р. «Про ліцензування певних видів господарської діяльності»¹. Згідно ст. 1 цього Закону, ліцензування – це видача, переоформлення та анулювання ліцензій, видача дублікатів ліцензій, ведення ліцензійних справ та ліцензійних реєстрів, контроль за додержанням ліцензіатами ліцензійних умов, видача розпоряджень про усунення порушень ліцензійних умов, а також розпоряджень про усунення порушень законодавства у сфері ліцензування.

Статтею 2 названого Закону визначено, що його дія поширюється на всіх суб'єктів господарювання, а види господарської діяльності, не передбачені у ст. 9 цього Закону, не підлягають ліцензуванню. Згідно ч. 1 ст. 9 Закону, відповідно до спеціальних законів ліцензуванню підлягає такий вид господарської діяльності, як діяльність із надання фінансових послуг. Зважаючи на це, питання ліцензування страховиків регламентуються такими спеціальними Законами України, як «Про страхування» та від 12 липня 2001 р. «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»².

¹ Відом. Верховн. Ради України. – 2000. – № 36. – Ст. 299.

² Відом. Верховн. Ради України. – 2002. – № 1. – Ст. 1.

Так, згідно ч. 1 ст. 4 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», послуги у сфері страхування належать до фінансових послуг. Статтею 35 цього Закону передбачено, що страховик, який має намір провадити діяльність у сфері страхування сільськогосподарської продукції, особисто або через уповноважений ним орган чи особу звертається до Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, із заявою встановленого зразка про видачу ліцензії. У заяві повинні міститися відомості про особу заявника (найменування, місцезнаходження, банківські реквізити, ідентифікаційний код). У разі наявності у заявника філій, інших відокремлених підрозділів, які проводять господарську діяльність на підставі отриманої ліцензії, у заяві зазначається їх місцезнаходження.

До заяви про видачу ліцензії додається виписка або витяг з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців, документи, вимоги до переліку та змісту яких встановлені законами з питань регулювання окремих ринків фінансових послуг. Так, ст. 38 Закону України «Про страхування» встановлено, що для одержання ліцензії страховик подає також такі документи: (а) копії установчих документів; (б) довідки банків або висновки аудиторських фірм (аудиторів), що підтверджують розмір сплаченого статутного капіталу; (в) довідка про фінансовий стан засновників страховика, підтверджена аудитором (аудиторською фірмою), якщо страховик створений у формі повного чи командитного товариства або товариства з додатковою відповідальністю; (г) правила (умови) страхування; (д) економічне обґрунтування запланованої страхової (перестраховальної) діяльності; (е) інформацію про учасників страховика, голову виконавчого органу та його заступників, копія диплома голови виконавчого органу страховика або його першого заступника про вищу економічну або юридичну освіту, копія диплома головного бухгалтера страховика про вищу економічну освіту, інформація про наявність відповідних сертифікатів¹. Про

¹ Статтею 38 Закону України «Про страхування» визначено, що керівника-страховика (голова виконавчого органу та головний бухгалтер страховика) мають бути дієздатні фізичні особи. Голова виконавчого органу страховика або

внесення змін до зазначених документів страховик зобов'язаний повідомити Національну комісію в десятиденний строк з часу реєстрації цих змін у встановленому порядку.

Заява про видачу ліцензії та документи, що додаються до неї, приймаються за описом, копія якого видається заявнику з відміткою про дату прийняття документів органом ліцензування та підписом відповідальної особи.

Заява про видачу ліцензії може бути залишена без розгляду. Про залишення заяви про видачу ліцензії без розгляду заявник повідомляється в письмовій формі із зазначенням підстав залишення заяви про видачу ліцензії без розгляду у строки, передбачені для видачі ліцензії. Після усунення причин, що були підставою для винесення рішення про залишення заяви про видачу ліцензії без розгляду, заявник може повторно подати заяву про видачу ліцензії, яка розглядається в порядку, встановленому Законом.

Статтею 36 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» встановлено, що Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг приймає рішення про видачу ліцензії або про відмову у її видачі у строк не пізніше ніж тридцять календарних днів з дати надходження заяви про видачу ліцензії та документів, що додаються до заяви. Такий саме строк прийняття рішення про видачу ліцензії або про відмову у її видачі передбачений і ч. 5 ст. 38 Закону України «Про страхування».

У разі коли надіслано запит про підтвердження достовірності поданих для отримання ліцензії документів або виникненні потреби у проведенні перевірки таких документів іншим способом, зазначений строк може бути продовжений Головою Національної комісії, але не більш як на 30 робочих днів.

Повідомлення про прийняття рішення про видачу ліцензії або про відмову у видачі ліцензії надсилається (видається) заявникові в письмовій формі протягом трьох робочих днів з дати прийняття відповідного рішення. У рішенні про відмову у видачі ліцензії зазначаються підстави такої відмови.

його перший заступник повинен мати вищу економічну або юридичну освіту, а головний бухгалтер страховика повинен мати вищу економічну освіту.

Частина 3 ст. 36 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» регламентує, що підставами для прийняття рішення про відмову у видачі ліцензії є: 1) недостовірність даних у документах, поданих заявником, для отримання ліцензії; 2) невідповідність заявника згідно з поданими документами ліцензійним умовам, встановленим для виду господарської діяльності, зазначеного в заяві про видачу ліцензії.

Ліцензійні умови провадження страхової діяльності затверджені розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 28 серпня 2003 р., № 40, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 15 вересня 2003 р. за № 805/8126¹. Відповідно до цього нормативно-правового акту, до страховиків пред'являються такі загальні вимоги:

1) страховик створюється в організаційно-правовій формі акціонерного, повного, командитного товариства або товариства з додатковою відповідальністю;

2) учасників страховика повинно бути не менше трьох;

3) страховик реєструється в місцевому органі виконавчої влади як суб'єкт підприємницької діяльності та заноситься до реєстру;

4) мінімальний розмір статутного капіталу страховика устанавлюється в сумі, еквівалентній 1 млн. євро за валютним обмінним курсом валюти України;

5) вартість чистих активів страховика, створеного у формі акціонерного товариства або товариства з додатковою відповідальністю, після закінчення другого та кожного наступного фінансового року з дати внесення інформації про заявника до Державного реєстру фінансових установ має бути не меншою зареєстрованого розміру статутного капіталу страховика;

6) статутний капітал страховика повинен бути сплачений виключно в грошовій формі. Забороняється використовувати для формування статутного капіталу векселі, кошти страхових резервів, бюджетні кошти, а також кошти, одержані в кредит, позику та під заставу, і вносити нематеріальні активи;

7) загальний розмір внесків страховика до статутних капіталів інших страховиків України не може перевищувати 30 відсотків

¹ Офіц. вісн. України. – 2003. – № 38. – Ст. 2047.

його власного статутного капіталу, у тому числі розмір внеску до статутного капіталу окремого страховика не може перевищувати 10 відсотків;

8) підприємства, установи та організації не можуть стати страховиками шляхом внесення змін до установчих документів за умови, що вони попередньо займалися іншим видом діяльності, навіть у разі виконання вимог законодавства;

9) предметом безпосередньої діяльності страховика може бути лише страхування, перестрахування і фінансова діяльність, пов'язана з формуванням, розміщенням страхових резервів та управлінням ними;

10) страховик зобов'язаний прийняти та зареєструвати в Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, правила страхування;

11) страховик та його відокремлений підрозділ повинні бути забезпечені комп'ютерною технікою і програмним забезпеченням та комунікаційними засобами (телефон, факс, E-mail), що відповідають установленим вимогам;

12) страховик має право розпочати страхову діяльність у разі, якщо:

- облікова і реєструюча система відповідає вимогам, встановленим нормативно-правовими актами;

- внутрішні правила страховика відповідають вимогам законів України та нормативно-правових актів державних органів, що здійснюють регулювання та нагляд за ринками фінансових послуг;

- професійні якості та ділова репутація персоналу відповідають вимогам, установленим нормативно-правовими актами;

- керівник та головний бухгалтер відповідають Професійним вимогам до керівників та головних бухгалтерів фінансових установ, затвердженим розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 13 липня 2004 р., № 1590, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 2 серпня 2004 р. за № 955/9554¹.

У разі відмови у видачі ліцензії на підставі виявлення недостовірних даних у документах, поданих заявником про видачу

¹ Офіц. вісн. України. – 2004. – № 31. – Ст. 2100.

ліцензії, суб'єкт господарювання може подати до органу ліцензування нову заяву про видачу ліцензії не раніше ніж через три місяці з дати прийняття рішення про відмову у видачі ліцензії.

У разі відмови у видачі ліцензії на підставі невідповідності заявника ліцензійним умовам, встановленим для виду господарської діяльності, зазначеного в заяві про видачу ліцензії, страховик може подати до органу ліцензування нову заяву про видачу ліцензії після усунення причин, що стали підставою для відмови у видачі ліцензії. Рішення про відмову у видачі ліцензії може бути оскаржено у судовому порядку.

Згідно ст. 37 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, використовує бланки ліцензії єдиного зразка. Бланк ліцензії єдиного зразка затверджується Кабінетом Міністрів України та є документом суворої звітності, має облікову серію і номер.

У ліцензії зазначаються: 1) найменування органу ліцензування, що видав ліцензію; 2) вид господарської діяльності з надання фінансових послуг, на право провадження якого видається ліцензія; 3) найменування юридичної особи; 4) ідентифікаційний код юридичної особи; 5) місцезнаходження юридичної особи; 6) дата прийняття та номер рішення про видачу ліцензії; 7) посада, прізвище та ініціали особи, яка підписала ліцензію; 8) дата видачі ліцензії та строк її дії.

Ліцензія підписується членом Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, відповідно до розподілу обов'язків та засвідчується печаткою комісії.

Порядок видачі ліцензії є таким. У разі прийняття позитивного рішення про видачу ліцензії Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, повинна оформити ліцензію не пізніше ніж за п'ять робочих днів з дня надходження документа, що підтверджує внесення плати за видачу ліцензії (відмітка про дату прийняття цього документу робиться на копії опису, яку було видано заявнику при прийомі заяви про видачу ліцензії). Ліцензія видається на проведення конкретних видів страхування.

Якщо заявник (страховик) протягом тридцяти календарних днів з дня направлення йому повідомлення про прийняття рішення про видачу ліцензії не подав документа, що підтверджує внесення плати за видачу ліцензії, або не звернувся до Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, для отримання оформленої ліцензії, комісія має право скасувати рішення про видачу ліцензії або прийняти рішення про визнання такої ліцензії недійсною.

Діяльність з надання фінансових послуг (у даному випадку послуг страхування) на підставі ліцензії, виданої Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, проводиться на всій території України.

2. Частина 2 коментованої статті Закону уточнює вимоги щодо права страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою. Отже, Закон визначає, що таке право мають страховики, які відповідають вимогам Закону України «Про страхування», отримали ліцензію на здійснення відповідного виду страхування та є членами Аграрного страхового пулу. Вимоги, що висуваються до страхувальників у відносинах страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, наведені у коментарі до ст. 4 Закону.

3. Окрім зазначеного вище, до діяльності страховиків, що здійснюють страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, частиною 3 коментованої статті Закону висуваються додаткові вимоги. Так, вказані особи мають створити фонд покриття катастрофічних ризиків, тобто надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру, великої сукупності або масштабів проявів стихійних сил природи (посуха, град, морози, повені тощо) і діяльності людини у процесі створення матеріальних благ (аварії, пожежі тощо), що завдають збитки у значних розмірах. Такий фонд створюється за рахунок відрахування до нього не більш як 5 відсотків страхових платежів (страхових премій). Тобто за рахунок частини плати за страхування, що сплачується страхувальником страховику згідно з договором страхування, страховики й мають накопичити фонд покриття катастрофічних ризиків. Управління цим фондом здійснює Аграрний страховий пул.

4. Порядок та умови перестрахування сільськогосподарської продукції страховиками, що здійснюють страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, встановлюються стандартним договором перестрахування.

Загалом перестрахування визначається ст. 12 Закону України «Про страхування» як страхування одним страховиком (цедентом, перестраховальником) на визначених договором умовах ризику виконання частини своїх обов'язків перед страхувальником у іншого страховика (перестраховика) резидента або нерезидента, який має статус страховика або перестраховика, згідно з законодавством країни, в якій він зареєстрований. Договори перестрахування підлягають реєстрації в порядку, затвердженому Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг¹. Страховик (цедент, перестраховальник), який уклав з перестраховиком договір про перестрахування, залишається відповідальним перед страхувальником у повному обсязі згідно з договором страхування.

Стаття 16. Аграрний страховий пул

1. Аграрний страховий пул є єдиним об'єднанням страховиків, які здійснюють страхування відповідно до цього Закону. Участь страховиків у Пулі є умовою для здійснення страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

2. Пул є юридичною особою, неприбутковою організацією і здійснює свою діяльність відповідно до цього Закону, законодавства України та свого Статуту.

3. Статут Пулу затверджується зборами засновників (членів) Пулу та реєструється відповідно до вимог законодавства.

¹ Цей порядок визначений розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України (правопередник Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг) «Про затвердження Порядку реєстрації договорів перестрахування» від 28 березня 2011 р., № 153, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 31 травня 2011 р. за № 642/19380 // Офіц. вісн. України. – 2011. – № 41. – Ст. 1702.

4. Пул не може виступати засновником чи співзасновником юридичних осіб, що здійснюють підприємницьку діяльність та/або мають на меті одержання прибутку.

5. Відносини між членами Пулу у сфері страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою регулюються нормативно-правовими актами Пулу, що не можуть суперечити нормам законодавства України та є обов'язковими для виконання всіма членами Пулу.

6. Діяльність Пулу фінансується за рахунок його членів.

7. Членом Пулу може бути страховик, що відповідає вимогам Закону України «Про страхування», отримав відповідну ліцензію і відповідає вимогам, визначеним національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, разом із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику, щодо участі страхових компаній у страхуванні сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

8. Систематичне порушення терміну виплати страхового відшкодування є підставою для виключення страховика з Пулу.

1. Стаття 16 Закону визначає статус такого об'єднання страховиків, як Аграрний страховий пул.

У довідковій літературі страховий пул визначається як добровільне об'єднання страховиків, що не є юридичною особою, створене на підставі угоди між ними з метою забезпечення фінансової стійкості страхових операцій на умовах солідарної відповідальності його учасників за виконання зобов'язань за договорами страхування, укладених від імені учасників пулу¹. Право страховиків на утворення своїх об'єднань передбачене також ст. 13 Закону України «Про страхування».

Отже, згідно частини 1 коментованої статті Закону, Аграрний страховий пул – єдине об'єднання страховиків, які здійснюють страхування відповідно до цього Закону. Участь страховиків у Пулі являється умовою для здійснення страхування сільськогос-

¹ Ефимов С.Л. Пул страхової // Энциклопедический словарь. Экономика и страхование. – М.: Церих-ПЭЛ, 1996. – С. 366.

подарської продукції з державною підтримкою. Іншими словами, Аграрний страховий пул – об'єднання страховиків, що спеціалізуються на страхуванні сільськогосподарської продукції з державною підтримкою. А з іншого боку, участь страховика у названому об'єднанні надає йому право брати участь у названих відносинах.

2. За своїм юридичним статусом Аграрний страховий пул – юридична особа, неприбуткова організація і здійснює свою діяльність відповідно до коментованого Закону, законодавства України та свого статуту.

Згідно пп. 14.1.121. п. 14.1. ст. 14 Податкового кодексу України від 2 грудня 2010 р.¹ неприбутковою організацією є організація, основною метою діяльності якої є не одержання прибутку, а провадження благодійної діяльності та меценатства і іншої діяльності, передбаченої законодавством. Згідно п. 157.1. ст. 157 названого Кодексу, до неприбуткових організацій, які мають бути внесені органами державної податкової служби до Реєстру неприбуткових організацій та установ, належать, зокрема й спілки, асоціації та інші об'єднання юридичних осіб, створені для представлення інтересів засновників (членів, учасників), що утримуються лише за рахунок внесків таких засновників (членів, учасників) та не провадять господарську діяльність, за винятком отримання пасивних доходів². Від оподаткування звільняються доходи названих неприбуткових організацій, отримані у вигляді: (а) разових або періодичних внесків засновників і членів; (б) пасивних доходів; (в) дотацій або субсидій, отриманих з державного або місцевого бюджетів, державних цільових фондів або в межах технічної чи благодійної, у тому числі гуманітарної, допомоги, що надаються цим неприбутковим організаціям відповідно до умов міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, крім дотацій на регулювання цін на платні послуги, які надаються цим неприбутковим організаціям або через них їх одержувачам згідно із законодавством, з метою зниження рівня таких цін (п. 157.6. ст. 157 Кодексу).

¹ Офіц. вісн. України. – 2010. – № 92. – Ч. 1. – Ст. 3248.

² Пасивні доходи – доходи, отримані у вигляді процентів, дивідендів, страхових виплат і відшкодувань, а також роялті (пп. 14.1.268. п. 14.1. ст. 14 Податкового кодексу України).

3. Частина 3 коментованої статті Закону визначає, що статут Аграрного страхового пулу затверджується зборами засновників (членів) пулу та реєструється відповідно до вимог законодавства.

Зазначимо, що збори засновників на установчих зборах не лише затверджують статут, а й вирішують низку організаційних питань щодо заснування й діяльності Аграрного страхового пулу. Так, вирішується питання про створення об'єднання, його місце розташування, формування органів управління, доручення представнику засновників підписати статут об'єднання. Закон не містить жодних вимог до засновників Аграрного страхового пулу, зазначаючи лише, що це мають бути страховики, що здійснюють страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

Після проведення установчих зборів Аграрний страховий пул підлягає державній реєстрації. Підкреслимо, що державній реєстрації підлягає само об'єднання як юридична особа, а не її статут, як це невірно зазначено у Законі.

Порядок державної реєстрації об'єднання визначений Законом України від 15 травня 2003 р. «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців»¹. Згідно ч. 1 ст. 24 цього Закону, для проведення державної реєстрації засновник (засновники) або уповноважена ним особа повинні особисто подати державному реєстратору (надіслати поштовим відправленням з описом вкладення або в разі подання електронних документів подати опис, що містить відомості про надіслані електронні документи, в електронній формі) такі документи: (а) заповнену реєстраційну картку на проведення державної реєстрації юридичної особи; (б) примірник оригіналу (ксерокопію, нотаріально засвідчену копію) рішення засновників або уповноваженого ними органу про створення юридичної особи у випадках, передбачених законом; (в) два примірники установчих документів (у разі подання електронних документів – один примірник); (г) документ, що засвідчує внесення реєстраційного збору за проведення державної реєстрації юридичної особи. У разі подання електронних документів для проведення державної реєстрації

¹ Відом. Верховн. Ради України. – 2003. – № 31-32. – Ст. 263.

юридичної особи підтвердженням внесення плати за проведення державної реєстрації юридичної особи є примірник електронного розрахункового документа, засвідченого електронним цифровим підписом; (д) інформацію з документами, що підтверджують структуру власності засновників - юридичних осіб, яка дає змогу встановити фізичних осіб - власників істотної участі цих юридичних осіб.

За відсутності підстав для відмови у проведенні державної реєстрації юридичної особи державний реєстратор повинен внести до реєстраційної картки на проведення державної реєстрації юридичної особи ідентифікаційний код відповідно до вимог Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України та внести до Єдиного державного реєстру запис про проведення державної реєстрації юридичної особи на підставі відомостей цієї реєстраційної картки. Строк державної реєстрації юридичної особи не повинен перевищувати три робочих дні з дати надходження документів для проведення державної реєстрації юридичної особи. Не пізніше наступного робочого дня з дати державної реєстрації юридичної особи державним реєстратором видається (надсилається поштовим відправленням) засновнику або уповноваженій ним особі один примірник оригіналу установчих документів з відміткою державного реєстратора про проведення державної реєстрації юридичної особи та виписка з Єдиного державного реєстру (ст. 25 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців»).

Після державної реєстрації Аграрний страховий пул стає на облік в органах державної податкової служби¹, вноситься до Реєстру неприбуткових установ та організацій², а у разі використан-

¹ Відповідно до Порядку обліку платників податків і зборів, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 9 грудня 2011 р., № 1588, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України

² 29 грудня 2011 р. за № 1562/20300 // Офіц. вісн. України. – 2012. – № 1. – Ч. 2. – Ст. 39.

² Відповідно до Положення про Реєстр неприбуткових установ та організацій, затвердженого наказом Державної податкової адміністрації України від 24 січня 2011 р., № 37, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 9 лютого 2011 р. за № 161/18899 // Офіц. вісн. України. – 2011. – № 12. – Ст. 541.

ня найманої праці – обліковується в органах Пенсійного фонду України¹, а також в органах Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття та Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності. Після цього Аграрний страховий пул має відкрити поточний рахунок у банківській установі² та може розпочинати свою діяльність.

4. Неприбутковий характер діяльності Аграрного страхового пулу підкреслюється й частиною 4 коментованої статті Закону, згідно якої пул не може виступати засновником чи співзасновником юридичних осіб, що здійснюють підприємницьку діяльність та/або мають на меті одержання прибутку. Адже головна мета Аграрного страхового пулу полягає не в одержанні прибутку (навіть через заснування інших юридичних осіб), а у сприянні його членам у відносинах страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

5. Частина 5 коментованої статті Закону встановлює, що відносини між членами Аграрного страхового пулу у сфері страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою регулюються нормативно-правовими актами пулу, що не можуть суперечити нормам законодавства України та є обов'язковими для виконання всіма членами пулу. Очевидно, що йдеться про так звані внутрішні локальні нормативні акти, які мають юридичну силу лише щодо членів Аграрного страхового пулу. Ці акти приймаються органами управління пулу відповідно до їх компетенції.

¹ Згідно Порядку взяття на облік та зняття з обліку в органах Пенсійного фонду України платників єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, затвердженого постановою Правління Пенсійного фонду України від 27 вересня 2010 р., № 21-6, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 27 жовтня 2010 року за № 995/18290 // Офіц. вісн. України. – 2010. – № 86. – Ст. 3066.

² Відповідно до Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 12 листопада 2003 р., № 492, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 17 грудня 2003 р. за № 1172/8493 // Офіц. вісн. України. – 2003. – № 51. – Ч. 1. – Ст. 2707.

Головне місце серед локальних нормативно-правових актів Аграрного страхового пулу посідає його статут. Це головний правовий документ, на підставі якого діє таке об'єднання страховиків і яким регулюються відносини між членами пулу. У статуті, зокрема, мають бути визначені юридичний статус об'єднання, система його органів управління та їх компетенція, порядок прийняття страховиків до об'єднання і виключення з нього, фінансові взаємини пулу з його членами та ін.

Аграрний страховий пул не позбавлений можливості приймати й інші локальні нормативні акти, зокрема, положення, якими регламентуватимуться окремі відносини. Наприклад, це може бути Положення про фонд покриття катастрофічних ризиків, який формується страховиками.

6. Згідно частини 6 коментованої статті Закону, діяльність Аграрного страхового пулу фінансується за рахунок його членів. Тобто локальними нормативними актами цього об'єднання має бути передбачено внесення членами Аграрного страхового пулу внесків, як вступних, так і періодичних (щорічних), за рахунок яких й функціонуватиме вказана організація. Не виключаються й інші форми фінансування діяльності Аграрного страхового пулу його членами, шляхом передачі об'єднанню грошових коштів, майнових активів. Фінансування Аграрного страхового пулу за рахунок його членів також є ознакою неприбуткової природи цієї організації страховиків.

7. Коментована стаття Закону встановлює також певні вимоги до членів Аграрного страхового пулу. Так, згідно частини 7, членом пулу може бути страховик, що відповідає вимогам Закону України «Про страхування», отримав ліцензію і відповідає вимогам, визначеним національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, разом із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику, щодо участі страхових компаній у страхуванні сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

З цього законодавчого припису можна зробити такий висновок: для набуття членства в Аграрному страховому пулі особа має: (а) бути страховиком; (б) відповідати вимогам Закону Ук-

раїни «Про страхування»; (в) отримати відповідну ліцензію; (г) відповідати вимогам, визначеним Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг і Міністерством аграрної політики та продовольства України щодо участі страхових компаній у страхуванні сільськогосподарської продукції з державною підтримкою. Відразу зазначимо, що на даний час останні вимоги названими органами державної влади не затверджені.

Окрім цього, підкреслимо, що для набуття членства в Аграрному страховому пулу страховик вже повинен мати ліцензію на страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

Порядок прийняття страховиків до членів Аграрного страхового пулу у Законі не визначено. Звідси він має бути регламентований у такому локальному нормативному акті об'єднання, як його статут. Очевидно, що рішення про прийняття страховика до членів пулу повинно прийматися за наявності відповідних підстав вищим органом управління цього об'єднання.

8. Частина 8 коментованої статті Закону містить вказівку на підставу виключення членів з Аграрного страхового пулу. Так, систематичне порушення терміну виплати страхового відшкодування є підставою для виключення страховика з пулу.

Нагадаємо, ч. 1 ст. 14 Закону передбачено, що страховик має виплатити страхове відшкодування страхувальнику протягом 14 днів з дня підписання страхового акта. Категорію «систематичне порушення» Закон не розкриває. В актах законодавства України існують аналогічні поняття. Так, наприклад, у п. 1.1. Положення про застосування Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України заходів впливу, затвердженого розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 13 листопада 2003 р., № 125 (в редакції розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 17 вересня 2004 р., № 2384¹), зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 3 грудня 2003 р. за № 1115/8436 визначено, що систематичним порушення є порушення законодавства про фінансові послуги після застосування до особи не

¹ Офіц. вісн. України. – 2004. – № 42. – Ст. 2801.

менше двох заходів впливу протягом року. Звідси вважаємо, що систематичним порушення терміну виплати страхового відшкодування можна вважати порушення страховиком два та більше рази протягом року терміну виплати названого відшкодування. Наведене тлумачення категорії «систематичне порушення» має бути закріплене у статуті Аграрного страхового пулу.

Окрім наведеного, як видається, статут Аграрного страхового пулу може містити й інші підстави виключення страховика з числа його членів, наприклад, у разі несплати ним періодичних внесків, невиконання рішень органів управління пулу та ін.

Стаття 17. Функції та завдання Аграрного страхового пулу

1. Пул забезпечує координацію діяльності страховиків із страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою та виконує при цьому такі функції:

1) забезпечує взаємодію учасників системи страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику;

2) організовує програми перестрахування сільськогосподарських ризиків з метою забезпечення гарантій виконання страховиком зобов'язань перед страхувальниками;

3) бере участь у розробленні стандартних страхових продуктів, методичних рекомендацій із страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, з врегулювання збитків та проведення експертиз за договорами страхування сільськогосподарської продукції;

4) створює централізовану базу даних із страхування сільськогосподарської продукції, веде облік укладених договорів страхування за інформацією, наданою страховиками;

5) проводить дослідження у сфері аналізу ринку страхування сільськогосподарської продукції, у тому числі необхідні для актуарного розрахунку страхових тарифів;

6) здійснює контроль за дотриманням умов договорів страхування сільськогосподарської продукції з державною під-

тримкою та стандартних методик андеррайтингу, врегулювання збитків;

7) забезпечує покриття катастрофічних ризиків у разі виникнення надзвичайних ситуацій;

8) здійснює управління фондом покриття катастрофічних ризиків, інвестує накопичені фінансові ресурси.

1. Стаття 17 Закону містить положення щодо завдань та функцій Аграрного страхового пулу, що мають бути закріплені у його статуті. Завдання визначають напрямки діяльності Аграрного страхового пулу, а функції – його обов'язки, межі діяльності.

Отже, завданням діяльності названого об'єднання страховиків є забезпечення координації діяльності страховиків із страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, тобто узгодження дій вказаних осіб.

Перелічені у коментованій статті Закону функції Аграрного страхового пулу умовно зважаючи на їх зміст можна поділити на такі види:

1) комунікативна (забезпечення взаємодії учасників системи страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою з Міністерством аграрної політики та продовольства України);

2) професійна (організація програм перестраховування сільськогосподарських ризиків з метою забезпечення гарантій виконання страховиком зобов'язань перед страхувальниками; участь у розробленні стандартних страхових продуктів, методичних рекомендацій із страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, з врегулювання збитків та проведення експертиз за договорами страхування сільськогосподарської продукції);

3) інформаційно-забезпечувальна (створення централізованої бази даних із страхування сільськогосподарської продукції, ведення обліку укладених договорів страхування за інформацією, наданою страховиками; проведення досліджень у сфері аналізу ринку страхування сільськогосподарської продукції, у тому числі необхідних для актуарного розрахунку страхових тарифів);

4) контрольна (контроль за дотриманням умов договорів страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою та стандартних методик андеррайтингу, врегулювання збитків);

5) управлінсько-розпорядча (управління фондом покриття катастрофічних ризиків, інвестування накопичених фінансових ресурсів; забезпечення покриття катастрофічних ризиків у разі виникнення надзвичайних ситуацій).

Звісно, Аграрний страховий пул може виконувати й інші функції, пов'язані з його завданнями, проте вони мають бути зафіксовані у статуті пулу.

Стаття 18. Страхові фонди Аграрного страхового пулу

1. Для забезпечення виконання зобов'язань перед страхувальниками Пул створює страховий фонд покриття катастрофічних ризиків.

Джерелом формування страхового фонду покриття катастрофічних ризиків є відрахування членів Пулу з отриманих страхових премій з цього виду страхування у розмірі, визначеному Координаційною радою Пулу, але не більше 5 відсотків. Кошти фонду використовуються у разі настання катастрофічних ризиків за рішенням Координаційної ради Пулу.

У разі настання надзвичайної ситуації, яка набуває масштабів катастрофи, за умови недостатності коштів у страховому фонді покриття катастрофічних ризиків держава через центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику, надає Пулу бюджетну позику, порядок надання та використання якої затверджує Кабінет Міністрів України.

2. Пул може створювати інші страхові фонди, визначені Статутом Пулу.

3. Порядок та умови формування страхових фондів Пулу встановлюються положеннями, що затверджуються зборами Пулу та погоджуються з Координаційною радою Пулу.

4. Контроль за використанням грошових коштів страхових фондів Пулу здійснює Координаційна рада Пулу.

1. Окрема увага у коментованому Законі присвячена страховим фондам Аграрного страхового пулу.

Згідно частини 1 ст. 18 Закону для забезпечення виконання зобов'язань перед страхувальниками Пул утворює страховий фонд покриття катастрофічних ризиків. Такий фонд створюється саме на рівні об'єднання страховиків, бо кожен з них самотужки не зможе накопичити достатньо фінансових ресурсів для покриття катастрофічних ризиків.

Фонд покриття катастрофічних ризиків накопичується, як вже зазначалося, за рахунок особливих джерел – відрахування членів Аграрного страхового пулу з отриманих страхових премій з цього виду страхування. Вказаний фонд – це вартісний (грошовий) вираз сукупності виділених та зарезервованих запасів матеріальних благ (грошових коштів), що призначені для страхового застигу при настанні катастрофічних ризиків.

Закон встановлює правило щодо вказаних відрахувань. Їх розмір визначається органом управління Аграрного страхового пулу – Координаційною радою, але при цьому не може бути більше ніж 5 відсотків від розміру отриманих страховиком страхових премій. Оскільки Закон не визначає порядок та строки сплати цих відрахувань страховиками Аграрному страховому пулу, то це має регламентуватися його статутом.

Кошти страхового фонду використовуються у разі настання катастрофічних ризиків за рішенням Координаційної ради Аграрного страхового пулу.

У разі настання надзвичайної ситуації, яка набуває масштабів катастрофи, за умови недостатності коштів у страховому фонді покриття катастрофічних ризиків держава через Міністерство аграрної політики та продовольства України надає Аграрному страховому пулу бюджетну позику, порядок надання та використання якої затверджує Кабінет Міністрів України.

Зазначимо, що Законом не визначено ані розмір, ані строки та порядок надання такої позики. Ці питання має врегулювати Кабінет Міністрів України. Порядок надання та використання Аграрним страховим пулом бюджетної позики затверджено постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку визнання ризиків у сільському господарстві катастрофічними та

надання і використання бюджетної позики (державної фінансової допомоги) у разі їх виникнення» від 15 серпня 2012 р., № 841¹.

Згідно цієї постанови, надзвичайні ситуації техногенного і природного характеру, спричинені стихійними силами природи (посуха, град, морози, повені тощо) і діяльністю людини у процесі створення матеріальних благ (аварії, пожежі тощо), є критеріями визнання ризиків катастрофічними. Катастрофічними ризиками визнаються ризикові обставини, які спричиняють пошкодження або знищення більш як 30 відсотків площ рослинницької продукції, що застраховані відповідно до Закону. Страхові ризики сільськогосподарських культур у сільському господарстві, страхування від яких може здійснюватися з державною підтримкою відповідно до періодів їх вирощування (страховий продукт), визначаються Кабінетом Міністрів України.

Бюджетна позика (державна фінансова допомога) з резервного фонду державного бюджету надається на умовах повернення. Головним розпорядником бюджетних коштів, отриманих із резервного фонду державного бюджету, відповідальним за їх використання та повернення відповідно до названого Порядку є Міністерство аграрної політики та продовольства України.

Міністерство спрямовує кошти резервного фонду державного бюджету Аграрному страховому пулу на підставі укладеного з ним договору про бюджетну позику (державну фінансову допомогу), в якому зазначаються строки повернення такої позики та відповідальність за її неповернення.

Уряд України визначив наступні умови надання бюджетної позики (державної фінансової допомоги): (а) звернення Аграрного страхового пулу до Міністерства аграрної політики та продовольства України про недостатність у страховому фонді Аграрного страхового пулу коштів для покриття катастрофічних ризиків; (б) подання в установленому законодавством порядку експертного висновку названого Міністерства про фактичний фінансовий стан страхового фонду Аграрного страхового пулу та його неспроможність забезпечити покриття катастрофічних ризиків; (в) подання в установленому законодавством порядку головному розпоряднику бюджетних коштів експертного висновку

¹ Офіц. вісн. України. – 2012. – № 68. – Ст. 2778.

Міністерства надзвичайних ситуацій України про визнання надзвичайної ситуації техногенного або природного характеру надзвичайною ситуацією державного рівня.

Рішення про виділення коштів з резервного фонду державного бюджету приймається Кабінетом Міністрів України відповідно до Порядку використання коштів резервного фонду бюджету, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 березня 2002 р., № 415¹, на підставі звернення Міністерства аграрної політики та продовольства України. До цього звернення додаються названі вище висновки із зазначенням обсягу запитуваної бюджетної позики (державної фінансової допомоги) та строків її повернення.

Бюджетна позика (державна фінансова допомога) використовується Аграрним страховим пулом виключно для поповнення його страхового фонду та подальшого здійснення виплати страхового відшкодування. Назване об'єднання страховиків подає Міністерству аграрної політики та продовольства України щомісяця не пізніше 10 числа звіт про використання коштів бюджетної позики (державної фінансової допомоги).

2. Частина 2 коментованої статті Закону надає право Аграрному страховому пулу створювати окрім страхового фонду покриття катастрофічних ризиків й інші страхові фонди.

Зважаючи на приписи ст. 30 Закону України «Про страхування», це об'єднання страховиків може створювати також гарантійний фонд (включається додатковий та резервний капітал, а також сума нерозподіленого прибутку), вільні резерви (за рахунок нерозподіленого прибутку), централізовані страхові резервні фонди (за рахунок відрахувань від надходжень страхових платежів, внесків коштів страховиків, а також доходів від розміщення коштів централізованих страхових резервних фондів), страховий, запасний фонди. Можливість створення усіх цих фондів має бути передбачена у статуті Аграрного страхового пулу.

3. Порядок та умови формування страхових фондів Аграрного страхового пулу встановлюються відповідними Положеннями, що затверджуються зборами об'єднання та погоджуються з Координаційною радою пулу. Іншими словами йдеться про те, що

¹ Офіц. вісн. України. – 2002. – № 14. – Ст. 734.

збори учасників Аграрного страхового пулу мають у локальних нормативних актах цього об'єднання (Положеннях) визначити порядок та умови формування його страхових фондів. Такі Положення підлягають погодженню з органом пулу – його Координаційною радою.

4. Контроль за використанням грошових коштів страхових фондів Аграрного страхового пулу здійснює такий його орган, як Координаційна рада.

Стаття 19. Органи управління та контролю Аграрного страхового пулу

1. Органами управління та контролю Пулу є:
збори членів Пулу;
Координаційна рада Пулу;
інші визначені Статутом Пулу органи.

2. Структура, функції, компетенція, порядок формування та роботи органів управління та контролю Пулу визначаються Статутом Пулу з урахуванням положень цього Закону.

1. Стаття 19 Закону закріплює структуру органів управління та контролю Аграрного страхового пулу. Так, згідно частини 1, органами управління та контролю пулу є: збори членів пулу; координаційна рада пулу; інші визначені Статутом органи.

З наведеного припису можна зробити висновок, що вищим органом управління Аграрного страхового пулу є збори його членів. До їх складу входять усі страховики, що є членами Аграрного страхового пулу на момент проведення зборів.

Координаційна рада Аграрного страхового пулу виконує подвійні функції. З одного боку, вона виступає як орган управління цього об'єднання, а з іншого боку, – контролює діяльність Аграрного страхового пулу. Очевидно, що Координаційна рада Аграрного страхового пулу є постійно діючим органом об'єднання.

Статутом Аграрного страхового пулу може бути передбачено також створення інших органів управління та контролю. Зокрема, вважаємо, що в Аграрному страховому пулі має обиратися його голова, який здійснюватиме повсякденне керівництво діяльністю

пулу. Логічним є також формування ревізійної комісії Аграрного страхового пулу, що буде здійснювати контроль за використанням не лише страхових фондів, а й інших коштів об'єднання.

2. Частина 2 коментованої статті Закону встановлює, що структура, функції, компетенція, порядок формування та роботи органів управління та контролю Аграрного страхового пулу визначаються його статутом з урахуванням положень цього Закону.

Вважаємо, що у статуті Аграрного страхового пулу мають бути визначені такі повноваження зборів його членів:

- внесення змін і доповнень до його статуту, прийняття локальних нормативно-правових актів об'єднання;
- обрання членів Координаційної ради Аграрного страхового пулу, його голови та членів ревізійної комісії (у разі формування зазначених органів);
- заслуховування та затвердження звітів органів управління та контролю Аграрного страхового пулу;
- визначення порядку та умов формування страхових фондів Аграрного страхового пулу, напрямків їх використання;
- вирішення питання про реорганізацію або ліквідацію Аграрного страхового пулу.

Звісно збори членів Аграрного страхового пулу як його вищий орган управління мають право приймати будь-які інші рішення, пов'язані із статутною діяльністю об'єднання.

Збори членів Аграрного страхового пулу мають проводитися не менше ніж один раз на рік.

Координаційна рада Аграрного страхового пулу формується зборами учасників пулу і, вважаємо, може бути наділена такими повноваженнями: (а) розробка і внесення на затвердження зборів членів пулу проектів локальних нормативно-правових актів; (б) скликання зборів членів Аграрного страхового пулу і контроль за виконанням прийнятих ними рішень; (в) вирішення найсуттєвіших питань поточної діяльності об'єднання; (г) забезпечення збереження майна Аграрного страхового пулу; (д) вирішення інших питань поточної діяльності пулу.

Періодичність проведення засідань Координаційної ради має визначатися статутом (наприклад, не рідше одного разу на два тижні). Рішення приймається більшістю голосів за наявності не

менш як 2/3 складу членів Координаційної ради, що також має бути зазначено у статуті.

У разі обрання зборами членів голови Аграрного страхового пулу термін його повноважень теж має бути визначений статутом об'єднання (наприклад, три роки). Голова організовує повсякденну діяльність Аграрного страхового пулу та несе персональну відповідальність за неї.

Для контролю за фінансово-господарською діяльністю Аграрного страхового пулу зборами членів може формуватися ревізійна комісія, що підзвітна зборам членів Аграрного страхового пулу. Важливо передбачити у статуті, що членами ревізійної комісії не може бути голова Аграрного страхового пулу, а також члени Координаційної ради пулу. Ця комісія покликана проводити планові та позапланові ревізії діяльності пулу.

Усі ці та інші питання функціонування органів управління та контролю мають бути детально регламентовані у статуті Аграрного страхового пулу.

Стаття 20. Ведення обліку

1. Страховики, які здійснюють страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, зобов'язані вести персоналізований (індивідуальний) облік договорів страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

2. Страховик зобов'язаний обліковувати кошти резервів із страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою на окремому балансі та вести їх окремий облік.

3. Інформація про кожен укладений, продовжений або анульований договір страхування, а також про кожен випадок виплати страхового відшкодування подається страховиками до Пулу за формою, встановленою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику.

1. Коментована стаття Закону покладає на страховиків зобов'язання щодо спеціального обліку у сфері страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

Отже, страховики, які здійснюють страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, зобов'язані вести персоналізований (індивідуальний) облік договорів страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою. Іншими словами, вони мають формувати певні бази даних щодо таких договорів, до яких повинні включатися: порядковий номер договору страхування, дата його укладення та строк дії, найменування страхувальника, предмет договору страхування, страхові ризики, на випадок настання яких укладено договір, страхова вартість, страхова сума, сума виплаченого страхового відшкодування. Такі бази даних використовуються як у роботі самих страховиків, а також можуть використовуватися за їх згодою Аграрним страховим пулом, органами державної влади.

Оскільки у ст. 1 Закону України від 1 червня 2010 р. «Про бази персональних даних»¹ база персональних даних визначається як іменована сукупність упорядкованих персональних даних в електронній формі та (або) у формі картотек персональних даних, то бази даних щодо договорів страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою належать до таких баз. Звідси, згідно ст. 9 вказаного Закону ці бази підлягають державній реєстрації шляхом внесення відповідного запису Державною службою з питань захисту персональних даних до Державного реєстру баз персональних даних. Реєстрація здійснюється згідно Положення про Державний реєстр баз персональних даних та порядок його ведення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 травня 2011 р., № 616².

Реєстрація баз персональних даних здійснюється на підставі заяви, поданої володільцем такої бази (страховиком). Заява повинна містити: (а) звернення про внесення бази персональних даних до реєстру; (б) інформацію про володільця бази персональних даних (найменування, резидент/нерезидент, код платника податків згідно з ЄДРПОУ або податковий номер (для резидента), місцезнаходження); (в) інформацію про найменування і місцезнаходження бази персональних даних: адреса фактичного розміщення - для баз даних у формі картотек; фактичні адреси

¹ Відомо. Верховн. Ради України. – 2010. – № 34. – Ст. 481.

² Офіц. вісн. України. – 2011. – № 45. – Ст. 1833.

зберігання носіїв інформації - для баз даних в електронній формі; (г) інформацію про мету обробки персональних даних у базі персональних даних з посиланням на нормативно-правові акти, положення, установчі чи інші документи, які регулюють діяльність володільця бази персональних даних, у тому числі про їх категорії та правові підстави такої обробки; (д) інформацію про інших розпорядників баз персональних даних: найменування, резидент/нерезидент, код платника податків згідно з ЄДРПОУ або податковий номер (для резидента), місцезнаходження; (е) документ, що підтверджує зобов'язання стосовно виконання вимог законодавства щодо захисту персональних даних.

Державна служба з питань захисту персональних даних приймає протягом 10 робочих днів з дня надходження заяви рішення про реєстрацію бази персональних даних шляхом видання її володільцю свідоцтва про державну реєстрацію бази персональних даних чи повідомлення про відмову в реєстрації, про що вносить запис до реєстру.

2. Частина 2 коментованої статті встановлює правила щодо обліку коштів страховиків. Отже, страховик зобов'язаний обліковувати кошти резервів із страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою на окремому балансі та вести їх окремий облік.

Цей припис Закону є абсолютно логічним та зрозумілим. Адже страховик може оперувати з різними коштами, у тому числі і з коштами, отриманими за договорами страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою. А зважаючи на участь держави у цих відносинах, облік коштів резервів із страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою має бути окремим.

3. З метою створення Аграрним страховим пулом централізованої бази даних із страхування сільськогосподарської продукції, ведення обліку укладених договорів страхування, що передбачено ст. 17 Закону, страховики зобов'язані надавати йому інформацію про кожен укладений, продовжений (продлонгований) або анульований договір страхування, а також про кожен випадок виплати страхового відшкодування. Зазначимо, що Закон не встановлює періодичності та строків подання такої інформації, зазначаючи

лише, що форма її подання має бути встановлена Міністерством аграрної політики та продовольства України. На даний час форма подання інформації про кожен укладений, продовжений або анульований договір страхування, а також про кожен випадок виплати страхового відшкодування названим органом державної влади не встановлена.

Розділ V ДОГОВІР СТРАХУВАННЯ

Стаття 21. Порядок укладення договору страхування

1. Договір страхування укладається між страхувальником та страховиком відповідно до вимог стандартного страхового продукту.

2. Факт укладення договору страхування підтверджується в письмовій формі згідно з договором страхування, який страховик надає страхувальнику. Договір страхування укладається у двох примірниках, що мають рівну силу. Завірені страховиком копії договорів страхування протягом 10 днів з дати їх укладення передаються до Пулу.

3. Страховий платіж (страхова премія) сплачується страхувальником відповідно до встановленого договором страхування терміну.

4. Страховик має право при укладенні договору страхування обстежувати об'єкт страхування для встановлення вартості майна, що підлягає страхуванню, і ступеня ризику. Страховик має право контролювати дотримання страхувальником агротехнічних правил та інших умов, встановлених договором.

5. Страховик зобов'язаний вести реєстр укладених договорів.

6. Умови страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, стандартні страхові тарифи, форми договорів страхування та додатків до них, форми інших документів щодо укладення та супроводження договорів страхування і врегулювання страхових випадків за ними за-

тверджуються національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, разом із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику.

1. Розділ V Закону містить вимоги до договорів страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

Договір є основною правовою формою страхових відносин сільськогосподарських підприємств. До основних принципів, згідно яких укладаються відповідні договори страхування, належать: принцип універсальності страхового забезпечення, що полягає у змісті та обсязі самої сфери страхового обслуговування; принцип повноти страхового забезпечення, який полягає у співвідношенні страхової суми до вартості майна й у співвідношенні страхового відшкодування до розміру реального збитку; принцип вільного вибору страхувальником страховика; принцип врахування специфіки сільськогосподарського виробництва та ін.¹

Згідно ч. 1 коментованої статті Закону, договір страхування укладається між страхувальником та страховиком відповідно до вимог стандартного страхового продукту. Іншими словами, між названими суб'єктами договір страхування укладається на підставі типового договору страхування, який розробляється для кожного страхового продукту та/або для окремої культури і погоджується Міністерством аграрної політики та продовольства України і Національною комісією, що здійснює регулювання у сфері ринків фінансових послуг.

Наведені приписи Закону повністю відповідають положенням ч. 4 ст. 179 Господарського кодексу України, яка встановлює, що при укладенні господарських договорів сторони можуть визначати зміст договору на основі типового договору, затвердженого Кабінетом Міністрів України, чи у випадках, передбачених законом, іншим органом державної влади, коли сторони не можуть відступати від змісту типового договору, але мають

¹ Гориславська І.В. Правове регулювання страхових відносин сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.06 «Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право» / І.В. Гориславська. – К., 2010. – С. 9.

право конкретизувати його умови. Тобто фактично при укладенні договору страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою сторони мають лише конкретизувати у типовому договорі своє найменування, об'єкт страхування, страхову вартість та страхову суму, розмір страхового відшкодування та ін. Інші ж умови викладаються відповідно до типової форми договору страхування, яка на сьогоднішній день не затверджена.

Зазначимо, що в галузі аграрного страхування у даний час вже використовується типовий договір. Йдеться про типовий договір обов'язкового страхування тварин на випадок загибелі, знищення, вимушеного забою, від хвороб, стихійних лих та нещасних випадків, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2003 р., № 590¹.

У рамках програми державної підтримки страхування сільськогосподарської продукції страхові компанії використовують тільки стандартні договори страхування.

2. Частина 2 коментованої статті Закону містить правила щодо факту укладення договору страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, який має важливе значення для виникнення відповідних страхових правовідносин.

Згідно ч. 3 ст. 18 Закону України «Про страхування» факт укладання договору страхування може посвідчуватися страховим свідоцтвом (полісом, сертифікатом), що є формою договору страхування. У відносинах страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою встановлено інші правила щодо факту укладення договору страхування. Отже, факт укладення договору страхування підтверджується в письмовій формі згідно з договором страхування, який страховик надає страхувальнику. Іншими словами, договір страхування укладається у двох примірниках, які мають рівну силу. Один примірник надається страховиком страхувальнику, а інший залишається у страховика. У відносинах страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою видача страховиком страхувальнику таких документів, як страхове свідоцтво (поліс, сертифікат) не передбачена.

¹ Офіц. вісн. України. – 2003. – № 17. – Ст. 780.

Закон також встановлює, що завірені страховиком копії договорів страхування протягом 10 днів з дати їх укладення передаються до Аграрного страхового пулу. Зрозуміло, що наведене положення вміщено до Закону для створення умов по виконанню названим об'єднанням страховиків функції щодо створення централізованої бази даних із страхування сільськогосподарської продукції, ведення обліку укладених договорів страхування за інформацією, наданою страховиками.

3. Страховий платіж (страхова премія) сплачується страхувальником відповідно до встановленого договором страхування терміну. Сплата страхового платежу (страхової премії) має важливе значення для набрання чинності договором страхування. Адже згідно ч. 4 ст. 18 Закону України «Про страхування», договір страхування набирає чинності з моменту внесення першого страхового платежу, якщо інше не передбачено договором страхування. Тобто саме з моменту сплати страхового платежу (страхової премії) договір страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою стає чинним.

4. Частина 4 коментованої статті Закону містить приписи щодо окремих прав страховика при укладенні відповідного договору страхування.

Так, передусім страховик має право при укладенні договору страхування обстежувати об'єкт страхування. Таке обстеження робиться з метою встановлення вартості майна, що підлягає страхуванню, і ступеня ризику. А від цього залежатимуть як страхова вартість, так і страхова сума, страховий платіж (страхова премія), страхове відшкодування.

Також страховику надається право контролювати дотримання страхувальником агротехнічних правил та інших умов, встановлених договором. Саме у відповідному договорі страхування мають бути закріплені періодичність та порядок здійснення контролю страховиком за дотриманням страхувальником правил організації виробничої діяльності в сфері сільського господарства.

5. Частина 5 коментованої статті Закону стосовно того, що страховик зобов'язаний вести реєстр укладених договорів, певним чином перекликається із ч. 1 ст. 20 Закону, якою покладено на страховиків обов'язок вести спеціальний облік у сфері стра-

хування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

Отже, страховики зобов'язані вести реєстр укладених договорів страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, тобто формувати певні бази даних щодо таких договорів. Вважаємо, що до таких реєстрів мають включатися наступні дані: порядковий номер договору страхування, дата його укладення та строк дії, найменування страховальника, предмет договору страхування, страхові ризики, на випадок настання яких укладено договір, страхова вартість, страхова сума, сума виплаченого страхового відшкодування. Ці реєстри мають вестися як у паперовому, так і в електронному вигляді.

6. Частина 6 коментованої статті Закону встановлює, що умови страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, стандартні страхові тарифи, форми договорів страхування та додатків до них, форми інших документів щодо укладення та супроводження договорів страхування і врегулювання страхових випадків за ними затверджуються Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, разом із Міністерством аграрної політики та продовольства України. Зазначимо, що на даний час названі документи не затверджені, а звідси й укласти договір страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою зараз фактично неможливо.

Стаття 22. Умови договору страхування

1. У договорі страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, крім умов, встановлених Законом України «Про страхування», обов'язково зазначаються:

кадастровий номер і площа земельних ділянок, зайнятих застрахованими культурами, або координати глобальної системи позиціонування (GPS - супутникової системи навігації) – при страхуванні урожаю;

вид, порода, санітарно-ветеринарний стан, ідентифікаційний номер (якщо присвоєний) тварини – при страхуванні сільськогосподарських тварин;

вид, класифікація, умови розведення та показники виліву живих водних ресурсів – при страхуванні живих водних ресурсів;

кількість бджолосімей у вуликах, їх продуктивність, умови їх розведення – при страхуванні у бджільництві;

прогнозований обсяг продукції (врожайність) в натурі та ціни, що використовуються для розрахунку страхової вартості вирощеної продукції;

рівень страхового покриття;

основні агротехнічні і технологічні заходи, які страховальник зобов'язується виконати;

порядок визначення розміру страхового відшкодування.

2. Договір страхування може включати й інші умови, що не суперечать законодавству.

1. Коментована стаття Закону містить вимоги до істотних умов договору страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою. Адже згідно ч. 1 ст. 638 Цивільного кодексу України, договір вважається укладеним, якщо сторони в належній формі досягли згоди з усіх істотних умов договору. Істотними умовами договору є умови про предмет договору, умови, що визначені законом як істотні або є необхідними для договорів даного виду, а також усі ті умови, щодо яких за заявою хоча б однієї із сторін має бути досягнуто згоди. Аналогічно й ч. 2 ст. 180 Господарського кодексу України регламентує, що господарський договір вважається укладеним, якщо між сторонами у передбачених законом порядку та формі досягнуто згоди щодо усіх його істотних умов. Істотними є умови, визнані такими за законом чи необхідні для договорів даного виду, а також умови, щодо яких на вимогу однієї із сторін повинна бути досягнута згода.

У договорах страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою можна виділити два види істотних умов: загальні для всіх договорів страхування та специфічні, притаманні саме цьому виду договорів страхування.

Так, істотні умови договору страхування визначені ч. 4 ст. 16 Закону України «Про страхування», згідно якої договір страхування повинен містити: (а) назву документа; (б) назву та адре-

су страховика; (в) прізвище, ім'я, по батькові або назву страхувальника та застрахованої особи, їх адреси та дати народження; (г) прізвище, ім'я, по батькові, дату народження або назву вигодонабувача та його адресу; (д) предмет договору страхування; (е) розмір страхової суми за договором страхування іншим, ніж договір страхування життя; (є) розмір страхової суми та (або) розміри страхових виплат за договором страхування життя; (ж) перелік страхових випадків; (з) розміри страхових внесків (платежів, премій) і строки їх сплати; (и) страховий тариф (страховий тариф не визначається для страхових випадків, для яких не встановлюється страхова сума); (і) строк дії договору; (к) порядок зміни і припинення дії договору; (л) умови здійснення страхової виплати; (м) причини відмови у страховій виплаті; (н) права та обов'язки сторін і відповідальність за невиконання або неналежне виконання умов договору; (о) інші умови за згодою сторін; (п) підписи сторін.

Додатково, окрім викладених вище, у договорі страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою обов'язково зазначаються такі специфічні умови:

1) при страхуванні урожаю – кадастровий номер і площа земельних ділянок, зайнятих застрахованими культурами, або координати глобальної системи позиціонування (GPS - супутникової системи навігації). Кадастровий номер земельної ділянки - індивідуальна, що не повторюється на всій території України, послідовність цифр та знаків, яка присвоюється земельній ділянці під час її державної реєстрації і зберігається за нею протягом усього часу існування (ст. 1 Закону України від 7 липня 2011 р. «Про Державний земельний кадастр»¹);

2) при страхуванні сільськогосподарських тварин – вид, порода, санітарно-ветеринарний стан, ідентифікаційний номер (якщо присвоєний) тварини. Питання ідентифікації сільськогосподарських тварин регулюються спеціальним Законом України від 4 червня 2009 р. «Про ідентифікацію та реєстрацію тварин»;

3) при страхуванні живих водних ресурсів – вид, класифікація, умови розведення та показники вилову живих водних ресурсів;

4) при страхуванні у бджільництві – кількість бджолосімей у вуликах, їх продуктивність, умови їх розведення;

5) незалежно від предмету договору страхування – (а) прогнозований обсяг продукції (врожайність) в натурі та ціни, що використовуються для розрахунку страхової вартості вирощеної продукції, (б) рівень страхового покриття, (в) основні агротехнічні і технологічні заходи, які страхувальник зобов'язується виконати, (г) порядок визначення розміру страхового відшкодування.

Отже, лише за наявності усіх перелічених істотних умов договір страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою може вважатися укладеним.

2. Частина 2 коментованої статті Закону визначає, що договір страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою може включати й інші умови, що не суперечать законодавству. Зокрема, це можуть бути умови щодо порядку вирішення спорів за договором, порядку та строків повідомлення про зміну реквізитів сторін договору, кількості примірників укладеного договору та їх ідентичності та ін.

Стаття 23. Термін дії договору страхування

1. Відповідальність страховика за договором страхування починається з дня внесення страхового внеску, але не раніше дати, встановленої в договорі.

2. Термін дії договору страхування сільськогосподарської продукції закінчується в день завершення збирання врожаю і вивезення його з поля.

Термін дії договору страхування сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції закінчується в день закінчення строку, на який був укладений договір страхування, або в день загибелі (втрати, вимушеного забою, вимушеного знищення, травматичного пошкодження або захворювання) застрахованих сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції.

¹ Відом. Верховн. Ради України. – 2012. – № 8. – Ст. 61.

3. Якщо в період страхування настав страховий випадок, страхувальник зобов'язаний повідомити про це страховика, а також про збір урожаю, забій тварин, вилов риби, збирання продукції бджільництва або отримання іншої продукції тваринництва не пізніше ніж за 10 днів до дня передбачуваного початку цих робіт.

4. Договір страхування, на підставі якого проводиться часткова виплата страхового відшкодування, дійсний до закінчення встановленого в ньому терміну в межах різниці між страховою сумою і виплаченим страховим відшкодуванням.

1. Стаття 23 Закону містить особливі правила щодо терміну дії договору страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

Так, відповідальність страховика за договором страхування починається з дня внесення страхового внеску, але не раніше дати, встановленої в договорі. Іншими словами, зобов'язання страховика за договором починаються з моменту його укладення.

2. Термін дії договору страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою залежить від предмету такого договору.

Так, термін дії договору страхування продукції рослинництва закінчується в день завершення збирання врожаю і вивезення його з поля. Таким чином, останнім днем дії договору страхування у рослинництві є день завершення збирання врожаю і вивезення його з поля за умови відсутності настання страхового випадку до цієї дати.

Інші правила, встановлені Законом щодо закінчення дії договору страхування продукції тваринництва. Термін дії договору страхування сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції закінчується в день закінчення строку, на який був укладений договір страхування, або в день загибелі (втрати, вимушеного забою, вимушеного знищення, травматичного пошкодження або захворювання) застрахованих сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджо-

лосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції. Іншими словами, страхові відносини у тваринництві можуть припинятися або в день, зазначений як день закінчення строку договору страхування, або ж з вибуттям предмету такого договору (в день загибелі, втрати, вимушеного забою, вимушеного знищення, травматичного пошкодження або захворювання сільськогосподарських тварин).

3. Частина 3 коментованої статті Закону покладає додаткові обов'язки на страхувальника.

Передусім, страхувальник зобов'язаний повідомляти страховика про настання страхового випадку. Порядок повідомлення про страховий випадок визначено у ст. 13 Закону.

Також страхувальник зобов'язаний повідомляти страховика про такі дії, як (а) збір урожаю, (б) забій тварин, (в) вилов риби, (г) збирання продукції бджільництва, (д) отримання іншої продукції тваринництва. При цьому про виконання цих робіт страхувальник зобов'язаний повідомляти не пізніше ніж за 10 днів до дня передбачуваного їх початку. Вважаємо, що таке повідомлення має відбуватися у письмовій формі шляхом направлення страховику відповідного листа.

4. Згідно частини 4 коментованої статті Закону, договір страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, на підставі якого проводиться часткова виплата страхового відшкодування, дійсний до закінчення встановленого в ньому терміну в межах різниці між страховою сумою і виплаченим страховим відшкодуванням. Тобто зобов'язання страховика з виплати страхового відшкодування за таким договором зберігаються лише в частині, що дорівнює різниці між страховою сумою і виплаченим страховим відшкодуванням.

Стаття 24. Припинення дії договору страхування

1. Дія договору страхування припиняється за згодою сторін, а також у випадках, передбачених договором страхування відповідно до вимог Закону України «Про страхування».

2. У разі розірвання договору страхування частина страхового платежу (страхової премії), отримана у вигляді субсидії,

пропорційно до терміну дії договору, що залишається до його закінчення, відшкодовується страхувальником до державного бюджету протягом 10 днів з дня розірвання договору страхування.

3. У разі відчуження застрахованого майна страхувальник має право вимагати розірвання договору страхування і повернення страхового платежу (страхової премії) за термін дії договору, що залишається до його закінчення, з утриманням операційних (управлінських) витрат страховика.

4. Якщо при відчуженні застрахованого майна страхувальник не висунув вимогу розірвання договору страхування, права і обов'язки, зазначені в договорі, бере на себе новий власник. Страховик і новий власник мають право розірвати договір страхування протягом місяця з дня відчуження майна.

1. На відміну від попередньої, ст. 24 Закону містить приписи щодо припинення дії договору страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою як до закінчення його терміну, так і після цього.

Передусім дія договору страхування припиняється за згодою сторін. Це означає, що страхувальник та страховик у будь-який час дії названого договору можуть домовитися про його припинення. Така домовленість оформляється окремою угодою до договору страхування (додаткової угодою).

По-друге, дія договору страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою припиняється також у випадках, передбачених договором страхування відповідно до вимог Закону України «Про страхування».

Статтею 28 Закону України «Про страхування» визначено, що дія договору припиняється у разі: 1) закінчення строку дії; 2) виконання страховиком зобов'язань перед страхувальником у повному обсязі; 3) несплати страхувальником страхових платежів у встановлені договором строки. При цьому договір вважається достроково припиненим у випадку, якщо перший (або черговий) страховий платіж не був сплачений за письмовою вимогою страховика протягом десяти робочих днів з дня пред'явлення такої

вимоги страхувальнику, якщо інше не передбачено умовами договору; 4) ліквідації страхувальника - юридичної особи або смерті страхувальника - фізичної особи чи втрати ним дієздатності; 5) ліквідації страховика у порядку, встановленому законодавством України; 6) прийняття судового рішення про визнання договору страхування недійсним; 7) в інших випадках, передбачених законодавством України.

За загальним правилом, дію будь-якого договору страхування може бути достроково припинено за вимогою страхувальника або страховика, якщо це передбачено умовами договору страхування. Про намір достроково припинити дію договору страхування будь-яка сторона зобов'язана повідомити іншу не пізніше як за 30 календарних днів до дати припинення дії договору страхування, якщо інше ним не передбачено.

Статтею 28 Закону України «Про страхування» також встановлено, що у разі дострокового припинення дії договору страхування за вимогою страхувальника страховик повертає йому страхові платежі за період, що залишився до закінчення дії договору, з відрахуванням нормативних витрат на ведення справи, визначених при розрахунку страхового тарифу, фактичних виплат страхових сум та страхового відшкодування, що були здійснені за цим договором страхування. Якщо вимога страхувальника обумовлена порушенням страховиком умов договору страхування, то останній повертає страхувальнику сплачені ним страхові платежі повністю.

У разі ж дострокового припинення договору страхування за вимогою страховика страхувальнику повертаються повністю сплачені ним страхові платежі. Якщо вимога страховика обумовлена невиконанням страхувальником умов договору страхування, то страховик повертає йому страхові платежі за період, що залишився до закінчення дії договору, з вирахуванням нормативних витрат на ведення справи, визначених при розрахунку страхового тарифу, фактичних виплат страхових сум та страхового відшкодування, що були здійснені за цим договором страхування.

Не допускається повернення коштів готівкою, якщо платежі було здійснено в безготівковій формі, за умови дострокового припинення договору страхування.

2. Припинення дії договору страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою має специфічні правові наслідки, обумовлені участю держави у таких відносинах.

Так, згідно частини 2 коментованої статті Закону, у разі розірвання договору страхування частина страхового платежу (страхової премії), отримана у вигляді субсидії, пропорційно до терміну дії договору, що залишається до його закінчення, відшкодовується страхувальником до державного бюджету протягом 10 днів з дня розірвання договору страхування. Тобто незалежно від причини розірвання договору у страхувальника виникає зобов'язання відшкодувати отримані ним з державного бюджету суми субсидії. Таке зобов'язання має бути виконаним протягом 10 днів з дня розірвання договору страхування.

З наведеного можна зробити ще один важливий висновок: державна підтримка у вигляді відповідної субсидії надається не страховику, а безпосередньо сільськогосподарському підприємству-страхувальнику, яке й несе повну відповідальність за правильність використання наданих бюджетних коштів. Це є позитивною новелою Закону, адже бюджетна компенсація пропонується не страховим компаніям, а безпосередньо сільськогосподарським товаровиробникам, які мають використати цю суму по виплатах за відповідними договорами страхування¹.

3. В окремих випадках страхувальник може під час дії договору страхування провести відчуження застрахованого майна. Наслідком таких дій є виникнення права страхувальника вимагати розірвання договору страхування і повернення страхового платежу (страхової премії). Останній повертається в термін дії договору, що залишається до його закінчення, з утриманням операційних (управлінських) витрат страховика. Розмір таких операційних (управлінських) витрат страховика, які утримуються зі страхового платежу (страхової премії) має бути визначений у договорі страхування.

4. Закон передбачає й випадок, коли страхувальник при відчуженні застрахованого майна не вимагає розірвання договору страхування. У такому випадку права і обов'язки, зазначені в до-

¹ Поливодский А. Новый угрозай / А. Поливодский // Юридическая практика. – 2012. – №24 (755). – 12 июня. – С. 20.

говорі, бере на себе новий власник, тобто особа, яка набула права власності на застраховане майно. Іншими словами, чинність договору страхування продовжується й він є обов'язковим для виконання як страховиком, так і новим страхувальником – особою, яка набула право власності на застраховане майно.

Проте Закон закріплює право на розірвання такого договору страхування. Згідно частини 4 коментованої статті, страховик і новий власник мають право розірвати договір страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою протягом місяця з дня відчуження майна страхувальником. Хоча ці особи можуть розірвати такий договір страхування за взаємною згодою й у будь-який момент під час його дії (й навіть після спливу зазначеного місяця).

Розділ VI ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА СТРАХУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Стаття 25. Сутність державної підтримки

1. Державна підтримка страхування сільськогосподарської продукції полягає у наданні з державного бюджету сільськогосподарським товаровиробникам грошових коштів у вигляді субсидій на відшкодування частини страхового платежу (страхової премії), фактично сплаченого ними за договорами страхування сільськогосподарської продукції, в порядку, встановленому цим Законом.

2. Перелік сільськогосподарських страхових ризиків, а також об'єктів страхування, частина страхових платежів (страхових премій), яка субсидується з державного бюджету, визначається Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику, з урахуванням вимог статті 5 цього Закону.

1. Незважаючи на те, що коментований Закон регулює відносини щодо страхування сільськогосподарської продукції з де-

ржавною підтримкою, її сутності та порядку надання присвячено лише розділ VI Закону, що містить усього дві статті (25 та 26).

У аграрно-правовій літературі державною підтримкою товарного сільськогосподарського виробництва запропоновано вважати врегульовану нормами права сукупність організаційних, економічних, правових та інших засобів (пільг та переваг), які надаються державою в особі уповноважених органів за рахунок державних ресурсів, або шляхом відмови держави від отримання певних доходів, суб'єктам господарювання, діяльність яких пов'язана із сільськогосподарським виробництвом з метою забезпечення продовольчої безпеки держави, розв'язання соціально-економічних проблем, сприяння соціальному розвитку сільських територій, відновлення та підтримання екологічної рівноваги територій¹. Тобто це різноманітні дії, засоби держави з підтримки аграрних товаровиробників.

Щодо державної підтримки у відносинах страхування сільськогосподарської продукції, то згідно ч. 1 коментованої статті Закону державна підтримка страхування сільськогосподарської продукції полягає у наданні з державного бюджету сільськогосподарським товаровиробникам грошових коштів у вигляді субсидій на відшкодування частини страхового платежу (страхової премії), фактично сплаченого ними за договорами страхування сільськогосподарської продукції, в порядку, встановленому цим Законом.

З наведеного визначення можна виокремити наступні ознаки державної підтримки у сфері страхування: 1) вона надається з державного бюджету України; 2) має фінансовий характер; 3) грошові кошти надаються у вигляді субсидій; 4) мета надання грошових коштів – відшкодування частини страхового платежу (страхової премії), фактично сплаченого страхувальниками за договорами страхування сільськогосподарської продукції; 5) порядок надання субсидії визначається Законом.

Загалом слово «субсидія» походить від лат. *subsidium* – допомога, підтримка. Визначення терміну «субсидія» міститься, нап-

¹ Марченко С.І. Організаційно-правові питання товарного сільськогосподарського виробництва в Україні: монографія / С.І. Марченко. – К.: Обрії, 2010. – С. 151.

риклад, у Законі України від 22 грудня 1998 р. «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту»¹, згідно зі ст. 1 якого субсидія – це фінансова або інша підтримка державними органами виробництва, переробки, продажу, транспортування, експорту, споживання подібного товару, в результаті якої суб'єкт господарсько-правових відносин країни експорту одержує пільги (прибутки). Субсидія надається на безповоротній основі.

З наведених вище ознак державної підтримки також можна заключити, що така підтримка у вигляді грошових коштів (субсидії) надається страхувальнику вже після сплати ним страховику страхового платежу (страхової премії). Тобто спочатку сільськогосподарське підприємство має за власний рахунок сплатити відповідний страховий платіж (страхову премію) і лише потім воно може претендувати на відшкодування частини такого платежу. Зазначимо, що Законом розмір частини страхового платежу (страхової премії), яка субсидується державою, не визначений. Скоріше за все, він буде визначатися кожного року, виходячи з обсягу коштів, закладених на виплату субсидій у Державному бюджеті України на відповідний рік.

2. Частина 2 коментованої статті Закону визначає, що перелік сільськогосподарських страхових ризиків, а також об'єктів страхування, частина страхових платежів (страхових премій), яка субсидується з державного бюджету, визначається Кабінетом Міністрів України за поданням Міністерства аграрної політики та продовольства України. Зазначимо, що названі переліки та частина страхових платежів (страхових премій), яка субсидується з державного бюджету, на даний час Урядом України не встановлені.

Стаття 26. Порядок надання фінансової підтримки

1. Порядок та умови надання державної підтримки шляхом здешевлення страхових платежів (премій) затверджуються Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику.

¹ Відом. Верховн. Ради України. – 1999. – № 12-13. – Ст. 80.

2. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику, має право:

вносити пропозиції Кабінету Міністрів України щодо переліку ризиків, об'єктів страхування та частини страхових платежів (страхових премій), яка субсидується з державного бюджету;

визначати за погодженням з національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, порядок та умови ведення страховиками персоналізованого (індивідуального) обліку договорів страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою;

встановлювати форми інформування страховиками про кожен укладений, продовжений або достроково припинений договір страхування, а також про кожен випадок виплати страхового відшкодування;

вивчати та впроваджувати світовий досвід з питань страхування;

здійснювати:

нарахування та виплату страхових субсидій;

ведення інформаційних баз даних щодо страхування сільськогосподарської продукції;

розроблення спільно з Пулом нових страхових продуктів, стандартних правил страхування, процедур андеррайтингу та врегулювання збитків, проектів стандартних заяв та договорів страхування;

підготовку спільно з Пулом прогнозів і розрахунків щодо державної підтримки страхування сільськогосподарської продукції (сума необхідної підтримки, перелік культур тощо), у тому числі в розрізі регіонів;

збирання і реєстрацію інформації за договорами страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, визначення суми бюджетного фінансування;

збирання, узагальнення і аналіз даних про страхові випадки та страхові виплати;

розрахунок ціни одиниці сільськогосподарської продукції.

1. Коментована стаття Закону, виходячи з її назви, мала б визначити порядок надання державної підтримки (хоча у назві статті вона чомусь вже називається фінансовою підтримкою) у відносинах страхування сільськогосподарської продукції. Проте вона містить бланкетну норму про те, що порядок та умови надання державної підтримки шляхом здешевлення страхових платежів (премій) затверджуються Кабінетом Міністрів України за поданням Міністерства аграрної політики та продовольства України. При цьому Закон не визначає хоча б якихось основних умов надання субсидії з державного бюджету сільськогосподарським підприємствам, що не можна визнати вірним.

Так, у Законі можна було б закріпити положення, аналогічні тим, що містяться, наприклад, у Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання підтримки фермерським господарствам, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 р., № 1102 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 1 березня 2007 р., № 349¹). Зокрема, щодо (а) заборони надання субсидії сільськогосподарським підприємствам, що мають заборгованість із заробітної плати перед своїми працівниками, стосовно яких порушено справу про банкрутство, яких визнано банкрутами, які перебувають у стадії ліквідації, а також у яких виявлено факти незаконного одержання та (або) нецільового використання бюджетних коштів; (б) надання фінансової підтримки в межах коштів, передбачених у державному бюджеті на відповідні цілі; (в) покриття державною субсидією не більше як 50 відсотків сплачених страхових платежів (страхових премій); (г) встановлення максимального розміру субсидії на одне сільськогосподарське підприємство.

Порядок та умови надання сільськогосподарським товаровиробникам державної підтримки у страхуванні сільськогосподарських культур шляхом здешевлення страхових платежів (премій) затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2012 р., № 813². Згідно цього підзаконного акту, державна підтримка надається сільськогосподарським товаро-

¹ Офіц. вісн. України. – 2007. – № 17. – Ст. 652.

² Офіц. вісн. України. – 2012. – № 66. – Ст. 2704.

виробникам у формі компенсації до 50 відсотків вартості страхового платежу.

Державна підтримка надається сільськогосподарським товаровиробникам, які:

- здійснюють виробництво сільськогосподарської рослинницької продукції на території України;

- уклали із страховиком договір страхування сільськогосподарської рослинницької продукції з державною підтримкою від сільськогосподарських виробничих ризиків (далі - договір страхування);

- сплатили страховику страховий платіж за договором страхування у розмірах, розрахованих виходячи із стандартних страхових продуктів;

- не перебувають на стадії ліквідації та стосовно яких не порушено справу про банкрутство;

- не мають прострочену більш як на шість місяців заборгованість перед державним (місцевим бюджетом) та Пенсійним фондом України.

Зазначені Порядок та умови визначають, що страхування сільськогосподарських культур з державною підтримкою може здійснюватися на весь період вирощування (страховий продукт 1), на період перезимівлі (страховий продукт 2), на весняно-літній період (страховий продукт 3) у разі: вимерзання, випрівання, випирання, льодової кірки; заморозків у повітрі в період формування репродуктивних органів озимої пшениці; граду, удару блискавки; землетрусу; лавини, земельного зсуву, земельного або земельно-водного селю; сильного вітру, пилової бурі, шквалу, смерчу, суховію, видування; сильного дощу, тривалих дощів, повені, паводка, вимокання; посухи у весняно-літній період; зимової посухи або зневоднення на землях, які підлягають примусовому зрошенню або заводненню, ґрунтової кірки, випадіння рослин; епіфітотійного розвитку хвороб рослин; епіфітотійного розмноження шкідників рослин; вторинних хвороб рослин; зневоднення на землях, які підлягають примусовому зрошенню або заводненню, ґрунтової кірки, випадіння рослин; протиправних дій третіх осіб стосовно сільськогосподарських культур.

Для страхування сільськогосподарських культур з державною підтримкою страхувальники подають заявку за формою, встановленою Мінагрополітики, страховикам та її копію – Міністерству аграрної політики та продовольства Автономної Республіки Крим, управлінню агропромислового розвитку районної держадміністрації та Севастопольській міській держадміністрації у такі строки: для страхового продукту 1 – до 1 жовтня; для страхового продукту 2 – до 15 вересня; для страхового продукту 3 – до 1 березня.

Страховики та управління агропромислового розвитку районних держадміністрацій та Севастопольська міська держадміністрація не пізніше третього робочого дня, що настає за зазначеними датами, складають реєстр заяв сільськогосподарських товаровиробників для страхування сільськогосподарської культури з державною підтримкою та подають його до Аграрного страхового пулу та головних управлінь агропромислового розвитку обласних держадміністрацій.

Аграрний страховий пул, Міністерство аграрної політики та продовольства Автономної Республіки Крим, головні управління агропромислового розвитку обласних і управління промисловості, розвитку інфраструктури та агропромислового комплексу Севастопольської міської держадміністрації протягом п'яти робочих днів подають їх до Міністерства аграрної політики та продовольства України.

Кабінет Міністрів України передбачив, що для здійснення компенсації страхових платежів Міністерство утворює комісію з питань надання державної підтримки сільськогосподарським товаровиробникам шляхом здешевлення страхових платежів, положення про яку затверджується Міністерством.

З метою визначення переліку сільськогосподарських товаровиробників для отримання державної підтримки Міністерство аграрної політики та продовольства Автономної Республіки Крим, обласні та Севастопольська міська держадміністрації утворюють комісії, до складу яких входять представники головних управлінь агропромислового розвитку, органів державної статистики, фінансових органів, територіальних органів Держфінінспекції і ДПС, які очолюють відповідно заступник Міністра аграрної полі-

тики та продовольства Автономної Республіки Крим, заступник голови облдержадміністрації з питань агропромислового комплексу, заступник голови Севастопольської міськдержадміністрації.

Засідання комісії проводяться не рідше ніж два рази на місяць для розгляду документів: до 15 грудня – за страховим продуктом 1; до 10 грудня – за страховим продуктом 2; до 10 червня – за страховим продуктом 3.

Страхувальники для отримання права на компенсацію страхового платежу подають протягом п'яти робочих днів після укладення договору страхування до комісій заяву за встановленою Мінагрополітики формою і такі документи:

- копію договору страхування, засвідчену страхувальником;
- копії розрахунково-платіжних документів, що засвідчують суму фактично сплачених страхових платежів;
- довідку про банківські реквізити страхувальника;
- довідку про відсутність (наявність) заборгованості з податків і зборів (обов'язкових платежів).

У разі відмови в наданні права на компенсацію комісія надсилає страхувальнику в триденний строк після прийняття рішення обґрунтовану письмову відповідь із зазначенням причин відмови.

Порядок та умови надання сільськогосподарським товаровиробникам державної підтримки у страхуванні сільськогосподарських культур визначає, що причинами відмови в наданні компенсації страхового платежу є: (а) невідповідність вимогам, зазначеним у пункті 5 цього Порядку; (б) подання страхувальником неповного пакета документів; (в) виявлення в документах, поданих страхувальником, недостовірних відомостей.

У разі прийняття позитивного рішення комісії видають відповідну довідку страхувальнику та включають його до реєстру страхувальників, які мають право на отримання компенсації, і подають його до комісії Мінагрополітики не пізніше: 17 грудня – за страховим продуктом 1; 12 грудня – за страховим продуктом 2; 12 червня – за страховим продуктом 3. Форми довідки та реєстру мають бути затверджені Міністерством аграрної політики та продовольства України.

Також Міністерство в межах виділених асигнувань здійснює розподіл коштів пропорційно потребі страхувальників на відповідний рік, але не більш як 50 відсотків вартості страхового платежу, і протягом п'яти днів доводить його до Міністерства аграрної політики та продовольства Автономної Республіки Крим, головних управлінь агропромислового розвитку обласних і управління промисловості, розвитку інфраструктури та агропромислового комплексу Севастопольської міської держадміністрацій, які в свою чергу подають до відповідних головних управлінь Державного казначейства України реєстр страхувальників і платіжні доручення на виплату компенсації шляхом перерахування коштів на поточні рахунки страхувальників.

У разі розірвання договору страхування частина компенсації страхового платежу, що залишається до його закінчення, пропорційно до строку дії такого договору повертається страхувальником до державного бюджету не пізніше десятого дня починаючи з дати розірвання договору страхування.

У разі встановлення контролюючими органами факту незаконного одержання страхувальником бюджетних коштів та визнання такого факту страхувальником або судом надання зазначеному страхувальнику державної підтримки припиняється протягом двох бюджетних періодів, а кошти в сумі, що одержана з порушенням законодавства, повертаються до державного бюджету.

Складення та подання звітності про використання бюджетних коштів, а також контроль за їх цільовим та ефективним витрачанням здійснюються в установленому законодавством порядку.

2. Частина 2 коментованої статті Закону визначає повноваження та функції Міністерства аграрної політики та продовольства у сфері страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою. Ці повноваження стосуються внесення певних пропозицій Кабінету Міністрів України, затвердження документів у сфері страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, формування інформаційних баз даних у цій галузі, вивчення та впровадження світового досвіду з питань страхування, розрахунку ціни одиниці сільськогосподарської продукції.

Окремо слід відмітити, що функція нарахування та виплати страхових субсидій Законом також покладена на Міністерство аграрної політики та продовольства України.

З приводу запозичення світового досвіду з питань страхування зазначимо, що в аграрно-правовій літературі наводиться досвід Канади в цій галузі. Так, канадська модель страхування передбачає декілька програм управління ризиками та підтримки доходів фермерів, зокрема: програма страхування врожаю, програма стабілізації чистого доходу, програма осіннього авансування, програма весняного авансування, програма підтримки доходу фермерів Канади, супутні програми (програми підтримки провінцій).

Програма страхування врожаю передбачає часткову компенсацію урядом Канади страхових платежів, а також створення для фермерів сприятливого графіку внесення платежів з урахуванням сезонних особливостей їхнього виробничого циклу. Програма фінансується спільно урядами обох рівнів та адмініструється урядом провінцій.

Програма стабілізації чистого доходу передбачає створення спеціального стабілізаційного рахунку фермера, який формується з його власних внесків та відповідних внесків уряду. Фермер може відкласти на стабілізаційний рахунок (у фонд № 1 цього рахунку) суму, що складає до 20% чистого доходу від продажу (але не менше 3% чистого доходу від продажу). Уряд зі свого боку додає до стабілізаційного рахунку (у фонд № 2 цього рахунку) суму, що еквівалентна внесеним фермером трьом відсоткам від чистого доходу від продажу. При цьому федеральний уряд сплачує суму, що еквівалентна 2% чистого доходу фермера від продажу, а уряд провінції – 1%.

Програма осіннього авансування має на меті підтримати грошові потоки фермера в період одразу після збирання врожаю і позбавити його необхідності одразу продавати врожай на невигідних для нього умовах. Аванс надає фермерська організація (асоціація), яка має право отримати для виконання цієї функції банківський кредит під низький відсоток, гарантований федеральним урядом.

Програма весняного авансування працює аналогічно програмі осіннього авансування. Особливістю її є те, що фермер зобов'язаний застрахувати майбутній врожай на користь фермерської організації (асоціації), яка видає йому аванс. Максимальна сума весняного авансу складає 50 тис. доларів США.

Програми підтримки доходу фермерів Канади – форма надання державної допомоги тим сільськогосподарським товаровиробникам, які знали різкого та значного падіння своїх доходів з причин, які вони не можуть контролювати¹.

Очевидно, що наведений досвід Канади цікавий та потребує всебічного вивчення з метою його поширення в Україні.

Повертаючись до повноважень Міністерства аграрної політики та продовольства України зазначимо, що зважаючи на приписи Закону, Положення про Міністерство аграрної політики та продовольства України, затверджене Указом Президента України від 23 квітня 2011 р., № 500/2011² потребує відповідного доповнення в частині виконання Міністерством наведених вище повноважень та функцій в галузі страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

Розділ VII ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА ВИРІШЕННЯ СПОРІВ

Стаття 27. Відповідальність та вирішення спорів

1. Фізичні та юридичні особи, які навмисно надають недостовірну інформацію з метою отримання передбачених цим Законом субсидій з державного бюджету, несуть цивільну, адміністративну та кримінальну відповідальність, встановлену законодавством.

2. Оформлення страхових актів з недостовірними даними карається відповідно до закону.

3. Споры, що виникають при страхуванні сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, вирішуються у судовому порядку.

¹ Гориславська І.В. Канадська модель аграрного страхування: використання у аграрному страховому законодавстві України / І.В. Гориславська // Сучасні тенденції розвитку національного законодавства України: зб. тез міжн. наук.-практ. конф. (19-20 травня 2011 р., м. Київ) / Упор. О.М. Гончаренко. – К.: Видавн. центр НУБіП України, 2011. – С. 275.

² Офіц. вісн. України. – 2011. – № 31. – Ст. 1326.

1. Заключна ст. 27 Закону присвячена відповідальності та вирішенню спорів у відносинах страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою. Так, фізичні та юридичні особи, які навмисно надають недостовірну інформацію з метою отримання передбачених Законом субсидій з державного бюджету, несуть цивільну, адміністративну та кримінальну відповідальність, встановлену законодавством.

Цивільна відповідальність зазначених осіб полягає у відшкодуванні завданої шкоди. Так, згідно ч. 1 ст. 1166 Цивільного кодексу України, майнова шкода, завдана неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю особистим немайновим правам фізичної або юридичної особи, а також шкода, завдана майну фізичної або юридичної особи, відшкодовується в повному обсязі особою, яка її завдала. Отже, якщо через подання недостовірної інформації страхувальник отримує субсидію з бюджету для відшкодування частини страхового платежу (страхової премії), то спричинена державі шкода підлягає відшкодуванню.

Адміністративна відповідальність для осіб, які неправомірно отримали субсидії з державного бюджету у відносинах страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, може наступати, наприклад, за дрібне викрадення¹ чужого майна шляхом шахрайства чи привласнення, яке згідно ст. 51 Кодексу України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р., № 8073-X² тягне за собою накладення штрафу від десяти до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян³ або виправні роботи на строк до одного місяця з відрахуванням двадцяти відсотків заробітку, або адміністративний арешт на строк від п'яти до десяти діб.

¹ Викрадення чужого майна вважається дрібним, якщо вартість такого майна на момент вчинення правопорушення не перевищує 0,2 неоподаткованого мінімуму доходів громадян.

² Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – додаток до № 51. – Ст. 1122.

³ Згідно п. 5 підрозділу 1 «Особливості справляння податку на доходи фізичних осіб» розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України, якщо норми інших законів містять посилання на неоподатковуваний мінімум доходів громадян, то для цілей їх застосування використовується сума в розмірі 17 гривень.

Кримінальна відповідальність за навмисне надання недостовірної інформації з метою отримання страхових субсидій з державного бюджету може полягати у притягненні винної особи до кримінальної відповідальності за заподіяння майнової шкоди шляхом обману (ст. 192 Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 р., № 2341-III¹), шахрайство з фінансовими ресурсами (ст. 222), перевищення повноважень службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 365-1), службове підроблення (ст. 366) та ін.

2. Частина 2 коментованої статті Закону встановлює, що оформлення страхових актів з недостовірними даними карається відповідно до закону. Адже страховий акт – один з найважливіших документів у відносинах страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, оскільки він є підставою для виплати страхового відшкодування та надання відповідної субсидії з державного бюджету України.

За вчинення дій щодо підроблення страхового акту встановлена кримінальна відповідальність. Так, згідно ч. 1 ст. 358 Кримінального кодексу України, підроблення посвідчення або іншого офіційного документа², який видається чи посвідчується підприємством, установою, організацією, іншою особою, яка має право видавати чи посвідчувати такі документи, і який надає права або звільняє від обов'язків, з метою використання його підроб-

¹ Відом. Верховн. Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.

² Під офіційним документом у цій статті Кримінального кодексу розуміються документи, що містять зафіксовану на будь-яких матеріальних носіях інформацію, яка підтверджує чи посвідчує певні події, явища або факти, які спричинили чи здатні спричинити наслідки правового характеру, чи може бути використана як документи - докази у правозастосовчій діяльності, що складаються, видаються чи посвідчуються повноважними (компетентними) особами органів державної влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян, юридичних осіб незалежно від форми власності та організаційно-правової форми, а також окремими громадянами, у тому числі самозайнятими особами, яким законом надано право у зв'язку з їх професійною чи службовою діяльністю складати, видавати чи посвідчувати певні види документів, що складені з дотриманням визначених законом форм та містять передбачені законом реквізити. Отже, до офіційних документів належить й страховий акт.

лювачем чи іншою особою або збут такого документа - караються штрафом до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до двох років. Частина 2 названої статті Кодексу встановлює, що складання чи видача працівником юридичної особи будь-якої форми власності, який не є службовою особою, іншою особою, яка здійснює професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг, завідомо підроблених офіційних документів, які посвідчують певні факти, що мають юридичне значення або надають певні права чи звільняють від обов'язків, підроблення з метою використання або збуту офіційних документів, що складені у визначеній законом формі та містять передбачені законом реквізити, збут завідомо підроблених офіційних документів, - караються штрафом до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк від трьох до шести місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років. Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, - караються обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк. А використання завідомо підробленого документа - карається штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до двох років (ч. 4 ст. 358 Кримінального кодексу України).

Також можливою є кримінальна відповідальність за службове підроблення, тобто, як це передбачено ч. 1 ст. 366 Кримінального кодексу України, за складання, видачу службовою особою завідомо неправдивих офіційних документів, внесення до офіційних документів завідомо неправдивих відомостей, інше підроблення офіційних документів, що караються штрафом до двохсот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до трьох років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років. Ті самі діяння, якщо вони спричинили тяжкі наслідки, - караються позбавленням волі на строк від двох до п'яти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років та зі штрафом від

двохсот п'ятдесяти до семисот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

3. Частина 3 коментованої статті Закону встановлює порядок вирішення спорів. Спори, що виникають при страхуванні сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, вирішуються у судовому порядку. Наведений припис повністю відповідає положенням ст. 124 Конституції України, згідно якої юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі.

Спори з правовідносин щодо страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, можуть розглядатися у порядку господарського чи адміністративного судочинства.

Так, згідно ч. 1 ст. 12 Господарського процесуального кодексу України від 6 листопада 1991 р., № 1798-ХІІ¹, господарським судам підвідомчі справи у спорах, що виникають при укладанні, зміні, розірванні і виконанні господарських договорів. Звідси, спори, що виникають на підставі договорів страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою підвідомчі господарським судам.

При зверненні до господарського суду особа (позивач) подає позовну заяву. Згідно ст. 54 Господарського процесуального кодексу України позовна заява подається до господарського суду в письмовій формі і підписується повноважною посадовою особою позивача або його представником. Позовна заява повинна містити: 1) найменування господарського суду, до якого подається заява; 2) найменування сторін, їх місцезнаходження, ідентифікаційні коди суб'єкта господарської діяльності; 3) зазначення ціни позову, якщо позов підлягає грошовій оцінці; суми договору (у спорах, що виникають при укладанні, зміні та розірванні господарських договорів); 4) зміст позовних вимог; якщо позов подано до кількох відповідачів, - зміст позовних вимог щодо кожного з них; 5) виклад обставин, на яких ґрунтуються позовні вимоги; зазначення доказів, що підтверджують позов; обґрунтований розрахунок сум, що стягуються чи оспорується; законодавство, на підставі якого подається позов; 6) відомості про вжиття заходів досудового врегулювання спору, якщо такі проводилися;

¹ Відом. Верховн. Ради України. – 1992. – № 6. – Ст. 56.

7) відомості про вжиття запобіжних заходів; 8) перелік документів та інших доказів, що додаються до заяви. У позовній заяві можуть бути вказані й інші відомості, якщо вони необхідні для правильного вирішення спору.

Спір має бути вирішено господарським судом у строк не більше двох місяців від дня одержання позовної заяви (ч. 1 ст. 69 Господарського процесуального кодексу України).

Щодо адміністративного судочинства, то згідно чч. 1 та 2 ст. 17 Кодексу адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р., № 2747-IV¹ юрисдикція адміністративних судів поширюється на правовідносини, що виникають у зв'язку із здійсненням суб'єктом владних повноважень владних управлінських функцій. Юрисдикція адміністративних судів поширюється на публічно-правові спори, зокрема на спори фізичних або юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів або правових актів індивідуальної дії), дій чи бездіяльності. Отже, зважаючи на те, що у правовідносинах щодо страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою беруть участь такі суб'єкти владних повноважень, як Кабінет Міністрів України, Міністерство аграрної політики та продовольства України, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг та інші, то їх рішення (нормативно-правові акти чи правові акти індивідуальної дії), дії чи бездіяльність можуть бути оскаржені зацікавленою особою до адміністративного суду.

Згідно ст. 105 Кодексу адміністративного судочинства України адміністративний позов подається до адміністративного суду у формі письмової позовної заяви особисто позивачем або його представником. Позовна заява може бути надіслана до адміністративного суду поштою. Адміністративний позов може містити вимоги про: 1) скасування або визнання нечинним рішення відповідача - суб'єкта владних повноважень повністю чи окремих його положень; 2) зобов'язання відповідача - суб'єкта владних повноважень прийняти рішення або вчинити певні дії; 3) зобов'язання відповідача - суб'єкта владних повноважень ут-

¹ Офіц. вісн. України. – 2005. – № 32. – Ст. 1918.

риматися від вчинення певних дій; 4) стягнення з відповідача - суб'єкта владних повноважень коштів на відшкодування шкоди, завданої його незаконним рішенням, дією або бездіяльністю; 5) виконання зупиненої чи невчиненої дії та ін.

У позовній заяві зазначаються: 1) найменування адміністративного суду, до якого подається позовна заява; 2) найменування позивача, поштова адреса, а також номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі є; 3) найменування відповідача, посада і місце служби посадової чи службової особи, поштова адреса, а також номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі відомі; 4) зміст позовних вимог і виклад обставин, якими позивач обґрунтовує свої вимоги, а в разі подання позову до декількох відповідачів, - зміст позовних вимог щодо кожного з відповідачів; 5) у разі необхідності - клопотання про звільнення від сплати судового збору; про звільнення від оплати правової допомоги і забезпечення надання правової допомоги; про призначення судової експертизи; про витребування доказів; про виклик свідків тощо; 6) перелік документів та інших матеріалів, що додаються. До позовної заяви додаються її копії та копії всіх документів, що приєднуються до неї, відповідно до кількості відповідачів і третіх осіб. Також додається документ про сплату судового збору, крім випадків, коли його не належить сплачувати. Позовна заява підписується позивачем або його представником із зазначенням дати її підписання. (ст. 106 Кодексу адміністративного судочинства України).

Оскільки згідно ст. 5 Закону України від 11 травня 2004 р. «Про третейські суди»¹ юридичні особи мають право передати на розгляд третейського суду будь-який спір, який виникає з цивільних чи господарських правовідносин, крім випадків, передбачених законом, то не виключається й передання спору між страхувальником і страховиком, що виникає при укладенні, зміні, розірванні і виконанні договорів страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, на розгляд третейського суду.

Такий спір може бути переданий на розгляд третейського суду за наявності між сторонами третейської угоди, тобто третейсько-

¹ Відом. Верховн. Ради України. – 2004. – № 35. – Ст. 412.

го застереження в договорі страхування або у вигляді окремої письмової угоди. Однак спір може бути переданий на вирішення третейського суду до прийняття компетентним судом рішення у спорі між тими ж сторонами, з того ж предмета і з тих самих підстав.

Розділ VIII ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з 1 липня 2012 року.

2. Внести зміни до таких законів України:

1) у Законі України «Про страхування» (Відомості Верховної Ради України, 2002 р., № 7, ст. 50; 2005 р., № 1, ст. 1; 2010 р., № 34, ст. 486):

а) частину четверту статті 6 після пункту 21 доповнити новим пунктом такого змісту:

«22) страхування сільськогосподарської продукції».

У зв'язку з цим пункт 22 вважати пунктом 23;

б) пункт 30 частини першої статті 7 після слів «страхування тварин» доповнити словами «(крім тих, що використовуються у цілях сільськогосподарського виробництва)»;

в) частину п'ятнадцяту статті 9 доповнити словами «або законом»;

г) статтю 13 доповнити частиною шостою такого змісту:

«Страховики, які мають ліцензію на здійснення страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, зобов'язані утворити Аграрний страховий пул, що є юридичною особою та утримується за рахунок коштів страховиків»;

г) частину другу статті 16 доповнити реченням такого змісту:

«Страховики, які здійснюють страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, зобов'язані вести персоніфікований (індивідуальний) облік договорів страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою в порядку та на умовах, визначених Уповноваженим органом спільно з центральним органом виконавчої

влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику»;

д) частину другу статті 41 після слів «під гарантію держави» доповнити словами «страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою»;

2) у Законі України «Про державну підтримку сільського господарства України» (Відомості Верховної Ради України, 2004 р., № 49, ст. 527; 2005 р., № 29, ст. 381; 2007 р., № 4, ст. 36; 2009 р., № 26, ст. 323, № 43, ст. 638; 2010 р., № 9, ст. 85, № 37, ст. 493; 2011 р., № 23, ст. 160, № 29, ст. 272; із змінами, внесеними Законом України від 22 грудня 2011 року № 4216-VI):

а) у статті 1:

у пункті 1.1 слово «страховій» виключити;

доповнити пунктом 1.3 такого змісту:

«1.3. Основи державної політики підтримки страхування сільськогосподарської продукції регулюються Законом України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою»;

б) пункт 2.21 статті 2 виключити;

в) розділ III виключити.

3. Кабінету Міністрів України у шестимісячний строк з дня опублікування цього Закону:

розробити та затвердити нормативно-правові акти, передбачені цим Законом;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити перегляд і скасування міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону.

Президент України
В. ЯНУКОВИЧ
м. Київ
9 лютого 2012 року
№ 4391-VI

1. Коментований розділ VIII є заключним та містить інформацію щодо набрання чинності Законом, про внесення змін до законодавчих актів, про завдання Кабінету Міністрів України у зв'язку з прийняттям Закону, а також про дату прийняття Закону та його номер.

За загальним правилом, закріпленим у ст. 94 Конституції України, закон набирає чинності через десять днів з дня його офіційного оприлюднення, якщо інше не передбачено самим законом, але не раніше дня його опублікування. У даному випадку у Законі чітко визначена дата набрання ним чинності – 1 липня 2012 року, після настання якої його норми є обов'язковими для виконання на всій території України.

2. Пунктом 2 коментованого розділу Закону внесено зміни до низки Законів України, які регулюють страхові відносини.

Так, у Законі України «Про страхування», частину четверту статті 6, де передбачено види добровільного страхування, доповнено новим пунктом 22, згідно з яким страхування сільськогосподарської продукції віднесено до різновидів добровільного страхування. Також внесено зміни до ст. 7 названого Закону, де у п. 30 ч. 1 серед видів обов'язкового страхування тепер названо страхування тварин (крім тих, що використовуються у цілях сільськогосподарського виробництва) на випадок загибелі, знищення, вимушеного забою, від хвороб, стихійних лих та нещасних випадків у випадках та згідно з переліком тварин, встановленими Кабінетом Міністрів України. Такий перелік визначений Порядком і правилами проведення обов'язкового страхування тварин на випадок загибелі, знищення, вимушеного забою, від хвороб, стихійних лих та нещасних випадків, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2003 р., № 590¹ та до нього включені (а) племінні тварини: велика рогата худоба, свині, вівці, кози, коні (чистопорідні або одержані за затвердженою програмою породного вдосконалення тварини, що мають племінну (генетичну) цінність і можуть використовуватися в селекційному процесі) віком від 1 року, (б) зоопаркові тварини віком від 1 року та (в) циркові тварини віком від 1 року.

¹ Офіц. вісн. України. – 2003. – № 17. – Ст. 780.

Також частину п'ятнадцяту ст. 9 Закону України «Про страхування», яка визначає, що при страхуванні майна страхова сума встановлюється в межах вартості майна за цінами і тарифами, що діють на момент укладання договору, якщо інше не передбачено договором страхування, доповнено словами «або законом».

Статтю 13 названого Закону доповнено частиною щодо зобов'язання страховиків, які мають ліцензію на здійснення страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, утворити Аграрний страховий пул, що є юридичною особою та утримується за рахунок коштів страховиків.

Також Законом розширене коло обов'язків страховиків, які здійснюють страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, зокрема щодо їх зобов'язання вести персоніфікований (індивідуальний) облік договорів страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою в порядку та на умовах, визначених Уповноваженим органом спільно з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику (частина друга ст. 16 Закону України «Про страхування» доповнена відповідним реченням).

Одночасно внесено доповнення до частини другої ст. 41 Закону України «Про страхування» стосовно того, що у відносинах страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою допускається централізоване регулювання (уніфікація, обмеження, обов'язковість тощо) розмірів страхових платежів (тарифів) і страхових сум (страхового відшкодування), умов укладання страхових договорів, взаємовідносин страховика і страхувальника.

Низка змін внесена Законом до Закону України від 24 червня 2004 р. «Про державну підтримку сільського господарства України»¹, зокрема:

1) у пункті 1.1. ст. 1 уточнена сфера його дії і зараз вказано, що цей Закон визначає основи державної політики у бюджетній, кредитній, ціновій, регуляторній та інших сферах державного управління (серед яких вже не називається страхова сфера) щодо стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції та

¹ Відом. Верхов. Ради України. – 2004. – № 49. – Ст. 527.

розвитку аграрного ринку, а також забезпечення продовольчої безпеки населення;

2) доповнено ст. 1 новим пунктом 1.3. який передбачає, що основи державної політики підтримки страхування сільськогосподарської продукції регулюються Законом України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою»;

3) зі ст. 2, де визначаються терміни, виключено пункт 2.21, який визначав, що франшиза – це частина збитків, що не відшкодовується страховиком згідно з договором страхування;

4) виключено розділ III «Державне регулювання ринку сільськогосподарського страхування». Цей розділ містив ст. 10 щодо страхування сільськогосподарської продукції, якою визначалися об'єкти, суб'єкти та форми страхування, випадки комплексного та індексного страхування сільськогосподарської продукції. Стаття 11, що входила до виключеного розділу, була присвячена статусу Фонду аграрних страхових субсидій України (ФАСС) як державної спеціалізованою установи, яка створювалася для надання страхових субсидій виробникам сільськогосподарської продукції. Зазначимо, що названий Фонд так і не був утворений та не розпочав свого функціонування, а у даний час у Законі України «Про державну підтримку сільського господарства України» норми щодо ФАСС загалом відсутні.

3. Пункт 3 коментованого розділу Закону встановлює певні завдання Кабінету Міністрів України, що мають бути виконані у шестимісячний строк з дня опублікування Закону. Закон був опублікований першим серед офіційних видань у газеті Верховної Ради України «Голос України» від 6 березня 2012 року № 43, а звідси і вказаний шестимісячний строк спливає 6 вересня 2012 року.

Передусім у визначений строк Кабінету Міністрів України має розробити та затвердити нормативно-правові акти, передбачені Законом. Отже, мають бути затверджені:

а) Порядок визнання ризику у сільському господарстві катастрофічним;

б) Перелік сільськогосподарської продукції, страхових ризиків, щодо яких здійснюється страхування з державною підтримкою на відповідний фінансовий рік;

в) Порядок надання та використання Аграрним страховим пулом бюджетної позики у разі настання надзвичайної ситуації, яка набуває масштабів катастрофи;

г) Перелік сільськогосподарських страхових ризиків, а також об'єктів страхування, частина страхових платежів (страхових премій), яка субсидується з державного бюджету;

д) Порядок та умови надання державної підтримки шляхом здешевлення страхових платежів (премій).

Уряд України, відповідно до приписів Закону також має визначити: (а) критерії, яким мають відповідати сільськогосподарські товаровиробники, що здійснюють свою діяльність на території України та мають право страхувати сільськогосподарську продукцію, (б) окремі види державної підтримки та дотацій, що надаються сільськогосподарським товаровиробникам за умови укладення договору страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою тощо.

Окрім цього, на виконання приписів Закону Міністерство аграрної політики та продовольства України має:

- визначити за погодженням з Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, порядок та умови ведення страховиками персоналізованого (індивідуального) обліку договорів страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою;

- встановити форми інформування страховиками про кожен укладений, продовжений або достроково припинений договір страхування, а також про кожен випадок виплати страхового відшкодування.

У свою чергу Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, разом із Міністерством аграрної політики та продовольства України має затвердити умови страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, стандартні страхові тарифи, форми договорів страхування та додатків до них, форми інших документів щодо укладення та супроводження договорів страхування і врегулювання страхових випадків за ними.

Зазначимо, що наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України «Про створення робочої групи з розроб-

ки нормативно-правових актів з реалізації Закону України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» від 3 травня 2012 р., № 249, з метою виконання Плану заходів щодо реалізації Закону України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою», затвердженого наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 12 квітня 2012 р., № 196 створено відповідну робочу групу з розробки нормативно-правових актів з реалізації положень Закону. Нею було розроблено, а Кабінетом Міністрів України затверджено: Порядок та умови надання сільськогосподарським товаровиробникам державної підтримки у страхуванні сільськогосподарських культур шляхом здешевлення страхових платежів (премій) та Перелік сільськогосподарських культур та видів страхових ризиків (продуктів), на які у 2012 році надається компенсація вартості страхових платежів (премій) (постанова від 15 серпня 2012 р., № 813¹); Порядок визнання ризиків у сільському господарстві катастрофічними та надання і використання бюджетної позики (державної фінансової допомоги) у разі їх виникнення (постанова від 15 серпня 2012 р., № 841²).

Також до 6 вересня 2012 року Кабінет Міністрів України мав привести свої нормативно-правові акти у відповідність із Законом та забезпечити перегляд і скасування міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів, що суперечать Закону, чого зроблено поки що не було.

ЧАСТИНА ДРУГА

¹ Офіц. вісн. України. – 2012. – № 66. – Ст. 2704.

² Офіц. вісн. України. – 2012. – № 68. – Ст. 2778.

ДОДАТОК

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою

Цей Закон регулює відносини у сфері страхування сільськогосподарської продукції, що здійснюється з державною підтримкою, з метою захисту майнових інтересів сільськогосподарських товаровиробників і спрямований на забезпечення стабільності виробництва в сільському господарстві.

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Основні поняття

1. Для цілей цього Закону наведені нижче терміни використовуються в такому значенні:

андеррайтинг - процес аналізу запропонованих до страхування ризиків, прийняття рішень про страхування певного ризику та визначення тарифної ставки, адекватної ризику, франшизи та інших умов договору;

державна підтримка - надання сільськогосподарському товаровиробнику з державного бюджету в порядку, встановленому цим Законом, грошових коштів у вигляді субсидій для оплати частини страхового платежу (страхової премії), нарахованого за договором страхування;

договір страхування (стандартний договір страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою від сільсь-

когосподарських виробничих ризиків) - договір страхування, що укладається між страховиком і страхувальником - сільськогосподарським товаровиробником із страхування сільськогосподарської продукції на умовах, встановлених законом. Типові договори страхування розробляються для кожного страхового продукту та/або для окремої культури і погоджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику, та національною комісією, що здійснює регулювання у сфері ринків фінансових послуг. У рамках програми державної підтримки страхування сільськогосподарської продукції страхові компанії використовують тільки стандартні договори страхування;

застраховане майно - майно сільськогосподарського товаровиробника, щодо якого укладено договір страхування відповідно до цього Закону;

катастрофічні ризики у сільському господарстві - надзвичайні ситуації техногенного і природного характеру, велика сукупність або масштаби проявів стихійних сил природи (посуха, град, морози, повені тощо) і діяльності людини у процесі створення матеріальних благ (аварії, пожежі тощо), що завдають збитки у значних розмірах.

Порядок визнання ризику катастрофічним визначається Кабінетом Міністрів України;

сільськогосподарський страховий ризик (страховий ризик) - ризик загибелі (втрати, пошкодження) застрахованих посівів (посадок), загибелі (недобору, недоотримання) застрахованого урожаю, загибелі (втрати, вимушеного забою, вимушеного знищення, травматичного пошкодження або захворювання) застрахованих сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей і тваринницької продукції, що належать сільськогосподарському товаровиробникові на праві власності або на іншій законній підставі, внаслідок настання страхової події, яка передбачена договором страхування;

сільськогосподарський товаровиробник - юридична особа незалежно від організаційно-правової форми, яка займається виробництвом сільськогосподарської продукції та/або розведенням, вирощуванням та виловом риби у внутрішніх водоймах та її пе-

реробкою на власних чи орендованих потужностях, у тому числі з власновиробленої сировини на давальницьких умовах, та здійснює операції з її постачання;

стандартний договір перестраховування - договір перестраховування, укладений членами Аграрного страхового пулу на однакових умовах;

стандартний страховий продукт (страховий продукт) - комплекс документів, що містить певні визначені (стандартні) умови страхування, які не можуть змінюватися і є обов'язковими для виконання сторонами за договором страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою;

страхувальник - сільськогосподарський товаровиробник, який уклав із страховиком договір страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою;

страховий платіж (страховий внесок, страхова премія) - плата за страхування, що сплачується страхувальником страховику згідно з договором страхування;

страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою - економічні відносини щодо страхового захисту майнових інтересів сільськогосподарських товаровиробників у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених цим Законом, за рахунок грошових фондів, що формуються у страховика шляхом сплати страхувальником страхових платежів (премій), частина яких компенсується за рахунок державних субсидій, та доходів від розміщення коштів цих фондів, яке здійснюється відповідно до положень цього Закону і визначається наявністю та особливостями ризиків, носіями яких є сільськогосподарські рослини і тварини.

2. Інші терміни використовуються в цьому Законі у значеннях, що встановлені в Законі України "Про страхування".

Стаття 2. Правова база регулювання відносин страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою

1. Відносини у сфері страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою регулюються Конституцією України, Цивільним кодексом України, Законом України "Про страхування", законом про Державний бюджет України на відповідний

рік, цим та іншими законами України і нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до них.

Стаття 3. Принципи страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою

1. Основними принципами страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою є:

підтримка стабільності фінансового становища і кредитоспроможності сільськогосподарських товаровиробників у разі загибелі (знищення, втрати), пошкодження застрахованого майна внаслідок несприятливих природно-кліматичних умов чи інших несприятливих подій, визначених у стандартних договорах страхування;

обов'язковість укладення договору страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою як умови при наданні сільськогосподарським товаровиробникам окремих видів державної підтримки та дотацій, визначених Кабінетом Міністрів України;

рівна доступність до державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників незалежно від їх організаційно-правової форми;

забезпечення відшкодування збитку, завданого страхувальникам внаслідок настання страхових подій, у розмірі, порядку і на умовах, встановлених цим Законом;

виконання зобов'язань України у сфері міжнародної торгівлі.

Розділ II

СУБ'ЄКТИ І ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ СТРАХУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ З ДЕРЖАВНОЮ ПІДТРИМКОЮ

Стаття 4. Суб'єкти страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою

1. Суб'єктами відносин страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою є страхувальники і страховики.

2. Страховиками є юридичні особи, що отримали відповідну ліцензію та відповідають вимогам, встановленим статтею 15 цього Закону.

3. Державне регулювання у сфері страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою здійснюють Кабінет Міністрів України, національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.

Стаття 5. Предмет договору страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою

1. Предметом договору страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою є майнові інтереси страхувальника, пов'язані з його страховими ризиками щодо вирощеної, відгодованої, виловленої, зібраної, виготовленої первинної (без вторинної обробки та переробки) сільськогосподарської продукції (товарів), зазначеної у групах 1 - 24 УКТ ЗЕД згідно із Законом України "Про Митний тариф України", а саме щодо:

урожаю сільськогосподарських культур;

урожаю багаторічних насаджень;

сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції.

2. Перелік сільськогосподарської продукції, страхових ризиків, щодо яких здійснюється страхування з державною підтримкою на відповідний фінансовий рік, затверджується Кабінетом Міністрів України.

3. Право страхувати сільськогосподарську продукцію мають сільськогосподарські товаровиробники, що здійснюють свою діяльність на території України та відповідають визначеним Кабінетом Міністрів України критеріям (крім нерезидентів).

4. У разі передачі сільськогосподарських земель в оренду право страхувати сільськогосподарську продукцію, у тому числі посіви та урожай сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень, належить орендареві, крім нерезидентів. Страхові внески, що вносяться орендарем, не можуть включатися у залік орендної плати.

5. Не підлягають страхуванню з державною підтримкою:

урожай сільськогосподарських культур, які впродовж трьох або більше років не давали урожаю при їх культивуванні;

урожай багаторічних насаджень плодоносного віку, які не давали урожаю протягом останніх п'яти років;

хворі сільськогосподарські тварини, птиця, кролі, хутрові звірі, бджолосім'ї, риба та інші водні живі ресурси і тваринницька продукція, а також ті, що перебувають у зоні карантину або в зоні виникнення надзвичайних епізоотичних обставин.

Розділ III УМОВИ І ПОРЯДОК СТРАХУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ З ДЕРЖАВНОЮ ПІДТРИМКОЮ

Стаття 6. Страховий випадок

1. Страховим випадком є настання певної події, передбаченої договором страхування відповідно до положень цього Закону, внаслідок якої відбулася загибель (втрата, пошкодження) застрахованих посівів (посадок), загибель (недобір, недоотримання) застрахованого урожаю, продукції бджільництва, загибель (втрата, вимушений забій, травматичне пошкодження або захворювання) застрахованих сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції та з настанням якої виникає обов'язок страховика здійснити виплату страхового відшкодування страхувальнику.

2. Не вважається страховим випадком втрата сільськогосподарської продукції внаслідок:

подій, не передбачених договором страхування;

навмисних дій страхувальника;

грубих порушень страхувальником агротехнічних, санітарних, ветеринарних або інших вимог, що виявляється в невиконанні страхувальником умов договору страхування щодо строків (термінів) проведення належних заходів згідно з узгодженою при страхуванні технологічною картою, якою обумовлено дотримання визначених агротехнічних правил та вимог агротехніки стосовно застрахованої культури, санітарних, ветеринарних або інших вимог, щодо здійснення сільськогосподарських робіт, передбачених договором страхування, визначених у стандартних страхових продуктах.

3. Спори про відмову у визнанні страхового випадку розглядаються у судовому порядку.

Стаття 7. Страхування урожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень

1. Страхування урожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень здійснюється на випадок заподіяння збитку внаслідок настання подій (страхових ризиків), передбачених стандартним страховим продуктом.

2. При страхуванні урожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень страхова вартість урожаю розраховується шляхом множення площі посіву сільськогосподарських культур і посадок багаторічних насаджень на середню врожайність за останні п'ять років, що передують року страхування, та множення на ціну одиниці вирощеної продукції, встановлену для цілей страхування центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику.

3. Середня врожайність розраховується за даними про фактичний збір вирощеної продукції з одного гектара у центнерах за останні п'ять років, що надаються сільськогосподарським товаровиробником. У разі якщо сільськогосподарський товаровиробник здійснює свою діяльність менше п'яти років, рівень врожайності для розрахунку страхової вартості визначається відповідно до середніх даних по району, в якому розташовані посіви сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень, що підлягають страхуванню.

4. Ціна одиниці вирощеної продукції розраховується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику. Ціна одиниці вирощеної продукції може бути диференційована за видами продукції, областями або природно-економічними зонами. Дані про рівень цін на продукцію доводяться центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику, до відома страховальників і страховиків.

Стаття 8. Страхування сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції

1. Страхування сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції здійснюється на випадок завдання збитку внаслідок настання подій (страхових ризиків), передбачених стандартним страховим продуктом.

2. Страхова вартість сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції визначається виходячи з ціни одиниці продукції, розрахованої центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику. Вказані ціни можуть бути диференційовані за видами продукції, областями або природно-економічними зонами. Дані про рівень цін на продукцію доводяться до відома страховальників і страховиків.

3. Сільськогосподарські тварини можуть прийматися на страхування за описом або без опису - за загальною кількістю голів у групах.

4. При страхуванні сільськогосподарських тварин за описом загальна страхова вартість тварин визначається шляхом складання страхової вартості усіх застрахованих сільськогосподарських тварин. При страхуванні сільськогосподарських тварин без опису загальна страхова вартість тварин визначається шляхом складання вартості тварин у кожній групі. При цьому вартість тварин у групі визначається шляхом множення середньої вартості однієї тварини у групі на загальну кількість голів у групі.

Стаття 9. Визначення страхової суми

1. Страхова сума при страхуванні урожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень встановлюється у договорі страхування на підставі страхової вартості майбутнього урожаю і рівня страхового покриття.

2. Страхова сума при страхуванні сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції встановлюється в договорі страхування на підставі їх страхової вартості.

Стаття 10. Визначення страхового платежу (страхової премії) за договорами страхування та порядок його сплати

1. Страховий платіж (страхова премія) встановлюється у договорі страхування між страхувальником і страховиком як добуток страхової суми і страхового тарифу, визначеного для кожного виду сільськогосподарського майна з дотриманням положень цього Закону.

2. Граничні розміри, структура, порядок застосування страхових тарифів за видами майна, що підлягає страхуванню, та за регіонами України встановлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику, на підставі актуарних розрахунків спільно з Аграрним страховим пулом (далі - Пул).

Стаття 11. Визначення збитку у разі настання страхового випадку при страхуванні урожаю

1. При страхуванні урожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень збитком є втрати страхувальника від недобору (недоотримання) урожаю в результаті повної або часткової загибелі (втрати, пошкодження) посівів (посадок) та/або урожаю внаслідок настання страхового випадку. Недобір (недоотримання) урожаю визначається як різниця між страховою вартістю урожаю, вказаною в договорі страхування, і вартістю фактично отриманого після настання страхового випадку урожаю.

2. Обсяг отриманого урожаю визначається за документами його зберігання та/або реалізації страхувальником. Обсяг отриманого урожаю може бути визначений на підставі оцінки, здійсненої на полі страхувальником і страховиком перед збиранням урожаю (біологічна врожайність). Така оцінка здійснюється в обов'язковому порядку на вимогу будь-якої із сторін договору страхування. У разі залучення до оцінки третьої сторони оплата здійснюється стороною, яка вимагала оцінки.

3. У разі пересівання або підсіву, здійснених з попереднім повідомленням страховика, витрати на ці роботи включаються в розрахунок збитку. Страховик зобов'язаний відповідно до умов договору страхування виплатити страхове відшкодування в обсязі витрат на пересівання або підсів, але не більше страхової суми, до

виконання вказаних робіт. Із суми страхового відшкодування, на яку має право страхувальник, вираховуються виплати, здійснені страховиком за пересівання або підсів, і виплачені раніше суми страхового відшкодування.

4. Розрахунок збитку проводиться страховиком на підставі заяви страхувальника про виплату страхового відшкодування відповідно до умов договору страхування і зазначається страховиком у страховому акті. У разі розбіжностей при визначенні причин і розміру збитку страхувальник і страховик мають право провести незалежну експертизу. Така експертиза проводиться за рахунок сторони, яка вимагала її проведення.

Стаття 12. Визначення збитку у разі настання страхового випадку при страхуванні сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції

1. При страхуванні сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції збитком є втрати страхувальника від загибелі або вимушеного забою (знищення), травматичного пошкодження або захворювання сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції, а також втрати від недобору (недоотримання) продукції бджільництва внаслідок настання страхового випадку. Збиток при страхуванні сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції визначається виходячи з їх страхової вартості. При цьому збиток зменшується на вартість придатної до використання або реалізації продукції (м'ясо, шкура, шерсть, субпродукти тощо).

2. Якщо страхування тварин здійснювалося без опису і на дату страхової події загальна кількість тварин даного виду і віку у групі виявилася більшою, ніж було застраховано, розмір збитку визначається пропорційно до загальної кількості застрахованих тварин у групі та фактичної кількості тварин даного виду і віку на дату страхової події.

3. Обсяг втрат у разі загибелі або вимушеного забою тварин, що виروشуються на м'ясо, розраховується як різниця між вартістю застрахованої продукції і вартістю допущеного до реалізації м'яса.

Стаття 13. Порядок повідомлення про страховий випадок та оформлення страхового акта

1. При настанні страхового випадку страхувальник зобов'язаний не пізніше 72 годин з дня його настання повідомити про нього у письмовій формі страховика. У повідомленні про страховий випадок зазначаються: реквізити договору страхування, предмет страхування, причина збитків (втрат), дата їх реєстрації, розмір пошкоджених площ, орієнтовні розміри збитку (втрат) та страхового відшкодування.

2. У разі загибелі або вимушеного забою (знищення), травматичного пошкодження або захворювання застрахованих сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції страхувальник зобов'язаний протягом 48 годин з моменту виявлення цієї події повідомити про неї у письмовій формі страховика і зареєструвати факт загибелі, вимушеного забою (знищення), травматичного пошкодження або захворювання сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції в центральному органі виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у галузі ветеринарної медицини (центральному органі виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері рибного господарства та рибної промисловості, охорони, використання та відтворення водних живих ресурсів). У повідомленні зазначаються: обсяг втрат, орієнтовні причини втрат, їх приблизна вартість, дата настання страхового випадку. При вимушеному забої тварин повідомлення про страховий випадок підписується і представником центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у галузі ветеринарної медицини.

3. Страховик зобов'язаний протягом двох робочих днів, як тільки стане відомо про настання страхового випадку, вжити заходів щодо оформлення всіх необхідних документів для своєчасного здійснен-

ня страхової виплати та скласти страховий акт, в якому зазначаються: оцінка впливу на урожай застрахованих і незастрахованих ризиків; метод розрахунку і уточнені дані про суму втрат; розмір пошкоджених площ; розмір втрат, понесених внаслідок настання страхового випадку; додаткові витрати страхувальника; розрахунок страхового відшкодування; заперечення сторін щодо розміру встановленого збитку. Страховий акт складається у двох примірниках і підписується страховиком та страхувальником. Страхувальник може залучити до визначення розміру збитку та складення страхового акта представників центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі, та/або центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у галузі ветеринарної медицини. Один примірник страхового акта залишається у страховика, другий - у страхувальника.

4. Якщо при настанні страхового випадку сільськогосподарська продукція була використана у цілях, відмінних від визначених у договорі страхування, у такому разі оцінюється вартість даної продукції і на цю суму зменшується розмір збитку. Страхувальник зобов'язаний попередньо повідомити страховика про використання сільськогосподарської продукції в інших цілях.

5. При частковому пошкодженні сільськогосподарської продукції здійснюється попередня оцінка збитку, що виник внаслідок настання страхового випадку. Після закінчення виробничого циклу (сільськогосподарського року) проводиться остаточна оцінка збитку і виплачується страхове відшкодування.

6. При оформленні страхового акта страхувальник і страховик мають право проводити додаткову експертизу, апелювати до будь-яких доказових документів для встановлення причин і розміру збитку. Вартість експертизи оплачується стороною, яка вимагає її проведення, і не включається до суми страхового відшкодування.

Стаття 14. Виплата страхового відшкодування

1. Страховик протягом 14 днів з дня підписання страхового акта здійснює виплату страхувальникові страхового відшкодування.

2. За кожен день прострочення терміну виплати страхового відшкодування, зазначеного у частині першій цієї статті, страховик

виплачує страхувальникові пеню у розмірі, встановленому законом.

3. Якщо страхове відшкодування встановлюється на підставі судового рішення, страховик виплачує відшкодування на підставі судового рішення, що набуло законної сили.

4. Сума страхового відшкодування встановлюється у розмірі збитку, але не може перевищувати страхової суми.

Розділ IV ВИМОГИ ДО СТРАХОВИКІВ ТА ЇХ ОБ'ЄДНАННЯ

Стаття 15. Діяльність страховиків

1. Ліцензії на здійснення страхування сільськогосподарської продукції видає національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, відповідно до закону.

2. Право страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою мають страховики, що відповідають вимогам Закону України “Про страхування”, отримали ліцензію на здійснення відповідного виду страхування та є членами Пулу.

3. Страховики, що здійснюють страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, створюють фонд покриття катастрофічних ризиків за рахунок відрахування до нього не більш як 5 відсотків страхових платежів (страхових премій).

4. Порядок та умови перестрахування сільськогосподарської продукції страховиками, що здійснюють страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, встановлюються стандартним договором перестрахування.

Стаття 16. Аграрний страховий пул

1. Аграрний страховий пул є єдиним об'єднанням страховиків, які здійснюють страхування відповідно до цього Закону. Участь страховиків у Пулі є умовою для здійснення страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

2. Пул є юридичною особою, неприбутковою організацією і здійснює свою діяльність відповідно до цього Закону, законодавства України та свого Статуту.

3. Статут Пулу затверджується зборами засновників (членів) Пулу та реєструється відповідно до вимог законодавства.

4. Пул не може виступати засновником чи співзасновником юридичних осіб, що здійснюють підприємницьку діяльність та/або мають на меті одержання прибутку.

5. Відносини між членами Пулу у сфері страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою регулюються нормативно-правовими актами Пулу, що не можуть суперечити нормам законодавства України та є обов'язковими для виконання всіма членами Пулу.

6. Діяльність Пулу фінансується за рахунок його членів.

7. Членом Пулу може бути страховик, що відповідає вимогам Закону України “Про страхування”, отримав відповідну ліцензію і відповідає вимогам, визначеним національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, разом із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику, щодо участі страхових компаній у страхуванні сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

8. Систематичне порушення терміну виплати страхового відшкодування є підставою для виключення страховика з Пулу.

Стаття 17. Функції та завдання Аграрного страхового пулу

1. Пул забезпечує координацію діяльності страховиків із страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою та виконує при цьому такі функції:

1) забезпечує взаємодію учасників системи страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику;

2) організовує програми перестрахування сільськогосподарських ризиків з метою забезпечення гарантій виконання страховиком зобов'язань перед страхувальниками;

3) бере участь у розробленні стандартних страхових продуктів, методичних рекомендацій із страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, з врегулювання збитків та проведення експертиз за договорами страхування сільськогосподарської продукції;

4) створює централізовану базу даних із страхування сільськогосподарської продукції, веде облік укладених договорів страхування за інформацією, наданою страховиками;

5) проводить дослідження у сфері аналізу ринку страхування сільськогосподарської продукції, у тому числі необхідні для актуарного розрахунку страхових тарифів;

6) здійснює контроль за дотриманням умов договорів страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою та стандартних методик андеррайтингу, врегулювання збитків;

7) забезпечує покриття катастрофічних ризиків у разі виникнення надзвичайних ситуацій;

8) здійснює управління фондом покриття катастрофічних ризиків, інвестує накопичені фінансові ресурси.

Стаття 18. Страхові фонди Аграрного страхового пулу

1. Для забезпечення виконання зобов'язань перед страхувальниками Пул створює страховий фонд покриття катастрофічних ризиків.

Джерелом формування страхового фонду покриття катастрофічних ризиків є відрахування членів Пулу з отриманих страхових премій з цього виду страхування у розмірі, визначеному Координаційною радою Пулу, але не більше 5 відсотків. Кошти фонду використовуються у разі настання катастрофічних ризиків за рішенням Координаційної ради Пулу.

У разі настання надзвичайної ситуації, яка набуває масштабів катастрофи, за умови недостатності коштів у страховому фонді покриття катастрофічних ризиків держава через центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику, надає Пулу бюджетну позику, порядок надання та використання якої затверджує Кабінет Міністрів України.

2. Пул може створювати інші страхові фонди, визначені Статутом Пулу.

3. Порядок та умови формування страхових фондів Пулу встановлюються положеннями, що затверджуються зборами Пулу та погоджуються з Координаційною радою Пулу.

4. Контроль за використанням грошових коштів страхових фондів Пулу здійснює Координаційна рада Пулу.

Стаття 19. Органи управління та контролю Аграрного страхового пулу

1. Органами управління та контролю Пулу є:

збори членів Пулу;

Координаційна рада Пулу;

інші визначені Статутом Пулу органи.

2. Структура, функції, компетенція, порядок формування та роботи органів управління та контролю Пулу визначаються Статутом Пулу з урахуванням положень цього Закону.

Стаття 20. Ведення обліку

1. Страховики, які здійснюють страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, зобов'язані вести персоніфікований (індивідуальний) облік договорів страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

2. Страховик зобов'язаний обліковувати кошти резервів із страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою на окремому балансі та вести їх окремий облік.

3. Інформація про кожен укладений, продовжений або анульований договір страхування, а також про кожен випадок виплати страхового відшкодування подається страховиками до Пулу за формою, встановленою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику.

Розділ V ДОГОВІР СТРАХУВАННЯ

Стаття 21. Порядок укладення договору страхування

1. Договір страхування укладається між страхувальником та страховиком відповідно до вимог стандартного страхового продукту.

2. Факт укладення договору страхування підтверджується в письмовій формі згідно з договором страхування, який страховик надає страхувальнику. Договір страхування укладається у двох примірниках, що мають рівну силу. Завірені страховиком копії договорів страхування протягом 10 днів з дати їх укладення передаються до Пулу.

3. Страховий платіж (страхова премія) сплачується страхувальником відповідно до встановленого договором страхування терміну.

4. Страховик має право при укладенні договору страхування обстежувати об'єкт страхування для встановлення вартості майна, що підлягає страхуванню, і ступеня ризику. Страховик має право контролювати дотримання страхувальником агротехнічних правил та інших умов, встановлених договором.

5. Страховик зобов'язаний вести реєстр укладених договорів.

6. Умови страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, стандартні страхові тарифи, форми договорів страхування та додатків до них, форми інших документів щодо укладення та супроводження договорів страхування і врегулювання страхових випадків за ними затверджуються національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, разом із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику.

Стаття 22. Умови договору страхування

1. У договорі страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, крім умов, встановлених Законом України "Про страхування", обов'язково зазначаються:

кадастровий номер і площа земельних ділянок, зайнятих застрахованими культурами, або координати глобальної системи позиціонування (GPS - супутникової системи навігації) - при страхуванні урожаю;

вид, порода, санітарно-ветеринарний стан, ідентифікаційний номер (якщо присвоєний) тварини - при страхуванні сільськогосподарських тварин;

вид, класифікація, умови розведення та показники вилову живих водних ресурсів - при страхуванні живих водних ресурсів;

кількість бджолосімей у вуликах, їх продуктивність, умови їх розведення - при страхуванні у бджільництві;

прогнозований обсяг продукції (врожайність) в натурі та ціни, що використовуються для розрахунку страхової вартості вирощеної продукції;

рівень страхового покриття;
основні агротехнічні і технологічні заходи, які страхувальник зобов'язується виконати;

порядок визначення розміру страхового відшкодування.

2. Договір страхування може включати й інші умови, що не суперечать законодавству.

Стаття 23. Термін дії договору страхування

1. Відповідальність страховика за договором страхування починається з дня внесення страхового внеску, але не раніше дати, встановленої в договорі.

2. Термін дії договору страхування сільськогосподарської продукції закінчується в день завершення збирання врожаю і вивезення його з поля.

Термін дії договору страхування сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції закінчується в день закінчення строку, на який був укладений договір страхування, або в день загибелі (втрати, вимушеного забою, вимушеного знищення, травматичного пошкодження або захворювання) застрахованих сільськогосподарських тварин, птиці, кролів, хутрових звірів, бджолосімей, риби та інших водних живих ресурсів і тваринницької продукції.

3. Якщо в період страхування настав страховий випадок, страхувальник зобов'язаний повідомити про це страховика, а також про збір урожаю, забій тварин, вилов риби, збирання продукції бджільництва або отримання іншої продукції тваринництва не пізніше ніж за 10 днів до дня передбачуваного початку цих робіт.

4. Договір страхування, на підставі якого проводиться часткова виплата страхового відшкодування, дійсний до закінчення встановленого в ньому терміну в межах різниці між страховою сумою і виплаченим страховим відшкодуванням.

Стаття 24. Припинення дії договору страхування

1. Дія договору страхування припиняється за згодою сторін, а також у випадках, передбачених договором страхування відповідно до вимог Закону України "Про страхування".

2. У разі розірвання договору страхування частина страхового платежу (страхової премії), отримана у вигляді субсидії, пропорційно до терміну дії договору, що залишається до його закінчення, відшкодовується страховальником до державного бюджету протягом 10 днів з дня розірвання договору страхування.

3. У разі відчуження застрахованого майна страховальник має право вимагати розірвання договору страхування і повернення страхового платежу (страхової премії) за термін дії договору, що залишається до його закінчення, з утриманням операційних (управлінських) витрат страховика.

4. Якщо при відчуженні застрахованого майна страховальник не висунув вимогу розірвання договору страхування, права і обов'язки, зазначені в договорі, бере на себе новий власник. Страховик і новий власник мають право розірвати договір страхування протягом місяця з дня відчуження майна.

Розділ VI **ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА СТРАХУВАННЯ** **СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ**

Стаття 25. Сутність державної підтримки

1. Державна підтримка страхування сільськогосподарської продукції полягає у наданні з державного бюджету сільськогосподарським товаровиробникам грошових коштів у вигляді субсидій на відшкодування частини страхового платежу (страхової премії), фактично сплаченого ними за договорами страхування сільськогосподарської продукції, в порядку, встановленому цим Законом.

2. Перелік сільськогосподарських страхових ризиків, а також об'єктів страхування, частина страхових платежів (страхових премій), яка субсидується з державного бюджету, визначається Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику, з урахуванням вимог статті 5 цього Закону.

Стаття 26. Порядок надання фінансової підтримки

1. Порядок та умови надання державної підтримки шляхом збільшення страхових платежів (премій) затверджуються Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику.

2. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику, має право:

вносити пропозиції Кабінету Міністрів України щодо переліку ризиків, об'єктів страхування та частини страхових платежів (страхових премій), яка субсидується з державного бюджету;

визначати за погодженням з національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, порядок та умови ведення страховиками персоналізованого (індивідуального) обліку договорів страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою;

встановлювати форми інформування страховиками про кожен укладений, продовжений або достроково припинений договір страхування, а також про кожен випадок виплати страхового відшкодування;

вивчати та впроваджувати світовий досвід з питань страхування;

здійснювати:

нарахування та виплату страхових субсидій;

ведення інформаційних баз даних щодо страхування сільськогосподарської продукції;

розроблення спільно з Пулом нових страхових продуктів, стандартних правил страхування, процедур андеррайтингу та врегулювання збитків, проектів стандартних заяв та договорів страхування;

підготовку спільно з Пулом прогнозів і розрахунків щодо державної підтримки страхування сільськогосподарської продукції (сума необхідної підтримки, перелік культур тощо), у тому числі в розрізі регіонів;

збирання і реєстрацію інформації за договорами страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, визначення суми бюджетного фінансування;

збирання, узагальнення і аналіз даних про страхові випадки та страхові виплати;
розрахунок ціни одиниці сільськогосподарської продукції.

Розділ VII ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА ВИРІШЕННЯ СПОРІВ

Стаття 27. Відповідальність та вирішення спорів

1. Фізичні та юридичні особи, які навмисно надають недостовірну інформацію з метою отримання передбачених цим Законом субсидій з державного бюджету, несуть цивільну, адміністративну та кримінальну відповідальність, встановлену законодавством.

2. Оформлення страхових актів з недостовірними даними карається відповідно до закону.

3. Спорі, що виникають при страхуванні сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, вирішуються у судовому порядку.

Розділ VIII ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з 1 липня 2012 року.

2. Внести зміни до таких законів України:

1) у Законі України “Про страхування” (Відомості Верховної Ради України, 2002 р., N 7, ст. 50; 2005 р., N 1, ст. 1; 2010 р., N 34, ст. 486):

а) частину четверту статті 6 після пункту 21 доповнити новим пунктом такого змісту:

“22) страхування сільськогосподарської продукції”.

У зв’язку з цим пункт 22 вважати пунктом 23;

б) пункт 30 частини першої статті 7 після слів “страхування тварин” доповнити словами “(крім тих, що використовуються у цілях сільськогосподарського виробництва)”;

в) частину п’ятнадцяту статті 9 доповнити словами “або законом”;

г) статтю 13 доповнити частиною шостою такого змісту:

“Страховики, які мають ліцензію на здійснення страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, зобов’язані утворити Аграрний страховий пул, що є юридичною особою та утримується за рахунок коштів страховиків”;

г) частину другу статті 16 доповнити реченням такого змісту:

“Страховики, які здійснюють страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, зобов’язані вести персоніфікований (індивідуальний) облік договорів страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою в порядку та на умовах, визначених Уповноваженим органом спільно з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику”;

д) частину другу статті 41 після слів “під гарантію держави” доповнити словами “страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою”;

2) у Законі України “Про державну підтримку сільського господарства України” (Відомості Верховної Ради України, 2004 р., N 49, ст. 527; 2005 р., N 29, ст. 381; 2007 р., N 4, ст. 36; 2009 р., N 26, ст. 323, N 43, ст. 638; 2010 р., N 9, ст. 85, N 37, ст. 493; 2011 р., N 23, ст. 160, N 29, ст. 272; із змінами, внесеними Законом України від 22 грудня 2011 року N 4216-VI):

а) у статті 1:

у пункті 1.1 слово “страховій” виключити;

доповнити пунктом 1.3 такого змісту:

“1.3. Основи державної політики підтримки страхування сільськогосподарської продукції регулюються Законом України “Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою”;

б) пункт 2.21 статті 2 виключити;

в) розділ III виключити.

3. Кабінету Міністрів України у шестимісячний строк з дня опублікування цього Закону:

розробити та затвердити нормативно-правові акти, передбачені цим Законом;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити перегляд і скасування міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону.

Президент України
В. ЯНУКОВИЧ
м. Київ
9 лютого 2012 року
№ 4391-VI

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ

(витяг)

Стаття 1. Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава.

Стаття 19. Правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством.

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Стаття 42. Кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом.

Підприємницька діяльність депутатів, посадових і службових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування обмежується законом.

Держава забезпечує захист конкуренції у підприємницькій діяльності. Не допускаються зловживання монополією на ринку, неправомірне обмеження конкуренції та недобросовісна конкуренція. Види і межі монополії визначаються законом.

Держава захищає права споживачів, здійснює контроль за якістю і безпечністю продукції та усіх видів послуг і робіт, сприяє діяльності громадських організацій споживачів.

Стаття 94. Закон підписує Голова Верховної Ради України і невідкладно направляє його Президентові України.

Президент України протягом п'ятнадцяти днів після отримання закону підписує його, беручи до виконання, та офіційно оприлюднює його або повертає закон зі своїми вмотивованими і сформульованими пропозиціями до Верховної Ради України для повторного розгляду.

У разі якщо Президент України протягом встановленого строку не повернув закон для повторного розгляду, закон вважається схваленим Президентом України і має бути підписаний та офіційно оприлюднений.

Якщо під час повторного розгляду закон буде знову прийнятий Верховною Радою України не менш як двома третинами від її конституційного складу, Президент України зобов'язаний його підписати та офіційно оприлюднити протягом десяти днів.

Закон набирає чинності через десять днів з дня його офіційного оприлюднення, якщо інше не передбачено самим законом, але не раніше дня його опублікування.

Стаття 124. Правосуддя в Україні здійснюється виключно судами. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються.

Юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі.

Конституція України
прийнята на п'ятій сесії
Верховної Ради України
28 червня 1996 року

ЦИВІЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

(витяг)

Стаття 22. Відшкодування збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди

1. Особа, якій завдано збитків у результаті порушення її цивільного права, має право на їх відшкодування.

2. Збитками є:

1) втрати, яких особа зазнала у зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі, а також витрати, які особа зробила або мусить зробити для відновлення свого порушеного права (реальні збитки);

2) доходи, які особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушене (упущена вигода).

3. Збитки відшкодовуються у повному обсязі, якщо договором або законом не передбачено відшкодування у меншому або більшому розмірі.

Якщо особа, яка порушила право, одержала у зв'язку з цим доходи, то розмір упущеної вигоди, що має відшкодуватися особі, право якої порушено, не може бути меншим від доходів, одержаних особою, яка порушила право.

4. На вимогу особи, якій завдано шкоди, та відповідно до обставин справи майнова шкода може бути відшкодована і в інший спосіб, зокрема, шкода, завдана майну, може відшкодуватися в натурі (передання речі того ж роду та тієї ж якості, поладження пошкодженої речі тощо).

Стаття 530. Строк (термін) виконання зобов'язання

1. Якщо у зобов'язанні встановлений строк (термін) його виконання, то воно підлягає виконанню у цей строк (термін).

Зобов'язання, строк (термін) виконання якого визначений вказівкою на подію, яка неминуче має настати, підлягає виконанню з настанням цієї події.

2. Якщо строк (термін) виконання боржником обов'язку не встановлений або визначений моментом пред'явлення вимоги, кредитор має право вимагати його виконання у будь-який час. Боржник повинен виконати такий обов'язок у семиденний строк від дня пред'явлення вимоги, якщо обов'язок негайного вико-

нання не впливає із договору або актів цивільного законодавства.

Стаття 549. Поняття неустойки

1. Неустойкою (штрафом, пенею) є грошова сума або інше майно, які боржник повинен передати кредиторів у разі порушення боржником зобов'язання.

2. Штрафом є неустойка, що обчислюється у відсотках від суми невиконаного або неналежно виконаного зобов'язання.

3. Пенею є неустойка, що обчислюється у відсотках від суми несвоєчасно виконаного грошового зобов'язання за кожен день прострочення виконання.

Стаття 625. Відповідальність за порушення грошового зобов'язання

1. Боржник не звільняється від відповідальності за неможливість виконання ним грошового зобов'язання.

2. Боржник, який прострочив виконання грошового зобов'язання, на вимогу кредитора зобов'язаний сплатити суму боргу з урахуванням встановленого індексу інфляції за весь час прострочення, а також три проценти річних від простроченої суми, якщо інший розмір процентів не встановлений договором або законом.

Стаття 638. Укладення договору

1. Договір є укладеним, якщо сторони в належній формі досягли згоди з усіх істотних умов договору.

Істотними умовами договору є умови про предмет договору, умови, що визначені законом як істотні або є необхідними для договорів даного виду, а також усі ті умови, щодо яких за заявою хоча б однієї із сторін має бути досягнуто згоди.

2. Договір укладається шляхом пропозиції однієї сторони укласти договір (оферти) і прийняття пропозиції (акцепту) другою стороною.

Глава 67 СТРАХУВАННЯ

Стаття 979. Договір страхування

1. За договором страхування одна сторона (страховик) зобов'язується у разі настання певної події (страхового випадку) виплатити другій стороні (страхувальникові) або іншій особі, визначеній у договорі, грошову суму (страхову виплату), а страхувальник зобов'язується сплачувати страхові платежі та виконувати інші умови договору.

Стаття 980. Предмет договору страхування

1. Предметом договору страхування можуть бути майнові інтереси, які не суперечать закону і пов'язані з:

1) життям, здоров'ям, працездатністю та пенсійним забезпеченням (особисте страхування);

2) володінням, користуванням і розпорядженням майном (майнове страхування);

3) відшкодуванням шкоди, завданої страхувальником (страхування відповідальності).

Стаття 981. Форма договору страхування

1. Договір страхування укладається в письмовій формі.

Договір страхування може укладатись шляхом видачі страховиком страхувальникові страхового свідоцтва (поліса, сертифіката).

2. У разі недодержання письмової форми договору страхування такий договір є нікчемним.

Стаття 982. Істотні умови договору страхування

1. Істотними умовами договору страхування є предмет договору страхування, страховий випадок, розмір грошової суми, в межах якої страховик зобов'язаний провести виплату у разі настання страхового випадку (страхова сума), розмір страхового платежу і строки його сплати, строк договору та інші умови, визначені актами цивільного законодавства.

Стаття 983. Момент набрання чинності договором страхування

1. Договір страхування набирає чинності з моменту внесення страхувальником першого страхового платежу, якщо інше не встановлено договором.

Стаття 984. Сторони у договорі страхування

1. Страховиком є юридична особа, яка спеціально створена для здійснення страхової діяльності та одержала у встановленому порядку ліцензію на здійснення страхової діяльності.

Вимоги, яким повинні відповідати страховики, порядок ліцензування їх діяльності та здійснення державного нагляду за страховою діяльністю встановлюються законом.

2. Страхувальником може бути фізична або юридична особа.

Стаття 985. Укладення договору страхування на користь третьої особи

1. Страхувальник має право укласти із страховиком договір на користь третьої особи, якій страховик зобов'язаний здійснити страхову виплату у разі досягнення нею певного віку або настання іншого страхового випадку.

2. Страхувальник має право при укладенні договору страхування призначити фізичну або юридичну особу для одержання страхової виплати (вигодонабувача), а також замінювати її до настання страхового випадку, якщо інше не встановлено договором страхування.

3. Особливості укладення договору страхування на користь третьої особи встановлюються законом.

Стаття 986. Співстрахування

1. За згодою страхувальника предмет договору страхування може бути застрахований за одним договором страхування кількома страховиками (співстрахування) з визначенням прав та обов'язків кожного із страховиків.

2. За погодженням між співстраховиками і страхувальником один із співстраховиків може представляти всіх інших співстраховиків у відносинах із страхувальником, залишаючись відповідальним перед ним у розмірах своєї частки.

Стаття 987. Договір перестрахування

1. За договором перестрахування страховик, який уклав договір страхування, страхує в іншого страховика (перестраховика) ризик виконання частини своїх обов'язків перед страхувальником.

2. Страховик, який уклав договір перестрахування, залишається відповідальним перед страхувальником у повному обсязі відповідно до договору страхування.

Стаття 988. Обов'язки страховика

1. Страховик зобов'язаний:

1) ознайомити страхувальника з умовами та правилами страхування;

2) протягом двох робочих днів, як тільки стане відомо про настання страхового випадку, вжити заходів щодо оформлення всіх необхідних документів для своєчасного здійснення страхової виплати страхувальникові;

3) у разі настання страхового випадку здійснити страхову виплату у строк, встановлений договором.

Страхова виплата за договором особистого страхування здійснюється незалежно від сум, що виплачуються за державним соціальним страхуванням, соціальним забезпеченням, а також відшкодування шкоди.

Страхова виплата за договором майнового страхування і страхування відповідальності (страхове відшкодування) не може перевищувати розміру реальних збитків. Інші збитки вважаються застрахованими, якщо це встановлено договором.

Страхова виплата за договором майнового страхування здійснюється страховиком у межах страхової суми, яка встановлюється у межах вартості майна на момент укладення договору;

4) відшкодувати витрати, понесені страхувальником у разі настання страхового випадку з метою запобігання або зменшення збитків, якщо це встановлено договором;

5) за заявою страхувальника у разі здійснення ним заходів, що зменшили страховий ризик, або у разі збільшення вартості майна внести відповідні зміни до договору страхування;

6) не розголошувати відомостей про страхувальника та його майнове становище, крім випадків, встановлених законом.

2. Договором страхування можуть бути встановлені також інші обов'язки страховика.

Стаття 989. Обов'язки страхувальника

1. Страхувальник зобов'язаний:

1) своєчасно вносити страхові платежі (внески, премії) у розмірі, встановленому договором;

2) при укладенні договору страхування надати страховикові інформацію про всі відомі йому обставини, що мають істотне значення для оцінки страхового ризику, і надалі інформувати його про будь-які зміни страхового ризику;

3) при укладенні договору страхування повідомити страховика про інші договори страхування, укладені щодо об'єкта, який страхується.

Якщо страхувальник не повідомив страховика про те, що об'єкт уже застрахований, новий договір страхування є нікчемним;

4) вживати заходів щодо запобігання збиткам, завданям настанням страхового випадку, та їх зменшення;

5) повідомити страховика про настання страхового випадку у строк, встановлений договором.

2. Договором страхування можуть бути встановлені також інші обов'язки страхувальника.

Стаття 990. Умови та порядок здійснення страхової виплати

1. Страховик здійснює страхову виплату відповідно до умов договору на підставі заяви страхувальника (його правонаступника) або іншої особи, визначеної договором, і страхового акта (аварійного сертифіката).

2. Страховий акт (аварійний сертифікат) складається страховиком або уповноваженою ним особою у формі, що встановлюється страховиком.

Стаття 991. Відмова від здійснення страхової виплати

1. Страховик має право відмовитися від здійснення страхової виплати у разі:

1) навмисних дій страхувальника або особи, на користь якої укладено договір страхування, якщо вони були спрямовані на на-

стання страхового випадку, крім дій, пов'язаних із виконанням ними громадянського чи службового обов'язку, вчинених у стані необхідної оборони (без перевищення її меж), або щодо захисту майна, життя, здоров'я, честі, гідності та ділової репутації;

2) вчинення страхувальником або особою, на користь якої укладено договір страхування, умисного злочину, що призвів до страхового випадку;

3) подання страхувальником завідомо неправдивих відомостей про об'єкт страхування або про факт настання страхового випадку;

4) одержання страхувальником повного відшкодування збитків за договором майнового страхування від особи, яка їх завдала;

5) несвоєчасного повідомлення страхувальником без поважних на те причин про настання страхового випадку або створення страховикові перешкод у визначенні обставин, характеру та розміру збитків;

6) наявності інших підстав, встановлених законом.

2. Договором страхування можуть бути передбачені також інші підстави для відмови здійснити страхову виплату, якщо це не суперечить закону.

3. Рішення страховика про відмову здійснити страхову виплату повідомляється страхувальникові у письмовій формі з обґрунтуванням причин відмови.

Стаття 992. Відповідальність страховика

1. У разі несплати страховиком страхувальникові або іншій особі страхової виплати страховик зобов'язаний сплатити неустойку в розмірі, встановленому договором або законом.

Стаття 993. Перехід до страховика прав страхувальника щодо особи, відповідальної за завдані збитки

1. До страховика, який виплатив страхове відшкодування за договором майнового страхування, у межах фактичних витрат переходить право вимоги, яке страхувальник або інша особа, що одержала страхове відшкодування, має до особи, відповідальної за завдані збитки.

Стаття 994. Зміна страхувальника - фізичної особи у договорі страхування

1. У разі смерті страхувальника, який уклав договір майнового страхування, його права та обов'язки переходять до осіб, які одержали це майно у спадщину.

В інших випадках права та обов'язки страхувальника можуть перейти до третіх осіб лише за згодою страховика, якщо інше не встановлено договором страхування.

2. У разі смерті страхувальника, який уклав договір особистого страхування на користь третьої особи, його права та обов'язки можуть перейти до цієї особи або до осіб, на яких відповідно до закону покладено обов'язки щодо охорони прав та інтересів застрахованої особи.

Стаття 995. Наслідки припинення юридичної особи - страхувальника

1. Якщо юридична особа - страхувальник припиняється і встановлюються її правонаступники, права та обов'язки страхувальника переходять до правонаступників.

Стаття 996. Наслідки визнання страхувальника - фізичної особи недієздатною або обмеження її цивільної дієздатності

1. Права та обов'язки страхувальника - фізичної особи, яка визнана судом недієздатною, здійснюються її опікуном з моменту визнання особи недієздатною.

Договір страхування відповідальності фізичної особи, яка визнана судом недієздатною, припиняється з моменту визнання особи недієздатною.

2. Страхувальник - фізична особа, цивільна дієздатність якої обмежена судом, здійснює свої права та обов'язки страхувальника лише за згодою піклувальника.

Стаття 997. Припинення договору страхування

1. Договір страхування припиняється у випадках, встановлених договором та законом.

2. Якщо страхувальник прострочив внесення страхового платежу і не сплатив його протягом десяти робочих днів після пред'явлення страховиком письмової вимоги про сплату страхо-

вого платежу, страховик може відмовитися від договору страхування, якщо інше не встановлено договором.

Страхувальник або страховик може відмовитися від договору страхування в інших випадках, встановлених договором.

3. Страхувальник або страховик зобов'язаний повідомити другу сторону про свій намір відмовитися від договору страхування не пізніше як за тридцять днів до припинення договору, якщо інше не встановлено договором.

Страховик не має права відмовитися від договору особистого страхування без згоди на це страхувальника, який не допускає порушення договору, якщо інше не встановлено договором або законом.

4. Якщо страхувальник відмовився від договору страхування (крім договору страхування життя), страховик повертає йому страхові платежі за період, що залишився до закінчення строку договору, з вирахуванням нормативних витрат на ведення справи, визначених при розрахунку страхового тарифу, та фактично здійснених страховиком страхових виплат.

Якщо відмова страхувальника від договору обумовлена порушенням умов договору страховиком, страховик повертає страхувальникові сплачені ним страхові платежі повністю.

5. Якщо страховик відмовився від договору страхування (крім договору страхування життя), страховик повертає страхувальникові сплачені ним страхові платежі повністю.

Якщо відмова страховика від договору обумовлена невиконанням страхувальником умов договору страхування, страховик повертає страхувальникові страхові платежі за період, що залишився до закінчення строку договору, з вирахуванням нормативних витрат на ведення справи, визначених при розрахунку страхового тарифу, та фактично здійснених страхових виплат.

Наслідки відмови від договору страхування життя встановлюються законом.

6. Якщо страхувальник або страховик відмовився від договору страхування, договір припиняється.

Стаття 998. Недійсність договору страхування

1. Договір страхування є нікчемним або визнається недійсним у випадках, встановлених цим Кодексом.

Договір страхування також визнається судом недійсним, якщо:
1) його укладено після настання страхового випадку;
2) об'єктом договору страхування є майно, яке підлягає конфіскації.

2. Наслідки недійсності договору страхування визначаються відповідно до положень про недійсність правочинів, встановлених цим Кодексом.

Стаття 999. Обов'язкове страхування

1. Законом може бути встановлений обов'язок фізичної або юридичної особи бути страхувальником життя, здоров'я, майна або відповідальності перед іншими особами за свій рахунок чи за рахунок заінтересованої особи (обов'язкове страхування).

2. До відносин, що впливають із обов'язкового страхування, застосовуються положення цього Кодексу, якщо інше не встановлено актами цивільного законодавства.

Стаття 1166. Загальні підстави відповідальності за завдану майнову шкоду

1. Майнова шкода, завдана неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю особистим немайновим правам фізичної або юридичної особи, а також шкода, завдана майну фізичної або юридичної особи, відшкодовується в повному обсязі особою, яка її завдала.

2. Особа, яка завдала шкоди, звільняється від її відшкодування, якщо вона доведе, що шкоди завдано не з її вини.

3. Шкода, завдана каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи внаслідок непереборної сили, відшкодовується у випадках, встановлених законом.

4. Шкода, завдана правомірними діями, відшкодовується у випадках, встановлених цим Кодексом та іншим законом.

Президент України
Л. КУЧМА
м. Київ
16 січня 2003 року
№ 435-IV

ГОСПОДАРСЬКИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

(витяг)

Стаття 179. Загальні умови укладання договорів, що породжують господарські зобов'язання

1. Майново-господарські зобов'язання, які виникають між суб'єктами господарювання або між суб'єктами господарювання і негосподарюючими суб'єктами - юридичними особами на підставі господарських договорів, є господарсько-договірними зобов'язаннями.

2. Кабінет Міністрів України, уповноважені Президентом України міністерства, інші центральні органи виконавчої влади можуть рекомендувати суб'єктам господарювання орієнтовні умови господарських договорів (примірні договори), а у визначених законом випадках - затверджувати типові договори.

3. Укладення господарського договору є обов'язковим для сторін, якщо він заснований на державному замовленні, виконання якого є обов'язком для суб'єкта господарювання у випадках, передбачених законом, або існує пряма вказівка закону щодо обов'язковості укладення договору для певних категорій суб'єктів господарювання чи органів державної влади або органів місцевого самоврядування.

4. При укладенні господарських договорів сторони можуть визначити зміст договору на основі:

вільного волевиявлення, коли сторони мають право погоджувати на свій розсуд будь-які умови договору, що не суперечать законодавству;

примірного договору, рекомендованого органом управління суб'єктам господарювання для використання при укладенні ними договорів, коли сторони мають право за взаємною згодою змінювати окремі умови, передбачені примірним договором, або доповнювати його зміст;

типового договору, затвердженого Кабінетом Міністрів України, чи у випадках, передбачених законом, іншим органом державної влади, коли сторони не можуть відступати від змісту типового договору, але мають право конкретизувати його умови;

договору приєднання, запропонованого однією стороною для інших можливих суб'єктів, коли ці суб'єкти у разі вступу в договір не мають права наполягати на зміні його змісту.

5. Зміст договору, що укладається на підставі державного замовлення, повинен відповідати цьому замовленню.

6. Суб'єкти господарювання, які забезпечують споживачів, зазначених у частині першій цієї статті, електроенергією, зв'язком, послугами залізничного та інших видів транспорту, а у випадках, передбачених законом, також інші суб'єкти зобов'язані укладати договори з усіма споживачами їхньої продукції (послуг). Законодавством можуть бути передбачені обов'язкові умови таких договорів.

7. Господарські договори укладаються за правилами, встановленими Цивільним кодексом України з урахуванням особливостей, передбачених цим Кодексом, іншими нормативно-правовими актами щодо окремих видів договорів.

Стаття 180. Істотні умови господарського договору

1. Зміст господарського договору становлять умови договору, визначені угодою його сторін, спрямованою на встановлення, зміну або припинення господарських зобов'язань, як погоджені сторонами, так і ті, що приймаються ними як обов'язкові умови договору відповідно до законодавства.

2. Господарський договір вважається укладеним, якщо між сторонами у передбачених законом порядку та формі досягнуто згоди щодо усіх його істотних умов. Істотними є умови, визнані такими за законом чи необхідні для договорів даного виду, а також умови, щодо яких на вимогу однієї із сторін повинна бути досягнута згода.

3. При укладенні господарського договору сторони зобов'язані у будь-якому разі погодити предмет, ціну та строк дії договору.

4. Умови про предмет у господарському договорі повинні визначати найменування (номенклатуру, асортимент) та кількість продукції (робіт, послуг), а також вимоги до їх якості. Вимоги щодо якості предмета договору визначаються відповідно до обов'язкових для сторін нормативних документів, зазначених у статті 15 цього Кодексу, а у разі їх відсутності - в договірному

порядку, з додержанням умов, що забезпечують захист інтересів кінцевих споживачів товарів і послуг.

5. Ціна у господарському договорі визначається в порядку, встановленому цим Кодексом, іншими законами, актами Кабінету Міністрів України. За згодою сторін у господарському договорі може бути передбачено доплати до встановленої ціни за продукцію (роботи, послуги) вищої якості або виконання робіт у скорочені строки порівняно з нормативними.

6. У разі визнання погодженої сторонами в договорі ціни такою, що порушує вимоги антимонопольно-конкурентного законодавства, антимонопольний орган має право вимагати від сторін зміни умови договору щодо ціни.

7. Строком дії господарського договору є час, впродовж якого існують господарські зобов'язання сторін, що виникли на основі цього договору. На зобов'язання, що виникли у сторін до укладення ними господарського договору, не поширюються умови укладеного договору, якщо договором не передбачено інше. Закінчення строку дії господарського договору не звільняє сторони від відповідальності за його порушення, що мало місце під час дії договору.

Стаття 343. Відповідальність за порушення строків розрахунків

1. Платники і одержувачі коштів здійснюють контроль за своєчасним проведенням розрахунків та розглядають претензії, що виникли, без участі установ банку.

2. Платник грошових коштів сплачує на користь одержувача цих коштів за прострочку платежу пеню в розмірі, що встановлюється за згодою сторін, але не може перевищувати подвійної облікової ставки Національного банку України, що діяла у період, за який сплачується пеня.

3. У разі затримки зарахування грошових надходжень на рахунок клієнта банки сплачують на користь одержувачів грошових коштів пеню у розмірі, що передбачається угодою про проведення касово-розрахункових операцій, а за відсутності угоди про розмір пені - в розмірі, встановленому законом.

4. Платник зобов'язаний самостійно нараховувати пеню на прострочену суму платежу і давати банку доручення про її перерахування з наявних на рахунок платника коштів.

§ 2. Страхування

Стаття 352. Страхування у сфері господарювання

1. Страхування - це діяльність спеціально уповноважених державних організацій та суб'єктів господарювання (страховиків), пов'язана з наданням страхових послуг юридичним особам або громадянам (страхувальникам) щодо захисту їх майнових інтересів у разі настання визначених законом чи договором страхування подій (страхових випадків), за рахунок грошових фондів, які формуються шляхом сплати страхувальниками страхових платежів.

2. Страхування може здійснюватися на основі договору між страхувальником і страховиком (добровільне страхування) або на основі закону (обов'язкове страхування).

3. Суб'єкти господарювання з метою страхового захисту їх майнових інтересів можуть створювати товариства взаємного страхування в порядку і на умовах, визначених законодавством.

Стаття 353. Суб'єкти страхової діяльності у сфері господарювання

1. Суб'єкти господарювання - страховики здійснюють страхову діяльність за умови одержання ліцензії на право проведення певного виду страхування. Страховик має право займатися лише тими видами страхування, які визначені в ліцензії.

2. Предметом безпосередньої діяльності страховика може бути лише страхування, перестраховування та фінансова діяльність, пов'язана з формуванням, розміщенням страхових резервів та управлінням ними. Допускається здійснення вказаних видів діяльності у вигляді надання послуг для інших страховиків за договорами про спільну діяльність.

3. Страхувальниками у цьому Кодексі визначаються учасники господарських відносин, які уклали договори страхування із страховиками або є страхувальниками відповідно до закону.

Стаття 354. Договір страхування

1. За договором страхування страховик зобов'язується у разі настання страхового випадку здійснити страхову виплату страхувальнику або іншій особі, визначеній страхувальником у договорі страхування, а страхувальник зобов'язується сплачувати

страхові платежі у визначені строки та виконувати інші умови договору.

2. Орган державної влади, уповноважений здійснювати нагляд за страховою діяльністю, має право відповідно до закону встановлювати додаткові вимоги до договорів страхування.

3. При укладенні договору страхування страховик має право вимагати у страхувальника довідку про його фінансовий стан, підтверджену аудитором (аудиторською організацією).

4. Укладення договору страхування може посвідчуватися страховим свідоцтвом (полісом, сертифікатом), що є формою договору страхування.

Стаття 355. Законодавство про страхування у сфері господарювання

1. Об'єкти страхування, види обов'язкового страхування, а також загальні умови здійснення страхування, вимоги до договорів страхування та порядок здійснення державного нагляду за страховою діяльністю визначаються Цивільним кодексом України, цим Кодексом, законом про страхування, іншими законодавчими актами.

Президент України
Л. КУЧМА
м. Київ
16 січня 2003 року
№ 436-IV

ПОДАТКОВИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

(витяз)

Стаття 14. Визначення понять

14.1. У цьому Кодексі поняття вживаються в такому значенні:

14.1.121. неприбуткові підприємства, установи та організації - підприємства, установи та організації, основною метою діяльності яких є не одержання прибутку, а провадження благодійної діяльності та меценатства і іншої діяльності, передбаченої законодавством;

14.1.268. пасивні доходи - доходи, отримані у вигляді процентів, дивідендів, страхових виплат і відшкодувань, а також роялті.

Стаття 157. Оподаткування неприбуткових установ та організацій

157.1. Ця стаття застосовується до неприбуткових установ та організацій, зареєстрованих згідно з вимогами законодавства та внесених органами державної податкової служби в установленому порядку до Реєстру неприбуткових організацій та установ, які є:

а) органами державної влади України, органами місцевого самоврядування та створеними ними установами або організаціями, що утримуються за рахунок коштів відповідних бюджетів;

б) благодійними фондами і благодійними організаціями, створеними у порядку, визначеному законом для провадження благодійної діяльності; громадськими організаціями, створеними з метою надання реабілітаційних, фізкультурно-спортивних для інвалідів (дітей-інвалідів) та соціальних послуг, правової допомоги, провадження екологічної, оздоровчої, аматорської спортивної, культурної, просвітньої, освітньої та наукової діяльності, а також творчими спілками та політичними партіями, громадськими організаціями інвалідів, спілками громадських організацій інвалідів та їх місцевими осередками, створеними згідно із відповідним законом; науково-дослідними установами та вищими навчальними закладами III - IV рівнів акредитації, внесеними до Державного реєстру наукових установ, яким надається підтримка держави; заповідниками, музеями та музеями-заповідниками;

в) кредитними спілками, пенсійними фондами, створеними у порядку, визначеному відповідними законами;

г) іншими, ніж визначені в підпункті "б" цього пункту, юридичними особами, діяльність яких не передбачає отримання прибутку згідно з нормами відповідних законів;

г) спілками, асоціаціями та іншими об'єднаннями юридичних осіб, створеними для представлення інтересів засновників (членів, учасників), що утримуються лише за рахунок внесків таких засновників (членів, учасників) та не провадять господарську діяльність, за винятком отримання пасивних доходів;

д) релігійними організаціями, зареєстрованими в порядку, передбаченому законом;

е) житлово-будівельними кооперативами та об'єднаннями співвласників багатоквартирного будинку;

є) професійними спілками, їх об'єднаннями та організаціями профспілок, а також організаціями роботодавців та їх об'єднаннями, утвореними в порядку, визначеному законом.

157.2. Від оподаткування звільнюються доходи неприбуткових організацій, визначених у підпункті "а" пункту 157.1 цієї статті, отримані у вигляді:

коштів або майна, які надходять безоплатно або у вигляді безповоротної фінансової допомоги чи добровільних пожертвувань; пасивних доходів;

коштів або майна, які надходять до таких неприбуткових організацій як компенсація вартості отриманих державних послуг, у тому числі доходів державних навчальних закладів, отриманих від виготовлення та реалізації товарів, виконання робіт, надання послуг, у тому числі від надання платних послуг, пов'язаних з їх основною статутною діяльністю;

дотацій або субсидій, отриманих з державного або місцевого бюджетів, державних цільових фондів або в межах технічної чи благодійної, у тому числі гуманітарної, допомоги, крім дотацій на регулювання цін на платні послуги, які надаються таким неприбутковим організаціям або через них їх отримувачам згідно із законодавством, з метою зниження рівня таких цін.

157.3. Від оподаткування звільнюються доходи неприбуткових організацій, визначених у підпункті "б" пункту 157.1 цієї статті, отримані у вигляді:

коштів або майна, які надходять безоплатно або у вигляді безповоротної фінансової допомоги чи добровільних пожертвувань; пасивних доходів;

коштів або майна, які надходять таким неприбутковим організаціям від ведення їх основної діяльності, з урахуванням положень пункту 157.13 цієї статті;

дотацій або субсидій, отриманих із державного або місцевого бюджетів, державних цільових фондів або в межах технічної чи благодійної, у тому числі гуманітарної, допомоги, крім дотацій на регулювання цін на платні послуги, які надаються таким неприбутковим організаціям або через них їх одержувачам згідно із законодавством з метою зниження рівня таких цін.

157.4. Від оподаткування звільняються доходи неприбуткових організацій, визначених у підпункті “в” пункту 157.1 цієї статті, отримані у вигляді:

коштів, які надходять до кредитних спілок або пенсійних фондів у вигляді внесків на недержавне пенсійне забезпечення або внесків на інші потреби, передбачені законом;

доходів від здійснення операцій з активами (у тому числі пасивних доходів) недержавних пенсійних фондів та кредитних спілок, за пенсійними вкладками (внесками), рахунками учасників фондів банківського управління відповідно до закону з цих питань;

дотацій або субсидій, отриманих з державного або місцевого бюджетів, державних цільових фондів або в межах технічної чи благодійної, у тому числі гуманітарної, допомоги, крім дотацій на регулювання цін на платні послуги, які надаються таким неприбутковим організаціям або через них їх одержувачам згідно із законодавством, з метою зниження рівня таких цін.

157.5. Від оподаткування звільняються доходи неприбуткових організацій, визначених у підпункті “г” пункту 157.1 цієї статті, отримані у вигляді:

разових або періодичних внесків, відрахувань засновників і членів;

коштів або майна, які надходять таким неприбутковим організаціям від провадження їх основної діяльності та у вигляді пасивних доходів;

дотацій або субсидій, отриманих з державного або місцевих бюджетів, державних цільових фондів або в межах технічної чи благодійної, у тому числі гуманітарної, допомоги, крім дотацій на регулювання цін на платні послуги, які надаються таким неприбутковим організаціям або через них їх одержувачам згідно із законодавством, з метою зниження рівня таких цін.

157.6. Від оподаткування звільняються доходи неприбуткових організацій, визначених у підпункті “г” пункту 157.1 цієї статті, отримані у вигляді:

разових або періодичних внесків засновників і членів; пасивних доходів;

дотацій або субсидій, отриманих з державного або місцевого бюджетів, державних цільових фондів або в межах технічної чи благодійної, у тому числі гуманітарної, допомоги, що надаються таким неприбутковим організаціям відповідно до умов міжнародних договорів, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України, крім дотацій на регулювання цін на платні послуги, які надаються таким неприбутковим організаціям або через них їх одержувачам згідно із законодавством, з метою зниження рівня таких цін.

157.7. Від оподаткування звільняються доходи неприбуткових організацій, визначених у підпункті “д” пункту 157.1 цієї статті, отримані у вигляді:

коштів або майна, які надходять безоплатно або у вигляді безповоротної фінансової допомоги чи добровільних пожертвувань;

будь-яких інших доходів від надання культурних послуг, а також пасивних доходів.

157.8. Від оподаткування звільняються доходи неприбуткових організацій, визначених у підпункті “е” пункту 157.1 цієї статті, отримані у вигляді внесків, коштів або майна, які надходять таким неприбутковим організаціям для забезпечення потреб їх основної діяльності та у вигляді пасивних доходів.

157.9. Від оподаткування звільняються доходи неприбуткових організацій, визначених у підпункті “е” пункту 157.1 цієї статті, отримані у вигляді вступних, членських та цільових внесків, відрахувань коштів підприємств, установ і організацій на культурно-масову, фізкультурну та оздоровчу роботу, безповоротної фінансової допомоги чи добровільних пожертвувань і пасивних доходів, а та-

кож вартість майна та послуг, отриманих первинною профспілковою організацією від роботодавця згідно з положеннями колективного договору (угоди), з метою забезпечення умов діяльності такої профспілкової організації відповідно до статті 42 Закону України “Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності”.

157.10. Доходи або майно неприбуткових організацій, за винятком неприбуткових організацій, визначених у підпунктах “а” і “в” пункту 157.1 цієї статті, не підлягають розподілу між їх засновниками, учасниками або членами та не можуть використовуватися для вигоди будь-якого окремого засновника, учасника або члена такої неприбуткової організації, її посадових осіб (крім оплати їх праці та відрахувань на соціальні заходи).

Доходи неприбуткових організацій, визначених у підпункті “а” пункту 157.1 цієї статті, у тому числі доходи закладів і установ освіти, науки, культури, охорони здоров’я, а також архівних установ та реабілітаційних установ для інвалідів та дітей-інвалідів, що мають відповідну ліцензію, які утримуються за рахунок бюджету, зараховуються до складу кошторисів (на спеціальний рахунок) для утримання таких неприбуткових організацій і використовуються виключно на фінансування видатків такого кошторису (у тому числі фінансування господарської діяльності згідно з їх статутами), розрахованого та затвердженого в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

У разі якщо за наслідками звітнього (податкового) року доходи, зараховані до кошторису для утримання зазначених організацій, перевищують суму визначених кошторисом витрат, сума перевищення враховується у складі кошторису наступного року.

При цьому із суми перевищення доходів над витратами зазначених неприбуткових організацій податок, передбачений у пункті 151.1 статті 151 цього розділу, не сплачується.

Перелік платних послуг, які можуть надаватися зазначеними закладами, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Доходи неприбуткових організацій, визначених у підпункті “в” пункту 157.1, розподіляються виключно між їх учасниками в порядку, встановленому відповідним законом.

157.11. У разі якщо доходи неприбуткових організацій, отримані протягом звітнього (податкового) року з джерел, визначених пунктом 157.5 цієї статті, на кінець першого кварталу року, що настає за звіт-

ним, перевищують 25 відсотків загальних доходів, отриманих протягом такого звітнього (податкового) року, така неприбуткова організація зобов’язана сплатити податок із нерозподіленої суми прибутку за ставкою, встановленою пунктом 151.1 статті 151 цього Кодексу, до суми такого перевищення. Внесення до бюджету зазначеного податку здійснюється за результатами першого кварталу року, що настає за звітним, у строки, встановлені для інших платників податку.

Незалежно від положень абзацу першого цього пункту, у разі якщо неприбуткова організація отримує дохід із джерел, інших, ніж визначені пунктами 157.2 - 157.9 цієї статті, така неприбуткова організація зобов’язана сплатити податок на прибуток, який визначається як сума доходів, отриманих із таких інших джерел, що зменшена на суму витрат, пов’язаних з отриманням таких доходів, але не вище суми таких доходів.

У підрахунку суми перевищення доходів над витратами згідно із абзацом першим цього пункту, а також при визначенні сум оподаткованого прибутку згідно з абзацом другим цього пункту сума амортизаційних відрахувань не враховується.

157.12. З метою оподаткування центральний орган державної податкової служби веде реєстр всіх неприбуткових організацій та їх відокремлених підрозділів, які звільняються від оподаткування згідно з положеннями цього пункту.

Право неприбуткової організації на користування пільгами в оподаткуванні податком на прибуток виникає після внесення такої організації до Реєстру неприбуткових організацій та установ органами державної податкової служби в порядку, встановленому законодавством.

Державна реєстрація неприбуткових організацій здійснюється в порядку, передбаченому відповідним законодавством.

Перереєстрація такої неприбуткової організації у випадках, передбачених законом, здійснюється без справляння будь-якої плати з такої неприбуткової організації.

157.13. У разі ліквідації неприбуткової організації її активи повинні бути передані одній або кільком неприбутковим організаціям відповідного виду або зараховані до доходу бюджету, якщо інше не передбачено законом, що регулює діяльність відповідної неприбуткової організації.

157.14. Центральний орган державної податкової служби встановлює порядок обліку і подання податкової звітності про використання коштів неприбуткових організацій (визначених у підпункті “є” пункту 157.1 цієї статті в частині обліку і подання податкової звітності за доходами, що підлягають оподаткуванню) та вирішує питання про виключення організацій із Реєстру неприбуткових організацій та установ і оподаткування їх доходів у разі порушення ними положень цього Кодексу та інших законодавчих актів про неприбуткові організації. До порушень також належить використання звільнених від оподаткування коштів на цілі, не передбачені статутом, зокрема, для провадження господарської діяльності. Кошти та майно, використані не за цільовим призначенням, вважаються доходом і підлягають оподаткуванню за ставкою, встановленою пунктом 151.1 статті 151 цього Кодексу. Рішення центрального органу державної податкової служби можуть бути оскаржені в судовому порядку.

157.15. Термін “державні послуги” слід розуміти як будь-які платні послуги, обов’язковість отримання яких встановлюється законодавством та які надаються фізичним чи юридичним особам органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та створеними ними установами і організаціями, що утримуються за рахунок коштів відповідних бюджетів. До розуміння терміна “державні послуги” не включаються податки, збори (обов’язкові платежі), визначені цим Кодексом.

Під терміном “основна діяльність” для цілей цього підпункту слід розуміти діяльність неприбуткових організацій, яка визначена для них як основна законом, що регулює діяльність відповідної неприбуткової організації, у тому числі з надання реабілітаційних та фізкультурно-спортивних послуг для інвалідів (дітей-інвалідів), благодійної допомоги, просвітніх, культурних, наукових, освітніх, соціальних та інших подібних послуг для суспільного споживання, зі створення систем соціального самозабезпечення громадян (недержавні пенсійні фонди та інші подібні організації).

До основної діяльності також включається продаж неприбутковою організацією товарів, виконання робіт, надання послуг, які пропагують принципи та ідеї, для захисту яких було створено таку неприбуткову організацію, та які є тісно пов’язаними з її основ-

ною діяльністю, якщо ціна таких товарів, виконаних робіт, наданих послуг є нижчою від звичайної або якщо така ціна регулюється державою.

До основної діяльності не включаються операції з надання товарів, виконання робіт, надання послуг неприбутковими організаціями, визначеними в підпунктах “в” - “г” пункту 157.1 цієї статті, особам, іншим, ніж засновники (члени, учасники) таких організацій. Кабінет Міністрів України може вводити тимчасові обмеження щодо поширення норм цього пункту на продаж неприбутковими організаціями окремих товарів чи послуг у разі, якщо такий продаж загрожує або суперечить правилам конкуренції на ринку визначеного товару, при існуванні достатніх доказів, наданих особами, які оподатковуються цим податком та надають аналогічні товари, виконують роботи, надають послуги, про таке порушення. Статутні документи неприбуткових організацій повинні містити вичерпний перелік видів їх діяльності, які не передбачають одержання прибутку згідно з нормами законів, що регулюють їх діяльність.

157.16. Від оподаткування звільняються доходи неприбуткових організацій, отримані у вигляді коштів як третейський збір.

РОЗДІЛ XX. ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

Підрозділ 1. Особливості справляння податку на доходи фізичних осіб

5. Якщо норми інших законів містять посилання на неоподатковуваний мінімум доходів громадян, то для цілей їх застосування використовується сума в розмірі 17 гривень, крім норм адміністративного та кримінального законодавства в частині кваліфікації злочинів або правопорушень, для яких сума неоподатковуваного мінімуму встановлюється на рівні податкової соціальної пільги, визначеної підпунктом 169.1.1 пункту 169.1 статті 169 розділу IV цього Кодексу для відповідного року.

Президент України
В. ЯНУКОВИЧ
м. Київ
2 грудня 2010 року
№ 2755-VI

КОДЕКС УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

(витяг)

Стаття 51. Дрібне викрадення чужого майна

Дрібне викрадення чужого майна шляхом крадіжки, шахрайства, привласнення чи розтрата -

тягне за собою накладення штрафу від десяти до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до одного місяця з відрахуванням двадцяти процентів заробітку, або адміністративний арешт на строк від п'яти до десяти діб.

Повторне протягом року вчинення правопорушення, передбаченого частиною першою цієї статті, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню, -

тягне за собою накладення штрафу від тридцяти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк від одного до двох місяців з відрахуванням двадцяти процентів заробітку, або адміністративний арешт на строк від десяти до п'ятнадцяти діб.

Викрадення чужого майна вважається дрібним, якщо вартість такого майна на момент вчинення правопорушення не перевищує 0,2 неоподаткованого мінімуму доходів громадян.

м. Київ

7 грудня 1984 року

№ 8073-Х

КРИМІНАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

(витяг)

Стаття 192. Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою

1. Заподіяння значної майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою за відсутності ознак шахрайства -

караються штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк до двохсот сорока годин, або виправними роботами на строк до двох років, або арештом на строк до шести місяців.

2. Ті самі діяння, вчинені за попередньою змовою групою осіб, або такі, що заподіяли майнову шкоду у великих розмірах, -

караються штрафом від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до трьох років.

Примітка. Відповідно до цієї статті майнова шкода визнається значною, якщо вона у п'ятдесят і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян, а у великих розмірах - така, що у сто і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Стаття 222. Шахрайство з фінансовими ресурсами

1. Надання завідомо неправдивої інформації органам державної влади, органам влади Автономної Республіки Крим чи органам місцевого самоврядування, банкам або іншим кредиторам з метою одержання субсидій, субвенцій, дотацій, кредитів чи пільг щодо податків у разі відсутності ознак злочину проти власності -

карається штрафом від однієї тисячі до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

2. Ті самі дії, якщо вони вчинені повторно або завдали великої матеріальної шкоди, -

караються штрафом від трьох тисяч до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Стаття 358. Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів

1. Підроблення посвідчення або іншого офіційного документа, який видається чи посвідчується підприємством, установою, організацією, громадянином-підприємцем, приватним нотаріусом, аудитором чи іншою особою, яка має право видавати чи посвідчувати такі документи, і який надає права або звільняє від обов'язків, з метою використання його підроблювачем чи іншою особою або збут такого документа, а також виготовлення підроблених печаток, штампів чи бланків підприємств, установ чи організацій незалежно від форми власності, інших офіційних печаток, штампів чи бланків з тією самою метою або їх збут -

караються штрафом до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до двох років.

2. Складання чи видача працівником юридичної особи будь-якої форми власності, який не є службовою особою, приватним підприємцем, аудитором, експертом, оцінювачем, адвокатом або іншою особою, яка здійснює професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг, завідомо підроблених офіційних документів, які посвідчують певні факти, що мають юридичне значення або надають певні права чи звільняють від обов'язків, підроблення з метою використання або збуту посвідчень, інших офіційних документів, що складені у визначеній законом формі та містять передбачені законом реквізити, виготовлення підроблених офіційних печаток, штампів чи бланків з метою їх збуту або їх збут чи збут завідомо підроблених офіційних документів, у тому числі особистих документів особи, -

караються штрафом до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк від трьох до шести місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років.

3. Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, -

караються обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк.

4. Використання завідомо підробленого документа -

карається штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до двох років.

Примітка. Під офіційним документом у цій статті та статтях 357 і 366 цього Кодексу слід розуміти документи, що містять зафіксовану на будь-яких матеріальних носіях інформацію, яка підтверджує чи посвідчує певні події, явища або факти, які спричинили чи здатні спричинити наслідки правового характеру, чи може бути використана як документи - докази у правозастосовчій діяльності, що складаються, видаються чи посвідчуються повноважними (компетентними) особами органів державної влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян, юридичних осіб незалежно від форми власності та організаційно-правової форми, а також окремими громадянами, у тому числі самозайнятими особами, яким законом надано право у зв'язку з їх професійною чи службовою діяльністю складати, видавати чи посвідчувати певні види документів, що складені з дотриманням визначених законом форм та містять передбачені законом реквізити.

Стаття 365-1. Перевищення повноважень службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми

1. Перевищення повноважень, тобто умисне вчинення службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми дій, які явно виходять за межі наданих повноважень, якщо вони завдали істотної шкоди охоронюваним законом правам, інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам, інтересам юридичних осіб, -

карається штрафом від трьох тисяч до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

2. Те саме діяння, якщо воно спричинило тяжкі наслідки, -

карається штрафом від десяти тисяч до двадцяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Стаття 366. Службове підроблення

1. Складання, видача службовою особою завідомо неправдивих офіційних документів, внесення до офіційних документів завідомо неправдивих відомостей, інше підроблення офіційних документів -

караються штрафом до двохсот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до трьох років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

2. Ті самі діяння, якщо вони спричинили тяжкі наслідки, -

караються позбавленням волі на строк від двох до п'яти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років та зі штрафом від двохсот п'ятдесяти до семисот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Президент України
Л. КУЧМА
м. Київ
5 квітня 2001 року
№ 2341-III

ГОСПОДАРСЬКИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

(витяг)

Стаття 12. Справи, підвідомчі господарським судам
Господарським судам підвідомчі:

1) справи у спорах, що виникають при укладанні, зміні, розірванні і виконанні господарських договорів, у тому числі щодо приватизації майна, та з інших підстав, крім:

спорів про приватизацію державного житлового фонду;

спорів, що виникають при погодженні стандартів та технічних умов;

спорів про встановлення цін на продукцію (товари), а також тарифів на послуги (виконання робіт), якщо ці ціни і тарифи відповідно до законодавства не можуть бути встановлені за угодою сторін;

спорів, що виникають із публічно-правових відносин та віднесені до компетенції Конституційного Суду України та адміністративних судів;

інших спорів, вирішення яких відповідно до законів України та міжнародних договорів України віднесено до відання інших органів;

2) справи про банкрутство;

3) справи за заявами органів Антимонопольного комітету України, Рахункової палати з питань, віднесених законодавчими актами до їх компетенції;

4) справи, що виникають з корпоративних відносин у спорах між господарським товариством та його учасником (засновником, акціонером), у тому числі учасником, який вибув, а також між учасниками (засновниками, акціонерами) господарських товариств, що пов'язані із створенням, діяльністю, управлінням та припиненням діяльності цього товариства, крім трудових спорів;

5) справи у спорах щодо обліку прав на цінні папери;

6) справи у спорах, що виникають із земельних відносин, в яких беруть участь суб'єкти господарської діяльності, за винятком тих, що віднесено до компетенції адміністративних судів.

Підвідомчий господарським судам спір може бути передано сторонами на вирішення третейського суду, крім спорів про визнання недійсними актів, а також спорів, що виникають при укладанні, зміні, розірванні та виконанні господарських договорів, пов'язаних із задоволенням державних потреб, спорів, передбачених пунктом 4 частини першої цієї статті, та інших спорів, передбачених законом. Рішення третейського суду може бути оскаржено в порядку, передбаченому цим Кодексом.

Стаття 54. Форма і зміст позовної заяви

Позовна заява подається до господарського суду в письмовій формі і підписується повноважною посадовою особою позивача або його представником, прокурором чи його заступником, громадянином - суб'єктом підприємницької діяльності або його представником.

Позовна заява повинна містити:

- 1) найменування господарського суду, до якого подається заява;
- 2) найменування (для юридичних осіб) або ім'я (прізвище, ім'я та по батькові за його наявності для фізичних осіб) сторін, їх місцезнаходження (для юридичних осіб) або місце проживання (для фізичних осіб), ідентифікаційні коди суб'єкта господарської діяльності за їх наявності (для юридичних осіб) або індивідуальні ідентифікаційні номери за їх наявності (для фізичних осіб - платників податків);
 - 2-1) документи, що підтверджують за громадянином статус суб'єкта підприємницької діяльності;
- 3) зазначення ціни позову, якщо позов підлягає грошовій оцінці; суми договору (у спорах, що виникають при укладанні, зміні та розірванні господарських договорів);
- 4) зміст позовних вимог; якщо позов подано до кількох відповідачів, - зміст позовних вимог щодо кожного з них;
- 5) виклад обставин, на яких ґрунтуються позовні вимоги; зазначення доказів, що підтверджують позов; обґрунтований розрахунок сум, що стягуються чи оспорується; законодавство, на підставі якого подається позов;

б) відомості про вжиття заходів досудового врегулювання спору якщо такі проводилися;

6-1) відомості про вжиття запобіжних заходів відповідно до розділу VI цього Кодексу;

7) перелік документів та інших доказів, що додаються до заяви.

У позовній заяві можуть бути вказані й інші відомості, якщо вони необхідні для правильного вирішення спору.

Стаття 69. Строк вирішення спору

Спір має бути вирішено господарським судом у строк не більше двох місяців від дня одержання позовної заяви.

Спір про стягнення заборгованості за опротестованим векселем має бути вирішено господарським судом у строк не більше одного місяця від дня одержання позовної заяви.

У виняткових випадках за клопотанням сторони, з урахуванням особливостей розгляду спору, господарський суд ухвалою може продовжити строк розгляду спору, але не більш як на п'ятнадцять днів.

Стаття 85. Оголошення рішення та набрання ним законної сили

Прийняте рішення оголошується господарським судом у судовому засіданні після закінчення розгляду справи.

У разі проголошення у судовому засіданні тільки вступної та резолютивної частин рішення господарський суд повідомляє, коли буде складено повне рішення.

Рішення суду, яке містить вступну та резолютивну частини, підписується всім складом господарського суду і додається до справи.

Повне рішення повинно бути складено у строк не більше п'яти днів з дня проголошення вступної і резолютивної частини рішення.

Рішення господарського суду набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги, якщо апеляційну скаргу не було подано. У разі подання апеляційної скарги рішен-

ня, якщо його не скасовано, набирає законної сили після розгляду справи апеляційним господарським судом.

Голова Верховної Ради
України
Л. КРАВЧУК

м. Київ
6 листопада 1991 року
№ 1798-ХІІ

КОДЕКС АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА УКРАЇНИ

(витяг)

Стаття 17. Юрисдикція адміністративних судів щодо вирішення адміністративних справ

1. Юрисдикція адміністративних судів поширюється на правовідносини, що виникають у зв'язку з здійсненням суб'єктом владних повноважень владних управлінських функцій, а також у зв'язку з публічним формуванням суб'єкта владних повноважень шляхом виборів або референдуму.

2. Юрисдикція адміністративних судів поширюється на публічно-правові спори, зокрема:

1) спори фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи правових актів індивідуальної дії), дій чи бездіяльності;

2) спори з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби;

3) спори між суб'єктами владних повноважень з приводу реалізації їхньої компетенції у сфері управління, у тому числі делегованих повноважень;

4) спори, що виникають з приводу укладання, виконання, припинення, скасування чи визнання нечинними адміністративних договорів;

5) спори за зверненням суб'єкта владних повноважень у випадках, встановлених Конституцією та законами України;

6) спори щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму.

3. Юрисдикція адміністративних судів не поширюється на публічно-правові справи:

1) що віднесені до юрисдикції Конституційного Суду України;

2) що належить вирішувати в порядку кримінального судочинства;

3) про накладення адміністративних стягнень;

4) щодо відносин, які відповідно до закону, статуту (положення) об'єднання громадян віднесені до його внутрішньої діяльності або виключної компетенції.

Стаття 105. Форма і зміст адміністративного позову

1. Адміністративний позов подається до адміністративного суду у формі письмової позовної заяви особисто позивачем або його представником. Позовна заява може бути надіслана до адміністративного суду поштою.

2. Письмова позовна заява може бути складена шляхом заповнення бланка позовної заяви, наданого судом.

3. На прохання позивача службовцем апарату адміністративного суду може бути надана допомога в оформленні позовної заяви.

4. Адміністративний позов може містити вимоги про:

1) скасування або визнання нечинним рішення відповідача - суб'єкта владних повноважень повністю чи окремих його положень;

2) зобов'язання відповідача - суб'єкта владних повноважень прийняти рішення або вчинити певні дії;

3) зобов'язання відповідача - суб'єкта владних повноважень утриматися від вчинення певних дій;

4) стягнення з відповідача - суб'єкта владних повноважень коштів на відшкодування шкоди, завданої його незаконним рішенням, дією або бездіяльністю;

5) виконання зупиненої чи невчиненої дії;

6) встановлення наявності чи відсутності компетенції (повноважень) суб'єкта владних повноважень;

7) примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності.

5. Адміністративний позов суб'єкта владних повноважень може містити інші вимоги у випадках, встановлених законом.

Стаття 106. Вимоги до позовної заяви

1. У позовній заяві зазначаються:

1) найменування адміністративного суду, до якого подається позовна заява;

2) ім'я (найменування) позивача, поштова адреса, а також номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі є;

3) ім'я (найменування) відповідача, посада і місце служби посадової чи службової особи, поштова адреса, а також номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі відомі;

4) зміст позовних вимог згідно з частинами четвертою і п'ятою статті 105 цього Кодексу і виклад обставин, якими позивач обґрунтовує свої вимоги, а в разі подання позову до декількох відповідачів, - зміст позовних вимог щодо кожного з відповідачів;

5) у разі необхідності - клопотання про звільнення від сплати судового збору; про звільнення від оплати правової допомоги і забезпечення надання правової допомоги, якщо відповідний орган відмовив особі у забезпеченні правової допомоги; про призначення судової експертизи; про витребування доказів; про виклик свідків тощо;

6) перелік документів та інших матеріалів, що додаються.

2. На підтвердження обставин, якими обґрунтовуються позовні вимоги, позивач надає докази, а в разі неможливості - зазначає докази, які не може самостійно надати, із зазначенням причин неможливості подання таких доказів.

3. До позовної заяви додаються її копії та копії всіх документів, що приєднуються до неї, відповідно до кількості відповідачів і третіх осіб, крім випадків подання адміністративного позову суб'єктом владних повноважень. Суб'єкт владних повноважень при поданні адміністративного позову зобов'язаний додати до позовної заяви доказ надіслання рекомендованим листом з повідомленням про вручення відповідачу і третім особам копії позовної заяви та доданих до неї документів. До позовної заяви додається також документ про сплату судового збору, крім випадків, коли його не належить сплачувати.

4. Позовна заява підписується позивачем або його представником із зазначенням дати її підписання.

5. Якщо позовна заява подається представником, то у ній зазначаються ім'я представника, його поштова адреса, а також номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі є. Одночасно з позовною заявою подається довіреність чи інший документ, що підтверджує повноваження представника.

Президент України
В. ЮЩЕНКО
м. Київ
6 липня 2005 року
№ 2747-IV

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про страхування

*Закон введено в дію з дня опублікування - 11 квітня 1996 року
(згідно з Постановою Верховної Ради України
від 7 березня 1996 року N 86/96-ВР)*

*Із змінами і доповненнями, внесеними
Законами України*

*від 4 червня 1997 року N 306/97-ВР,
від 21 жовтня 1997 року N 589/97-ВР,
від 3 грудня 1997 року N 684/97-ВР,
від 11 грудня 1998 року N 312-XIV,
від 22 лютого 2000 року N 1489-III,
від 6 квітня 2000 року N 1642-III,
від 8 червня 2000 року N 1807-III,
від 14 вересня 2000 року N 1937-III,
від 19 жовтня 2000 року N 2056-III,
від 18 січня 2001 року N 2245-III,
від 12 липня 2001 року N 2664-III,
від 12 липня 2001 року N 2665-III,
від 4 жовтня 2001 року N 2745-III*

*(Законом України від 4 жовтня 2001 року N 2745-III
цей Закон викладено у новій редакції),
від 15 листопада 2001 року N 2775-III,
від 13 грудня 2001 року N 2893-III,
від 10 січня 2002 року N 2921-III,
від 5 червня 2003 року N 898-IV,
від 19 червня 2003 року N 980-IV,
від 3 лютого 2004 року N 1414-IV,
від 18 березня 2004 року N 1628-IV,
від 1 липня 2004 року N 1961-IV,
від 1 липня 2004 року N 1971-IV,
від 23 грудня 2004 року N 2288-IV,
від 15 грудня 2005 року N 3201-IV,
від 5 жовтня 2006 року N 230-V,*

*від 16 листопада 2006 року N 357-V
(враховуючи зміни, внесені Законами України
від 31 травня 2007 року N 1110-V,
від 10 квітня 2008 року N 251-VI),
від 27 квітня 2007 року N 997-V,
від 28 грудня 2007 року N 107-VI
(зміни, внесені Законом України від 28 грудня 2007 року
N 107-VI,*

*діють по 31 грудня 2008 року,
зміни, внесені пунктом 85 розділу II Закону України
від 28 грудня 2007 року N 107-VI,
визнано такими, що не відповідають Конституції України
(є неконституційними),*

*згідно з Рішенням Конституційного Суду України
від 22 травня 2008 року N 10-рп/2008),
від 17 грудня 2008 року N 675-VI,
від 18 грудня 2008 року N 692-VI,
від 21 травня 2009 року N 1392-VI,
від 4 червня 2009 року N 1447-VI,
від 24 липня 2009 року N 1617-VI,
від 1 червня 2010 року N 2289-VI
(зміни, внесені Законом України від 1 червня 2010 року
N 2289-VI,*

*вводяться в дію з 31 липня 2010 року),
від 29 червня 2010 року N 2367-VI,
від 2 грудня 2010 року N 2756-VI,
від 22 грудня 2010 року N 2850-VI,
від 15 березня 2011 року N 3138-VI,
від 7 квітня 2011 року N 3205-VI,
від 19 квітня 2011 року N 3236-VI,
від 5 липня 2011 року N 3565-VI,
від 18 жовтня 2011 року N 3925-VI,
від 22 грудня 2011 року N 4270-VI,
від 9 лютого 2012 року N 4391-VI*

*(Через п'ять років після вступу України до Світової організа-
ції торгівлі до цього Закону будуть внесені зміни згідно із Зако-*

*ном України від 7 липня 2005 року N 2774-IV)
(З 17 травня 2013 року до статті 15 цього Закону будуть
внесені зміни, передбачені пунктом 2 розділу II Закону України
від 16 листопада 2006 року N 357-V)*

*(З 19 січня 2013 року до цього Закону будуть внесені зміни
згідно із Законом України від 22 грудня 2011 року N 4212-VI)
(З 22 вересня 2012 року до цього Закону будуть внесені зміни
згідно із Законом України від 23 лютого 2012 року N 4452-VI)
(З 20 листопада 2012 року до цього Закону будуть внесені
зміни згідно із Законом України від 13 квітня 2012 року
N 4652-VI)*

*Положенню пункту 11 частини першої
статті 36 цього Закону дано офіційне тлумачення
Рішенням Конституційного Суду України
від 3 грудня 2008 року N 27-рп/2008*

*(Положення частини другої статті 38 щодо страховиків, які
одержали ліцензію на страхування життя до набрання чинності
цим Законом, застосовуються з 1 січня 1998 року згідно з Поста-
новою Верховної Ради України від 7 березня 1996 року N 86/96-ВР,
враховуючи зміни, внесені Постановою Верховної Ради України
від 20 березня 1997 року N 150/97-ВР)*

*(У тексті Закону (крім пункту 29 частини першої статті 7 та
статті 44) слово “громадянин” та слова “страхувальник-громадя-
нин” у всіх відмінках і числах замінено відповідно словами “фізична
особа” та “страхувальник - фізична особа” у відповідному відмінку
і числі згідно із Законом України від 27 квітня 2007 року N 997-V)*

*(У тексті Закону слова “статутний фонд” в усіх відмінках
і числах замінено словами “статутний капітал” у відповідному
відмінку і числі згідно із Законом України від 22 грудня 2010 року
N 2850-VI)*

Цей Закон регулює відносини у сфері страхування і спрямова-
ний на створення ринку страхових послуг, посилення страхового
захисту майнових інтересів підприємств, установ, організацій та
фізичних осіб.

Дія цього Закону не поширюється на державне соціальне стра-
хування.

Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Поняття страхування

Страхування - це вид цивільно-правових відносин щодо захисту
майнових інтересів фізичних осіб та юридичних осіб у разі настан-
ня певних подій (страхових випадків), визначених договором стра-
хування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів,
що формуються шляхом сплати фізичними особами та юридич-
ними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових
премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів.

Стаття 2. Страховики

Страховиками визнаються фінансові установи, які створені у
формі акціонерних, повних, командитних товариств або товариств
з додатковою відповідальністю згідно з Законом України “Про
господарські товариства” з урахуванням особливостей, передба-
чених цим Законом, а також одержали у встановленому порядку
ліцензію на здійснення страхової діяльності. Учасників страхови-
ка повинно бути не менше трьох.

Забороняється здійснювати страхову діяльність на території
України страховиками-нерезидентами, крім таких видів страхової
діяльності:

виключно із страхування ризиків, пов’язаних з морськими пе-
ревозками, комерційною авіацією, запуском космічних ракет і
фрахтом (включаючи супутники), у разі, якщо об’єктом страхуван-
ня є майнові інтереси, пов’язані з товарами, які транспортуються,
та/або транспортним засобом, яким вони транспортуються, та/або
будь-яка відповідальність, що виникає у зв’язку з таким транспор-
туванням товарів;

перестраховання;

страхове посередництво, таке як брокерські та агентські опера-
ції стосовно: перестраховання, виключно із страхуванням ризиків,
пов’язаних з морськими перевозками, комерційною авіацією, за-

пуском космічних ракет і фрахтом (включаючи супутники), у разі, якщо об'єктом страхування є майнові інтереси, пов'язані з товарами, які транспортуються, та/або транспортним засобом, яким вони транспортуються, та/або будь-яка відповідальність, що виникає у зв'язку з таким транспортуванням товарів;

допоміжні послуги із страхування, такі як консультаційні послуги, оцінка актуарного ризику та задоволення претензій.

В окремих випадках, встановлених законодавством України, страховиками визнаються державні організації, які створені і діють відповідно до цього Закону. У цьому разі використання слів "державна", "національна" або похідних від них у назві страховика дозволяється лише за умови, що єдиним власником такого страховика є держава.

Слова "страховик", "страхова компанія", "страхова організація" та похідні від них дозволяється використовувати у назві лише тим юридичним особам, які мають ліцензію на здійснення страхової діяльності.

Загальний розмір внесків страховика до статутних капіталів інших страховиків України не може перевищувати 30 відсотків його власного статутного капіталу, в тому числі розмір внеску до статутного капіталу окремого страховика не може перевищувати 10 відсотків. Ці вимоги не поширюються на страховика, який здійснює види страхування інші, ніж страхування життя, у разі здійснення ним внесків до статутного капіталу страховика, який здійснює страхування життя.

При створенні страховика або збільшенні зареєстрованого статутного капіталу статутний капітал повинен бути сплачений виключно в грошовій формі. Дозволяється формування статутного капіталу страховика цінними паперами, що випускаються державою, за їх номінальною вартістю в порядку, визначеному спеціальним уповноваженим центральним органом виконавчої влади у справах нагляду за страховою діяльністю (далі - Уповноважений орган), але не більше 25 відсотків загального розміру статутного капіталу.

Забороняється використовувати для формування статутного капіталу векселі, кошти страхових резервів, а також кошти, одержані в кредит, позику та під заставу, і вносити нематеріальні активи.

Предметом безпосередньої діяльності страховика може бути лише страхування, перестрахування і фінансова діяльність, пов'язана з формуванням, розміщенням страхових резервів та їх управлінням.

Дозволяються виконання зазначених видів діяльності у вигляді надання послуг для інших страховиків на підставі укладених цивільно-правових угод, надання послуг (виконання робіт), якщо це безпосередньо пов'язано із зазначеними видами діяльності, а також будь-які операції для забезпечення власних господарських потреб страховика.

Страховики, які здійснюють страхування життя, можуть надавати кредити страхувальникам, які уклали договори страхування життя.

Порядок, умови видачі та розміри кредитів і порядок формування резерву для покриття можливих втрат встановлюються Уповноваженим органом за погодженням з Національним банком України.

Страховик-нерезидент має право здійснювати страхову діяльність в Україні за таких умов:

1) держава, в якій зареєстрований страховик-нерезидент, належить до держав - членів Світової організації торгівлі, не належить до держав, які не беруть участі в міжнародному співробітництві у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму, а також співпрацює із Групою з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF). У разі здійснення перестрахування вимога щодо членства у Світовій організації торгівлі держави, в якій зареєстрований страховик-нерезидент, не застосовується.;

2) між уповноваженим органом із здійснення нагляду за страховими компаніями країни, в якій зареєстрований страховик-нерезидент, та Уповноваженим органом підписано меморандум (укладено угоду) про обмін інформацією;

3) за страховою діяльністю відповідно до законодавства країни реєстрації страховика-нерезидента здійснюється державний нагляд;

4) між Україною та країною, в якій зареєстрований страховик-нерезидент, укладено міжнародний договір про запобігання податковим ухиленням та уникнення подвійного оподаткування;

5) держава, в якій зареєстрований страховик-нерезидент, не включена до переліку офшорних зон, визначеного згідно із законодавством України;

6) страховик-нерезидент має відповідну ліцензію на здійснення страхової діяльності відповідно до законодавства держави, в якій він зареєстрований;

7) рейтинг фінансової надійності (стійкості) страховика-нерезидента відповідає вимогам, установленим Уповноваженим органом.

Юридичні особи, які не відповідають вимогам цієї статті, не можуть займатися страховою діяльністю.

Підприємства, установи та організації не можуть стати страховиками шляхом внесення змін до статутних документів за умови, що вони попередньо займалися іншим видом діяльності, навіть у разі виконання положень цієї статті.

Законодавством України може бути визначено уповноважених страховиків для здійснення тих чи інших видів страхування, у разі якщо здійснення тих чи інших правовідносин передбачає використання бюджетних коштів, валютних резервів держави, гарантій Кабінету Міністрів України. Обов'язковою умовою для визначення уповноважених страховиків має бути проведення відкритих торгів відповідно до Закону України "Про здійснення державних закупівель та участь представників добровільних об'єднань страховиків. В інших випадках забороняється будь-яке уповноваження страховиків для здійснення окремих видів страхування з боку держави.

Стаття 3. Страхувальники

Страхувальниками визнаються юридичні особи та дієздатні фізичні особи, які уклали із страховиками договори страхування або є страхувальниками відповідно до законодавства України.

Страхувальники можуть укладати із страховиками договори про страхування третіх осіб (застрахованих осіб) лише за їх згодою, крім випадків, передбачених чинним законодавством. Застраховані особи можуть набувати прав і обов'язків страхувальника згідно з договором страхування.

Страхувальники мають право при укладанні договорів особистого страхування призначати за згодою застрахованої особи фі-

зичних осіб або юридичних осіб (вигодонабувачів) для отримання страхових виплат, а також замінювати їх до настання страхового випадку, якщо інше не передбачено договором страхування.

Страхувальники мають право при укладанні договорів страхування інших, ніж договори особистого страхування, призначати фізичних осіб або юридичних осіб (вигодонабувачів), які можуть зазнати збитків у результаті настання страхового випадку, для отримання страхового відшкодування, а також замінювати їх до настання страхового випадку, якщо інше не передбачено договором страхування.

Стаття 4. Предмет договору страхування

Предметом договору страхування можуть бути майнові інтереси, що не суперечать закону і пов'язані:

з життям, здоров'ям, працездатністю та пенсійним забезпеченням (особисте страхування);

з володінням, користуванням і розпорядженням майном (майнове страхування);

з відшкодуванням страхувальником заподіяної ним шкоди особі або її майну, а також шкоди, заподіяної юридичній особі (страхування відповідальності).

Стаття 5. Форми страхування

Страхування може бути добровільним або обов'язковим.

Обов'язкові види страхування, які запроваджуються законами України, мають бути включені до цього Закону. Забороняється здійснення обов'язкових видів страхування, що не передбачені цим Законом.

Стаття 6. Добровільне страхування та його види

Добровільне страхування - це страхування, яке здійснюється на основі договору між страхувальником і страховиком. Загальні умови і порядок здійснення добровільного страхування визначаються правилами страхування, що встановлюються страховиком самостійно відповідно до вимог цього Закону. Конкретні умови страхування визначаються при укладенні договору страхування відповідно до законодавства.

Добровільне страхування у конкретного страховика не може бути обов'язковою передумовою при реалізації інших правовідносин.

Види добровільного страхування, на які видається ліцензія, визначаються згідно з прийнятими страховиком правилами (умовами) страхування, зареєстрованими Уповноваженим органом.

Видами добровільного страхування можуть бути:

- 1) страхування життя;
- 2) страхування від нещасних випадків;
- 3) медичне страхування (безперервне страхування здоров'я);
- 4) страхування здоров'я на випадок хвороби;
- 5) страхування залізничного транспорту;
- 6) страхування наземного транспорту (крім залізничного);
- 7) страхування повітряного транспорту;
- 8) страхування водного транспорту (морського внутрішнього та інших видів водного транспорту);
- 9) страхування вантажів та багажу (вантажобагажу);
- 10) страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ;
- 11) страхування майна (іншого, ніж передбачено пунктами 5 - 9 цієї статті);
- 12) страхування цивільної відповідальності власників наземного транспорту (включаючи відповідальність перевізника);
- 13) страхування відповідальності власників повітряного транспорту (включаючи відповідальність перевізника);
- 14) страхування відповідальності власників водного транспорту (включаючи відповідальність перевізника);
- 15) страхування відповідальності перед третіми особами (іншої, ніж передбачена пунктами 12 - 14 цієї статті);
- 16) страхування кредитів (у тому числі відповідальності позичальника за непогашення кредиту);
- 17) страхування інвестицій;
- 18) страхування фінансових ризиків;
- 19) страхування судових витрат;
- 20) страхування виданих гарантій (порук) та прийнятих гарантій;
- 21) страхування медичних витрат;

22) страхування сільськогосподарської продукції;

23) інші види добровільного страхування.

Характеристику та класифікаційні ознаки видів добровільного страхування визначає Уповноважений орган.

Страхування життя - це вид особистого страхування, який передбачає обов'язок страховика здійснити страхову виплату згідно з договором страхування у разі смерті застрахованої особи, а також, якщо це передбачено договором страхування, у разі дожиття застрахованої особи до закінчення строку дії договору страхування та (або) досягнення застрахованою особою визначеного договором віку. Умови договору страхування життя можуть також передбачати обов'язок страховика здійснити страхову виплату у разі нещасного випадку, що стався із застрахованою особою, та (або) хвороби застрахованої особи. У разі, якщо при настанні страхового випадку передбачено регулярні послідовні довічні страхові виплати (страхування довічної пенсії), обов'язковим є передбачення у договорі страхування ризику смерті застрахованої особи протягом періоду між початком дії договору страхування та першою страховою виплатою з числа довічних страхових виплат. В інших випадках передбачення ризику смерті застрахованої особи є обов'язковим протягом всього строку дії договору страхування життя.

Страховики мають право займатися тільки тими видами добровільного страхування, які визначені в ліцензії.

Стаття 7. Види обов'язкового страхування

В Україні здійснюються такі види обов'язкового страхування:

- 1) медичне страхування;
- 2) особисте страхування медичних і фармацевтичних працівників (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини при виконанні ними службових обов'язків;
- 3) особисте страхування працівників відомчої (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) та сільської пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд);

- 4) страхування спортсменів вищих категорій;
- 5) страхування життя і здоров'я спеціалістів ветеринарної медицини;
- 5-1) пункт 51 статті 7 виключено
- 6) особисте страхування від нещасних випадків на транспорті;
- 7) авіаційне страхування цивільної авіації;
- 8) страхування відповідальності морського перевізника та виконавця робіт, пов'язаних із обслуговуванням морського транспорту, щодо відшкодування збитків, завданих пасажиром, багажу, пошти, вантажу, іншим користувачам морського транспорту та третім особам;
- 9) страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів;
- 10) страхування засобів водного транспорту;
- 11) пункт 11 частини першої статті 7 виключено
- 12) страхування цивільної відповідальності оператора ядерної установки за ядерну шкоду, яка може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту;
- 13) страхування працівників (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України), які беруть участь у наданні психіатричної допомоги, в тому числі здійснюють догляд за особами, які страждають на психічні розлади;
- 14) страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежовибухонебезпечні об'єкти та об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварій екологічного та санітарно-епідеміологічного характеру;
- 15) страхування цивільної відповідальності інвестора, в тому числі за шкоду, заподіяну довкіллю, здоров'ю людей, за угодою про розподіл продукції, якщо інше не передбачено такою угодою;
- 16) страхування майнових ризиків за угодою про розподіл продукції у випадках, передбачених Законом України "Про угоди про розподіл продукції";
- 17) страхування фінансової відповідальності, життя і здоров'я тимчасового адміністратора, ліквідатора фінансової установи та

працівників Міністерства фінансів України, які визначені ним для вирішення питань щодо участі держави у капіталізації банку;

18) страхування майнових ризиків при промисловій розробці родовищ нафти і газу у випадках, передбачених Законом України "Про нафту і газ";

19) страхування медичних та інших працівників державних і комунальних закладів охорони здоров'я та державних наукових установ (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) на випадок захворювання на інфекційні хвороби, пов'язаного з виконанням ними професійних обов'язків в умовах підвищеного ризику зараження збудниками інфекційних хвороб;

20) страхування відповідальності експортера та особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, щодо відшкодування шкоди, яку може бути заподіяно здоров'ю людини, власності та навколишньому природному середовищу під час транскордонного перевезення та утилізації (видалення) небезпечних відходів;

21) пункт 21 частини першої статті 7 виключено

22) страхування об'єктів космічної діяльності (наземна інфраструктура), перелік яких затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням Національного космічного агентства України;

23) страхування цивільної відповідальності суб'єктів космічної діяльності;

24) страхування об'єктів космічної діяльності (космічна інфраструктура), які є власністю України, щодо ризиків, пов'язаних з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском та експлуатацією її у космічному просторі;

25) страхування відповідальності щодо ризиків, пов'язаних з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском та експлуатацією її у космічному просторі;

26) страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків при перевезенні небезпечних вантажів;

27) страхування професійної відповідальності осіб, діяльність яких може заподіяти шкоду третім особам, за переліком, встановленим Кабінетом Міністрів України;

28) страхування відповідальності власників собак (за переліком порід, визначених Кабінетом Міністрів України) щодо шкоди, яка може бути заподіяна третім особам;

29) страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї;

30) страхування тварин (крім тих, що використовуються у цілях сільськогосподарського виробництва) на випадок загибелі, знищення, вимушеного забою, від хвороб, стихійних лих та нещасних випадків у випадках та згідно з переліком тварин, встановленими Кабінетом Міністрів України;

31) страхування відповідальності суб'єктів туристичної діяльності за шкоду, заподіяну життю чи здоров'ю туриста або його майну;

32) страхування відповідальності морського судновласника;

33) страхування ліній електропередач та перетворюючого обладнання передавачів електроенергії від пошкодження внаслідок впливу стихійних лих або техногенних катастроф та від протиправних дій третіх осіб;

34) страхування відповідальності виробників (постачальників) продукції тваринного походження, ветеринарних препаратів, субстанцій за шкоду, заподіяну третім особам;

35) страхування предмета іпотеки від ризиків випадкового знищення, випадкового пошкодження або псування;

35-1) пункт 35-1 частини першої статті 7 виключено

36) пункт 36 частини першої статті 7 виключено

37) пункт 37 частини першої статті 7 виключено

38) пункт 38 частини першої статті 7 виключено

39) пункт 39 частини першої статті 7 виключено

40) страхування майна, переданого у концесію;

41) страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно довіллю або здоров'ю людей під час зберігання та застосування пестицидів і агрохімікатів;

42) страхування цивільної відповідальності суб'єкта господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам унаслідок проведення вибухових робіт;

43) страхування майнових ризиків користувача надр під час дослідно-промислового і промислового видобування та використання газу (метану) вугільних родовищ;

44) страхування життя і здоров'я волонтерів на період надання волонтерської допомоги.

Для здійснення обов'язкового страхування Кабінет Міністрів України встановлює порядок та правила його проведення, форми типового договору, особливі умови ліцензування обов'язкового страхування, розміри страхових сум та максимальні розміри страхових тарифів або методичку актуарних розрахунків.

Стаття 8. Страховий ризик і страховий випадок

Страховий ризик - певна подія, на випадок якої проводиться страхування і яка має ознаки ймовірності та випадковості настання.

Страховий випадок - подія, передбачена договором страхування або законодавством, яка відбулася і з настанням якої виникає обов'язок страховика здійснити виплату страхової суми (страхового відшкодування) страхувальнику, застрахованій або іншій третій особі.

Стаття 9. Страхова сума, страхова виплата, страхове відшкодування і франшиза

Страхова сума - грошова сума, в межах якої страховик відповідно до умов страхування зобов'язаний провести виплату при настанні страхового випадку.

Страхова виплата - грошова сума, яка виплачується страховиком відповідно до умов договору страхування при настанні страхового випадку.

Страхові виплати за договором страхування життя здійснюються в розмірі страхової суми (її частини) та (або) у вигляді регулярних, послідовних виплат обумовлених у договорі страхування сум (ануїтету).

Розмір страхової суми та (або) розміри страхових виплат визначаються за домовленістю між страховиком та страхувальником під час укладання договору страхування або внесення змін до договору страхування, або у випадках, передбачених чинним законодавством.

Страхова сума може бути встановлена по окремому страховому випадку, групі страхових випадків, договору страхування у цілому.

Страхова сума не встановлюється для страхового випадку, у разі настання якого здійснюються регулярні, послідовні страхові виплати у вигляді анuitету.

Зазначена у договорі страхування життя величина інвестиційного доходу не повинна перевищувати чотирьох відсотків річних.

Договором страхування життя обов'язково передбачається збільшення розміру страхової суми та (або) розміру страхових виплат на суми (бонуси), які визначаються страховиком один раз на рік за результатами отриманого інвестиційного доходу від розміщення коштів резервів із страхування життя за вирахуванням витрат страховика на ведення справи у розмірі до 15 відсотків отриманого інвестиційного доходу та обов'язкового відрахування в математичні резерви частки інвестиційного доходу, що відповідає розміру інвестиційного доходу, який застосовується для розрахунку страхового тарифу за цим договором страхування та у разі індексації розміру страхової суми та (або) розміру страхових виплат за офіційним індексом інфляції, відрахування в математичні резерви частки інвестиційного доходу, що відповідає такій індексації.

Договором страхування життя також може бути передбачено збільшення розміру страхової суми та (або) розміру страхових виплат на суми (бонуси), які визначаються страховиком один раз на рік за іншими фінансовими результатами його діяльності (участь у прибутках страховика).

Прийняті страховиком додаткові страхові зобов'язання повідомляються страхувальнику письмово і не можуть бути у подальшому зменшені в односторонньому порядку.

У разі несплати страхувальником чергового страхового внеску в розмірі та у строки, передбачені правилами та договором страхування життя, таким договором може бути передбачено право страховика в односторонньому порядку зменшити (редукувати) розмір страхової суми та (або) страхових виплат.

Договором страхування життя може бути передбачено індексацію (зміну) за офіційним індексом інфляції розміру страхової суми та (або) страхових виплат протягом дії договору страхування

життя за умови відповідної індексації (зміни) розміру страхового платежу (страхового внеску, страхової премії). Порядок та умови індексації визначаються правилами та договором страхування.

Страхові виплати за договорами особистого страхування здійснюються незалежно від суми, яку має отримати одержувач за державним соціальним страхуванням та соціальним забезпеченням, і суми, що має бути йому сплачена як відшкодування збитків.

Розмір страхової суми визначається договором страхування або чинним законодавством під час укладання договору страхування чи зміни договору страхування. У разі якщо при настанні страхового випадку передбачаються послідовні довічні страхові виплати, у договорі страхування визначаються розміри таких послідовних довічних страхових виплат, а страхова сума по цих випадках не встановлюється.

При страхуванні майна страхова сума встановлюється в межах вартості майна за цінами і тарифами, що діють на момент укладання договору, якщо інше не передбачено договором страхування або законом.

Страхове відшкодування - страхова виплата, яка здійснюється страховиком у межах страхової суми за договорами майнового страхування і страхування відповідальності при настанні страхового випадку.

Страхове відшкодування не може перевищувати розміру прямого збитку, якого зазнав страхувальник. Непрямі збитки вважаються застрахованими, якщо це передбачено договором страхування. У разі коли страхова сума становить певну частку вартості застрахованого предмета договору страхування, страхове відшкодування виплачується у такій же частці від визначених по страховій події збитків, якщо інше не передбачено умовами страхування.

Франшиза - частина збитків, що не відшкодовується страховиком згідно з договором страхування.

Якщо майно застраховане у кількох страховиків і загальна страхова сума перевищує дійсну вартість майна, то страхове відшкодування, що виплачується усіма страховиками, не може перевищувати дійсної вартості майна. При цьому кожний страховик здійснює виплату пропорційно розміру страхової суми за укладеним ним договором страхування.

Стаття 10. Страховий платіж, страховий тариф

Страховий платіж (страховий внесок, страхова премія) - плата за страхування, яку страхувальник зобов'язаний внести страховику згідно з договором страхування.

Страховий тариф - ставка страхового внеску з одиниці страхової суми за визначений період страхування.

Страхові тарифи при добровільній формі страхування обчислюються страховиком актуарно (математично) на підставі відповідної статистики настання страхових випадків, а за договорами страхування життя - також з урахуванням величини інвестиційного доходу, яка повинна зазначатися у договорі страхування. Конкретний розмір страхового тарифу визначається в договорі страхування за згодою сторін.

Актуарними розрахунками можуть займатися особи, які мають відповідну кваліфікацію згідно з вимогами, встановленими Уповноваженим органом, яка підтверджується відповідним свідоцтвом.

Стаття 11. Співстрахування

Предмет договору страхування може бути застрахований за одним договором страхування та за згодою страхувальника кількома страховиками (співстрахування). При цьому в договорі повинні міститися умови, що визначають права і обов'язки кожного страховика.

За наявності відповідної угоди між співстраховиками і страхувальником один із співстраховиків може представляти всіх інших у взаємовідносинах із страхувальником, залишаючись відповідальним перед ним лише у розмірі своєї частки.

Стаття 12. Перестраховування

Перестраховування - страхування одним страховиком (цедентом, перестраховальником) на визначених договором умовах ризику виконання частини своїх обов'язків перед страхувальником у іншого страховика (перестраховика) резидента або нерезидента, який має статус страховика або перестраховика, згідно з законодавством країни, в якій він зареєстрований.

Перестраховування у страховика (перестраховика) нерезидента здійснюється згідно з вимогами та в порядку, встановленими Кабінетом Міністрів України.

Договори перестраховування підлягають реєстрації в порядку, затвердженому Уповноваженим органом.

Страховик (цедент, перестраховальник) зобов'язаний повідомляти перестраховика про всі зміни свого договору з страхувальником.

Страховик (цедент, перестраховальник), який уклав з перестраховиком договір про перестраховування, залишається відповідальним перед страхувальником у повному обсязі згідно з договором страхування.

У разі, якщо обсяги страхових платежів, що передаються в перестраховування нерезидентам, перевищують 50 відсотків їх загального розміру, отриманого з початку календарного року, перестраховальник подає до Уповноваженого органу декларацію за звітний період за формою, встановленою Кабінетом Міністрів України.

У декларації страховик (перестраховальник) зобов'язаний вказати інформацію про ризики та предмет договору страхування, які перестраховуються у нерезидентів, дані про нерезидентів - перестраховиків та про перестраховиків брокерів, іншу інформацію, визначену Кабінетом Міністрів України.

Уповноважений орган може проводити тематичні перевірки страховиків на підставі аналізу поданих декларацій.

Стаття 13. Об'єднання страховиків

Страховики можуть утворювати спілки, асоціації та інші об'єднання для координації своєї діяльності, захисту інтересів своїх членів та здійснення спільних програм, якщо їх утворення не суперечить законодавству України. Ці об'єднання не можуть займатися страховою діяльністю.

Об'єднання страховиків діють на підставі статутів і набувають прав юридичної особи після їх державної реєстрації. Орган, що здійснює реєстрацію об'єднань страховиків, у десятиденний строк з дня реєстрації повідомляє про це Уповноважений орган.

Страховики, яким дозволено займатися страхуванням авіаційних ризиків, та страховики, яким дозволено займатися страхуван-

ням морських ризиків, можуть створити Авіаційне страхове бюро та Морське страхове бюро, які мають бути юридичними особами, що утримуються за рахунок коштів страховиків.

Страховики, які мають дозвіл на страхування відповідальності операторів ядерних установок за шкоду, що може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту, зобов'язані утворити ядерний страховий пул, який має бути юридичною особою, що утримується за рахунок коштів страховиків.

Страховики, які мають ліцензію на здійснення страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, зобов'язані утворити Аграрний страховий пул, що є юридичною особою та утримується за рахунок коштів страховиків.

Стаття 14. Товариства взаємного страхування

Фізичні особи та юридичні особи з метою страхового захисту своїх майнових інтересів можуть створювати товариства взаємного страхування в порядку і на умовах, визначених законодавством України.

Стаття 15. Посередницька діяльність у сфері страхування

Страхова діяльність в Україні може провадитися за участю страхових посередників. Страховими посередниками можуть бути страхові або перестрахові брокери, страхові агенти.

Посередницька діяльність страхових та перестрахових брокерів у страхуванні та перестрахованні здійснюється як виключний вид діяльності і може включати консультування, експертно-інформаційні послуги, роботу, пов'язану з підготовкою, укладанням та виконанням (супроводом) договорів страхування (перестраховання), в тому числі щодо врегулювання збитків у частині одержання та перерахування страхових платежів, страхових виплат та страхових відшкодувань за угодою відповідно із страховальником або перестраховальником, інші посередницькі послуги у страхуванні та перестрахованні за переліком, встановленим Уповноваженим органом.

Страхові брокери - юридичні особи або фізичні особи, які зареєстровані у встановленому порядку як суб'єкти підприємницької діяльності та здійснюють за винагороду посередницьку діяль-

ність у страхуванні від свого імені на підставі брокерської угоди з особою, яка має потребу у страхуванні як страховальник. Страхові брокери - фізичні особи, які зареєстровані у встановленому порядку як суб'єкти підприємницької діяльності, не мають права отримувати та перераховувати страхові платежі, страхові виплати та виплати страхового відшкодування.

Перестрахові брокери - юридичні особи, які здійснюють за винагороду посередницьку діяльність у перестрахованні від свого імені на підставі брокерської угоди із страховиком, який має потребу у перестрахованні як перестраховальник.

Дозволяється здійснення діяльності страхового та перестрахового брокера однією юридичною особою за умови виконання нею вимог щодо здійснення діяльності страхового та перестрахового брокера.

Порядок реєстрації страхових та перестрахових брокерів (за винятком страхових та перестрахових брокерів-нерезидентів) визначається Уповноваженим органом.

Страхові агенти - фізичні особи або юридичні особи, які діють від імені та за дорученням страховика і виконують частину його страхової діяльності, а саме: укладають договори страхування, одержують страхові платежі, виконують роботи, пов'язані із здійсненням страхових виплат та страхових відшкодувань. Страхові агенти є представниками страховика і діють в його інтересах за винагороду на підставі договору доручення із страховиком.

Посередницька діяльність на території України з укладання договорів страхування з іноземними страховиками не допускається, крім:

договорів страхування ризиків, пов'язаних з морськими перевезеннями, комерційною авіацією, запуском космічних ракет і фрахтом (включаючи супутники), в разі коли об'єктом страхування є майнові інтереси, пов'язані з товарами, які транспортуються, та/або транспортним засобом, яким вони транспортуються, та/або будь-яка відповідальність, що виникає у зв'язку з таким транспортуванням товарів;

договорів перестраховання з додержанням вимог цього Закону.

Посередницька діяльність на території України з укладання договорів страхування зі страховиками-нерезидентами може здійснюватися відповідно до порядку та вимог, установлених Уповно-

важеним органом з урахуванням вимог частини дванадцятої статті 2 цього Закону.

Страхові та/або перестрахові брокери-нерезиденти зобов'язані письмово повідомити Уповноваженому органу за встановленою ним формою про намір здійснювати діяльність на території України. Уповноважений орган оприлюднює в триденний термін зазначену інформацію на своїй офіційній веб-сторінці в Інтернеті та в друкованих засобах масової інформації.

Розділ II. ДОГОВОРИ СТРАХУВАННЯ

Стаття 16. Договір страхування

Договір страхування - це письмова угода між страхувальником і страховиком, згідно з якою страховик бере на себе зобов'язання у разі настання страхового випадку здійснити страхову виплату страхувальнику або іншій особі, визначеній у договорі страхування страхувальником, на користь якої укладено договір страхування (подати допомогу, виконати послугу тощо), а страхувальник зобов'язується сплачувати страхові платежі у визначені строки та виконувати інші умови договору.

Страховики, які здійснюють страхування життя, зобов'язані вести персоніфікований (індивідуальний) облік договорів страхування життя в порядку та на умовах, визначених Уповноваженим органом. Страховики, які здійснюють страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, зобов'язані вести персоніфікований (індивідуальний) облік договорів страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою в порядку та на умовах, визначених Уповноваженим органом спільно з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику.

Договори страхування укладаються відповідно до правил страхування.

Договір страхування повинен містити:

- назву документа;
- назву та адресу страховика;
- прізвище, ім'я, по батькові або назву страхувальника та застрахованої особи, їх адреси та дати народження;

прізвище, ім'я, по батькові, дату народження або назву вигодонабувача та його адресу;

зачначення предмета договору страхування;
розмір страхової суми за договором страхування іншим, ніж договором страхування життя;

розмір страхової суми та (або) розміри страхових виплат за договором страхування життя;

перелік страхових випадків;
розміри страхових внесків (платежів, премій) і строки їх сплати;

страховий тариф (страховий тариф не визначається для страхових випадків, для яких не встановлюється страхова сума);

строк дії договору;

порядок зміни і припинення дії договору;

умови здійснення страхової виплати;

причини відмови у страховій виплаті;

права та обов'язки сторін і відповідальність за невиконання або неналежне виконання умов договору;

інші умови за згодою сторін;

підписи сторін.

Уповноважений орган має право встановлювати додаткові вимоги до договорів страхування життя та договорів страхування майна фізичних осіб.

Відповідно до міжнародних систем страхування, які вимагають застосування уніфікованих умов страхування, договори страхування укладаються відповідно до таких умов страхування, з урахуванням вимог, передбачених цим Законом.

Уповноважений орган встановлює вимоги до порядку укладання договорів із страховиками-нерезидентами.

У разі виїзду зареєстрованого в Україні автотранспортного засобу на територію іншої країни - члена міжнародної системи автострахування "Зелена Картка", власник такого транспортного засобу зобов'язаний укласти договір обов'язкового страхування цивільної відповідальності власника (користувача) транспортного засобу перед третіми особами, дія якого поширюється на ці країни, та отримати від страховика - повного члена Моторного (транспортного) страхового бюро страховий сертифікат "Зелена Картка"

єдиного зразка, який прийнятий в усіх країнах - членах цієї міжнародної системи страхування.

Стаття 17. Правила страхування

Правила страхування розробляються страховиком для кожного виду страхування окремо і підлягають реєстрації в Уповноваженому органі при видачі ліцензії на право здійснення відповідного виду страхування.

Правила страхування повинні містити:

- предмет договору страхування;
- порядок визначення розмірів страхових сум та (або) розмірів страхових виплат;
- страхові ризики;
- виключення із страхових випадків і обмеження страхування;
- строк та місце дії договору страхування;
- порядок укладення договору страхування;
- права та обов'язки сторін;
- дії страхувальника у разі настання страхового випадку;
- перелік документів, що підтверджують настання страхового випадку та розмір збитків;
- порядок і умови здійснення страхових виплат;
- строк прийняття рішення про здійснення або відмову в здійсненні страхових виплат;
- причини відмови у страховій виплаті або виплаті страхового відшкодування;
- умови припинення договору страхування;
- порядок вирішення спорів;
- страхові тарифи за договорами страхування іншими, ніж договори страхування життя;
- страхові тарифи та методику їх розрахунку за договорами страхування життя;
- особливі умови.

У разі, якщо страховик запроваджує нові правила страхування чи коли до правил страхування вносяться зміни та (або) доповнення, страховик повинен подати ці нові правила, зміни та (або) доповнення для реєстрації до Уповноваженого органу.

Уповноважений орган має право відмовити у видачі ліцензії та реєстрації правил чи змін та (або) доповнень до них, якщо подані правила страхування або зміни чи доповнення до них суперечать чинному законодавству, порушують чи обмежують права страхувальника або не відповідають вимогам цієї статті.

Стаття 18. Укладання і початок дії договору страхування

Для укладання договору страхування страхувальник подає страховику письмову заяву за формою, встановленою страховиком, або іншим чином заявляє про свій намір укласти договір страхування. При укладанні договору страхування страховик має право запросити у страхувальника баланс або довідку про фінансовий стан, підтверджені аудитором (аудиторською фірмою), та інші документи, необхідні для оцінки страховиком страхового ризику.

Договори обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, що підлягають обов'язковому технічному контролю відповідно до Закону України "Про дорожній рух", укладаються страховиками за умови проходження транспортними засобами обов'язкового технічного контролю, якщо вони згідно з протоколом перевірки технічного стану визнані технічно справними. Договори обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів укладаються на строк, що не перевищує строку чергового проходження транспортним засобом обов'язкового технічного контролю відповідно до вимог Закону України "Про дорожній рух".

Факт укладання договору страхування може посвідчуватися страховим свідоцтвом (полісом, сертифікатом), що є формою договору страхування.

Договір страхування набирає чинності з моменту внесення першого страхового платежу, якщо інше не передбачено договором страхування.

Договір страхування життя може бути укладений як шляхом складання одного документа (договору страхування), підписаного сторонами, так і шляхом обміну листами, документами, підписаними стороною, яка їх надсилає. У разі надання страхувальником письмової заяви за формою, встановленою страховиком, що вира-

жає намір укласти договір страхування, такий договір може бути укладений шляхом надіслання страхувальнику копії правил страхування та видачі страхувальнику страхового свідоцтва (поліса), який не містить розбіжностей з поданою заявою. Заява складається у двох примірниках, копія заяви надсилається страхувальнику з відміткою страховика або його уповноваженого представника про прийняття запропонованих умов страхування.

Стаття 19. Валюта страхування

Страхувальники згідно з укладеними договорами страхування мають право вносити платежі лише у грошовій одиниці України, а страхувальник-нерезидент - у іноземній вільно конвертованій валюті або у грошовій одиниці України у випадках, передбачених чинним законодавством України, з урахуванням положень частини четвертої цієї статті при укладанні договорів страхування життя.

Якщо дія договору страхування поширюється на іноземну територію відповідно до укладених угод з іноземними партнерами, то порядок валютних розрахунків регулюється відповідно до вимог законодавства України про валютне регулювання.

Страхова виплата здійснюється тією валютою, яка передбачена договором страхування, якщо інше не передбачено законодавством України.

Грошові зобов'язання сторін по договорах страхування життя, за їх згодою, можуть бути визначені як у національній валюті України, так і у вільно конвертованій валюті або розрахункових величинах, що визначають фактичний розмір зобов'язань страховика на дату виникнення або виконання цих зобов'язань.

Стаття 20. Обов'язки страховика

Страховик зобов'язаний:

1) ознайомити страхувальника з умовами та правилами страхування;

2) протягом двох робочих днів, як тільки стане відомо про настання страхового випадку, вжити заходів щодо оформлення всіх необхідних документів для своєчасного здійснення страхової виплати або страхового відшкодування страхувальнику;

3) при настанні страхового випадку здійснити страхову виплату або виплату страхового відшкодування у передбачений договором строк. Страховик несе майнову відповідальність за несвоєчасне здійснення страхової виплати (страхового відшкодування) шляхом сплати страхувальнику неустойки (штрафу, пені), розмір якої визначається умовами договору страхування або законом;

4) відшкодувати витрати, понесені страхувальником при настанні страхового випадку щодо запобігання або зменшення збитків, якщо це передбачено умовами договору;

5) за заявою страхувальника у разі здійснення ним заходів, що зменшили страховий ризик, або збільшення вартості майна перекласти з ним договір страхування;

6) не розголошувати відомостей про страхувальника та його майнове становище, крім випадків, встановлених законом;

7) надавати Державній автомобільній інспекції Міністерства внутрішніх справ України інформацію про укладення договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, що підлягають обов'язковому технічному контролю.

Умовами договору страхування можуть бути передбачені також інші обов'язки страховика.

Стаття 21. Обов'язки страхувальника

Страхувальник зобов'язаний:

1) своєчасно вносити страхові платежі;

2) при укладанні договору страхування надати інформацію страховикові про всі відомі йому обставини, що мають істотне значення для оцінки страхового ризику, і надалі інформувати його про будь-яку зміну страхового ризику;

3) при укладенні договору страхування повідомити страховика про інші чинні договори страхування щодо цього предмета договору;

4) вживати заходів щодо запобігання та зменшення збитків, завданих внаслідок настання страхового випадку;

5) повідомити страховика про настання страхового випадку в строк, передбачений умовами страхування.

Умовами договору страхування можуть бути передбачені також інші обов'язки страхувальника.

Стаття 22. Зміна страхувальника - фізичної особи в договорі страхування

У разі смерті страхувальника - фізичної особи, який уклав договір майнового страхування, права і обов'язки страхувальника переходять до осіб, які одержали це майно в спадщину. Страховик або будь-хто із спадкоємців має право ініціювати переукладення договору страхування.

В інших випадках права і обов'язки страхувальника можуть перейти до іншої фізичної особи чи юридичної особи лише за згодою страховика, якщо інше не передбачено договором страхування.

У разі смерті страхувальника, який уклав договір особистого страхування на користь третіх осіб, його права і обов'язки можуть перейти як до цих осіб, так і до осіб, на яких відповідно до закону покладено обов'язки щодо охорони прав і законних інтересів застрахованих.

Стаття 23. Наслідки втрати страхувальником прав юридичної особи

Якщо страхувальник - юридична особа припиняється і встановлюються його правонаступники, права та обов'язки страхувальника переходять до правонаступника.

Стаття 24. Наслідки визнання страхувальника-громадянина недієздатним

У разі визнання судом страхувальника-громадянина недієздатним його права і обов'язки за договором страхування переходять до його опікуна, а дія договору страхування цивільної відповідальності припиняється з моменту визнання особи недієздатною.

У разі визнання судом страхувальника - фізичної особи обмежено дієздатним він здійснює свої права і обов'язки страхувальника за договором страхування лише за згодою піклувальника.

Стаття 25. Порядок і умови здійснення страхових виплат та страхового відшкодування

Здійснення страхових виплат і виплата страхового відшкодування проводиться страховиком згідно з договором страхування на підставі заяви страхувальника (його правонаступника або третіх

осіб, визначених умовами страхування) і страхового акта (аварійного сертифіката), який складається страховиком або уповноваженою ним особою (аварійним комісаром) у формі, що визначається страховиком.

Аварійні комісари - особи, які займаються визначенням причин настання страхового випадку та розміру збитків, кваліфікаційні вимоги до яких встановлюються актами чинного законодавства України.

Страховик та страхувальник мають право залучити за свій рахунок аварійного комісара до розслідування обставин страхового випадку. Страховик не може відмовити страхувальнику в проведенні розслідування і повинен ознайомити аварійного комісара з усіма обставинами страхового випадку, надати всі необхідні матеріальні докази та документи.

У разі необхідності страховик або Моторне (транспортне) страхове бюро можуть робити запити про відомості, пов'язані із страховим випадком, до правоохоронних органів, банків, медичних закладів та інших підприємств, установ і організацій, що володіють інформацією про обставини страхового випадку, а також можуть самостійно з'ясовувати причини та обставини страхового випадку.

Підприємства, установи та організації зобов'язані надсилати відповіді страховикам та Моторному (транспортному) страховому бюро на запити про відомості, пов'язані із страховим випадком, у тому числі й дані, що є комерційною таємницею. При цьому страховик та Моторне (транспортне) страхове бюро несуть відповідальність за їх розголошення в будь-якій формі, за винятком випадків, передбачених законодавством України.

Стаття 26. Відмова у страхових виплатах або страховому відшкодуванні

Підставою для відмови страховика у здійсненні страхових виплат або страхового відшкодування є:

1) навмисні дії страхувальника або особи, на користь якої укладено договір страхування, спрямовані на настання страхового випадку. Зазначена норма не поширюється на дії, пов'язані з виконанням ними громадянського чи службового обов'язку, в стані необхідної оборони (без перевищення її меж) або захисту майна,

життя, здоров'я, честі, гідності та ділової репутації. Кваліфікація дій страхувальника або особи, на користь якої укладено договір страхування, встановлюється відповідно до чинного законодавства України;

2) вчинення страхувальником - фізичною особою або іншою особою, на користь якої укладено договір страхування, умисного злочину, що призвів до страхового випадку;

3) подання страхувальником свідомо неправдивих відомостей про предмет договору страхування або про факт настання страхового випадку;

4) отримання страхувальником повного відшкодування збитків за майновим страхуванням від особи, винної у їх заподіянні;

5) несвоєчасне повідомлення страхувальником про настання страхового випадку без поважних на це причин або створення страховикові перешкод у визначенні обставин, характеру та розміру збитків;

6) інші випадки, передбачені законом.

Умовами договору страхування можуть бути передбачені інші підстави для відмови у здійсненні страхових виплат, якщо це не суперечить закону.

Рішення про відмову у страховій виплаті приймається страховиком у строк не більший передбаченого правилами страхування та повідомляється страхувальнику в письмовій формі з обґрунтуванням причин відмови.

Відмову страховика у страховій виплаті може бути оскаржено страхувальником у судовому порядку.

Негативний фінансовий стан страховика не є підставою для відмови у виплаті страхових сум (їх частин) або страхового відшкодування страхувальнику.

Стаття 27. Перехід до страховика прав страхувальника щодо особи, відповідальної за заподіяні збитки

До страховика, який виплатив страхове відшкодування за договором майнового страхування, в межах фактичних затрат переходить право вимоги, яке страхувальник або інша особа, що одержала страхове відшкодування, має до особи, відповідальної за заподіяний збиток.

Стаття 28. Припинення дії договору страхування

Дія договору страхування припиняється та втрачає чинність за згодою сторін, а також у разі:

1) закінчення строку дії;

2) виконання страховиком зобов'язань перед страхувальником у повному обсязі;

3) несплати страхувальником страхових платежів у встановлені договором строки. При цьому договір вважається достроково припиненим у випадку, якщо перший (або черговий) страховий платіж не був сплачений за письмовою вимогою страховика протягом десяти робочих днів з дня пред'явлення такої вимоги страхувальнику, якщо інше не передбачено умовами договору;

4) ліквідації страхувальника - юридичної особи або смерті страхувальника - фізичної особи чи втрати ним дієздатності, за винятком випадків, передбачених статтями 22, 23 і 24 цього Закону;

5) ліквідації страховика у порядку, встановленому законодавством України;

6) прийняття судового рішення про визнання договору страхування недійсним;

7) в інших випадках, передбачених законодавством України.

Дію договору страхування може бути достроково припинено за вимогою страхувальника або страховика, якщо це передбачено умовами договору страхування. Дія договору особистого страхування не може бути припинена страховиком достроково, якщо на це немає згоди страхувальника, який виконує всі умови договору страхування, та якщо інше не передбачено умовами договору та законодавством України.

Про намір достроково припинити дію договору страхування будь-яка сторона зобов'язана повідомити іншу не пізніше як за 30 календарних днів до дати припинення дії договору страхування, якщо інше ним не передбачено.

У разі дострокового припинення дії договору страхування, крім договору страхування життя, за вимогою страхувальника страховик повертає йому страхові платежі за період, що залишився до закінчення дії договору, з відрахуванням нормативних витрат на ведення справи, визначених при розрахунку страхового тарифу, фактичних виплат страхових сум та страхового відшкодування,

що були здійснені за цим договором страхування. Якщо вимога страхувальника обумовлена порушенням страховиком умов договору страхування, то останній повертає страхувальнику сплачені ним страхові платежі повністю.

У разі дострокового припинення договору страхування, крім страхування життя, за вимогою страховика страхувальнику повертаються повністю сплачені ним страхові платежі. Якщо вимога страховика обумовлена невиконанням страхувальником умов договору страхування, то страховик повертає йому страхові платежі за період, що залишився до закінчення дії договору, з вирахуванням нормативних витрат на ведення справи, визначених при розрахунку страхового тарифу, фактичних виплат страхових сум та страхового відшкодування, що були здійснені за цим договором страхування.

У разі дострокового припинення дії договору страхування життя страховик виплачує страхувальнику викупну суму, яка є майновим правом страхувальника за договором страхування життя.

Якщо вимога страховика зумовлена невиконанням страхувальником умов договору страхування, страхувальнику повертається викупна сума.

Викупна сума - це сума, яка виплачується страховиком у разі дострокового припинення дії договору страхування життя та розраховується математично на день припинення договору страхування життя залежно від періоду, протягом якого діяв договір страхування життя, згідно з методикою, яка проходить експертизу в Уповноваженому органі, здійснена актуарієм і є невід'ємною частиною правил страхування життя. Уповноважений орган може встановити вимоги до методики розрахунку викупної суми.

Не допускається повернення коштів готівкою, якщо платежі було здійснено в безготівковій формі, за умови дострокового припинення договору страхування.

Стаття 29. Недійсність договору страхування

Договір страхування вважається недійсним з моменту його укладання у випадках, передбачених Цивільним кодексом України.

Відповідно до цього Закону договір страхування визнається недійсним і не підлягає виконанню також у разі:

- 1) якщо його укладено після страхового випадку;
- 2) якщо предметом договору страхування є майно, яке підлягає конфіскації на підставі судового вироку або рішення, що набуло законної сили.

Договір страхування визнається недійсним у судовому порядку.

Розділ III.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ СТРАХОВИКІВ

Стаття 30. Умови забезпечення платоспроможності страховиків

Страховики зобов'язані дотримуватися таких умов забезпечення платоспроможності:

наявності сплаченого статутного капіталу та наявності гарантійного фонду страховика;

створення страхових резервів, достатніх для майбутніх виплат страхових сум і страхових відшкодувань;

перевищення фактичного запасу платоспроможності страховика над розрахунковим нормативним запасом платоспроможності.

Мінімальний розмір статутного капіталу страховика, який займається видами страхування іншими, ніж страхування життя, встановлюється в сумі, еквівалентній 1 млн. євро, а страховика, який займається страхуванням життя, - 1,5 млн. євро за валютним обмінним курсом валюти України.

До гарантійного фонду страховика належить додатковий та резервний капітал, а також сума нерозподіленого прибутку.

Страховики за рахунок нерозподіленого прибутку можуть створювати вільні резерви.

Вільні резерви - це частка власних коштів страховика, яка резервується з метою забезпечення платоспроможності страховика відповідно до прийнятої методики здійснення страхової діяльності.

Для забезпечення виконання страховиками зобов'язань щодо окремих видів обов'язкового страхування страховики можуть утворювати централізовані страхові резервні фонди та органи, які здійснюють управління цими фондами. Положення про ці фонди затверджується Уповноваженим органом.

Джерелами утворення централізованих страхових резервних фондів можуть бути відрахування від надходжень страхових платежів, внески власних коштів страховика, а також доходи від розміщення коштів централізованих страхових резервних фондів.

Страховики відповідно до обсягів страхової діяльності зобов'язані підтримувати належний рівень фактичного запасу платоспроможності (нетто-активів).

Фактичний запас платоспроможності (нетто-активи) страховика визначається вирахуванням із вартості майна (загальної суми активів) страховика суми нематеріальних активів і загальної суми зобов'язань, у тому числі страхових. Страхові зобов'язання приймаються рівними обсягам страхових резервів, які страховик зобов'язаний формувати у порядку, передбаченому цим Законом.

На будь-яку дату фактичний запас платоспроможності страховика повинен перевищувати розрахунковий нормативний запас платоспроможності.

Нормативний запас платоспроможності страховика, який здійснює види страхування інші, ніж страхування життя, на будь-яку дату дорівнює більшій з визначених величин, а саме:

перша - підраховується шляхом множення суми страхових премій за попередні 12 місяців на 0,18 (останній місяць буде складатися із кількості днів на дату розрахунку). При цьому сума страхових премій зменшується на 50 відсотків страхових премій, належних перестраховикам;

друга - підраховується шляхом множення суми страхових виплат за попередні 12 місяців на 0,26 (останній місяць буде складатися із кількості днів на дату розрахунку). При цьому сума страхових виплат зменшується на 50 відсотків виплат, що компенсуються перестраховиками згідно з укладеними договорами перестрахування.

Нормативний запас платоспроможності страховика, який здійснює страхування життя, на будь-яку дату дорівнює величині, яка визначається шляхом множення загальної величини резерву довгострокових зобов'язань (математичного резерву) на 0,05.

Загальна величина резерву довгострокових зобов'язань (математичного резерву) дорівнює сумі резервів довгострокових

зобов'язань (математичних резервів), які визначаються на будь-яку дату окремо по кожному договору страхування життя.

Якщо страхова сума за окремим предметом договору страхування перевищує 10 відсотків суми сплаченого статутного капіталу і сформованих вільних резервів та страхових резервів, страховик зобов'язаний укласти договір перестрахування.

Страховики, які прийняли на себе страхові зобов'язання в обсягах, що перевищують можливість їх виконання за рахунок власних активів, повинні перестрахувати ризик виконання зазначених зобов'язань у перестраховиків резидентів або нерезидентів.

Для забезпечення страхових зобов'язань із страхування життя і медичного страхування страховики формують окремі резерви за рахунок надходження страхових платежів і доходів від інвестування коштів сформованих резервів по цих видах страхування.

Кабінет Міністрів України може змінювати порядок визначення фактичного та нормативного запасу платоспроможності і структури гарантійного фонду.

Стаття 31. Страхові резерви

Страхові резерви утворюються страховиками з метою забезпечення майбутніх виплат страхових сум і страхового відшкодування залежно від видів страхування (перестрахування).

Страховики зобов'язані формувати і вести облік страхових резервів у порядку та обсягах, встановлених цим Законом, станом на кожен день.

Установити, що страховики, які мають право укладати договори обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, формують та ведуть облік страхового резерву збитків, які виникли, але не заявлені, та страхового резерву коливань збитковості в обов'язковому порядку.

Страхові резерви в обсягах, що не перевищують технічних резервів, а для страхових компаній із страхування життя - математичних резервів, утворюються у тих валютах, в яких несуть відповідальність за своїми страховими зобов'язаннями.

Страхові резерви поділяються на технічні резерви і резерви із страхування життя (математичні резерви).

Формування резервів із страхування життя, медичного страхування і обов'язкових видів страхування здійснюється окремо від інших видів страхування.

Страховики зобов'язані вести облік договорів страхування і вимог (заяв) страхувальників щодо виплати страхової суми або страхового відшкодування за формою, яка забезпечить отримання інформації, необхідної для врахування при формуванні страхових резервів. Уповноважений орган може встановити порядок та форму ведення обліку договорів страхування і вимог (заяв) страхувальників щодо виплати страхової суми або страхового відшкодування.

Страховики зобов'язані формувати і вести облік таких технічних резервів за видами страхування (крім страхування життя):

незароблених премій (резерви премій), що включають частки від сум надходжень страхових платежів (страхових внесків, страхових премій), що відповідають страховим ризикам, які не минули на звітну дату;

збитків, що включають зарезервовані несплачені страхові суми та страхові відшкодування за відомими вимогами страхувальників, з яких не прийнято рішення щодо виплати або відмови у виплаті страхової суми чи страхового відшкодування.

Величина резервів незароблених премій на будь-яку звітну дату встановлюється залежно від часток надходжень сум страхових платежів (страхових премій, страхових внесків), які не можуть бути меншими 80 відсотків загальної суми надходжень страхових платежів (страхових премій, страхових внесків), з відповідних видів страхування у кожному місяці з попередніх дев'яти місяців (розрахунковий період) і обчислюється в такому порядку:

частки надходжень сум страхових платежів (страхових премій, страхових внесків) за перші три місяці розрахункового періоду множаться на одну четверту;

частки надходжень сум страхових платежів (страхових премій, страхових внесків) за наступні три місяці розрахункового періоду множаться на одну другу;

частки надходжень сум страхових платежів (страхових премій, страхових внесків) за останні три місяці розрахункового періоду множаться на три четвертих;

одержані добутки додаються.

У цьому разі останній місяць розрахункового періоду буде складатися із кількості днів на дату розрахунку.

Страховики можуть прийняти рішення про запровадження з початку календарного року згідно з встановленою Уповноваженим органом методикою формування і ведення обліку таких технічних резервів за видами страхування, іншими ніж страхування життя:

резерв незароблених премій;

резерв заявлених, але не виплачених збитків;

резерв збитків, які виникли, але не заявлені;

резерв катастроф;

резерв коливань збитковості.

Страховики зобов'язані письмово повідомити Уповноважений орган про запровадження формування і ведення обліку зазначених технічних резервів за видами страхування, іншими ніж страхування життя, не пізніше ніж за 45 днів до початку календарного року.

Для забезпечення страхових зобов'язань із страхування життя та медичного страхування страховики формують окремі резерви за рахунок надходження страхових платежів і доходів від інвестування коштів сформованих резервів за цими видами страхування.

Кошти резервів із страхування життя не є власністю страховика і мають бути відокремлені від його іншого майна. Страховик зобов'язаний обліковувати кошти резервів із страхування життя на окремому балансі і вести їх окремий облік.

Кошти резервів із страхування життя не можуть використовуватися страховиком для погашення будь-яких зобов'язань, крім тих, що відповідають прийнятим зобов'язанням за договорами страхування життя, і не можуть бути включені до ліквідаційної маси у разі банкрутства страховика або його ліквідації з інших причин, і підлягають передачі іншому страховику за згодою страхувальника та застрахованої особи або підлягають передачі застрахованій особі.

Окремий перелік резервів по медичному страхуванню, а також порядок їх формування та обліку може визначатися відповідними нормативно-правовими актами.

Страховики зобов'язані створювати і вести облік таких резервів із страхування життя:

довгострокових зобов'язань (математичні резерви); належних виплат страхових сум.

Величина резервів довгострокових зобов'язань (математичних резервів) обчислюється актуарно окремо по кожному договору згідно з методикою формування резервів із страхування життя з урахуванням темпів зростання інфляції. Методика формування резервів із страхування життя, обсяги страхових зобов'язань залежно від видів договорів страхування життя, а також мінімальні строки дії договорів страхування життя встановлюються Уповноваженим органом.

Кабінет Міністрів України може змінювати перелік страхових резервів та порядок їх розрахунків.

Кошти страхових резервів повинні розміщуватися з урахуванням безпечності, прибутковості, ліквідності, диверсифікованості та мають бути представлені активами таких категорій:

грошові кошти на поточному рахунку;

банківські вклади (депозити);

валютні вкладення згідно з валютою страхування;

нерухоме майно;

акції, облігації, іпотечні сертифікати;

цінні папери, що емітуються державою;

права вимоги до перестраховиків;

інвестиції в економіку України за напрямками, визначеними Кабінетом Міністрів України;

банківські метали;

кредити страхувальникам - фізичним особам, що уклали договори страхування життя, в межах викупної суми на момент видачі кредиту та під заставу викупної суми. У цьому разі кредит не може бути видано раніше, ніж через один рік після набрання чинності договором страхування, та на строк, який перевищує період, що залишився до закінчення дії договору страхування;

готівка в касі в обсягах лімітів залишків каси, встановлених Національним банком України.

Кошти резервів із страхування життя можуть використовуватися для довгострокового кредитування житлового будівництва, у тому числі індивідуальних забудовників, у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Страховикам забороняється здійснення інших видів кредитної діяльності.

Обмеження щодо максимальних обсягів активів кожної категорії, вимоги до якості таких активів, вимоги щодо наявності та рівня кредитного рейтингу активів певних категорій та/або банків та емітентів цінних паперів, у яких розміщуються кошти страхових резервів, встановлюються Уповноваженим органом.

Стаття 32. Фонди страхових гарантій

З метою додаткового забезпечення страхових зобов'язань страховики можуть на підставі договору створити Фонд страхових гарантій, який є юридичною особою. Державна реєстрація Фонду здійснюється в порядку, передбаченому для державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності. Орган, що здійснює реєстрацію Фонду, в десятиденний строк з дня реєстрації повідомляє про це Уповноважений орган.

Джерелами утворення Фонду страхових гарантій є добровільні відрахування від страхових платежів, а також доходи від розміщення цих коштів. Розмір відрахувань до Фонду страхових гарантій і порядок використання коштів цього Фонду встановлюються страховиками, які беруть в ньому участь.

Кабінет Міністрів України може приймати рішення про створення фондів страхових гарантій за напрямками страхування.

Стаття 33. Особливості ведення бухгалтерського обліку та звітності страховиків

Страховики зобов'язані щоквартально подавати Уповноваженому органу фінансову звітність та інші звітні дані за формою, встановленою Уповноваженим органом, затверджені власником (уповноваженим ним органом) страховика, а також давати на запити Уповноваженого органу необхідні пояснення щодо звітних даних.

Стаття 34. Публікація страховиками річних балансів

Страховики публікують свій річний баланс за формою і в порядку, встановленими Уповноваженим органом.

Достовірність та повнота річного балансу і звітності страховиків повинна бути підтверджена аудитором (аудиторською фірмою).

Розділ IV. ДЕРЖАВНИЙ НАГЛЯД ЗА СТРАХОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В УКРАЇНІ

Стаття 35. Державний нагляд за страховою діяльністю

Державний нагляд за страховою діяльністю здійснюється з метою дотримання вимог законодавства України про страхування, ефективного розвитку страхових послуг, запобігання неплатоспроможності страховиків та захисту інтересів страхувальників.

Державний нагляд за страховою діяльністю на території України здійснюється Уповноваженим органом та його органами на місцях.

Стаття 36. Функції спеціального уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах нагляду за страховою діяльністю

Основними функціями Уповноваженого органу є:

1) ведення єдиного державного реєстру страховиків (перестраховиків) та державного реєстру страхових та перестрахових брокерів;

2) видача ліцензій страховикам на здійснення страхової діяльності та проведення перевірок їх відповідності виданій ліцензії;

3) видача свідоцтв про включення страхових та перестрахових брокерів до державного реєстру страхових та перестрахових брокерів та проведення перевірки додержання ними законодавства про посередницьку діяльність у страхуванні та перестрахованні і достовірності їх звітності;

4) проведення перевірок щодо правильності застосування страховиками (перестраховиками) та страховими посередниками законодавства про страхову діяльність і достовірності їх звітності;

5) розроблення нормативних та методичних документів з питань страхової діяльності, що віднесена цим Законом до компетенції Уповноваженого органу;

6) узагальнення практики страхової діяльності і посередницької діяльності на страховому ринку, розроблення і подання у встановленому порядку пропозицій щодо розвитку і вдосконалення законодавства України про страхову і посередницьку діяльність у страхуванні та перестрахованні;

7) прийняття у межах своєї компетенції нормативно-правових актів з питань страхової і посередницької діяльності у страхуванні та перестрахованні;

8) проведення аналізу додержання законодавства об'єднаннями страховиків і страхових посередників;

9) здійснення контролю за платоспроможністю страховиків відповідно до взятих ними страхових зобов'язань перед страхувальниками;

10) забезпечення проведення дослідницько-методологічної роботи з питань страхової і посередницької діяльності у страхуванні та перестрахованні, підвищення ефективності державного нагляду за страховою діяльністю;

11) встановлення правил формування, обліку і розміщення страхових резервів та показників звітності;

12) проведення і координація у визначеному законодавством порядку навчання, підготовки і перепідготовки кадрів та встановлення кваліфікаційних вимог до осіб, які провадять діяльність на страховому ринку, організація нарад, семінарів, конференцій з питань страхової діяльності;

13) участь у міжнародному співробітництві у сфері страхування і посередницької діяльності у страхуванні та перестрахованні, вивчення, узагальнення, поширення світового досвіду, організація виконання міжнародних договорів України з цих питань;

14) здійснення організаційно-методичного забезпечення проведення актуарних розрахунків.

Уповноважений орган може здійснювати інші функції, необхідні для виконання покладених на нього завдань.

Стаття 37. Права спеціального уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах нагляду за страховою діяльністю

Уповноважений орган має право:

1) одержувати в установленому порядку від страховиків звітність про страхову діяльність, інформацію про їх фінансове становище та необхідні пояснення щодо звітних даних, а від підприємств, установ (у тому числі банків), організацій і фізичних осіб - інформацію, необхідну для виконання покладених на нього завдань;

2) проводити перевірку щодо правильності застосування страховиками законодавства України про страхову діяльність і достовірності їх звітності за показниками, що характеризують виконання договорів страхування, не частіше одного разу на рік призначати проведення за рахунок страховика додаткової обов'язкової аудиторської перевірки з визначенням аудитора;

3) видавати приписи страховикам про усунення виявлених порушень вимог законодавства про страхову діяльність, а у разі їх невиконання зупиняти чи обмежувати дію ліцензій цих страховиків до усунення виявлених порушень або приймати рішення про відкликання ліцензій та виключення з державного реєстру страховиків (перестраховиків);

4) проводити тематичні перевірки діяльності страховика у випадках необхідності перевірки фактів, викладених у скаргах, заявах, зверненнях страхувальників, достовірності показників звітності, виконання вимог раніше наданих приписів, за дорученням правоохоронних органів або органів державної влади, зустрічні перевірки достовірності і правильності укладених договорів страхування та перестраховання та у разі надходження інформації від страхувальників про порушення;

5) одержувати від страхових та перестрахових брокерів установлену звітність про їх діяльність та інформацію про укладені договори, а також необхідні пояснення щодо цих даних;

6) видавати приписи страховим посередникам про усунення виявлених порушень законодавства, а у разі їх невиконання приймати рішення про виключення страхового або перестрахового брокера з державного реєстру страхових та перестрахових брокерів;

7) одержувати в установленому порядку від аварійних комісарів інформацію, необхідну для виконання покладених на нього завдань, у тому числі інформацію про обставини і причини настання страхового випадку та заподіяну шкоду;

8) створювати комісії та робочі групи для проведення перевірок діяльності страховиків та страхових посередників;

9) здійснювати контроль за достовірністю та повнотою інформації, що надається учасниками страхового ринку;

10) одержувати безоплатно від органів виконавчої влади інформацію та статистичну звітність, необхідну для виконання покладених на нього завдань;

11) звертатися до суду з позовом про скасування державної реєстрації страховика (перестраховика) або страхового посередника у випадках, передбачених законом.

Стаття 38. Ліцензування страхової діяльності

Уповноважений орган видає страховикам ліцензію на проведення конкретних видів страхування.

Страховики, які отримали ліцензію на страхування життя, не мають права займатися іншими видами страхування. Ліцензії на проведення страхування життя видаються без зазначення в них строку дії. Кабінет Міністрів України встановлює розмір плати за видачу ліцензій на проведення конкретних видів страхування.

Керівниками страховика (голова виконавчого органу та головний бухгалтер страховика) мають бути дієздатні фізичні особи. Голова виконавчого органу страховика або його перший заступник повинен мати вищу економічну або юридичну освіту, а головний бухгалтер страховика повинен мати вищу економічну освіту.

Для одержання ліцензії страховик подає до Уповноваженого органу заяву, до якої додаються:

копії установчих документів та виписка або витяг з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців; довідки банків або висновки аудиторських фірм (аудиторів), що підтверджують розмір сплаченого статутного капіталу;

довідка про фінансовий стан засновників страховика, підтверджена аудитором (аудиторською фірмою), якщо страховик створений у формі повного чи командитного товариства або товариства з додатковою відповідальністю;

правила (умови) страхування;

економічне обґрунтування запланованої страхової (перестраховальної) діяльності;

інформація про учасників страховика, голову виконавчого органу та його заступників, копія диплома голови виконавчого органу страховика або його першого заступника про вищу економічну або юридичну освіту, копія диплома головного бухгалтера страховика про вищу економічну освіту, інформація про наявність відповідних сертифікатів у випадках, передбачених Уповноваженим органом.

Уповноважений орган зобов'язаний розглянути заяву страховика про видачу йому ліцензії у строк, що не перевищує 30 календарних днів з часу одержання всіх передбачених цією статтею документів.

Про внесення змін у зазначені у цій статті документи страховик зобов'язаний повідомити Уповноважений орган в десятиденний строк з часу реєстрації цих змін у встановленому порядку.

Стаття 39. Відмова у видачі ліцензії на проведення страхової діяльності та розгляд спорів щодо її відкликання

Підставою для відмови у видачі юридичній особі ліцензії на здійснення страхової діяльності може бути невідповідність документів, що додаються до заяви, вимогам чинного законодавства України.

Про відмову у видачі ліцензії Уповноважений орган повідомляє юридичну особу в письмовій формі з зазначенням причини відмови.

Спори про відмову у видачі або відкликанні ліцензії розглядаються у судовому порядку.

Стаття 40. Таємниця страхування

Посадові особи Уповноваженого органу у випадку розголошення в будь-якій формі відомостей, що є таємницею страхування, несуть відповідальність, передбачену законом.

Конфіденційна інформація щодо діяльності та фінансового стану страхувальника - клієнта страховика, яка стала відомою йому під час взаємовідносин з клієнтом чи з третіми особами при провадженні діяльності у сфері страхування, розголошення якої може завдати матеріальної чи моральної шкоди клієнту, є таємницею страхування.

Інформація щодо юридичних та фізичних осіб, яка містить таємницю страхування, надається страховиком у таких випадках:

на письмовий запит або з письмового дозволу власника такої інформації;

на письмові вимоги суду або за рішенням суду;

органам прокуратури України, Служби безпеки України, Міністерства внутрішніх справ України, податкової міліції Державної податкової адміністрації України на їх письмову вимогу стосовно операцій страхування конкретної юридичної або фізичної особи за конкретним договором страхування у разі порушення кримінальної справи щодо даної фізичної або юридичної особи;

центральному органу виконавчої влади з питань фінансового моніторингу відповідно до Закону України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму".

Обмеження стосовно одержання інформації, що містить таємницю страхування, не поширюються на службовців Уповноваженого органу, які в межах повноважень, наданих цим Законом, здійснюють державний нагляд за страховою діяльністю, а також органи державної податкової та митної служби у разі подання їм інформації на запит, зроблений відповідно до положень Податкового кодексу України.

Стаття 41. Взаємовідносини страховика і держави

Страховик не відповідає за зобов'язаннями держави, а держава - за зобов'язаннями страховика.

Не допускається, за винятком обов'язкових видів страхування, страхування життя, майна фізичних осіб, перестрахування, страхування експортно-імпорتنних поставок під гарантію держави, страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою та діяльності страхових посередників, будь-яке централізоване регулювання (уніфікація, обмеження, обов'язковість тощо) розмірів страхових платежів (тарифів) і страхових сум (страхового відшкодування), умов укладання страхових договорів, взаємовідносин страховика і страхувальника, якщо вони не суперечать законодавству України.

Стаття 42. Гарантії прав та законних інтересів страховиків

Держава гарантує дотримання і захист майнових та інших прав і законних інтересів страховиків, умов вільної конкуренції у здійсненні страхової діяльності.

Втручання в діяльність страховиків з боку державних та інших органів забороняється, якщо воно не пов'язане з повноваженнями органів, які здійснюють державний нагляд та контроль за діяльністю страховиків.

Стаття 43. Ліквідація, реорганізація та санація страховика

Уповноважений орган має право призначити проведення примусової санації страховика у разі:

невиконання ним зобов'язань перед страхувальниками протягом трьох місяців;

недосягнення ним визначеного законом розміру статутного капіталу;

настання інших випадків, визначених чинним законодавством України.

Примусова санація передбачає:

проведення комплексної перевірки фінансово-господарської діяльності страховика, в тому числі обов'язкової аудиторської перевірки;

визначення Уповноваженим органом управляючої особи, без згоди якої не може здійснюватися фінансове, господарське і кадрове управління страховиком;

встановлення заборони на вільне користування майном страховика та прийняття страхових зобов'язань без дозволу Уповноваженого органу;

встановлення обов'язкового для виконання графіка здійснення розрахунків із страхувальниками;

прийняття рішення про ліквідацію або реорганізацію страховика. Ліквідація страховика здійснюється в порядку, передбаченому чинним законодавством України.

Реорганізація страховика за рішенням Уповноваженого органу передбачає:

реорганізацію у страхового посередника відповідно до нормативних актів, що регулюють діяльність страхових посередників;

об'єднання кількох страховиків із визначенням порядку передачі страхових зобов'язань за умови погодження на це власників страховиків;

залучення до числа учасників страховика інших страховиків (у тому числі іноземних страховиків) за умови проведення ними всіх розрахунків за зобов'язаннями та боргами страховика, строк сплати яких уже настав.

При ліквідації страховика у разі, коли учасники страховика прийняли таке рішення і страховик не має зобов'язань перед страхувальниками, Уповноважений орган приймає рішення про виключення страховика з Єдиного державного реєстру страховиків (перестраховиків).

Ліквідація страховика, що має зобов'язання перед страхувальниками, у разі визнання його банкрутом здійснюється у порядку, визначеному законом.

При ліквідації платоспроможного страховика вимоги страхувальників за договорами страхування відносяться до вимог першої черги.

Виключення страховика з державного реєстру суб'єктів підприємницької діяльності органами державної влади і органами місцевого самоврядування у зв'язку з його ліквідацією або реорганізацією здійснюється тільки після внесення відповідних змін у Єдиний державний реєстр страховиків (перестраховиків).

Реорганізація страховика (злиття, приєднання, поділ, виділення, перетворення) проводиться у порядку, визначеному чинним законодавством України, з урахуванням особливостей по забезпеченню правонаступництва щодо укладання договорів страхування, встановлених Уповноваженим органом.

Стаття 44. Страхування іноземців, осіб без громадянства та іноземних юридичних осіб на території України

Іноземці, особи без громадянства та іноземні юридичні особи на території України користуються правом на страховий захист нарівні з громадянами і юридичними особами України.

Стаття 45. Розгляд спорів

Спори, пов'язані із страхуванням, вирішуються в порядку, передбаченому чинним законодавством України.

Стаття 46. Міжнародні договори

Якщо міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені цим Законом, то на території України застосовуються правила міжнародного договору.

Розділ V. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. До приведення законодавства у відповідність з цим Законом закони та інші нормативно-правові акти застосовуються у частині, що не суперечить цьому Закону, з урахуванням абзацу шостого пункту 10 цього розділу.

3. Страховики зобов'язані сформувати свої статутні капітали відповідно до вимог статті 30 цього Закону в такому порядку:

страховики, які займаються видами страхування іншими, ніж страхування життя, протягом двох років з дня набрання чинності цим Законом - 500 тис. євро, протягом трьох років з дня набрання чинності цим Законом - 1 млн. євро;

страховики, які займаються страхуванням життя, - 750 тис. євро протягом двох років з дня набрання чинності цим Законом та 1,5 млн. євро протягом трьох років з дня набрання чинності цим Законом.

Вимоги цього пункту не поширюються на страховиків, які створюватимуться після набрання чинності цим Законом. Такі страховики зобов'язані мати сплачений статутний капітал у розмірі, визначеному статтею 30 цього Закону.

4. Уповноваженому органу відкликати ліцензії на право здійснення страхової діяльності і виключити з державного реєстру страховиків (перестраховиків) тих страховиків, які не виконали вимоги статті 30 цього Закону, з урахуванням особливостей, передбачених пунктом 3 цього розділу.

5. Протягом першого року з дня набрання чинності цим Законом страховики мають право визначати показники нормативного запасу платоспроможності з урахуванням того, що сума надходжень страхових премій зменшується на 90 відсотків страхових

премій, належних перестраховикам, а суми здійснених страхових виплат зменшуються на 90 відсотків виплат, що компенсуються перестраховиками.

Протягом другого року з дня набрання чинності цим Законом страховики мають право визначати показники нормативного запасу платоспроможності з урахуванням того, що сума надходжень страхових премій зменшується на 75 відсотків страхових премій, належних перестраховикам, а суми здійснених страхових виплат зменшуються на 75 відсотків виплат, що компенсуються перестраховиками.

Протягом третього року з дня набрання чинності цим Законом страховики мають право визначати показники нормативного запасу платоспроможності з урахуванням того, що сума надходжень страхових премій зменшується на 60 відсотків страхових премій, належних перестраховикам, а суми здійснених страхових виплат зменшуються на 60 відсотків виплат, що компенсуються перестраховиками.

6. Страховики можуть прийняти рішення про запровадження з початку календарного року згідно з встановленою Уповноваженим органом методикою формування і ведення обліку технічних резервів за видами страхування, іншими ніж страхування життя, відповідно до частини дев'ятої статті 31 цього Закону починаючи з 2003 року.

7. Вимоги статті 38 цього Закону в частині наявності у голови виконавчого органу страховика або його першого заступника вищої економічної або юридичної освіти та стосовно наявності у головного бухгалтера страховика вищої економічної освіти для страховиків, які створені до набрання чинності цим Законом, починають застосовуватися через три роки з дня набрання чинності цим Законом.

8. Пункт 54 статті 9 Закону України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності" (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., N 36, ст. 299, N 45, ст. 377; 2001 р., N 11, ст. 45, N 16, ст. 76, N 22, ст. 105 із змінами, внесеними Законом України від 11 липня 2001 року N 2628-III) виключити.

9. Абзац четвертий підпункту "а" пункту 4 статті 5 Декрету Кабінету Міністрів України від 19 лютого 1993 року N 15-93 "Про систему валютного регулювання і валютного контролю" (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., N 17, ст. 184) доповнити словами "та за договорами (страховими полісами, свідоцтвами, сертифікатами) страхування життя".

10. Кабінету Міністрів України у чотиримісячний строк з дня опублікування цього Закону:

підготувати і подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законів України у відповідність із цим Законом;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити прийняття нормативно-правових актів, необхідних для реалізації цього Закону;

забезпечити приведення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність з цим Законом.

Кабінету Міністрів України в місячний строк після прийняття цього Закону подати до Верховної Ради України проект закону України, яким передбачити заміну обов'язкового державного страхування на безпосереднє здійснення потерпілим компенсаційної виплати з Державного бюджету України головними розпорядниками бюджетних коштів за цільовими платежами за місцем роботи потерпілого. До прийняття такого закону стосовно цих категорій працівників діють норми, встановлені законами України та іншими нормативно-правовими актами, що регулюють питання державного захисту цих категорій працівників.

11. Національному банку України в місячний строк розробити порядок надання індивідуальних ліцензій страховикам із страхування життя щодо інвестування сформованої у порядку, передбаченому законодавством України, частини математичних резервів у вільно конвертованій валюті за межі України, при цьому передбачити можливість надання такої ліцензії на визначений строк у розмірі, що не перевищуватиме зазначеної частини математичних резервів страховика, з декларуванням результатів інвестиційної діяльності щоквартально.

Президент України
Л. КУЧМА
м. Київ
7 березня 1996 року
№ 85/96-ВР

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про державну підтримку сільського господарства України

*Із змінами і доповненнями, внесеними
Законами України*

від 16 червня 2005 року N 2657-IV,

від 30 листопада 2006 року N 401-V,

від 4 лютого 2009 року N 922-VI

(зміни, внесені Законом України

від 4 лютого 2009 року N 922-VI, визнано

такими, що не відповідають Конституції України

(є неконституційними),

згідно з Рішенням Конституційного Суду України

від 24 листопада 2009 року N 29-рп/2009),

від 4 червня 2009 року N 1447-VI

(зміни, внесені підпунктом “б” підпункту 7

та підпунктом “б”

підпункту 14 пункту 1 розділу I Закону України

від 4 червня 2009 року N 1447-VI,

набрали чинності з 1 січня 2010 року),

від 22 грудня 2009 року N 1782-VI,

від 29 червня 2010 року N 2373-VI,

від 2 грудня 2010 року N 2756-VI,

від 23 грудня 2010 року N 2856-VI,

від 22 грудня 2011 року N 4216-VI,

від 9 лютого 2012 року N 4391-VI

(У тексті Закону слова “центральный орган виконавчої влади з питань формування та забезпечення реалізації державної аграрної політики”, “державний продовольчий резерв”, “мінімальна закупівельна ціна”, “максимальна закупівельна ціна”, “мінімальна та максимальна закупівельна ціна” та “біржовий договір” в усіх відмінках і числах замінено відповідно словами “центральный орган виконавчої влади з питань аграрної політики”, “державний

інтервенційний фонд”, “мінімальна інтервенційна ціна”, “максимальна інтервенційна ціна”, “мінімальна та максимальна інтервенційна ціна” та “біржовий договір (контракт)” у відповідному відмінку і числі, а слова “аграрна біржа” у всіх відмінках замінено словами “Аграрна біржа” у відповідному відмінку згідно із Законом України від 4 червня 2009 року N 1447-VI)

Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Цілі та сфера застосування Закону

1.1. Цей Закон визначає основи державної політики у бюджетній, кредитній, цінній, регуляторній та інших сферах державного управління щодо стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції та розвитку аграрного ринку, а також забезпечення продовольчої безпеки населення.

1.2. Цей Закон не регулює питання, визначені Земельним кодексом України.

1.3. Основи державної політики підтримки страхування сільськогосподарської продукції регулюються Законом України “Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

Стаття 2. Визначення термінів

Для цілей цього Закону терміни вживаються у такому значенні:

2.1. Аграрна біржа - юридична особа, створена згідно із Законом України “Про товарну біржу”, яка підпадає під регулювання норм такого закону і статей 279 - 282 Господарського кодексу України (з урахуванням особливостей, визначених цим Законом) та надає послуги суб’єктам господарювання з укладення біржових договорів (контрактів) щодо сільськогосподарської продукції, товарних деривативів, базовим активом яких є сільськогосподарська продукція, іпотечних сертифікатів та іпотечних закладних, а також з проведення розрахунково-клірингової діяльності за ними.

2.2. Аграрний ринок - сукупність правовідносин, пов’язаних з укладенням та виконанням цивільно-правових договорів щодо сільськогосподарської продукції.

2.3. Базовий актив - вартісний вираз права на придбання або продаж окремого об’єкта державного цінового регулювання на строкових умовах.

2.4. Біржовий рахунок - пасивно-активний рахунок, відкритий у розрахунково-кліринговій системі біржі.

2.5. Державна аграрна інтервенція - продаж або придбання сільськогосподарської продукції на організованому аграрному ринку з метою забезпечення цінової стабільності.

Державна аграрна інтервенція поділяється на товарну та фінансову.

Товарна інтервенція - продаж сільськогосподарської продукції при зростанні цін на організованому аграрному ринку понад максимальний рівень, що здійснюється з метою досягнення рівня рівноваги, у тому числі шляхом продажу товарних деривативів.

Фінансова інтервенція - придбання сільськогосподарської продукції при падінні спотових цін на організованому аграрному ринку нижче мінімального рівня, яка здійснюється з метою досягнення рівня рівноваги, у тому числі шляхом придбання товарних деривативів.

2.51. Державний інтервенційний фонд - фонд, який формується Аграрним фондом за рахунок фінансових інтервенцій, заставних, форвардних і ф’ючерсних закупівель та використовується для здійснення товарних інтервенцій з метою забезпечення цінової стабільності.

2.6. Заставна закупівля - зарахування до державного інтервенційного фонду об’єкта державного цінового регулювання - предмета застави у разі, коли бюджетна позика та/або плата за її використання не були погашені у строк, передбачений договором.

2.7. Маркетинговий період - період, який розпочинається з місяця, у якому починає поставлятися (продаватися) окремий вид продукції рослинництва відповідного врожаю, та закінчується останнім числом місяця, що передує місяцю, в якому починає поставлятися (продаватися) такий самий вид продукції рослинництва наступного врожаю. Для інших видів сільськогосподарської продукції маркетинговий період дорівнює одному бюджетному (фінансовому) року.

З метою фінансового та бюджетного планування маркетинговий період має бути кратним повному календарному місяцю.

2.8. Місцеві потреби - потреби територіальної громади в обсягах сільськогосподарської продукції для їх споживання бюджетними установами та організаціями, утримання яких здійснюється за рахунок коштів місцевого бюджету у межах власних або делегованих повноважень такої територіальної громади.

2.9. Моніторинг аграрного ринку - система регулярних спостережень на аграрному ринку, що здійснюється протягом маркетингового періоду шляхом збирання, оброблення, аналізу та висвітлення інформації про ціни попиту і обсяги товарних пропозицій на сільськогосподарську продукцію та продукти її переробки з метою характеристики поточного стану ринку, прогнозування та підготовки пропозицій.

2.10. Негайна поставка (далі - спот) - поставка товару на організованому аграрному ринку на умовах, що передбачають передання у власність або розпорядження такого товару контрагенту протягом п'яти робочих днів, наступних за днем укладення відповідного цивільно-правового договору, при виконанні таким контрагентом його умов.

2.11. Обставини непереборної сили - обставини, що виникли внаслідок прийняття рішень законодавчого або нормативно-правового характеру, обов'язкових для суб'єктів аграрного ринку згідно із законодавством, або ті, що виникли внаслідок стихійного лиха, у тому числі пожежі, повені, посухи, заморозків, граду, землетрусу, військових дій або суспільних збурень, а також з інших обставин, які не могли бути керованими стороною договору (контракту), включаючи втрату врожаю або його частини внаслідок несприятливих погодних умов, раптового припинення поставки води, тепла, електроенергії, нафтопродуктів чи газу, не пов'язаного з несплатою їх вартості.

2.12. Організований аграрний ринок - сукупність правовідносин, пов'язаних з укладенням та виконанням цивільно-правових договорів, предметом яких є сільськогосподарська продукція, за стандартизованими умовами та реквізитами біржових договорів (контрактів) і правилами Аграрної біржі.

2.13. Продовольча безпека - захищеність життєвих інтересів людини, яка виражається у гарантуванні державою безперешкодного економічного доступу людини до продуктів харчування з метою підтримання її звичайної життєвої діяльності.

2.14. Ризики організованого аграрного ринку - ризики невиконання умов біржових договорів (контрактів), які поділяються на системні та стандартні:

а) системний аграрний ризик - ризик масового невиконання умов біржових договорів (контрактів), що виникає внаслідок дії обставин непереборної сили, який неможливо забезпечити як біржовими гарантіями, так і заходами державного цінового регулювання, визначеними цим Законом;

б) стандартний аграрний ризик - ризик, що не є системним та забезпечується системою біржових гарантій та/або заходами державного цінового регулювання.

Зазначена класифікація ризиків використовується виключно для цілей цього Закону.

2.15. Сільськогосподарська продукція (сільськогосподарські товари) - товари, зазначені у групах 1 - 24 УКТ ЗЕД згідно із Законом України "Про Митний тариф України", якщо при цьому такі товари (продукція) вирощуються, відгодовуються, виловлюються, збираються, виготовляються, виробляються, переробляються безпосередньо виробником цих товарів (продукції), а також продукти обробки та переробки цих товарів (продукції), якщо вони були придбані або вироблені на власних або орендованих потужностях (площах).

До сільськогосподарської продукції (товарів) також належать відходи, отримані при виробництві сільськогосподарської продукції (товарів), визначених у групах 1 - 24 УКТ ЗЕД згідно із Законом України "Про Митний тариф України", а саме: органічні добрива (гній, перегній, пташиний послід, а також полова, бадилля тощо), суміші органічних та мінеральних добрив, у яких частка органічних добрив становить більше 50 відсотків від загальної ваги таких сумішей, а також усе біологічне паливо та енергія, отримані при переробці та утилізації сільськогосподарської продукції (товарів) та їх відходів (біогаз, біодизель, етанол, тверде біопаливо, у виробництві якого була використана сільськогосподарська продукція (її відходи) в розмірі більше 50 відсотків від усієї використаної продукції, електрична енергія, пар, гаряча вода тощо).

Абзац третій пункту 2.15 статті 2 виключено

Норми цього пункту не поширюються на виробників підакцизних товарів, крім підприємств первинного виноробства, які поставляють виноматеріали (код УКТ ЗЕД 2204 29 - 2204 30).

2.16. Дериватив - стандартний документ, що відповідає визначенню, наведеному у Податковому кодексі України.

2.17. Торгова (біржова) сесія - період часу, який розпочинається від моменту відкриття біржових торгів та закінчується моментом їх закриття.

2.18. Торгова секція - частина Аграрної біржі, де об'єктом біржової торгівлі виступають товарні деривативи (крім форварду) або об'єкти державного цінового регулювання, призначені для їх експорту.

2.19. Умови поставки - умови, визначені відповідно до вимог Міжнародних правил щодо тлумачення термінів "Інкотермс" чинної редакції.

Якщо товар продається або придбавається на Аграрній біржі, то базисом поставки такого товару для цілей визначення його ціни вважається франко-склад.

2.20. Пункт 2.20 статті 2 виключено

2.21. Пункт 2.21 статті 2 виключено

2.22. Ціна пропозиції - ціна, офіційно заявлена продавцем (товаровиробником), яка зумовлює безвідкличну пропозицію продажу заявленого товару.

2.23. Ціна попиту - ціна, офіційно заявлена покупцем, яка зумовлює безвідкличну пропозицію придбати заявлений товар на умовах споту, форварду або ф'ючерсу.

2.24. Ціна рівноваги (фіксінг) - ціна, яка встановлюється внаслідок досягнення рівноваги між ціною пропозиції та ціною попиту і зазначається у зареєстрованому біржовому договорі (контракті).

Розділ II. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦІН ОКРЕМИХ ВИДІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА АГРАРНИЙ ФОНД

Стаття 3. Правила цінового регулювання та його об'єкт

3.1. Держава здійснює регулювання гуртових цін окремих видів сільськогосподарської продукції (далі - державне цінове регулю-

вання), встановлюючи мінімальні та максимальні інтервенційні ціни, а також застосовуючи інші заходи, визначені цим Законом, при дотриманні правил антимонопольного законодавства та правил добросовісної конкуренції.

3.2. Зміст державного цінового регулювання полягає у здійсненні Аграрним фондом державних інтервенцій в обсягах, що дозволяють встановити ціну рівноваги (фіксінг) на рівні, не нижчому за мінімальну інтервенційну ціну та не вищому за максимальну інтервенційну ціну.

Держава не здійснює цінове регулювання за межами організованого аграрного ринку України.

3.3. Об'єкти державного цінового регулювання

3.3.1. Об'єктами державного цінового регулювання є такі види сільськогосподарської продукції (товарів):

пшениця тверда;
пшениця м'яка;
зерно суміші пшениці та жита (меслин);
кукурудза;
ячмінь;
жито озиме;
жито ярове;
горох;
гречка;
просо;
овес;
соя;
насіння соняшнику;
насіння ріпаку;
насіння льону;
шишки хмелю;
цукор-пісок (буряковий);
борошно пшеничне;
борошно житнє;
м'ясо та субпродукти забійних тварин та птиці;
молоко сухе;
масло вершкове;
олія соняшникова.

3.3.2. Відповідно до ринкової кон'юнктури Кабінет Міністрів України запроваджує державне цінове регулювання окремих об'єктів, визначених підпунктом 3.3.1 цього Закону. Перелік таких об'єктів визначається за результатами моніторингу аграрного ринку та підлягає офіційному оприлюдненню не пізніше ніж за 30 календарних днів до початку маркетингового періоду.

Якщо перелік об'єктів державного цінового регулювання не сформовано або офіційно не оприлюднено в зазначений строк, діє перелік об'єктів для попереднього маркетингового періоду.

На кожний вид сільськогосподарської продукції (товар), визначений відповідно до стандартів і який є об'єктом державного цінового регулювання, встановлюються мінімальні або максимальні інтервенційні ціни.

3.3.3. Для цілей цього розділу періодом державного цінового регулювання є період часу, який не може бути меншим за один календарний місяць та не може бути більшим за один маркетинговий період, встановлений для окремого виду сільськогосподарської продукції. Періоди державного цінового регулювання встановлюються у строки та за процедурою, що передбачені цим пунктом для визначення переліку об'єктів державного цінового регулювання.

3.3.4. Для об'єктів державного цінового регулювання (видів сільськогосподарської продукції та товарів), зазначених у пункті 3.3.1 цього Закону, встановлюється гранична торговельна надбавка (націнка) на рівні не вище 20 відсотків оптово-відпускної ціни виробника (митної вартості) до кінцевого споживача.

Забороняється товаровиробникам (постачальникам) об'єктів державного цінового регулювання (видів сільськогосподарської продукції та товарів), зазначених у пункті 3.3.1 цього Закону, та підприємствам оптової та роздрібною торгівлі, а також офільованим з ними іншим підприємствам укладати договори, що передбачають будь-які інші фінансові зобов'язання (взаємостосунки), крім взаємостосунків купівлі-продажу сільськогосподарської продукції (товарів).

Встановити, що підприємства оптової та роздрібною торгівлі проводять розрахунки з постачальниками об'єктів державного цінового регулювання (видів сільськогосподарської продукції та товарів), зазначених у пункті 3.3.1 цього Закону, у строк не більше

семи банківських днів з дня отримання виручки від реалізації цих об'єктів.

Уся сума торговельної надбавки (націнки), отримана з порушеннями норм цього Закону, та штраф у двократному розмірі виручки стягуються органами державної податкової служби за рішенням відповідної державної інспекції з контролю за цінами до місцевого бюджету за місцем здійснення торговельної діяльності підприємства (організації) порушника. Узгодження суми стягнення проводиться в порядку, передбаченому Податковим кодексом України.

Стаття 4. Мінімальна інтервенційна ціна

4.1. Визначення терміну мінімальної інтервенційної ціни

4.1.1. Мінімальна інтервенційна ціна метричної одиниці окремого об'єкта державного цінового регулювання є ціновим індикатором, який:

а) є підставою для прийняття рішення про здійснення фінансової інтервенції;

б) використовується для планування доходів продавців такого об'єкта в Україні та з іншими цілями, визначеними цим Законом.

4.1.2. Мінімальна інтервенційна ціна окремого об'єкта державного цінового регулювання затверджується на визначений період цінового регулювання центральним органом виконавчої влади з питань аграрної політики.

4.2. Визначення розміру мінімальної інтервенційної ціни

4.2.1. Підпункт 4.2.1 пункту 4.2 статті 4 виключено

4.2.2. Розмір мінімальної інтервенційної ціни окремого об'єкта державного цінового регулювання не може змінюватися протягом встановленого періоду державного цінового регулювання щодо такого об'єкта, крім випадків, пов'язаних із суттєвим впливом цінової кон'юнктури на внутрішньому та зовнішньому ринках, та здійснюється за рішенням центрального органу виконавчої влади з питань аграрної політики.

4.2.3. Мінімальна інтервенційна ціна окремого об'єкта державного цінового регулювання є єдиною на всій території України.

4.3. Мінімальна інтервенційна ціна окремого об'єкта державного цінового регулювання встановлюється з урахуванням середньо-

галузевих нормативних витрат з виробництва, мінімального рівня рентабельності не менше 10 відсотків, кон'юнктури на внутрішньому та зовнішньому ринках за методикою, затвердженою Кабінетом Міністрів України.

4.4. У разі якщо мінімальні інтервенційні ціни не забезпечують середньостатистичну беззбитковість виробництва, на виробництво таких видів продукції запроваджується додаткова державна підтримка.

Стаття 5. Максимальна інтервенційна ціна

5.1. Визначення терміну максимальної інтервенційної ціни

5.1.1. Максимальна інтервенційна ціна метричної одиниці окремого об'єкта державного цінового регулювання є ціновим індикатором, який:

а) є підставою для прийняття рішення про здійснення товарної інтервенції;

б) використовується для планування витрат споживачів такого об'єкта в Україні та з іншими цілями, визначеними цим Законом.

5.1.2. Максимальна інтервенційна ціна окремого об'єкта державного цінового регулювання на визначений період цінового регулювання затверджується центральним органом виконавчої влади з питань аграрної політики встановлюється на визначений період цінового регулювання на визначений період цінового регулювання затверджується центральним органом виконавчої влади з питань аграрної політики центральним органом виконавчої влади з питань аграрної політики.

5.2. Визначення розміру максимальної інтервенційної ціни

5.2.1. Максимальна інтервенційна ціна окремого об'єкта державного цінового регулювання визначається з урахуванням індексу споживчих цін, індексу цін виробників за відповідний період державного цінового регулювання та кон'юнктури внутрішнього і зовнішнього ринку за методикою, затвердженою Кабінетом Міністрів України.

5.2.2. Розмір максимальної інтервенційної ціни окремого об'єкта державного цінового регулювання не може змінюватися протягом періоду державного цінового регулювання, встановленого для такого об'єкта, крім випадків, пов'язаних із суттєвим

впливом цінової кон'юнктури на внутрішньому та зовнішньому ринку, та здійснюється центральним органом виконавчої влади з питань аграрної політики.

5.2.3. Максимальна інтервенційна ціна окремого об'єкта державного цінового регулювання є єдиною на всій території України.

Стаття 6. Товарні інтервенції

6.1. Товарні інтервенції здійснюються Аграрним фондом шляхом продажу (поставки) окремих об'єктів державного цінового регулювання на організованому аграрному ринку на умовах споту або форварду з метою встановлення ціни рівноваги (фіксіну) у розмірі, що не перевищує значення максимальної інтервенційної ціни.

6.2. Товарні інтервенції здійснюються у такому порядку:

а) якщо рівень ціни попиту на умовах споту або форварду на визначений об'єкт державного цінового регулювання протягом однієї торгової сесії не перевищує встановлений рівень максимальної інтервенційної ціни або перевищує такий рівень не більше ніж на 5 відсотків від нього, товарна інтервенція не здійснюється;

(підпункт "а" пункту 6.2 статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 04.06.2009 р. N 1447-VI)

б) якщо рівень ціни попиту на умовах споту або форварду на визначений об'єкт державного цінового регулювання протягом однієї торгової сесії перевищує встановлений рівень максимальної інтервенційної ціни від 5 до 20 відсотків її значення, то Аграрний фонд здійснює товарну інтервенцію у розмірах, достатніх для встановлення ціни рівноваги (фіксіну) на рівні, який не перевищує значення максимальної інтервенційної ціни;

в) якщо рівень ціни попиту на умовах споту або форварду на визначений об'єкт державного цінового регулювання протягом однієї торгової сесії перевищує рівень максимальної інтервенційної ціни більше ніж на 20 відсотків від її значення, то Аграрний фонд призупиняє торгівлю таким товаром на поточній біржовій сесії та провадить консультації з учасниками біржового ринку у порядку, визначеному у пункті 6.4 цієї статті;

г) Аграрний фонд може у виключних випадках здійснювати товарну інтервенцію, якщо протягом однієї торгової сесії виникає

загроза встановлення ціни рівноваги на рівні, що перевищує розмір максимальної інтервенційної ціни, або коли Кабінет Міністрів України приймає постанову щодо продажу таких об'єктів державного цінового регулювання, не пов'язаного з державним ціновим регулюванням (у тому числі з державного резерву).

6.3. Обмеження сфери застосування

6.3.1. Товарні інтервенції не здійснюються при придбанні на окремих торгових секціях:

а) до 1 січня 2007 року - будь-яких товарних деривативів (крім форвардів), базовим активом яких є об'єкт державного цінового регулювання;

б) об'єктів державного цінового регулювання з метою їх подальшого експорту.

6.4. Консультації

6.4.1. Консультації Аграрного фонду з приводу товарних інтервенцій провадяться у такому порядку:

а) якщо Аграрний фонд призупиняє біржові торги окремим об'єктом державного цінового регулювання, то посадові особи Аграрного фонду провадять консультації з учасниками біржових торгів, які бажають придбати такий об'єкт за ціною, більшою за встановлену максимальну інтервенційну ціну;

б) якщо внаслідок проведення таких консультацій досягається згода з учасниками біржового ринку щодо зменшення ціни попиту до рівня, що не перевищує рівень максимальної інтервенційної ціни, то Аграрний фонд надає дозвіл на продовження біржових торгів, у тому числі на поточній біржовій сесії;

в) якщо внаслідок проведення таких консультацій не досягається згода щодо зменшення ціни попиту до рівня, що не перевищує рівень максимальної інтервенційної ціни, то Аграрний фонд звертається до Кабінету Міністрів України з поданням про доцільність введення тимчасового адміністративного регулювання цін на такий об'єкт державного цінового регулювання;

г) якщо внаслідок проведення таких консультацій з'ясовується наявність ознак змови між учасниками біржового ринку, спрямованої на узгоджене завищення цін попиту на окремий об'єкт державного цінового регулювання, то Аграрний фонд зупиняє біржові торги визначеним товаром, а відповідне подання невід-

кладно направляється до органів Антимонопольного комітету України.

Стаття 7. Фінансова інтервенція

7.1. Фінансові інтервенції здійснюються Аграрним фондом шляхом придбання окремих об'єктів державного цінового регулювання на організованому аграрному ринку на умовах споту або форварду з метою встановлення ціни рівноваги (фіксіngu) у розмірі, який не є меншим значення мінімальної інтервенційної ціни.

7.2. Фінансові інтервенції здійснюються у такому порядку:

а) якщо рівень ціни пропозиції на умовах споту або форварду на визначений об'єкт державного цінового регулювання протягом однієї торгової сесії не є меншим встановленого рівня мінімальної інтервенційної ціни або є меншим за такий рівень не більше ніж на 5 відсотків, фінансова інтервенція не здійснюється;

б) якщо рівень ціни пропозиції на умовах споту або форварду на визначений об'єкт державного цінового регулювання протягом однієї торгової сесії є меншим від встановленого рівня мінімальної інтервенційної ціни від 5 до 20 відсотків її значення, то Аграрний фонд здійснює фінансову інтервенцію у розмірах, достатніх для встановлення ціни рівноваги (фіксіngu) на рівні, що не є меншим за рівень мінімальної інтервенційної ціни;

в) якщо рівень ціни пропозиції на умовах споту або форварду на визначений об'єкт державного цінового регулювання протягом однієї торгової сесії є меншим за рівень мінімальної інтервенційної ціни більше ніж на 20 відсотків її значення, то Аграрний фонд призупиняє торгівлю таким товаром та провадить консультації з учасниками біржового ринку у порядку, визначеному у пункті 7.4 цієї статті;

г) Аграрний фонд може у виключних випадках здійснювати фінансову інтервенцію, якщо протягом однієї торгової сесії виникає загроза встановлення ціни рівноваги на рівні, що є меншим за розмір мінімальної інтервенційної ціни, або коли Кабінет Міністрів України приймає постанову щодо закупівлі таких об'єктів державного цінового регулювання, не пов'язаної з державним ціновим регулюванням (у тому числі для потреб державного резерву).

7.3. Обмеження сфери застосування

7.3.1. Фінансові інтервенції не здійснюються з метою придбання:

а) до 1 січня 2007 року - будь-яких товарних деривативів (крім форвардів), базовим активом яких є об'єкт державного цінового регулювання;

б) об'єктів державного цінового регулювання, що були раніше імпортовані в Україну без прийняття Кабінетом Міністрів України відповідного рішення.

7.4. Консультації

7.4.1. Консультації Аграрного фонду з приводу фінансових інтервенцій здійснюються у такому порядку:

а) якщо Аграрний фонд призупиняє біржові торги окремих об'єктом державного цінового регулювання, то посадові особи Аграрного фонду провадять консультації з учасниками біржових торгів, які бажають продати такий об'єкт за ціною, меншою за встановлену мінімальну інтервенційну ціну;

б) якщо внаслідок проведення таких консультацій досягається згода з учасниками біржового ринку щодо збільшення ціни пропозиції до рівня, який не є меншим рівня мінімальної інтервенційної ціни, то Аграрний фонд надає дозвіл на продовження біржових торгів, у тому числі на поточній біржовій сесії;

в) якщо внаслідок проведення таких консультацій не досягається згода щодо збільшення ціни пропозиції до рівня, який не є меншим рівня мінімальної інтервенційної ціни, то Аграрний фонд звертається до Кабінету Міністрів України з поданням про доцільність введення тимчасового адміністративного регулювання цін на такий об'єкт державного цінового регулювання;

г) якщо внаслідок проведення таких консультацій з'ясовується наявність ознак змови між учасниками біржового ринку, спрямованої на узгоджене заниження цін пропозиції на окремий об'єкт державного цінового регулювання, то Аграрний фонд зупиняє біржові торги визначеним товаром, а відповідне подання невідкладно направляється до органів Антимонопольного комітету України.

Стаття 8. Тимчасове адміністративне регулювання цін та тимчасова бюджетна дотація

8.1. Тимчасове адміністративне регулювання цін (далі - адміністративне регулювання) - комплекс адміністративних за-

ходів, спрямованих на упередження чи зупинку спекулятивного або узгодженого встановлення цін продавцями та/або покупцями об'єктів державного цінового регулювання на організованому аграрному ринку, яке не може бути виправлено за стандартними процедурами державних інтервенцій.

8.2. Адміністративне регулювання застосовується виключно у випадках, визначених у підпункті "в" пункту 6.4 статті 6 та підпункті "в" пункту 7.4 статті 7 цього Закону.

8.3. Рішення про запровадження режиму адміністративного регулювання для окремого об'єкта державного цінового регулювання приймається Кабінетом Міністрів України за поданням Аграрного фонду.

8.4. Строк дії режиму адміністративного регулювання не може перевищувати шість послідовних календарних місяців, включаючи місяць, у якому було прийнято рішення про його запровадження.

8.5. Режим адміністративного регулювання поширюється на правовідносини, які виникають як на організованому, так і на неорганізованому ринках України з окремим об'єктом державного цінового регулювання.

8.6. Кабінет Міністрів України може застосовувати будь-який з таких видів адміністративного регулювання або їх комбінацію:

а) обмеження рівня торгової націнки (знижки) на гуртовому або роздрібному ринку визначеного об'єкта цінового регулювання;

б) встановлення граничних рівнів рентабельності до витрат: переробників товару, якщо внаслідок такої переробки виробляється об'єкт державного цінового регулювання;

осіб, які надають послуги із зберігання (схову) об'єктів державного цінового регулювання;

в) встановлення граничних цін продажу об'єкта державного цінового регулювання на рівні максимальної інтервенційної ціни або його придбання на рівні мінімальної інтервенційної ціни (тільки на період від дати надіслання подання до органів Антимонопольного комітету України до дати прийняття ними висновку щодо наявності узгоджених дій суб'єктами ринку та/або рішення на захист економічної конкуренції);

г) підпункт "г" пункту 8.6 статті 8 виключено

г) підпункт "г" пункту 8.6 статті 8 виключено

8.7. Скасування режиму адміністративного регулювання відбувається у разі, якщо:

а) закінчується строк дії режиму адміністративного регулювання;

б) за поданням Аграрного фонду Кабінет Міністрів України скасовує рішення щодо запровадження режиму адміністративного регулювання.

8.8. Пункт 8.8 статті 8 виключено

8.9. Якщо заходи з тимчасового адміністративного регулювання цін не призводять до досягнення закупівельних цін рівня мінімальної ціни та/або зниження закупівельних цін до рівня максимальної інтервенційної ціни, то Кабінет Міністрів України зобов'язаний невідкладно подати Верховній Раді України проект закону щодо надання тимчасової бюджетної дотації виробнику окремого об'єкта державного цінового регулювання виходячи з метричної одиниці посівної площі.

Зазначений законопроект подається разом із законопроектом про відповідну зміну напрямів розподілу видатків державного бюджету.

Стаття 9. Аграрний фонд

9.1. Визначення

9.1.1. Аграрний фонд є державною спеціалізованою установою, уповноваженою Кабінетом Міністрів України провадити цінову політику в агропромисловій галузі економіки України.

9.1.2. Аграрний фонд є бюджетною організацією, має свій кошторис, рахунки та здійснює неприбуткову діяльність у межах, визначених цим Законом.

Аграрний фонд підпорядковується, є підзвітним та підконтрольним центральному органу виконавчої влади з питань аграрної політики.

Аграрний фонд не є органом державного управління і не може видавати нормативно-правові акти.

Положення про Аграрний фонд затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади з питань аграрної політики.

9.2. Функції

9.2.1. Аграрний фонд здійснює товарні або фінансові інтервенції на організованому аграрному ринку України, використовуючи найкращу кон'юнктуру біржового ринку, що склалася протягом періоду державного цінового регулювання.

Аграрний фонд також продає або купує на Аграрній біржі об'єкти державного цінового регулювання з або до державного інтервенційного фонду.

Аграрний фонд може здійснювати закупівлю або продаж визначених об'єктами державного цінового регулювання товарів, не пов'язаних з державним ціновим регулюванням, лише за рішенням Кабінету Міністрів України. При цьому ціни закупівлі або продажу не повинні бути вищими/нижчими більш як на 20 відсотків максимальної/мінімальної інтервенційної ціни, встановленої на поточний маркетинговий період для об'єкта державного цінового регулювання.

У виключних випадках Аграрний фонд за рішенням Кабінету Міністрів України може здійснювати закупівлю та продаж матеріально-технічних ресурсів для потреб сільськогосподарських товаровиробників.

9.2.2. Аграрний фонд має виключне право на придбання та продаж об'єктів державного цінового регулювання для потреб державного резерву, а також на продаж об'єктів державного цінового регулювання, які були конфісковані або підлягають продажу відповідно до закону.

9.2.3. Аграрний фонд не може здійснювати спекулятивні операції, придбавати і продавати товарні деривативи (крім форвардів), а також придбавати або продавати об'єкти державного цінового регулювання поза організованим аграрним ринком.

9.2.4. Аграрний фонд самостійно приймає рішення про здійснення фінансових чи товарних інтервенцій виходячи з положень цього розділу, а також у разі необхідності виступає стороною біржових договорів (контрактів).

9.2.5. Для цілей цього пункту спекулятивними вважаються операції з придбання товару (товарного деривативу) з метою продажу такого самого товару (товарного деривативу) з будь-якими цілями, відмінними від цілей цього Закону.

9.2.6. З метою забезпечення надходження коштів до спеціального фонду державного бюджету Аграрний фонд має право здійснювати реалізацію об'єктів державного цінового регулювання, використовуючи сприятливу ринкову кон'юнктуру.

9.2.7. Аграрний фонд здійснює відшкодування витрат, пов'язаних з комплексом заходів із зберігання, перевезення та переробки об'єктів державного цінового регулювання в межах норм, встановлених Кабінетом Міністрів України.

9.2.8. Аграрний фонд має право здійснювати експорт об'єктів державного цінового регулювання за окремим рішенням Кабінету Міністрів України.

9.2.9. Аграрний фонд має право створювати державні підприємства, установи, організації.

9.3. Взаємовідносини Аграрного фонду та Державного бюджету України

9.3.1. З метою забезпечення продовольчої безпеки Аграрний фонд формує державний інтервенційний фонд, який стосовно кожного об'єкта державного цінового регулювання не може бути меншим ніж 20 відсотків обсягів їх річного внутрішнього споживання за попередній маркетинговий період.

Обсяг внутрішнього споживання окремого об'єкта державного цінового регулювання визначається на основі звітного балансу попиту і пропозиції за попередній маркетинговий період.

Кабінет Міністрів України встановлює обсяги формування інтервенційного фонду з урахуванням ситуації, що склалася на аграрному ринку, та прогнозного балансу попиту і пропозиції на наступний маркетинговий період за окремими об'єктами державного цінового регулювання.

Державний інтервенційний фонд формується виключно для здійснення товарних інтервенцій на організованому аграрному ринку України та для реалізації положень підпункту 9.2.2 пункту 9.2 цієї статті.

У разі накопичення Аграрним фондом об'єктів державного цінового регулювання в обсягах, більших за встановлені, рішення про їх використання приймає Кабінет Міністрів України.

9.3.2. У державному бюджеті на черговий рік передбачаються витрати на здійснення фінансових інтервенцій з метою досягнен-

ня державним інтервенційним фондом показників, встановлених підпунктом 9.3.1 цього пункту. Сума таких витрат визначається з урахуванням коштів, отриманих Аграрним фондом внаслідок здійснення товарних інтервенцій.

9.3.3. Якщо на кінець звітного бюджетного року обсяг державного інтервенційного фонду сформовано повністю відповідно до показників, встановлених підпунктом 9.3.1 цього пункту, то залишок коштів, що залишаються невикористаними Аграрним фондом, підлягає зарахуванню до складу доходів державного бюджету.

9.3.4. Утримання Аграрного фонду здійснюється за рахунок коштів державного бюджету у межах кошторису, затвердженого центральним органом виконавчої влади з питань аграрної політики.

9.3.5. На період дії режиму заставних закупівель окремих об'єктів державного цінового регулювання Аграрний фонд виконує від імені держави функції кредитора.

9.3.6. Порядок виконання цього пункту визначається Кабінетом Міністрів України.

Розділ III. Виключено

Розділ IV. ІНШІ ВИДИ ПІДТРИМКИ ВИРОБНИКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА АГРАРНОГО РИНКУ

Стаття 12. Державні заставні закупівлі зерна

12.1. За рішенням Кабінету Міністрів України може запроваджуватися режим заставних закупівель.

12.2. Згідно із режимом державних заставних закупівель:

12.2.1. Аграрний фонд (далі - кредитор) надає бюджетну позику виробнику зерна, яке є об'єктом державного цінового регулювання (далі - позичальник), під заставу такого об'єкта, що оформлюється переданням кредитору подвійного складського свідоцтва.

Стандартна форма кредитного договору розробляється Аграрним фондом та затверджується центральним органом виконавчої влади з питань аграрної політики.

12.2.2. Розмір суми бюджетної позики не може перевищувати 80 відсотків розміру мінімальної інтервенційної ціни.

12.2.3. Бюджетна позика надається на строк, встановлений сторонами, який не може перевищувати строк одного маркетингового періоду. Пролонгації та дисконтування (списання) основної суми та процентів не дозволяються.

12.2.4. Основна сума бюджетної позики та плата за її використання погашається єдиним платежем у строк, визначений у кредитному договорі. Дозволяється дострокове погашення суми бюджетної позики та пропорційне погашення плати за її використання або їх частини.

12.2.5. При повному погашенні основної суми бюджетної позики та плати за її використання, у тому числі достроковому, позичальнику повертається подвійне складське свідоцтво, а зерно звільняється з-під режиму застави.

12.2.6. Якщо основна сума бюджетної позики та/або плата за її використання не погашається позичальником у строк, встановлений кредитним договором, то з такого моменту:

а) предмет застави переходить у власність держави та зараховується до складу державного інтервенційного фонду за цінами, що діяли на момент оцінки такого предмета застави;

б) зобов'язання між сторонами договору вважаються повністю виконаними (у тому числі щодо плати за користування бюджетною позикою та повернення її основної суми);

в) обов'язок з оплати вартості подальшого зберігання колишнього об'єкта застави переходить на кредитора;

г) кредитор набуває прав вигодонабувача за договором страхування такого колишнього об'єкта застави.

12.2.7. Відшкодування витрат із сертифікації, доставки, зберігання, відвантаження, обробки, переробки та страхування предмета застави, а також його реєстрації у державному реєстрі застав здійснюється позичальником за власний рахунок. Після передачі об'єкта застави до державного інтервенційного фонду витрати з його подальшого зберігання відшкодовуються Аграрним фондом.

12.2.8. У разі якщо позичальник до закінчення строку, встановленого сторонами, звертається до кредитора із заявою про добровільний продаж об'єкта застави до державного інтервенційного фонду на умовах погашення фінансових зобов'язань, що

передбачені кредитним договором, кредитор має право на придбання такого об'єкта на умовах, передбачених зазначеним договором.

12.3. Бюджетна позика у межах режиму державних заставних закупівель не може бути надана особі, яка:

а) має непогашений податковий борг із загальнодержавних податків і зборів та єдиного соціального внеску (крім розстрочених або відстрочених платежів відповідно до закону);

б) має прострочену заборгованість за будь-якими видами бюджетних позик або за іншими кредитами (позиками), гарантованими державою;

в) перебуває у процесі санації, банкрутства або ліквідації;

г) має прострочену заборгованість за виплати орендної плати за земельні паї, орендовані у фізичних осіб - їх власників;

г) не є сільськогосподарським підприємством.

12.4. Бюджетна позика у межах режиму заставних закупівель є платною. Плата за використання бюджетної позики встановлюється на рівні 50 відсотків від середньозваженого процента за кредитами банків, наданих строком до 12 календарних місяців та повністю забезпечених заставою, який фактично склався станом на 1 травня поточного бюджетного року. Порядок розрахунку такого середньозваженого процента визначається постановою Кабінету Міністрів України на підставі подання Національного банку України. Розмір плати за використання бюджетної позики оприлюднюється не пізніше ніж за 15 календарних днів до початку щорічного періоду заставних закупівель.

12.5. Бюджетні позики у межах режиму заставних закупівель щорічно надаються у період з 1 липня поточного бюджетного року до 1 квітня наступного бюджетного року.

12.6. Кабінет Міністрів України приймає постанову щодо режиму заставних закупівель, виходячи з норм цієї статті.

Стаття 13. Фінансова підтримка суб'єктів господарювання агропромислового комплексу

13.1. Фінансова підтримка суб'єктів господарювання агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів та компенсації лізингових платежів

13.1.1. Здешевлення кредитів здійснюється в режимі кредитної субсидії та полягає у субсидуванні частини плати (процентів) за використання кредитів, наданих банками в національній та іноземній валюті.

13.1.2. Компенсація лізингових платежів полягає у частковому відшкодуванні сплачених суб'єктами господарювання агропромислового комплексу лізингових платежів за придбані техніку та/або обладнання для агропромислового комплексу на умовах фінансового лізингу.

13.2. Суб'єкт та об'єкт кредитної субсидії та компенсації лізингових платежів

13.2.1. Кредитна субсидія та/або компенсація лізингових платежів надаються особам, які є суб'єктами господарювання агропромислового комплексу.

Кредитна субсидія та/або компенсація лізингових платежів надаються на конкурсній основі суб'єктам господарювання агропромислового комплексу за кредитами, залученими в поточному році, перехідними кредитами, залученими у попередні роки, та/або договорами фінансового лізингу поточного чи попередніх років.

13.2.2. Субсидуванню підлягає частина плати (процентів) за кредитом, сума якого використовується за цільовим призначенням на потреби виробництва (на розвиток агропромислового комплексу).

Компенсації підлягає частина лізингових платежів суб'єктів господарювання агропромислового комплексу, сплачених відповідно до договорів фінансового лізингу техніки та/або обладнання для агропромислового комплексу, що використовуються зазначеними суб'єктами у господарській діяльності.

13.2.3. Кредитна субсидія не надається особі, яка є стороною договору заставної закупівлі зерна (стосовно об'єкта такої закупівлі).

13.3. Розміри кредитної субсидії та компенсації лізингових платежів

13.3.1. Кредитна субсидія надається у порядку та розмірі, визначених Кабінетом Міністрів України:

а) для короткострокових кредитів - строком до 12 календарних місяців;

б) для середньострокових кредитів - строком до 36 календарних місяців;

в) для довгострокових кредитів - строком від 36 календарних місяців. При цьому кредитна субсидія за довгостроковими кредитами надається в межах 84 календарних місяців.

Кредитна субсидія надається:

у національній валюті - у розмірі не менше 1,5 облікової ставки Національного банку України за короткостроковими, середньостроковими та довгостроковими кредитами, що діє на день нарахування відсотків за користування кредитами, але не вище розмірів, передбачених кредитними договорами;

в іноземній валюті - у розмірі не менше 10 відсотків річних, але не вище розмірів, передбачених кредитними договорами.

Розмір кредитної субсидії щорічно оприлюднюється Кабінетом Міністрів України не пізніше 1 березня поточного бюджетного року.

(абзац восьмий підпункту 13.3.1 пункту 13.3 статті 13 із змінами,

внесеними згідно із Законом України від 29.06.2010 р. N 2373-VI)

13.3.2. Кредитна субсидія надається позичальнику щомісяця виходячи з суми фактично сплачених відсотків за відповідний період.

Кредитна субсидія надається за короткостроковими кредитами, залученими:

для покриття виробничих витрат;

для закупівлі у сільськогосподарських товаровиробників виробленої ними сільськогосподарської продукції.

Кредитна субсидія надається за середньостроковими кредитами, залученими:

для придбання основних засобів сільськогосподарського виробництва;

для здійснення витрат, пов'язаних з будівництвом і реконструкцією виробничих об'єктів сільськогосподарського призначення, а також з переробкою сільськогосподарської продукції.

Кредитна субсидія надається за довгостроковими кредитами, залученими:

для придбання основних засобів сільськогосподарського виробництва, обладнання для виробництва та переробки сільськогосподарської продукції;

для будівництва та реконструкції виробничих об'єктів (у тому числі оптових ринків сільськогосподарської продукції, сховищ для зберігання зерна, овочів та фруктів).

13.3.3. Кредитна субсидія (державна підтримка суб'єктів господарювання агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів) здійснюється на конкурсних засадах у розмірі не менш як 90 відсотків банківських відсотків (процентів), за якими отримані кредити в національній та іноземній валюті на будівництво оптових ринків сільськогосподарської продукції, виробничих приміщень, тваринницьких і птахівничих комплексів, а також на будівництво сховищ для зберігання зерна, овочів та фруктів.

13.3.4. Субсидуванню не підлягають будь-які плати позичальником або від його імені третьою особою на користь кредитора, інші ніж проценти за кредит, залучений від цього кредитора.

Субсидія не надається позичальникам, яких визнано банкрутами, стосовно яких порушено справу про банкрутство, що перебувають у стадії ліквідації.

13.3.5. Компенсація лізингових платежів надається суб'єктам господарювання агропромислового комплексу за техніку та обладнання, придбані на умовах фінансового лізингу згідно з переліком, визначеним Кабінетом Міністрів України, за сплатені:

лізинговий платіж в обсязі 40 відсотків вартості предмета лізингу, до якого належать вітчизняна техніка та/або обладнання для агропромислового комплексу чи техніка та/або обладнання для агропромислового комплексу іноземного виробництва, у разі якщо відповідні аналоги не виробляються в Україні;

комісійну винагороду лізингодавцю в розмірі півтори облікової ставки Національного банку України, що діє на дату нарахування відсотків за користування предметом лізингу, але не вище розмірів, передбачених договорами фінансового лізингу.

Розмір компенсації лізингових платежів щорічно оприлюднюється Кабінетом Міністрів України не пізніше 1 березня поточного бюджетного року.

13.4. Цільове використання коштів субсидованого кредиту

13.4.1. Короткострокові кредити використовуються виключно на виробничі витрати.

13.4.2. Середньострокові та довгострокові кредити використовуються також для:

придбання, у тому числі на умовах фінансового лізингу, основних засобів сільськогосподарського виробництва вітчизняного та іноземного виробництва, аналоги якого не виробляються в Україні, зокрема сільськогосподарської і зрошувальної техніки, а також техніки та обладнання для механізації процесів у тваринництві і птахівництві, обладнання для переробної галузі, обладнання для переробки сільськогосподарських відходів та сировини, відходів заготівлі деревини лісу, у тому числі у біопаливо та інші альтернативні види енергії, згідно з переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України;

витрат, пов'язаних з будівництвом та реконструкцією виробничих об'єктів сільськогосподарського призначення, у тому числі для забезпечення переробки сільськогосподарських відходів та сировини.

13.4.3. Розподіл коштів, передбачених у державному бюджеті для надання фінансової підтримки суб'єктам господарювання агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів та компенсації лізингових платежів, здійснюється в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Розпорядники бюджетних коштів нижчого рівня подають в установленій законодавством строк центральному органу виконавчої влади з питань аграрної політики звітність про використання коштів субсидованих кредитів та коштів компенсації лізингових платежів.

13.4.4. У разі виявлення фактів нецільового використання коштів кредитної субсидії припиняється надання позичальнику будь-якої державної підтримки протягом поточного та наступного бюджетного періоду.

13.5. Контроль та стягнення

13.5.1. Контроль за цільовим використанням коштів субсидованих кредитів здійснюється відповідними підрозділами контрольно-ревізійної служби.

13.5.2. У разі встановлення контролюючими органами факту незаконного одержання та/або нецільового використання кредитної субсидії та/або компенсації лізингових платежів стягнення здійснюється відповідно до норм чинного законодавства.

13.5.3. Порядок обміну інформацією та інших взаємовідносин між підрозділами контрольно-ревізійної служби та податковими органами визначається постановою Кабінету Міністрів України.

13.6. Бюджетне та нормативне забезпечення фінансової підтримки суб'єктів господарювання агропромислового комплексу

13.6.1. Обсяги коштів, що спрямовуються на фінансову підтримку суб'єктів господарювання агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів та компенсації лізингових платежів, встановлюються Законом України про Державний бюджет України на відповідний рік.

13.6.2. Кабінет Міністрів України щорічно приймає постанову про режим надання кредитної субсидії та компенсації лізингових платежів, виходячи з норм цієї статті.

Стаття 14. Деретуляція українського ринку сільськогосподарської продукції та заборона дискримінації прав її власників

14.1. Деретуляція ринку сільськогосподарської продукції

14.1.1. З метою запобігання створенню штучного дефіциту аграрної продукції в агроспоживаючих регіонах та спекулятивного збільшення цін на продукти першої необхідності на їх території забороняється введення будь-яких адміністративних, кількісних або якісних обмежень при переміщенні аграрної продукції та продуктів її переробки по всій території України.

Вважаються недійсними і не підлягають виконанню рішення Кабінету Міністрів України, інших центральних органів державної виконавчої влади, органів місцевого самоврядування або їх виконавчих органів (державних адміністрацій) щодо:

а) обмеження законних прав власників сільськогосподарської продукції на вільне володіння, користування або розпорядження нею;

б) введення будь-яких адміністративних, кількісних або якісних обмежень на безперешкодне та вільне переміщення сільськогосподарської продукції по всій території України та на експорт, за винятком випадків, прямо визначених цим Законом;

в) нав'язування власнику сільськогосподарської продукції конкретних покупців (посередників, переробників) або постачальників сировини, матеріально-технічних ресурсів чи інших товарів (робіт, послуг);

г) запровадження будь-яких видів адміністративного регулювання цін на сільськогосподарську продукцію (у тому числі в окремих регіонах України), не пов'язаних з виконанням норм цього Закону.

14.1.2. Посадові чи службові особи, які приймають або підписують рішення, визначені у підпункті 14.1.1 цієї статті, чи безпосередньо їх виконують, вважаються такими, що перешкоджають законній підприємницькій діяльності власника сільськогосподарської продукції та умисно перевищують надані ним повноваження, що тягне за собою відповідну службову, адміністративну чи кримінальну відповідальність.

14.1.3. Збитки власників сільськогосподарської продукції, які можуть виникнути внаслідок прийняття рішень, визначених у підпункті 14.1.1 цієї статті, підлягають відшкодуванню за рахунок кошторису на утримання органу, що прийняв таке рішення, з наступним регресним відшкодуванням таких збитків за рахунок посадової або службової особи, зазначеної у підпункті 14.1.2 цієї статті.

14.1.4. Якщо внаслідок прийняття рішень, визначених у підпункті 14.1.1 цієї статті, орган, що їх прийняв, доручає органам охорони правопорядку виконувати чи контролювати виконання такого незаконного рішення, то такі органи правопорядку повинні відмовитися від такого доручення та сповістити про це відповідний орган прокуратури.

14.2. Заборона дискримінації прав власників сільськогосподарської продукції

14.2.1. Вартість електричної та теплової енергії, природного газу, вугілля, води, які поставляються (продаються) виробникам сільськогосподарської продукції, а також вартість послуг (тарифи) з транспортування сільськогосподарської продукції залізничним, авіаційним, водним (річковим чи морським) та автомобільним видами транспорту, а також з її зберігання, навантаження, перевантаження, перевалки, інших послуг транспортних організацій (включаючи оренду або іншу плату за використання рухомого складу)

встановлюються на рівні, що не перевищує відповідний рівень вартості таких товарів при їх поставці (продажу) іншим особам або рівень вартості таких послуг (тарифів) для продукції, іншої, ніж сільськогосподарська.

14.2.2. Тарифи (плата) за транспортування об'єктів державного цінового регулювання на експорт залізничним, авіаційним, водним (річковим чи морським) та автомобільним видами транспорту, а також за їх зберігання, навантаження, перевантаження, перевалку та інші послуги транспортних (включаючи оренду або іншу плату за використання рухомого складу), припортових, портових чи складських організацій (включаючи елеватори, зернові склади та зерносховища) встановлюються на рівні тарифів, що застосовуються при наданні таких послуг щодо продукції українського виробництва, яка споживається на території України або переміщується транзитом (виходячи з їх найменшої величини). Встановлення будь-яких надбавок, націнок або інших видів платежів, додаткових до такого найменшого тарифу (плати), не припускається.

14.2.3. Перевізники об'єктів державного цінового регулювання не мають права обумовлювати надання своїх послуг (робіт) вимогами щодо страхування будь-яких видів ризиків, пов'язаних із таким перевезенням. У разі порушення цього правила відповідна страхова угода вважається недійсною, а перевізник і страховик та/або їх посадові (службові) особи несуть відповідальність, встановлену законодавством, у тому числі за перешкодження здійсненню законної підприємницької діяльності.

14.2.4. Зерно, яке є об'єктом державного цінового регулювання або під обсяг якого була одержана бюджетна позика у режимі державних заставних закупівель, зберігається виключно у сертифікованому зерновому складі (зерносховищі, елеваторі). Плата за таке зберігання не може перевищувати 2 відсотки від вартості такого зерна, розрахованої від мінімальної закупівельної ціни (у розрахунку за кожні 30 календарних днів такого зберігання кожної метричної одиниці виміру її обсягу).

14.2.5. Кабінет Міністрів України встановлює режим цінового регулювання вартості таких послуг:

а) ветеринарної медицини (проведення лабораторних досліджень, оформлення ветеринарного сертифіката або свідоцтва);

б) хлібної інспекції (огляд та оформлення сертифікатів);
в) карантинної інспекції (огляд та оформлення сертифікатів, проведення фумігації);
г) ідентифікації та реєстрації сільськогосподарських тварин.

При цьому вартість таких послуг не може перевищувати ціну, розраховану за 20-відсотковою нормою рентабельності до витрат, здійснених на їх надання. Недотримання вимог цієї статті тягне за собою відповідальність, встановлену законом.

Розділ V. ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ВИРОБНИКІВ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА

Стаття 15. Бюджетна тваринницька дотація

15.1. При плануванні витрат державного бюджету на черговий рік Кабінет Міністрів України передбачає статтю видатків на надання дотацій виробникам продукції тваринництва (далі - бюджетної дотації).

Бюджетна дотація надається з метою підтримки рівня платоспроможного попиту українських споживачів продукції тваринництва та запобігання виникненню збитковості українських виробників такої продукції.

15.2. Об'єктами бюджетної дотації є:

велика рогата худоба;

свині;

вівці;

коні;

птиця свійська;

кролі;

молоко незбиране екстра, вищого, першого та другого гатунків (не піддане будь-якій обробці, переробці чи пакуванню для потреб подальшого продажу);

вовна стрижена;

кокони тутового шовкопряда;

мед натуральний.

15.3. Об'єктами спеціальної бюджетної дотації є:

худоба велика рогата молочна;

худоба велика рогата м'ясна;
молодняк великої рогатої худоби різного віку;
коні;
вівці;
свині.

До об'єктів спеціальної бюджетної дотації належать також бджолина сім'я, визначена такою відповідно до Закону України "Про бджільництво", та продукція шовківництва.

15.4. Суб'єктом (отримувачем) бюджетної дотації або спеціальної бюджетної дотації є безпосередній виробник об'єкта такої дотації.

15.5. Бюджетна дотація або спеціальна бюджетна дотація виплачується Аграрним фондом у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

15.6. Розмір бюджетної дотації та порядок її надання встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Розподіл бюджетних коштів, спрямованих на дотацію для сільськогосподарських підприємств, здійснюється на рівні областей, міст Києва та Севастополя.

15.7. Розмір спеціальної бюджетної дотації на черговий бюджетний рік встановлюється Кабінетом Міністрів України у твердих сумах з розрахунку на одну голову об'єкта дотації, що перебуває у власності суб'єкта дотації станом на початок чергового бюджетного року.

15.8. Розрахунок розміру бюджетної дотації та спеціальної бюджетної дотації (за їх об'єктами та сумами) надається як додаток до проекту закону України про Державний бюджет України на черговий рік.

15.9. Спеціальна бюджетна дотація надається лише по тваринах, що пройшли ідентифікацію та реєстрацію відповідно до закону, за умови повного впровадження системи наступного контролю за цільовим використанням бюджетних коштів, наданих на зазначені потреби.

15.10. Кабінет Міністрів України:

щорічно приймає постанову з питань режиму надання бюджетної дотації та спеціальної бюджетної дотації, виходячи з норм цієї статті;

за поданням центрального органу виконавчої влади з питань аграрної політики установлює мінімально допустимий рівень цін на продукцію тваринництва, який використовується як база для розрахунку дотацій, а також для розрахунку ціни при закупівлі продукції тваринництва безпосередньо у виробника.

Стаття 16. Сертифікація об'єктів бюджетної (спеціальної бюджетної) дотації при їх експорті

16.1. Пункт 16.1 статті 16 виключено

16.2. Експортери об'єктів бюджетної дотації та спеціальної бюджетної дотації мають право за власним бажанням або за умовами міжнародних договорів (контрактів) здійснювати сертифікацію таких об'єктів.

Розділ VI. ІНШІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 17. Аграрні біржі

17.1. Аграрна біржа створюється згідно із Законом України "Про товарну біржу", з урахуванням того, що на виняток з положень такого закону:

а) Аграрна біржа є неприбутковим (непідприємницьким) підприємством;

б) підпункт "б" пункту 17.1 статті 17 виключено

в) засновником Аграрної біржі може бути Кабінет Міністрів України в особі Аграрного фонду. При цьому Кабінет Міністрів України здійснює засновницький внесок до статутного фонду (капіталу) такої Аграрної біржі у розмірі, що дорівнює мінімальним вимогам до статутного фонду банку-резидента, який має ліцензію для здійснення повного обсягу банківських операцій та здійснює управління майном в особі Аграрного фонду;

г) членами Аграрної біржі можуть бути виключно резиденти;

г) якщо засновником Аграрної біржі є Кабінет Міністрів України в особі Аграрного фонду, то інші, ніж Аграрний фонд, члени Аграрної біржі не мають права приймати рішення щодо;

призначення або зміни керівництва Аграрної біржі;

введення плати за здійснення Аграрним фондом будь-яких операцій, пов'язаних з державним ціновим регулюванням відповідно до цього Закону;

будь-яких обмежень щодо торгівлі об'єктами державного цінового регулювання на Аграрній біржі;

введення будь-яких застережень щодо обмеження права Аграрного фонду призупиняти або зупиняти торги об'єктами державного цінового регулювання у випадках, визначених цим Законом;

зміни положень статутних документів Аграрної біржі, які звужують або обмежують компетенцію Аграрного фонду або Наглядової ради Аграрної біржі;

зміни встановлених правил кліринго-розрахункового обслуговування членів Аграрної біржі;

ліквідації або реорганізації Аграрної біржі;

інших рішень, які відповідно до норм цього Закону перебувають у виключній компетенції Аграрного фонду або Кабінету Міністрів України.

17.2. Для проведення розрахунків за укладеними біржовими угодами (договорами) та надання (обліку та виплати) біржових гарантій Аграрна біржа створює розрахунково-кліринговий центр та систему гарантування виконання зареєстрованих нею біржових угод (контрактів). При створенні такої системи можуть використовуватися послуги одного з державних банків України.

17.3. Суспільний контроль за діяльністю Аграрної біржі здійснюється Наглядовою радою, члени якої призначаються на 5 поточних календарних років та не можуть бути достроково звільнені, крім випадків, коли такий член Наглядової ради:

подає заяву про звільнення як члена Наглядової ради;

помирає;

набуває статусу нерезидента або від'їздить на постійне місце проживання за межами України;

позбавляється волі згідно з рішенням суду, що набрало законної сили.

Положення про Наглядову раду затверджується Кабінетом Міністрів України.

17.4. Правом висунення кандидатів до Наглядової ради Аграрної біржі користуються її засновники (учасники, члени). На під-

ставі аналізу інформації, поданої щодо таких кандидатів, Кабінет Міністрів України приймає рішення про формування складу Наглядової ради Аграрної біржі.

17.5. Член Наглядової ради Аграрної біржі здійснює свою діяльність на неоплачуваній основі. Будь-які компенсації, відшкодування або інші види майнових чи грошових доходів у зв'язку з виконанням ним обов'язків члена Наглядової ради не надаються.

17.6. Аграрна біржа може надавати право на участь у біржовій торгівлі іншим товарним біржам, створеним згідно із Законом України "Про товарну біржу", за умови попередньої їх сертифікації щодо стандартів продажу або поставки біржового товару відповідно до порядку, визначеного Кабінетом Міністрів України.

17.7. Контроль за діяльністю Аграрної біржі здійснюють:

а) у сфері регулювання та нагляду за операціями продажу товарів на умовах споту та форварду, а також за правильністю укладення та виконання зобов'язань за іншими видами товарних деривативів, а також надання страхових субсидій - центральний орган виконавчої влади у сфері регулювання ринків фінансових послуг;

б) у сфері надання кредитних та тваринницьких дотацій - центральний орган виконавчої влади з питань аграрної політики та Державне казначейство України;

в) у сфері загального управління та нагляду - Наглядова рада Аграрної біржі.

Стаття 17-1. Основні умови надання товарним біржам висновку щодо відповідності вимогам

17-1.1. Центральний орган виконавчої влади з питань забезпечення реалізації державної аграрної політики надає безоплатно товарним біржам висновок щодо відповідності вимогам стосовно надання послуг з укладення та реєстрації угод купівлі-продажу сільськогосподарської продукції і продовольства для державних та регіональних потреб, погашення податкової заборгованості, а також з укладення та реєстрації зовнішньоекономічних контрактів (за участю центрального органу виконавчої влади з питань економічної політики).

17-1.2. Рішення про видачу або відмову у видачі висновку щодо відповідності вимогам приймається протягом місяця.

17-1.3. Підставами для відмови у видачі товарній біржі висновку щодо відповідності вимогам є:

- а) виявлення у поданих документах недостовірної інформації;
- б) невідповідність установчих документів вимогам Закону України “Про товарну біржу”;
- в) наявність заборгованості перед державним і місцевими бюджетами та державними цільовими фондами;
- г) відсутність умов для проведення біржових торгів;
- г) відсутність власних коштів у визначених законодавством України обсягах;
- д) строк роботи біржі із сільськогосподарською продукцією та продовольством менше одного року та наявність мінімального обсягу реалізації сільськогосподарської продукції та продовольства менше 10 відсотків загального обсягу річного товарообороту.

17-1.4. Підставами для анулювання висновку щодо відповідності є:

- а) заява, що подається біржею;
- б) систематичне порушення (більше двох разів) товарною біржею Правил біржової торгівлі і біржового арбітражу, встановлення факту відсутності котирування цін та визначення граничних цін на біржових торгах чи порушення інших вимог щодо її діяльності та законодавства;
- в) неусунення причин, зазначених у повідомленні про зупинення дії висновку щодо відповідності вимогам, протягом шести місяців з дня закінчення встановленого для їх усунення строку;
- г) ліквідація товарної біржі.

Стаття 17-2. Інші види державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників

17-2.1. Підтримка сільськогосподарських товаровиробників незалежно від виду та обсягу продукції, яку вони виробляють, може надаватися шляхом:

виділення бюджетних субсидій з розрахунку на одиницю оброблюваних угідь;

часткового бюджетного відшкодування вартості висіяного високорепродукційного насіння сільськогосподарських культур;

виконання цільових державних програм, спрямованих на підвищення родючості ґрунтів, боротьбу із шкідниками та хворобами сільськогосподарських рослин і тварин, ведення сільського господарства на радіаційно забруднених територіях.

17-2.2. Держава забезпечує підтримку у формі застосування державних форвардних закупівель зерна на організованому аграрному ринку України.

17-2.3. Сільськогосподарським товаровиробникам відшкодується в обсязі до 50 відсотків вартість будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів з кількістю великої рогатої худоби не менше 500 голів, свиноматок - не менше 1200 голів та птиці - не менше 1 мільйона голів, а також в обсязі до 30 відсотків відшкодується вартість закупівлі техніки та обладнання для сільськогосподарського виробництва, будівництва та реконструкції підсобних підприємств з переробки та зберігання сільськогосподарської продукції.

При ввезенні на митну територію України безпосередньо сільськогосподарськими товаровиробниками виключно для власних потреб техніки та обладнання для сільськогосподарського виробництва (тракторів, комбайнів, сільськогосподарських машин, вантажних автомобілів, причепів, обладнання для тваринництва і птахівництва, забою худоби та птиці, виробництва продуктів харчування, зберігання і подальшої переробки зерна, овочів, фруктів, м'яса, молока, відходів виробництва, для виробництва біопалива та інших альтернативних видів енергії), аналоги яких не виробляються в Україні, з цих товарів не справляється ввізне мито (застосовується нульова ставка ввізного мита згідно із Законом України “Про Митний тариф України”).

Перелік такої техніки та обладнання для сільськогосподарського виробництва (тракторів, комбайнів, сільськогосподарських машин, вантажних автомобілів, причепів, обладнання для тваринництва і птахівництва, забою худоби та птиці, виробництва продуктів харчування, зберігання і подальшої переробки зерна, овочів, фруктів, м'яса, молока, відходів виробництва, для виробництва біопалива та інших альтернативних видів енергії) затверджується Кабінетом

Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади з питань аграрної політики.

17-2.4. Підтримка виробників продукції тваринництва здійснюється також шляхом удешевлення вартості засобів ідентифікації та реєстрації сільськогосподарських тварин.

17-2.5. Державна підтримка передбачає компенсацію та відшкодування за рахунок коштів державного бюджету сільськогосподарським товаровиробникам вартості збудованих у сільській місцевості соціально-побутових об'єктів (житлові будинки, гуртожитки, дитячі садки та ясла, школи, медичні пункти), інженерно-технічних комунікацій (дороги, водопровідні, каналізаційні, газові мережі та мережі електропередачі, альтернативних видів тепло- та енергопостачання) за умови, що вони забезпечують діяльність цих соціально-побутових об'єктів. При цьому збудовані сільськогосподарськими товаровиробниками соціально-побутові об'єкти та інженерно-технічні комунікації, на які сільськогосподарські товаровиробники отримали компенсацію, не можуть бути продані (реалізовані, передані в заставу або будь-яким іншим чином відчужені) і використовуються виключно за призначенням. Порядок використання бюджетних коштів визначається Кабінетом Міністрів України.

17-2.6. Держава забезпечує підтримку надання послуг з маркетингу та просування продукції на ринок (створення і підтримка розвитку оптових ринків сільськогосподарської продукції, державної системи моніторингу аграрного ринку, біржової торгівлі продукцією і товарними деривативами, заготівельно-збутових, постачальницьких та інших обслуговуючих підприємств та організацій у сфері агропромислового комплексу, організація виставок і виставкових заходів).

17-2.7. Держава забезпечує підтримку заходів, пов'язаних із забезпеченням контролю якості та безпеки продуктів харчування.

Порядок надання вищезазначених видів підтримки визначається постановами Кабінету Міністрів України.

Стаття 18. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з 1 січня 2005 року з урахуванням норм пунктів 2 - 9 цієї статті.

2. Щорічно, при розробці проекту державного бюджету на черговий рік, Кабінет Міністрів України:

а) визначає розмір видатків на реалізацію заходів, передбачених цим Законом, а також доцільність запровадження окремих видів режимів дотацій (субсидій) та їх розмір;

б) встановлює форми статистичної та фінансової звітності, достатньої для визначення розміру мінімальної або максимальної ціни, дотації (субсидії), розробляє програму моніторингу цін аграрного ринку України.

3. Аграрна біржа підлягає державній реєстрації до 1 жовтня 2004 року. Первинний внесок до статутного фонду Аграрної біржі здійснюється Аграрним фондом у встановлені цим Законом строки.

4. Виплата страхових субсидій за рахунок ФАСС здійснюється за страховими договорами, за якими страхові внески були здійснені після початку застосування норм цього Закону.

5. Пункт 5 статті 18 виключено

6. Для першого маркетингового періоду після набрання чинності цим Законом максимальна інтервенційна ціна встановлюється постановою Кабінету Міністрів України у відсотковому відношенні до встановленого рівня мінімальної інтервенційної ціни (в розрізі окремих об'єктів державного цінового регулювання).

7. У 2005 році державний інтервенційний фонд формується у таких обсягах:

а) пшениця і суміш пшениці та жита (меслин), та жито (коди УКТ ЗЕД 1001, 1002 00 00 00) - сукупно 1,5 млн. тонн;

б) цукор тільки з цукрових буряків (код УКТ ЗЕД 1701 12) - 180 тис. тонн.

8. Норми інших нормативно-правових актів діють у частинах, які не суперечать нормам цього Закону.

9. Кабінету Міністрів України:

а) протягом двох місяців після набрання чинності цим Законом привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом, забезпечити приведення нормативно-правових актів, виданих центральними органами виконавчої влади, у відповідність із цим Законом та прийняти відповідні нормативно-правові акти для забезпечення реалізації норм цього Закону;

б) до 1 жовтня 2004 року подати на розгляд Верховної Ради України проект закону щодо внесення змін до законів та інших законодавчих актів, які впливають з норм цього Закону.

Президент України
Л. КУЧМА
м. Київ
24 червня 2004 року
№ 1877-IV

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001 - 2004 років

(витяг)

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі терміни вживаються у такому значенні:

продукція сільського господарства (сільськогосподарська продукція) - продукція, що виробляється в сільському господарстві та відповідає кодам 01.11 - 01.42 та 05.00.1 - 05.00.42 Державного класифікатора продукції та послуг ДК 016-97;

сільськогосподарський товаровиробник - фізична або юридична особа, яка займається виробництвом сільськогосподарської продукції, переробкою власновиробленої сільськогосподарської продукції та її реалізацією;

сільськогосподарське підприємство (включаючи селянське (фермерське), рибальське та рибницьке господарства) - юридична особа, основним видом діяльності якої є вирощування та переробка сільськогосподарської продукції, виручка від реалізації якої становить не менше 50 відсотків загальної суми виручки.

Розділ V.

СТРАХУВАННЯ РИЗИКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

Стаття 15. Відносини у сфері страхування ризиків у сільському господарстві

Обов'язкове страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень здійснюється державними сільськогосподарськими підприємствами, а стосовно врожаю зернових культур і цукрових буряків - сільськогосподарськими підприємствами всіх форм власності.

Частково страхові платежі по обов'язковому страхуванню врожаю сільськогосподарських культур та багаторічних насаджень

компенсуються за рахунок Державного бюджету України у розмірі не менше 50 відсотків витрат, понесених сільськогосподарськими підприємствами.

Президент України
Л. КУЧМА
м. Київ
18 січня 2001 року
№ 2238-III

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про сільськогосподарську кооперацію

(витяг)

Стаття 1. Основні поняття

У цьому Законі вживаються такі основні поняття:

сільськогосподарський товаровиробник - фізична або юридична особа незалежно від форми власності та господарювання, в якій валовий доход, отриманий від операцій з реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва та продуктів її переробки, за наявності сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень тощо) та/або поголів'я сільськогосподарських тварин у власності, користуванні, в тому числі й на умовах оренди, за попередній звітний (податковий) рік перевищує 75 відсотків загальної суми валового доходу. Це обмеження не поширюється на осіб, які ведуть особисте селянське господарство;

Президент України
Л. КУЧМА
м. Київ
17 липня 1997 року
№ 469/97-ВР

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про зерно та ринок зерна в Україні

(витяг)

Стаття 9. Основні засади державної політики щодо регулювання ринку зерна

Держава визнає пріоритетність ринку зерна, сприяє його розвитку та стабільному функціонуванню.

Основними засадами державної політики по регулюванню ринку зерна є:

надання пріоритетної бюджетної, кредитної та інвестиційної підтримки суб'єктам здійснення режиму заставних закупівель зерна та суб'єктам державної аграрної інтервенції;

забезпечення внутрішніх потреб держави у продовольчому, насіннєвому, фуражному, технічному зерні та заходів щодо нарощування його експорту;

встановлення розміру суми бюджетної позики, розрахованої виходячи з розміру встановленої мінімальної закупівельної ціни;

гарантування сільськогосподарським товаровиробникам права вільного вибору використання зерна та ціни його реалізації;

недопущення обмежень у пересуванні зерна та продуктів його переробки;

контроль якості зерна та його зберігання;

розвиток мережі обслуговуючих зерновий ринок кооперативних формувань;

впровадження сучасних ресурсозберігаючих технологій у виробництві, зберіганні та переробці зерна;

лізингове обслуговування ринку зерна.

Центральні та місцеві органи виконавчої влади сприяють першочерговому залученню інвестицій для розвитку матеріальної бази сільськогосподарських товаровиробників, заготівельних та зернопереробних підприємств, підприємств, які виготовляють машини, устаткування, обладнання для зернового господарства, удосконалення інфраструктури ринку зерна.

Урожай зерна підлягає страхуванню, яке здійснюється сільськогосподарськими товаровиробниками всіх форм власності та господарювання відповідно до закону.

Стаття 10. Державне регулювання ринку зерна

Кабінет Міністрів України здійснює державне регулювання ринку зерна шляхом:

запровадження режиму державних заставних закупівель;

формування державного продовольчого резерву зерна з метою підтримки належного рівня продовольчої безпеки та здійснення державної аграрної інтервенції;

забезпечення фінансування Аграрного фонду;

сертифікації послуг із зберігання зерна та продуктів його переробки;

проведення цінової політики на ринку зерна та страхування ризиків для суб'єктів зернового ринку;

впровадження механізму експорту та імпорту зерна і продуктів його переробки за міжнародними договорами;

забезпечення фінансування програм експорту та імпорту зерна за міжнародними договорами за рахунок коштів державного бюджету;

запровадження декларування зерна, що знаходиться на зберіганні, а також зерна, що зберігається суб'єктами виробництва зерна у власних або орендованих зерносховищах;

забезпечення моніторингу ринку зерна;

здійснення митно-тарифної політики;

забезпечення розробки балансів зерна та періодичного їх уточнення;

фінансування науково-селекційної роботи та насінництва, впровадження їх досягнень;

фінансової підтримки виробників насіння, науково-дослідних установ, сортовипробувальних станцій за рахунок коштів державного бюджету;

часткової компенсації сільськогосподарським товаровиробникам сортових надбавок за придбане ними насіння високих репродукцій за рахунок коштів державного бюджету;

запровадження системи державних форвардних закупівель;

запровадження режиму тимчасового адміністративного регулювання цін;
надання тимчасової бюджетної дотації.

Президент України
Л. КУЧМА
м. Київ
4 липня 2002 року
№ 37-IV

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про приєднання до Конвенції про торгівлю зерном

Верховна Рада України постановляє:
Приєднатися до Конвенції про торгівлю зерном 1995 року, вчиненої 7 грудня 1994 року у м. Лондоні (додається).

Президент України
В. ЯНУКОВИЧ
м. Київ
6 липня 2010 року
№ 2439-VI

КОНВЕНЦІЯ

ПРО ТОРГІВЛЮ ЗЕРНОМ 1995 РОКУ

(витяг)

Стаття 2
Визначення
Для цілей цієї Конвенції:
h) “сільськогосподарський рік”, або “фінансовий рік”, означає період з 1 липня до 30 червня;

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про ідентифікацію та реєстрацію тварин

Цей Закон визначає організаційні і правові засади ідентифікації та реєстрації тварин з метою одержання оперативної та надійної інформації про поголів'я тварин щодо статі, віку, породи та їх місцезнаходження для поліпшення управління і прогнозування ринків продукції тваринництва та контролю за епізоотичною ситуацією в Україні.

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі нижченаведені терміни вживаються в такому значенні:

1) господарство - будь-яке місце на території України, де перебувають, розводяться та утримуються тварини, проводиться їх продаж, забій, утилізація і штучне осіменіння, організовуються виставки тварин;

2) Єдиний державний реєстр тварин - електронна база даних про ідентифікованих тварин, їх власників, господарства, переміщення, забій, утилізацію, загибель, падіж таких тварин;

3) ідентифікаційні документи - документи встановленого зразка, що видаються на тварину (паспорт великої рогатої худоби і ветеринарна картка до такого паспорта, паспорт коня, реєстраційне свідоцтво свиней, реєстраційне свідоцтво овець/кіз);

4) ідентифікаційний номер - індивідуальний номер, що присвоюється тварині та не змінюється протягом її життя. Ідентифікаційний номер є унікальним у межах одного виду тварин;

5) ідентифікація - процес ототожнення тварини шляхом присвоєння їй ідентифікаційного номера з використанням візуальних, електронних та змішаних засобів залежно від виду тварини з подальшим внесенням ідентифікаційного номера до Єдиного державного реєстру тварин;

6) переміщення - процес, результатом якого є зміна господарства, в якому перебуває тварина, або зміна її власника;

7) реєстрація - внесення до Єдиного державного реєстру тварин даних про ідентифіковану тварину, її власника, господарство, переміщення, забій, утилізацію, загибель, падіж.

Стаття 2. Правове регулювання питань ідентифікації та реєстрації тварин

Правове регулювання питань ідентифікації та реєстрації тварин здійснюється відповідно до Конституції України, Закону України "Про ветеринарну медицину", цього Закону та інших нормативно-правових актів у цій сфері.

Стаття 3. Сфера застосування Закону

Дія цього Закону поширюється на юридичних і фізичних осіб, що займаються розведенням та утриманням тварин, проводять їх продаж, забій, утилізацію, надають послуги зі штучного осіменіння та організовують виставки тварин.

Дія цього Закону не поширюється на фізичних осіб, які займаються розведенням тварин та їх утриманням для власного споживання продуктів харчування тваринного походження.

Стаття 4. Об'єкти ідентифікації та реєстрації тварин

Об'єктом ідентифікації та реєстрації є сільськогосподарські тварини - велика рогата худоба, коні, свині, вівці, кози.

Стаття 5. Порядок ідентифікації та реєстрації тварин

Для ідентифікації та реєстрації тварин:

1) юридичні та фізичні особи, що провадять діяльність з розведення та утримання тварин, зобов'язані:

подавати для реєстрації дані про ідентифікованих тварин, господарства їх розведення та утримання, переміщення, забій, утилізацію, загибель, падіж тварин;

самостійно ідентифікувати тварин та вести їх облік;

здійснювати переміщення з ідентифікаційними документами, проводити забій, утилізацію лише ідентифікованих та зареєстрованих тварин;

2) юридичні та фізичні особи, що провадять діяльність із забою та утилізації тварин, зобов'язані:

подавати для реєстрації дані про забій, утилізацію тварин, господарства, що здійснюють такий забій та утилізацію;

вести облік забитих, утилізованих тварин;

проводити забій, утилізацію лише ідентифікованих та зареєстрованих тварин;

3) юридичні та фізичні особи, що провадять діяльність з продажу тварин, надання послуг зі штучного осіменіння та організують виставки тварин, зобов'язані:

подавати для реєстрації дані про господарства, що займаються продажем тварин, наданням послуг зі штучного осіменіння та організацією виставок тварин;

вести облік тварин;

здійснювати продаж, проводити виставки і штучне осіменіння лише ідентифікованих та зареєстрованих тварин.

Ідентифікація та реєстрація тварин, оформлення і видача ідентифікаційних документів здійснюються в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади з питань аграрної політики.

Стаття 6. Органи, що здійснюють державне управління у сфері ідентифікації та реєстрації тварин

Державне управління у сфері ідентифікації та реєстрації тварин здійснюють Кабінет Міністрів України і центральний орган виконавчої влади з питань аграрної політики в межах повноважень, визначених цим Законом.

Стаття 7. Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері ідентифікації та реєстрації тварин

До повноважень Кабінету Міністрів України у сфері ідентифікації та реєстрації тварин належать:

встановлення порядку надання споживачам продуктів тваринного походження повної та достовірної інформації про походження зазначеного продукту, у тому числі про його безпеку, шляхом запровадження маркування продуктів тваринного походження;

організація виконання загальнодержавних заходів щодо запровадження ідентифікації та реєстрації тварин;

забезпечення фінансування системи ідентифікації та реєстрації тварин;

вирішення інших питань у сфері ідентифікації та реєстрації тварин відповідно до закону.

Стаття 8. Повноваження центрального органу виконавчої влади з питань аграрної політики у сфері ідентифікації та реєстрації тварин

До повноважень центрального органу виконавчої влади з питань аграрної політики належать:

здійснення фінансування робіт з ідентифікації та реєстрації тварин;

установлення порядку ідентифікації та реєстрації тварин, порядку оформлення і видачі ідентифікаційних документів;

визначення складу інформації, що подається для внесення до Єдиного державного реєстру тварин;

встановлення порядку ведення Єдиного державного реєстру тварин та користування його даними;

вирішення інших питань у сфері ідентифікації та реєстрації тварин відповідно до закону.

Стаття 9. Органи контролю і нагляду за діяльністю у сфері ідентифікації та реєстрації тварин

Державний нагляд і контроль за дотриманням вимог щодо ідентифікації тварин здійснюють у межах своїх повноважень органи державного управління, що здійснює функції адміністрації ветеринарної медицини України, Міністерство внутрішніх справ України, спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері охорони здоров'я, центральний орган виконавчої влади з питань аграрної політики та їх органи на місцях.

Державний нагляд і контроль за дотриманням вимог щодо реєстрації тварин здійснює центральний орган виконавчої влади з питань аграрної політики.

Стаття 10. Державна підтримка робіт з ідентифікації та реєстрації тварин

Державна підтримка робіт з ідентифікації та реєстрації тварин надається для закупівлі бирок, бланків паспортів великої рогатої худоби, ветеринарних карток до таких паспортів, реєстраційних карток великої рогатої худоби та господарств, рахунків-фактур, реєстраційних карток переміщення тварин, замовлень на проведення ідентифікації та реєстрації тварин, файлів для збереження

паспортів великої рогатої худоби та ветеринарних карток до таких паспортів, проведення роз'яснювальної роботи серед населення щодо важливості ідентифікації та реєстрації тварин (видання і розповсюдження друкованої продукції, інформування через засоби масової інформації) та внесення даних до Єдиного державного реєстру тварин через Інтернет.

Порядок використання коштів, що спрямовуються з державного бюджету на проведення робіт з ідентифікації та реєстрації тварин, встановлює Кабінет Міністрів України.

Кошти для державної підтримки робіт з ідентифікації та реєстрації тварин передбачаються у Державному бюджеті України.

Стаття 11. Відповідальність за порушення законодавства у сфері ідентифікації та реєстрації тварин

Порушення законодавства у сфері ідентифікації та реєстрації тварин тягне за собою цивільну, адміністративну, дисциплінарну або кримінальну відповідальність згідно із законом.

Відповідальність несуть особи, винні у:

невиконанні розпоряджень уповноважених органів та осіб про усунення фактів порушень у сфері ідентифікації та реєстрації тварин;

створенні перешкод уповноваженій особі у здійсненні контролю і нагляду за дотриманням вимог цього Закону щодо ідентифікації та реєстрації тварин.

Стаття 12. Міжнародне співробітництво у сфері ідентифікації та реєстрації тварин

Міжнародне співробітництво у сфері ідентифікації та реєстрації тварин здійснюється шляхом:

укладення відповідних міжнародних договорів України;

гармонізації нормативних документів, стандартів, норм і правил з питань ідентифікації та реєстрації тварин з відповідними міжнародними нормативними документами, стандартами, нормами і правилами, які визначають вимоги щодо ідентифікації та реєстрації тварин;

обміну інформацією про заходи, що вживаються для здійснення ідентифікації та реєстрації тварин.

Стаття 13. Прикінцеві положення
Цей Закон набирає чинності з 1 січня 2010 року.

Президент України
В. ЮЩЕНКО
м. Київ
4 червня 2009 року
№ 1445-VI

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про Кабінет Міністрів України

(витяг)

Стаття 1. Кабінет Міністрів України у системі органів державної влади України

1. Кабінет Міністрів України (Уряд України) є вищим органом у системі органів виконавчої влади.

2. Кабінет Міністрів України здійснює виконавчу владу безпосередньо та через міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, Раду міністрів Автономної Республіки Крим та місцеві державні адміністрації, спрямовує та координує роботу цих органів.

3. Кабінет Міністрів України відповідальний перед Президентом України та підконтрольний і підзвітний Верховній Раді України у межах, передбачених у статтях 85, 87 Конституції України.

Стаття 19. Загальні питання компетенції Кабінету Міністрів України

1. Діяльність Кабінету Міністрів України спрямовується на забезпечення інтересів Українського народу шляхом виконання Конституції та законів України, актів Президента України, а також Програми діяльності Кабінету Міністрів України, схваленої Верховною Радою України, вирішення питань державного управління у сфері економіки та фінансів, соціальної політики, праці та зайнятості, охорони здоров'я, освіти, науки, культури, спорту, туризму, охорони навколишнього природного середовища, екологічної безпеки, природокористування, правової політики, законності, забезпечення прав і свобод людини та громадянина, запобігання і протидії корупції, розв'язання інших завдань внутрішньої і зовнішньої політики, цивільного захисту, національної безпеки та обороноздатності.

Стаття 20. Основні повноваження Кабінету Міністрів України

1. Кабінет Міністрів України:

1) у сфері економіки та фінансів:

забезпечує проведення державної економічної політики, здійснює прогнозування та державне регулювання національної економіки;

забезпечує проведення державної аграрної політики та продовольчу безпеку держави;

Президент України

В. ЯНУКОВИЧ

м. Київ

7 жовтня 2010 року

№ 2591-VI

ЗАКОН УКРАЇНИ
Про ліцензування певних видів
господарської діяльності

(витяг)

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі терміни вживаються у такому значенні:

ліцензування - видача, переоформлення та анулювання ліцензій, видача дублікатів ліцензій, ведення ліцензійних справ та ліцензійних реєстрів, контроль за додержанням ліцензіатами ліцензійних умов, видача розпоряджень про усунення порушень ліцензійних умов, а також розпоряджень про усунення порушень законодавства у сфері ліцензування;

Стаття 2. Сфера дії Закону

Дія цього Закону поширюється на всіх суб'єктів господарювання.

Види господарської діяльності, не передбачені у статті 9 цього Закону, не підлягають ліцензуванню.

Стаття 9. Види господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню

Відповідно до спеціальних законів ліцензуванню підлягають такі види господарської діяльності:

- 1) банківська діяльність;
- 2) професійна діяльність на ринку цінних паперів;
- 3) із надання фінансових послуг;
- 4) зовнішньоекономічна діяльність;
- 5) діяльність у галузі телебачення і радіомовлення;
- 6) діяльність у сфері електроенергетики та використання ядерної енергії;
- 7) діяльність у сфері освіти;
- 8) пункт 8 частини першої статті 9 виключено

- 9) виробництво і торгівля спиртом етиловим, коньячним і плодовим, алкогольними напоями та тютюновими виробами;
- 10) діяльність у сфері телекомунікацій;
- 11) будівельна діяльність;
- 12) надання послуг з перевезення пасажирів, вантажу повітряним транспортом.

Президент України
Л. КУЧМА
м. Київ
1 червня 2000 року
№ 1775-III

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг

(витяг)

Стаття 4. Фінансові послуги

1. Фінансовими вважаються такі послуги:

- 1) випуск платіжних документів, платіжних карток, дорожніх чеків та/або їх обслуговування, кліринг, інші форми забезпечення розрахунків;
- 2) довірче управління фінансовими активами;
- 3) діяльність з обміну валют;
- 4) залучення фінансових активів із зобов'язанням щодо наступного їх повернення;
- 5) фінансовий лізинг;
- 6) надання коштів у позику, в тому числі і на умовах фінансового кредиту;
- 7) надання гарантій та поручительств;
- 8) переказ коштів;
- 9) послуги у сфері страхування та у системі накопичувального пенсійного забезпечення;
- 10) професійна діяльність на ринку цінних паперів, що підлягає ліцензуванню;
- 11) факторинг;
- 11-1) адміністрування фінансових активів для придбання товарів у групах;
- 12) інші операції, які відповідають критеріям, визначеним у пункті 5 частини першої статті 1 цього Закону.

Розділ VI.

ЛІЦЕНЗУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ

Стаття 34. Обов'язковість ліцензування

1. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, у межах своєї компе-

тенції видає ліцензії для здійснення фінансовими установами:

- 1) страхової діяльності;
 - 2) діяльності з надання послуг накопичувального пенсійного забезпечення;
 - 3) надання фінансових кредитів за рахунок залучених коштів;
 - 4) діяльності з надання будь-яких фінансових послуг, що передбачають пряме або опосередковане залучення фінансових активів від фізичних осіб.
2. Здійснення діяльності, зазначеної у частині першій цієї статті, дозволяється тільки після отримання відповідної ліцензії. Особи, винні у здійсненні діяльності без ліцензії, несуть відповідальність згідно із законами України.
3. Ліцензія, яка надається для здійснення діяльності з надання фінансових послуг, не може передаватися третім особам.

Стаття 35. Документи, які подаються органу ліцензування для одержання ліцензії

1. Особа, яка має намір провадити певний вид господарської діяльності з надання фінансових послуг, що ліцензується, особисто або через уповноважений нею орган чи особу звертається до національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, із заявою встановленого зразка про видачу ліцензії.

У заяві про видачу ліцензії повинні міститися відомості про особу заявника (найменування, місцезнаходження, банківські реквізити, ідентифікаційний код). У разі наявності у заявника філій, інших відокремлених підрозділів, які провадитимуть господарську діяльність на підставі отриманої ліцензії, у заяві зазначається їх місцезнаходження.

2. До заяви про видачу ліцензії або дозволу додається виписка або витяг з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців, документи, вимоги до переліку та змісту яких встановлені законами з питань регулювання окремих ринків фінансових послуг, а до заяви про видачу ліцензії на провадження діяльності з надання фінансових послуг, зазначених у пунктах 3 і 4 частини першої статті 34 цього Закону, - також документи, вимо-

ги до переліку та змісту яких встановлені нормативно-правовими актами національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.

3. Заява про видачу ліцензії та документи, що додаються до неї, приймаються за описом, копія якого видається заявнику з відміткою про дату прийняття документів органом ліцензування та підписом відповідальної особи.

4. Законами України з питань регулювання окремих ринків фінансових послуг можуть встановлюватися додаткові вимоги щодо переліку та змісту документів, необхідних для отримання відповідної ліцензії.

5. Про залишення заяви про видачу ліцензії без розгляду заявник повідомляється в письмовій формі із зазначенням підстав залишення заяви про видачу ліцензії без розгляду у строки, передбачені для видачі ліцензії. Після усунення причин, що були підставою для винесення рішення про залишення заяви про видачу ліцензії без розгляду, заявник може повторно подати заяву про видачу ліцензії, яка розглядається в порядку, встановленому цим Законом.

6. У разі анулювання ліцензії на надання послуг у системі накопичувального пенсійного забезпечення недержавний пенсійний фонд - суб'єкт другого рівня системи пенсійного забезпечення може подати органу ліцензування не раніше ніж через три роки з дати анулювання такої ліцензії нову заяву про її видачу. Разом із заявою про видачу нової ліцензії на надання послуг має бути подано документи, які підтверджують ліквідацію причин анулювання попередньої ліцензії.

Стаття 36. Рішення про видачу або відмову у видачі ліцензії

1. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, здійснює нагляд за діяльністю відповідних фінансових установ, приймає рішення про видачу ліцензії або про відмову у її видачі у строк не пізніше ніж тридцять календарних днів з дати надходження заяви про видачу ліцензії та документів, що додаються до заяви, якщо законом, що регулює відносини у певних сферах господарської діяльності, не передбачений інший строк видачі ліцензії на окремі види діяльності.

У разі коли надіслано запит щодо підтвердження достовірності поданих для отримання ліцензії документів або виникла потреба у проведенні перевірки таких документів іншим способом, зазначений строк може бути продовжений Головою Уповноваженого органу, але не більш як на 30 робочих днів.

2. Повідомлення про прийняття рішення про видачу ліцензії або про відмову у видачі ліцензії надсилається (видається) заявникові в письмовій формі протягом трьох робочих днів з дати прийняття відповідного рішення. У рішенні про відмову у видачі ліцензії зазначаються підстави такої відмови.

3. Підставами для прийняття рішення про відмову у видачі ліцензії є:

1) недостовірність даних у документах, поданих заявником, для отримання ліцензії;

2) невідповідність заявника згідно з поданими документами ліцензійним умовам, встановленим для виду господарської діяльності, зазначеного в заяві про видачу ліцензії.

4. У разі відмови у видачі ліцензії на підставі виявлення недостовірних даних у документах, поданих заявником про видачу ліцензії, суб'єкт господарювання може подати до органу ліцензування нову заяву про видачу ліцензії не раніше ніж через три місяці з дати прийняття рішення про відмову у видачі ліцензії.

5. У разі відмови у видачі ліцензії на підставі невідповідності заявника ліцензійним умовам, встановленим для виду господарської діяльності, зазначеного в заяві про видачу ліцензії, суб'єкт господарювання може подати до органу ліцензування нову заяву про видачу ліцензії після усунення причин, що стали підставою для відмови у видачі ліцензії.

6. Рішення про відмову у видачі ліцензії може бути оскаржено у судовому порядку.

Стаття 37. Відомості, які містить ліцензія

1. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, використовує бланки ліцензії єдиного зразка. Бланк ліцензії єдиного зразка затверджується Кабінетом Міністрів України.

2. Бланки ліцензій є документами суворої звітності, мають облікову серію і номер.

3. У ліцензії зазначаються:

- 1) найменування органу ліцензування, що видав ліцензію;
- 2) вид господарської діяльності з надання фінансових послуг, на право провадження якого видається ліцензія;
- 3) найменування юридичної особи;
- 4) ідентифікаційний код юридичної особи;
- 5) місцезнаходження юридичної особи;
- 6) дата прийняття та номер рішення про видачу ліцензії;
- 7) посада, прізвище та ініціали особи, яка підписала ліцензію;
- 8) дата видачі ліцензії та строк її дії.

Ліцензія підписується членом національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, відповідно до розподілу обов'язків та засвідчується печаткою національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.

Стаття 38. Видача ліцензії

1. У разі прийняття позитивного рішення про видачу ліцензії національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, повинна оформити ліцензію не пізніше ніж за п'ять робочих днів з дня надходження документа, що підтверджує внесення плати за видачу ліцензії.

2. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, робить відмітку про дату прийняття документів, що підтверджують внесення заявником плати за видачу ліцензії, на копії опису, яку було видано заявнику при прийомі заяви про видачу ліцензії.

3. Якщо заявник протягом тридцяти календарних днів з дня направлення йому повідомлення про прийняття рішення про видачу ліцензії не подав документа, що підтверджує внесення плати за видачу ліцензії, або не звернувся до національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, для отримання оформленої ліцензії, національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, має право скасувати рішення про видачу

ліцензії або прийняти рішення про визнання такої ліцензії не дійсною.

4. Діяльність з надання фінансових послуг на підставі ліцензії, виданої національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, здійснюється на всій території України.

Президент України
Л. КУЧМА
м. Київ
12 липня 2001 року
№ 2664-III

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про захист персональних даних

(витяг)

Стаття 2. Визначення термінів

У цьому Законі нижченаведені терміни вживаються в такому значенні:

база персональних даних - іменована сукупність упорядкованих персональних даних в електронній формі та/або у формі картотек персональних даних;

Стаття 9. Реєстрація баз персональних даних

1. База персональних даних підлягає державній реєстрації шляхом внесення відповідного запису уповноваженим державним органом з питань захисту персональних даних до Державного реєстру баз персональних даних.

Положення про Державний реєстр баз персональних даних та порядок його ведення затверджуються Кабінетом Міністрів України.

2. Реєстрація баз персональних даних здійснюється за заявочним принципом шляхом повідомлення.

3. Заява про реєстрацію бази персональних даних подається володільцем бази персональних даних до уповноваженого державного органу з питань захисту персональних даних.

Заява повинна містити:

звернення про внесення бази персональних даних до Державного реєстру баз персональних даних;

інформацію про володільця бази персональних даних;

інформацію про найменування і місцезнаходження бази персональних даних;

інформацію про мету обробки персональних даних у базі персональних даних, сформульовану відповідно до вимог статей 6 і 7 цього Закону;

інформацію про інших розпорядників бази персональних даних;

підтвердження зобов'язання щодо виконання вимог захисту персональних даних, встановлених законодавством про захист персональних даних.

4. Уповноважений державний орган з питань захисту персональних даних у порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України:

повідомляє заявника не пізніше наступного робочого дня з дня надходження заяви про її отримання;

приймає рішення про реєстрацію бази персональних даних протягом десяти робочих днів з дня надходження заяви.

Володільцю бази персональних даних видається документ встановленого зразка про реєстрацію бази персональних даних у Державному реєстрі баз персональних даних.

5. Уповноважений державний орган з питань захисту персональних даних відмовляє в реєстрації бази персональних даних, якщо заява про реєстрацію не відповідає вимогам частини третьої цієї статті.

6. Володільць бази персональних даних зобов'язаний повідомляти уповноважений державний орган з питань захисту персональних даних про кожну зміну відомостей, необхідних для реєстрації відповідної бази, не пізніш як протягом десяти робочих днів з дня настання такої зміни.

7. Уповноважений державний орган з питань захисту персональних даних протягом десяти робочих днів з дня надходження повідомлення про зміну відомостей, необхідних для реєстрації відповідної бази, повинен прийняти рішення щодо зазначеної зміни та повідомити про це володільця бази персональних даних.

Президент України

В. ЯНУКОВИЧ

м. Київ

1 червня 2010 року

№ 2297-VI

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про Державний земельний кадастр

(витяг)

Стаття 1. Визначення термінів

1. У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

кадастровий номер земельної ділянки - індивідуальна, що не повторюється на всій території України, послідовність цифр та знаків, яка присвоюється земельній ділянці під час її державної реєстрації і зберігається за нею протягом усього часу існування;

Президент України
В. ЯНУКОВИЧ
м. Київ
7 липня 2011 року
№ 3613-VI

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту

(витяг)

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі терміни вживаються в такому значенні:

20) субсидія - фінансова або інша підтримка державними органами виробництва, переробки, продажу, транспортування, експорту, споживання подібного товару, в результаті якої суб'єкт господарсько-правових відносин країни експорту одержує пільги (прибутки). Особливості визначення субсидії встановлюються у статті 6 цього Закону;

Президент України
Л. КУЧМА
м. Київ
22 грудня 1998 року
№ 331-XIV

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців

(витяг)

Стаття 24. Документи, що подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи

1. Для проведення державної реєстрації юридичної особи засновник (засновники) або уповноважена ними особа повинні особисто подати державному реєстратору (надіслати поштовим відправленням з описом вкладення або в разі подання електронних документів подати опис, що містить відомості про надіслані електронні документи, в електронній формі) такі документи:

заповнену реєстраційну картку на проведення державної реєстрації юридичної особи;

примірник оригіналу (ксерокопію, нотаріально засвідчену копію) рішення засновників або уповноваженого ними органу про створення юридичної особи у випадках, передбачених законом;

два примірники установчих документів (у разі подання електронних документів - один примірник);

документ, що засвідчує внесення реєстраційного збору за проведення державної реєстрації юридичної особи. У разі подання електронних документів для проведення державної реєстрації юридичної особи підтвердженням внесення плати за проведення державної реєстрації юридичної особи є примірник електронного розрахункового документа, засвідченого електронним цифровим підписом;

інформацію з документами, що підтверджують структуру власності засновників - юридичних осіб, яка дає змогу встановити фізичних осіб - власників істотної участі цих юридичних осіб.

У разі утворення юридичної особи на підставі модельного статуту в реєстраційній картці на проведення державної реєстрації юридичної особи проставляється відповідна відмітка з посиланням на типовий установчий документ.

2. Частина другу статті 24 виключено

3. У випадках, що передбачені законом, крім документів, які передбачені частиною першою цієї статті, додатково подається (надсилається) копія рішення органів Антимонопольного комітету України або Кабінету Міністрів України про надання дозволу на узгоджені дії або на концентрацію суб'єктів господарювання.

4. Частина четверту статті 24 виключено

5. Частина п'яту статті 24 виключено

6. У разі державної реєстрації фермерського господарства крім документів, які передбачені частиною першою цієї статті, додатково подається копія Державного акта на право приватної власності засновника на землю або копія Державного акта на право постійного користування землею засновником, або нотаріально посвідчена копія договору про право користування землею засновником, зокрема на умовах оренди.

7. У разі державної реєстрації юридичної особи, засновником (засновниками) якої є іноземна юридична особа, крім документів, які передбачені частиною першою цієї статті, додатково подається документ про підтвердження реєстрації іноземної особи в країні її місцезнаходження, зокрема витяг із торговельного, банківського або судового реєстру, який відповідає вимогам частини шостої статті 8 цього Закону.

8. Державному реєстратору забороняється вимагати додаткові документи для проведення державної реєстрації юридичної особи, якщо вони не передбачені частинами першою - сьомою цієї статті.

9. Якщо документи для проведення державної реєстрації юридичної особи подаються засновником юридичної особи, державному реєстратору додатково пред'являється його паспорт.

Якщо документи для проведення державної реєстрації юридичної особи подаються особою, уповноваженою засновником (засновниками) юридичної особи, державному реєстратору додатково пред'являється її паспорт та надається документ, що засвідчує її повноваження або в разі подання електронних документів документ, що засвідчує повноваження цієї особи, в електронній формі залучається до документів, передбачених частинами першою - сьомою цієї статті.

10. Документи, які подані для проведення державної реєстрації юридичної особи, приймаються за описом, копія якого в день над-

ходження документів видається (надсилається поштовим відправленням) засновнику або уповноваженій ним особі з відміткою про дату надходження документів.

Дата надходження документів для проведення державної реєстрації юридичної особи вноситься до журналу обліку реєстраційних дій.

11. Державний реєстратор зобов'язаний залишити без розгляду документи, які подані для проведення державної реєстрації юридичної особи, якщо:

документи подані за неналежним місцем проведення державної реєстрації;

документи не відповідають вимогам, які встановлені частинами першою, другою, четвртою - сьомою статті 8 та частиною п'ятою статті 10 цього Закону;

до державного реєстратора надійшло рішення суду щодо заборони у проведенні реєстраційних дій;

документи подані не в повному обсязі.

документи подано особою, яка не має на це повноважень.

12. Про залишення документів, які подані для проведення державної реєстрації юридичної особи, без розгляду засновнику або уповноваженій ним особі не пізніше наступного робочого дня з дати їх надходження державним реєстратором видаються (надсилається поштовим відправленням з описом вкладення) відповідне повідомлення із зазначенням підстав залишення документів без розгляду та документи, що подавалися для проведення державної реєстрації юридичної особи, відповідно до опису.

Залишення документів, які подавалися для проведення державної реєстрації юридичної особи, без розгляду не перешкоджає засновнику або уповноваженій ним особі повторному зверненню до державного реєстратора в загальному порядку після усунення причин, що були підставою для залишення цих документів без розгляду.

13. Подання електронних документів для проведення державної реєстрації юридичної особи державному реєстратору засновником (засновниками) або уповноваженою ним (ними) особою здійснюється виключно для засвідчення державним реєстратором факту створення юридичної особи.

Подання засновником (засновниками) або уповноваженою ним (ними) особою документів державному реєстратору для проведення державної реєстрації змін до установчих документів юридичної особи здійснюється виключно на паперових носіях без подання електронних документів.

Стаття 25. Порядок проведення державної реєстрації юридичної особи

1. Державний реєстратор за відсутності підстав для залишення документів, які подані для проведення державної реєстрації юридичної особи, без розгляду зобов'язаний перевірити ці документи на відсутність підстав для відмови у проведенні державної реєстрації юридичної особи, які передбачені частиною першою статті 27 цього Закону.

2. Перевірка на відсутність підстав для відмови, які передбачені абзацами п'ятим - восьмим частини першої статті 27 цього Закону, здійснюється з використанням відомостей з Єдиного державного реєстру.

3. За відсутності підстав для відмови у проведенні державної реєстрації юридичної особи державний реєстратор повинен внести до реєстраційної картки на проведення державної реєстрації юридичної особи ідентифікаційний код відповідно до вимог Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України та внести до Єдиного державного реєстру запис про проведення державної реєстрації юридичної особи на підставі відомостей цієї реєстраційної картки.

4. Дата внесення до Єдиного державного реєстру запису про проведення державної реєстрації юридичної особи є датою державної реєстрації юридичної особи.

5. Строк державної реєстрації юридичної особи не повинен перевищувати три робочих дні з дати надходження документів для проведення державної реєстрації юридичної особи.

6. Не пізніше наступного робочого дня з дати державної реєстрації юридичної особи державним реєстратором видається (надсилається поштовим відправленням) засновнику або уповноваженій ним особі один примірник оригіналу установчих документів з відміткою державного реєстратора про проведення

державної реєстрації юридичної особи та виписка з Єдиного державного реєстру.

7. Порядок передачі державному реєстратору ідентифікаційних кодів Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України для внесення їх до реєстраційної картки визначається спеціально уповноваженим органом з питань державної реєстрації та спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері статистики.

Президент України
Л. КУЧМА
м. Київ
15 травня 2003 року
№ 755-IV

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про третейські суди

(витяг)

Стаття 5. Право передачі спору на розгляд третейського суду

Юридичні та/або фізичні особи мають право передати на розгляд третейського суду будь-який спір, який виникає з цивільних чи господарських правовідносин, крім випадків, передбачених законом. Спір може бути переданий на розгляд третейського суду за наявності між сторонами третейської угоди, яка відповідає вимогам цього Закону.

Спір може бути переданий на вирішення третейського суду до прийняття компетентним судом рішення у спорі між тими ж сторонами, з того ж предмета і з тих самих підстав.

Стаття 6. Підвідомчість справ третейським судам

Третейські суди в порядку, передбаченому цим Законом, можуть розглядати будь-які справи, що виникають із цивільних та господарських правовідносин, за винятком:

- 1) справ у спорах про визнання недійсними нормативно-правових актів;
- 2) справ у спорах, що виникають при укладенні, зміні, розірванні та виконанні господарських договорів, пов'язаних із задоволенням державних потреб;
- 3) справ, пов'язаних з державною таємницею;
- 4) справ у спорах, що виникають із сімейних правовідносин, крім справ у спорах, що виникають із шлюбних контрактів (договорів);
- 5) справ про відновлення платоспроможності боржника чи визнання його банкрутом;
- 6) справ, однією із сторін в яких є орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їхня посадова чи службова особа, інший суб'єкт під час здійснення ним владних управлінських функцій на основі законодавства, у тому числі на виконання делегованих повноважень, державна установа чи організація, казенне підприємство;

7) справ у спорах щодо нерухомого майна, включаючи земельні ділянки;

8) справ про встановлення фактів, що мають юридичне значення;

9) справ у спорах, що виникають з трудових відносин;

10) справ, що виникають з корпоративних відносин у спорах між господарським товариством та його учасником (засновником, акціонером), у тому числі учасником, який вибув, а також між учасниками (засновниками, акціонерами) господарських товариств, пов'язаних із створенням, діяльністю, управлінням та припиненням діяльності цих товариств;

11) інших справ, які відповідно до закону підлягають вирішенню виключно судами загальної юрисдикції або Конституційним Судом України;

12) справ, коли хоча б одна із сторін спору є нерезидентом України;

13) справ, за результатами розгляду яких виконання рішення третейського суду потребуватиме вчинення відповідних дій органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими чи службовими особами та іншими суб'єктами під час здійснення ними владних управлінських функцій на основі законодавства, у тому числі на виконання делегованих повноважень;

14) справ у спорах щодо захисту прав споживачів, у тому числі споживачів послуг банку (кредитної спілки).

Стаття 12. Види і форма третейської угоди

Третейська угода може бути укладена у вигляді третейського застереження в договорі, контракті або у вигляді окремої письмової угоди.

Якщо сторони не домовилися про інше при передачі спору до постійно діючого третейського суду, а також при вказівці у третейській угоді на конкретний постійно діючий третейський суд регламент третейського суду розглядається як невід'ємна частина третейської угоди.

За будь-яких обставин у разі суперечності третейської угоди регламенту третейського суду застосовуються положення регламенту.

Третейська угода укладається у письмовій формі. Третейська угода вважається укладеною, якщо вона підписана сторонами чи укладена шляхом обміну листами, повідомленнями по телетайпу, телеграфу або з використанням засобів електронного чи іншого зв'язку, що забезпечує фіксацію такої угоди, або шляхом направлення відзиву на позов, в якому одна із сторін підтверджує наявність угоди, а інша сторона проти цього не заперечує.

Третейська угода має містити відомості про найменування сторін та їх місцезнаходження, предмет спору, місце і дату укладання угоди.

Посилання у договорі, контракті на документ, який містить умову про третейський розгляд спору, є третейською угодою за умови, що договір укладений у письмовій формі і це посилання є таким, що робить третейську угоду частиною договору.

У разі недодержання правил, передбачених цією статтею, третейська угода є недійсною.

Недійсність окремих положень договору, контракту, що містить третейське застереження, не тягне за собою недійсність такого третейського застереження.

Третейська угода може містити як вказівку про конкретно визначений третейський суд, так і просте посилання на вирішення відповідних спорів між сторонами третейським судом.

Президент України
Л. КУЧМА
м. Київ
11 травня 2004 року
№ 1701-IV

УКАЗ

Президента України

Про Міністерство аграрної політики та продовольства України

(витяг)

1. Затвердити Положення про Міністерство аграрної політики та продовольства України (додається).

2. Установити, що Міністерство аграрної політики та продовольства України є правонаступником Міністерства аграрної політики України.

Президент України
В. ЯНУКОВИЧ
м. Київ
23 квітня 2011 року
№ 500/2011

ЗАТВЕРДЖЕНО

Указом Президента України

від 23 квітня 2011 року N 500/2011

ПОЛОЖЕННЯ

про Міністерство аграрної політики та продовольства України

1. Міністерство аграрної політики та продовольства України (Мінагрополітики України) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України.

Мінагрополітики України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з питань формування та забезпечення реалізації:

державної аграрної політики, політики у сфері сільського господарства та з питань продовольчої безпеки держави;

державної політики в галузях рибного господарства та рибної промисловості, охорони, використання та відтворення водних живих ресурсів, регулювання рибальства та безпеки мореплавства суден флоту рибного господарства, ветеринарної медицини, безпечності харчових продуктів, у сферах карантину та захисту рослин, охорони прав на сорти рослин, земельних відносин та топографо-геодезичної і картографічної діяльності, лісового та мисливського господарства, нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі.

2. Мінагрополітики України у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства України, а також дорученнями Президента України.

3. Основними завданнями Мінагрополітики України є формування та забезпечення реалізації:

державної аграрної політики, спрямованої на розвиток агропромислового комплексу та забезпечення продовольчої безпеки держави;

державної політики у сферах сільського господарства, тваринництва, садівництва, насінництва, розсадництва, виноградарства, харчової і переробної промисловості (далі - галузі агропромислового виробництва), інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу та сільськогосподарського машинобудування, сільськогосподарської дорадчої діяльності;

державної політики в галузях рибного господарства та рибної промисловості, охорони, використання та відтворення водних живих ресурсів, регулювання рибальства та безпеки мореплавства суден флоту рибного господарства; ветеринарної медицини, безпечності харчових продуктів та кормів, у сферах карантину та захисту рослин, охорони прав на сорти рослин;

державної політики з питань земельних відносин, топографо-геодезичної і картографічної діяльності, лісового та мисливського господарства, якості та безпеки сільськогосподарської продукції, насіння і садивного матеріалу, біологічної і генетичної безпеки сільськогосподарських рослин і тварин, родючості ґрунтів.

4. Мінагрополітики України відповідно до покладених на нього завдань:

1) визначає пріоритетні напрями, стратегію та механізм розвитку у відповідних сферах та галузях;

2) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до компетенції Мінагрополітики України, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України та в установленому порядку вносить їх на розгляд Президентів України та Кабінету Міністрів України;

3) здійснює аналіз діяльності та прогнозує розвиток галузей агропромислового виробництва з урахуванням їх зонального розміщення, кон'юнктури аграрного та продовольчого ринку, а також необхідності насичення продовольчого ринку продуктами вітчизняного виробництва;

4) вживає заходів, спрямованих на техніко-технологічне переоснащення галузей агропромислового виробництва, розвиток сільськогосподарського машинобудування, енергозбереження, координацію інноваційних проектів;

5) забезпечує підтримку підприємств галузей агропромислового виробництва, особистих селянських і фермерських господарств, сільськогосподарської кооперації;

6) готує пропозиції щодо формування та розвитку ринкових схем і принципів забезпечення підприємств аграрного комплексу технічними засобами, обладнанням, у тому числі для виробництва біопалива, запасними частинами, паливно-мастильними матеріалами та іншими енергоресурсами;

7) здійснює нормативно-правове забезпечення у визначених сферах та галузях, зокрема:

7.1) затверджує порядки ведення реєстрів потужностей (об'єктів), які використовуються для виробництва, переробки, зберігання та обігу харчових продуктів, ветеринарних препаратів, субстанцій, кормових добавок, преміксів, кормів тваринного походження, готових кормів, репродуктивного матеріалу, та їх операторів;

7.2) затверджує порядок проведення офіційної перевірки виконання всіх вимог, установлених країною призначення, до якої мають намір здійснювати експорт харчових продуктів оператори потужностей (об'єктів), процедури затвердження експортних потужностей (об'єктів), реєстрації та вилучення з реєстру;

7.3) затверджує в установленому законодавством порядку нормативно-технічну документацію: технічні умови, технологічні інструкції і рецептури на виробництво спирту етилового, горілки, лікеро-горілочаних виробів, виноробної продукції та алкогольних напоїв з використанням спирту етилового від 1,2 до 8,5 відсотка об'ємних одиниць, технічні умови на виробництво тютюнових виробів;

7.4) затверджує порядок реєстрації й ведення реєстру ароматизаторів та харчових добавок;

7.5) затверджує типові норми (нормативи) питомих витрат енергетичних ресурсів у галузях агропромислового виробництва;

7.6) затверджує технічні умови виробництва спирту коньячного, плодового й виноградного, коньяку, виноробної продукції й інших міцних напоїв, які виготовляються зі спирту плодового й виноградного;

7.7) затверджує у визначених галузях та сферах положення про громадських інспекторів;

7.8) формує та затверджує перелік видів сільськогосподарської продукції, що ввозиться на митну територію України як сировина для подальшої переробки;

7.9) затверджує у визначених галузях та сферах положення про центральні галузеві дегустаційні комісії з оцінки якості продукції, формує їх склад та координує роботу;

7.10) затверджує вимоги до технічного стану тракторів, самохідних шасі, самохідних сільськогосподарських, дорожньо-будівельних і меліоративних машин, сільськогосподарської техніки, інших механізмів;

7.11) установлює вимоги до суб'єктів господарювання та уповноважує їх на здійснення перевірки технічного стану тракторів, самохідних шасі, самохідних сільськогосподарських, дорожньо-будівельних і меліоративних машин, сільськогосподарської техніки, інших механізмів;

7.12) затверджує порядок створення та ведення реєстру суб'єктів господарювання, уповноважених здійснювати перевірку технічного стану тракторів, самохідних шасі, самохідних сільськогосподарських, дорожньо-будівельних і меліоративних машин, сільськогосподарської техніки, інших механізмів під час проведення державного технічного огляду;

7.13) затверджує порядок забезпечення бланками довідок-рахунків, актів прийому-передачі машин і номерними знаками "Транзит" суб'єктів господарювання, діяльність яких пов'язана з реалізацією машин, що підлягають реєстрації і обліку в державних інспекціях сільського господарства;

7.14) затверджує правила пожежної безпеки в лісах України, на кораблях флоту рибного господарства України, а також під час проведення вогневих робіт на кораблях, які ремонтуються або будуються на судноремонтних підприємствах рибного господарства України;

7.15) затверджує порядок проведення експертизи щодо визначення тимчасової граничної вартості продукції, яка закуповується за рахунок засобів державного лізингового фонду;

7.16) затверджує методику визначення тимчасової граничної вартості продукції, яка закуповується за рахунок засобів державного лізингового фонду;

7.17) затверджує (встановлює) галузеві та відомчі норми і нормативи; забезпечує розроблення галузевих систем економічних норм і нормативів в агропромисловому комплексі;

7.18) забезпечує розроблення рекомендацій і науково-методичного обґрунтування ефективного використання ресурсного потенціалу підприємств агропромислового комплексу;

7.19) забезпечує розроблення та вдосконалення механізму правового регулювання суспільних відносин, пов'язаних із виробництвом продукції агропромислового комплексу, правового статусу суб'єктів аграрних правовідносин, земельних і майнових відносин за участю аграрних товаровиробників;

7.20) затверджує спільно із заінтересованими центральними органами виконавчої влади критерії оцінки, основні параметри та показники діяльності спеціальних (вільних) економічних зон і територій зі спеціальним режимом інвестиційної діяльності;

7.21) затверджує положення про паспорт сільської території та форму паспорта сільської території;

7.22) затверджує методику проведення паспортизації сільських територій;

7.23) затверджує рекомендації щодо поліпшення екологічного стану земель і підвищення родючості ґрунтів згідно з даними їх агрохімічної паспортизації;

7.24) затверджує методичні рекомендації для сільськогосподарських підприємств будь-якої форми власності з питань використання та охорони земель сільськогосподарського призначення, впровадження новітніх ресурсо-енергоощадних технологій та сучасних технічних засобів та обладнання;

7.25) затверджує порядок і умови проведення конкурсів, перелік документів, які направляються для надання фінансової підтримки фермерським господарствам через механізм мікрокредитування, а також порядок і умови проведення конкурсу для надання фінансової підтримки фермерським господарствам на поворотній основі;

7.26) затверджує порядок і умови проведення конкурсного відбору сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів для надання державної фінансової підтримки;

7.27) затверджує положення про моніторинг ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення, затверджує форму аг-

рохмічного паспорту земель сільськогосподарського призначення і порядок його ведення;

7.28) затверджує порядок грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення і населених пунктів;

7.29) затверджує види межових знаків границь земельних ділянок і порядок відновлення меж земельних ділянок;

7.30) затверджує вимоги до оформлення технічного паспорта земельної ділянки, яка виставляється на земельні торги;

7.31) затверджує зразки заяви (клопотання) і журналу реєстрації оригіналів документації із землеустрою та з оцінки земель, матеріалів і документації державного земельного кадастру;

7.32) затверджує методики виконання робіт, пов'язаних із збиранням інформації для ведення державного земельного кадастру;

7.33) затверджує методику проведення державної експертизи землевпорядної документації;

7.34) затверджує в установленому порядку перелік відомостей, форми документів і перелік даних, які включаються до земельно-кадастрової документації, та інструкцію про ведення державного земельного кадастру;

7.35) затверджує положення про інвентаризацію земель населених пунктів;

7.36) затверджує порядок ведення державного реєстру земель;

7.37) затверджує порядок ведення журналу авторського нагляду за виконанням проекту землевпорядження;

7.38) затверджує порядок видачі й анулювання спеціальних дозволів на зняття і перенесення родючого шару ґрунту земельних ділянок;

7.39) затверджує порядок видачі Кваліфікаційного свідоцтва;

7.40) затверджує порядок грошової оцінки земель несільськогосподарського призначення (крім земель населених пунктів);

7.41) затверджує порядок одержання документів, матеріалів та іншої інформації, необхідної для здійснення державного контролю над використанням і охороною земель;

7.42) затверджує порядок оформлення, видачі і реєстрації приписів у випадку виявлення порушень земельного законодавства;

7.43) затверджує порядок перевірки документів, представлених саморегулювальною організацією оцінювачів;

7.44) затверджує порядок планування і проведення перевірок з питань здійснення державного контролю за використанням і охороною земель;

7.45) затверджує порядок прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів (протиерозійні гідротехнічні споруди, рекультивация зруйнованих земель) державного замовлення;

7.46) затверджує порядок проведення експертної грошової оцінки земельних ділянок;

7.47) затверджує порядок розгляду заяв на виконання земельно-кадастрових робіт і надання послуг;

7.48) затверджує порядок складання, видачі, реєстрації і зберігання державних актів на право власності на земельну ділянку і право постійного користування земельною ділянкою та договорів оренди землі;

7.49) затверджує умови експлуатації меліоративних систем при приватизації майна сільськогосподарських підприємств, що мають у своєму користуванні меліоровані землі;

7.50) затверджує форми типового договору оренди земельної частки (паю);

7.51) затверджує форму витягу з Державного реєстру оцінювачів з експертної грошової оцінки земельних ділянок;

7.52) затверджує форму і порядок надання інформації з моніторингу земель;

7.53) затверджує нормативи виконання землевпорядних робіт, землеоціночних робіт та геодезичних робіт;

7.54) затверджує ціни (тарифи) на розроблення документації із землевпорядкування й проведення землеоціночних робіт;

7.55) затверджує зміст офіційних каталогів, довідників та інших видань географічних найменувань;

7.56) затверджує інструкції з топографічної зйомки;

7.57) затверджує інструкцію про типи центрів геодезичних пунктів;

7.58) затверджує положення про авторське право в картографії;

7.59) затверджує порядок використання геодезичних даних і топографічних планів;

7.60) затверджує правила написання географічних найменувань об'єктів, що перебувають на території інших держав, а також гео-

графічних об'єктів, на які не поширюються суверенітет і юрисдикція будь-якої держави, що перекладаються державною мовою з мови оригіналу;

7.61) затверджує правила написання географічних найменувань України латинськими буквами (або знаками іншого алфавіту);

7.62) затверджує форму надання даних для реєстрації географічних назв;

7.63) затверджує порядки апробації сортових посівів і насаджень, здійснення ґрунтового та лабораторного сортового контролю, перевірки збереженості сорту рослин;

7.64) затверджує положення з проведення апробації селекційних досягнень;

7.65) затверджує порядок реєстрації договору про передачу майнового права на сорт і договору про передачу права на використання сорту;

7.66) затверджує порядок складання й подачі заявок на надання патенту на сорти рослин і посвідчення про авторство на сорти рослин, проведення їх експертизи;

7.67) затверджує правила складання і подачі заявки на сорт рослин;

7.68) установлює критерії заборони поширення сортів в Україні;

7.69) затверджує положення про атестаційну комісію із придбання прав представників з питань інтелектуальної власності на сорти рослин;

7.70) затверджує положення про державний реєстр прав власників сортів рослин і про видачу патентів України на сорти рослин;

7.71) затверджує положення про Каталог сортів рослин, придатних для поширення в Україні;

7.72) затверджує порядок ведення реєстру представників з питань інтелектуальної власності на сорти рослин;

7.73) затверджує порядок визначення уповноваженого закладу експертизи сортів рослин;

7.74) затверджує порядок ознайомлення з матеріалами заявки на сорт і відомостями, занесеними до державного реєстру прав власників сортів рослин;

7.75) затверджує порядок поширення в Україні сорту, на який не поширюється виключне право власника;

7.76) затверджує порядок проведення експертизи проектно-кошторисної документації на створення і зрошення багаторічних насаджень;

7.77) затверджує вимоги до якості племінних (генетичних) ресурсів;

7.78) затверджує вимоги до створення технологічних комплексів машин і обладнання для галузей агропромислового виробництва;

7.79) затверджує положення про замовлення, зберігання, облік бірок, бланків паспортів великої рогатої худоби та бланків ветеринарних карток до паспортів великої рогатої худоби;

7.80) затверджує ветеринарно-санітарні вимоги до утримання тварин у притулках, до утримання та розведення сільськогосподарських, диких тварин та при їхньому транспортуванні;

7.81) затверджує вимоги до етичного ставлення при використанні тварин у сільському господарстві;

7.82) затверджує Ветеринарні вимоги до імпорту в Україну об'єктів державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду;

7.83) затверджує Ветеринарні та санітарні вимоги до особистих підсобних господарств населення - виробників сирого товарного молока;

7.84) затверджує вимоги до якості та безпеки молока й молочних продуктів;

7.85) затверджує Ветеринарні та санітарні вимоги до пунктів закупівлі молока від тварин, які утримуються в особистих підсобних господарствах населення;

7.86) затверджує ветеринарно-санітарні вимоги для потужностей (об'єктів) з виробництва та продажу харчових продуктів;

7.87) затверджує ветеринарно-санітарні вимоги до конкретної продукції, яка виготовляється в результаті переробки або утилізації вилученої з обороту неякісної і небезпечної продукції;

7.88) затверджує Ветеринарно-санітарні вимоги до утримання птиці в особистих селянських господарствах;

7.89) затверджує Ветеринарно-санітарні правила для боєнь, забійно-санітарних пунктів господарств і подвірного забою тварин;

7.90) затверджує Ветеринарно-санітарні правила для суб'єктів ведення господарства (підприємств, цехів) з переробки птиці та виробництва яйцепродуктів, правила ветеринарно-санітарної експертизи яєць домашньої птиці;

7.91) затверджує вимоги до введення системи аналізу ризиків і контролю (регулювання) у критичних точках або аналогічних систем забезпечення безпеки при виробництві харчових продуктів;

7.92) затверджує вимоги до ветеринарно-санітарного стану потужностей (об'єктів), які використовуються для виробництва харчових продуктів;

7.93) затверджує вимоги до проведення клінічних і доклінічних випробувань ветеринарних препаратів;

7.94) затверджує за поданням Державної ветеринарної та фітосанітарної служби України інструкції про заходи щодо профілактики і боротьби з хворобами тварин;

7.95) затверджує програми вибіркового ветеринарно-санітарного та фітосанітарного контролю товарів у процесі їх обігу;

7.96) затверджує перелік ветеринарних препаратів, що відпускаються за рецептом, і правила видачі рецептів;

7.97) затверджує перелік харчових продуктів тваринного й рослинного походження, дозволених до продажу на агропромислових ринках;

7.98) затверджує положення про державну лабораторію ветеринарно-санітарної експертизи на ринку;

7.99) затверджує положення про здійснення державного контролю та нагляду за якістю ветеринарних препаратів, субстанцій, готових кормів, кормових добавок і засобів ветеринарної медицини, які застосовуються в Україні;

7.100) затверджує положення про притулок для тварин;

7.101) затверджує порядок ветеринарного клеймування шкіряної та хутрової сировини;

7.102) затверджує порядок здійснення державного контролю та нагляду за дотриманням вимог із виробництва, збереження, транспортування риби, інших водних живих ресурсів і харчової продукції з них, передбачених на експорт;

7.103) затверджує порядок знищення харчових продуктів, вилучених з обігу, умови, які мають бути виконані, щоб повернути

їх в обіг для вживання людиною або з іншою, окрім вживання людиною, метою;

7.104) затверджує порядок проведення атестації відділів біологічного контролю підприємств-виробників ветеринарних імунобіологічних препаратів і порядок проведення атестації виробництв ветеринарних імунобіологічних препаратів;

7.105) затверджує порядок проведення атестації фахівців ветеринарної медицини;

7.106) затверджує правила ветеринарно-санітарної експертизи продуктів тваринного та рослинного походження;

7.107) затверджує порядок проведення моніторингу здоров'я племінної худоби;

7.108) затверджує порядок проведення санітарної обробки (дезінфекції, дезінсекції й дератизації об'єктів птахівництва);

7.109) затверджує спільно із заінтересованими центральними органами виконавчої влади порядок розпорядження лікарськими засобами, наркотичними засобами, прекурсорами, психотропними речовинами й іншими хімічними сполуками, які переходять у власність держави;

7.110) затверджує порядок уповноважування лабораторій для проведення ветеринарних діагностичних досліджень з метою державного контролю або державного нагляду;

7.111) затверджує правила ветеринарно-санітарної експертизи молока та молочних продуктів і вимоги щодо їхньої реалізації;

7.112) затверджує правила передзабійного ветеринарного огляду тварин і ветеринарно-санітарної експертизи м'яса та м'ясних продуктів;

7.113) затверджує правила реалізації ветеринарних медикаментів і препаратів;

7.114) затверджує правила транспортування та зберігання ветеринарних препаратів, субстанцій, готових кормів, кормових добавок і засобів ветеринарної медицини у ветеринарних аптеках, їх структурних підрозділах, на базах, складах тощо;

7.115) затверджує форму, за якою ветеринарні препарати, що містять наркотичні засоби та/або психотропні речовини, дозволені до застосування у ветеринарній медицині, реалізуються (відпускаються) закладам ветеринарної медицини через ветеринарні аптеки;

7.116) затверджує форми відомостей суб'єкта господарювання щодо наявності матеріально-технічної бази та рівня освіти і кваліфікації;

7.117) затверджує перелік матеріалів реєстраційного досьє та порядок його формування;

7.118) затверджує форму заяви, що подається заявником для реєстрації, перереєстрації або внесення змін до реєстраційного досьє на готовий корм, на кормові добавки і премікси;

7.119) затверджує правила ветеринарно-санітарного нагляду за збором, утилізацією та знищенням загиблих тварини і відходів тваринного походження;

7.120) затверджує у визначених галузях та сферах правила використання продукції, отриманої від утилізації відходів тваринного походження;

7.121) затверджує форму дозволу на ввезення на територію України тварин, продуктів тваринного походження, репродуктивного матеріалу, біологічних продуктів, патологічного матеріалу, ветеринарних препаратів, субстанцій, кормових добавок, преміксів та кормів і зразок заяви про його видачу;

7.122) затверджує технічні регламенти на ветеринарні препарати, кормові добавки, премікси і готові корми, засоби ветеринарної медицини, засоби догляду за тваринами, інші об'єкти державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду, включаючи належну практику виробництва ветеринарних препаратів, кормових добавок, преміксів і готових кормів;

7.123) затверджує порядок ідентифікації та реєстрації тварин, положення про ідентифікацію й реєстрацію великої рогатої худоби, овець і кіз;

7.124) затверджує положення про паспорт великої рогатої худоби, положення про ветеринарну картку до паспорта великої рогатої худоби;

7.125) затверджує положення про реєстр тварин, порядок ведення єдиного державного реєстру та користування його даними;

7.126) затверджує положення про кваліфікаційне свідоцтво, його форму, порядок видачі, зупинення дії та/або анулювання;

7.127) затверджує правила ввозу в Україну та вивозу за її межі бджіл і продуктів бджільництва;

7.128) затверджує план породного районування бджіл;

7.129) затверджує порядок ввозу, вивозу і використання рослин і рослинних продуктів;

7.130) затверджує форму кредитного договору про бюджетні позики в межах режиму державних заставних закупівель;

7.131) затверджує форму прийомної квитанції на закупівлю молочної сировини та інструкцію з її заповнення;

7.132) затверджує форму реєстру суб'єктів аграрного ринку за відповідними адміністративно-територіальними одиницями у розрізі страхувальників та страховиків;

7.133) установлює максимально допустимі рівні залишкової кількості ветеринарних препаратів, кормових добавок та забруднюючих речовин у кормах і біологічному матеріалі;

7.134) установлює в межах компетенції параметри безпеки необроблених харчових продуктів рослинного й тваринного походження;

7.135) установлює рівні включень кормових домішок до корму для тварин або на його поверхні;

7.136) затверджує методику нормування витрат паливно-енергетичних ресурсів у галузях агропромислового виробництва, типові норми їх питомих витрат;

7.137) затверджує в межах своїх повноважень порядки надання погодження на видачу ліцензій;

7.138) затверджує перелік протипожежних та інших заходів у сфері лісового господарства, вимоги до складання планів цих заходів, положення про лісові пожежні станції;

7.139) затверджує положення про мисливське собаківництво України;

7.140) затверджує порядок проведення впорядкування мисливських угідь;

7.141) затверджує положення про організацію і проведення аукціонів із продажу неопрацьованої деревини;

7.142) затверджує порядок ведення державного лісового кадастру й первинного обліку лісів;

7.143) затверджує порядок ведення системи лісовпорядження;

7.144) затверджує порядок видачі паспортів на собак мисливських порід, інших ловчих звірів і птахів;

7.145) затверджує порядок видачі посвідчення мисливця і контрольної картки обліку добутої дичини й порушень правил полювання;

7.146) затверджує порядок відведення й таксації лісосік у лісах;

7.147) затверджує порядок заготовки живиці у хвойних насадженнях;

7.148) визначає порядок взаємодії підрозділів відомчої пожежної охорони Державного агентства лісових ресурсів України і пожежно-рятувальних підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту Міністерства надзвичайних ситуацій України;

7.149) затверджує правила рубок головного користування;

7.150) затверджує порядок проведення рубок формування й оздоровлення лісів;

7.151) затверджує розрахункову лісосіку;

7.152) затверджує систему ведення лісового насінництва;

7.153) затверджує склад документації кадастру й первинного обліку лісів, а також порядок її ведення;

7.154) затверджує типовий договір про умови ведення мисливського господарства;

7.155) затверджує форму Сертифіката про походження лісоматеріалів і виготовлених з них пиломатеріалів для здійснення експортних операцій та інструкцію про заповнення форми Сертифіката про походження лісоматеріалів і виготовлених з них пиломатеріалів для здійснення експортних операцій;

7.156) установлює вартість ліцензій на добування мисливських тварин;

7.157) затверджує вік стиглості деревостанів;

7.158) затверджує граничний рівень цін і тарифів на продукцію полювання, включаючи живу дичину, що постачається на експорт;

7.159) установлює ліміти й норми використання мисливських тварин;

7.160) установлює обсяг державного резервного насінного фонду лісових рослин;

7.161) установлює розмір збору за видачу Посвідчення мисливця, видачу контрольної картки обліку добутої дичини й порушень пра-

вил полювання, дублікат Посвідчення мисливця, дублікат контрольної картки обліку добутої дичини й порушень правил полювання;

7.162) установлює сезонні терміни для початку й закінчення заготівлі другорядних лісових матеріалів і здійснення побічних лісових користувань;

7.163) установлює такси для обчислення розміру відшкодування збитків, завданих унаслідок порушення законодавства в галузі мисливського господарства і полювання (крім видів, занесених до Червоної книги України);

7.164) установлює термін заготівлі живиці з-поміж інших хвойних насаджень;

7.165) затверджує вимоги до проектування, технічного прийому, обліку й оцінки якості лісокультурних об'єктів;

7.166) затверджує межі особливо захисних лісових ділянок і вводить режим обмеженого лісокористування на них;

7.167) затверджує інструкцію з проектування, технічного ухвалення, обліку й оцінки якості лісокультурних об'єктів;

7.168) затверджує інструкцію про селекційний відстріл мисливських тварин;

7.169) затверджує нормативи витрат на здійснення заходів щодо ведення лісового і мисливського господарства, охорони та захисту лісів;

7.170) затверджує порядок організації та проведення лісової сертифікації;

7.171) затверджує порядки поводження зі зброєю, видачі ліцензій на добування мисливських тварин і проведення полювання, в тому числі іноземними мисливцями;

7.172) затверджує порядок проведення вибіркового діагностичного відстрілу мисливських тварин для ветеринарно-санітарної експертизи;

7.173) затверджує правила державного обліку мисливських тварин і обсяги їх добування;

7.174) затверджує правила заготовки другорядних лісових матеріалів, здійснення побічних лісових користувань, а також використання корисних властивостей лісів;

7.175) затверджує правила обліку, зберігання, заповнення, видачі бланків лісорубного або лісового квитка;

7.176) затверджує правила огляду місць використання лісових ресурсів;

7.177) затверджує порядок проведення розрахунків з постачальниками та зберігачами насіння сільськогосподарських рослин державного резервного насінневого фонду і користувачами;

7.178) затверджує форму реєстру закупівель (поставок) насіння у державний резервний насінневий фонд, установлює обсяг державного резервного насінного фонду сільськогосподарських рослин;

7.179) затверджує порядок визначення фактичних збитків, нанесених у результаті посухи;

7.180) затверджує правила експертного визначення якості насіння і садивного матеріалу та порядок оформлення заяв;

7.181) затверджує порядок проведення атестації суб'єктів господарювання на право виробництва й реалізації насіння і садивного матеріалу, положення про державний реєстр виробників насіння і садивного матеріалу, положення про державний реєстр заявок на сорти рослин, положення про державний реєстр прав власників сортів рослин і про видачу патентів на сорти рослин, положення про експертизу назв сортів рослин, положення про державні випробування і реєстрацію хімічних, біологічних засобів захисту, феромонів і регуляторів росту рослин і добрив;

7.182) затверджує порядок проведення атестації суб'єктів насінництва та розсадництва на надання права виробництва і реалізації репродуктивного насіння і садивного матеріалу, гібридів першого покоління;

7.183) затверджує порядок введення особливого режиму захисту рослин і заходів щодо локалізації та ліквідації особливо небезпечних шкідливих організмів, у тому числі межі території та час введення особливого режиму захисту рослин;

7.184) затверджує вимоги до атестації виробничих умов суб'єктів насінництва та розсадництва;

7.185) установлює вартість соціально спрямованих дорадчих послуг, затверджує порядок та умови проведення конкурсу з надання соціально спрямованих дорадчих послуг;

7.186) установлює:

вимоги та порядок присвоєння/позбавлення відповідного статусу суб'єктам племінної справи у тваринництві та суб'єктам насінництва;

вимоги та порядок видачі племінних свідоцтв (сертифікатів) щодо виробництва, зберігання і реалізації племінних (генетичних) ресурсів та проведення генетичних досліджень;

вимоги та порядок проведення атестації та допуску до відтворення плідників для племінного використання, оцінки тварин за власною продуктивністю та якістю потомства;

порядок проведення бонітування тварин;

порядок розроблення та використання галузевих стандартів;

7.187) затверджує порядок проведення атестації працівників, які виконують спеціальні роботи, пов'язані із племінними (генетичними) ресурсами;

7.188) установлює вимоги та порядок проведення атестації виробництва молока, молочної сировини та молочних продуктів і форму атестата;

7.189) затверджує порядок проведення оцінки якості м'ясо-молочних продуктів;

7.190) установлює базисні норми масової частки жиру й білка в молоці;

7.191) затверджує порядок та правила видачі ветеринарних документів;

7.192) затверджує правила поводження з тваринами під час проведення видовищних заходів із залученням тварин;

7.193) затверджує порядок зберігання, підтримування, відпуску, завезення в Україну та вивозу штамів мікроорганізмів, токсинів і отрут тваринного та рослинного походження, які використовуються для потреб ветеринарної медицини та науки;

7.194) затверджує порядок ведення реєстру потужностей (об'єктів) та їх операторів для виробництва харчових продуктів, передбачених для постачання на експорт, а також для імпорту харчових продуктів в Україну;

7.195) установлює порядок проведення перевірки виконання вимог, пропонованих щодо харчових продуктів, імпортованих в Україну, а також порядок проведення перевірки виконання всіх

вимог, пропорованих країною призначення, до харчових продуктів, експортованих у цю країну;

7.196) затверджує типовий договір про обов'язкове відпрацювання випускниками вищих аграрних навчальних закладів у сільській місцевості не менше п'яти років після закінчення навчання;

7.197) затверджує положення про державні книги племінних тварин і Державний племінний реєстр;

7.198) затверджує спеціалізовані форми первинного обліку товарно-транспортної накладної та інструкцію про порядок заповнення, застосування спеціалізованої товарно-транспортної накладної на відпуск хлібобулочних виробів;

7.199) затверджує вимоги до повних технологічних циклів виробництва коньяку, алкогольних напоїв за коньячною технологією та тютюнових виробів;

7.200) затверджує вина контрольованих найменувань за походженням, нові марки виноробної продукції;

7.201) затверджує порядок і форми виробничого обліку вина;

7.202) затверджує порядок створення енотек, зберігання та використання зразків вин з енотек;

7.203) затверджує правила виробництва та зберігання тихих вин, ігристих і шампанських вин, виробництва коньяків, форму довідки на імпорт шампанських і коньячних виноматеріалів;

7.204) затверджує технологічну документацію з виробництва вина;

7.205) затверджує порядок списання багаторічних насаджень у сільськогосподарських підприємствах;

7.206) затверджує перелік регульованих шкідливих організмів у сфері карантину рослин;

7.207) затверджує порядок реєстрації осіб, що здійснюють господарську діяльність, пов'язану із виробництвом і обігом об'єктів регулювання;

7.208) затверджує у визначених галузях і сферах порядки та інструкції з оформлення матеріалів по справах про адміністративні правопорушення;

7.209) затверджує порядок проведення технічного нагляду за судами рибного господарства України, які не підлягають нагляду класифікаційного товариства;

7.210) затверджує порядок спеціального використання риби й інших водних живих ресурсів;

7.211) установлює режим промислового рибальства;

7.212) затверджує правила промислового рибальства в басейнах Чорного та Азовського морів та в рибогосподарських водних об'єктах України;

7.213) затверджує правила рибальства та спеціальні режими рибальства;

7.214) установлює режими спеціального промислового рибальства;

7.215) затверджує правила розробки, розгляду, узгодження й затвердження лімітів (квот) спеціального використання водних живих ресурсів;

7.216) затверджує методіку розрахунку збитків, заподіяних рибному господарству внаслідок порушень правил рибальства й охорони водних живих ресурсів;

7.217) затверджує перелік категорій посад працівників рибного господарства;

7.218) затверджує систему управління охороною праці в рибному господарстві;

7.219) затверджує спеціальні правила експлуатації, обліку й технічного нагляду за суднами рибного господарства;

7.220) затверджує статут служби на риболовних судах;

7.221) затверджує судовий білет для риболовних суден;

7.222) затверджує типовий табель забезпечення постачанням суден флоту рибного господарства;

7.223) затверджує форми списку осіб судового екіпажу (суднова роль), списку пасажирів на риболовних судах, форму рибальських квитків, форми судових радіо- і машинного журналів і правила їх ведення на риболовних судах;

7.224) установлює мінімальний склад екіпажу, з яким дозволено вихід рибальського судна в море, установлює мінімальний склад екіпажу, який забезпечує безпеку морського торговельного судна, яке здійснює міжнародні рейси, або судна, яке здійснює плавання на внутрішніх водних шляхах;

7.225) установлює нормативи екологічної безпеки водних об'єктів, що використовуються для потреб рибного господарства;

7.226) установлює період (строки) заборони на лов (добування) водних живих ресурсів;

7.227) установлює розподіл лімітів на квоти спеціального використання водних живих ресурсів загальнодержавного значення;

7.228) затверджує інструкцію про порядок здійснення штучного розведення, вирощування риби, інших водних живих ресурсів та їх використання у спеціальних товарних рибних господарствах;

7.229) затверджує за поданням Державного агентства рибного господарства України квоти використання водних живих ресурсів, у тому числі загальнодержавного значення;

7.230) затверджує квоти на спеціальне використання рибних та інших водних живих ресурсів;

7.231) затверджує зразки документів, що підтверджують проходження судном технічного нагляду;

7.232) затверджує зразок заяви власника риболовного судна про реєстрацію в Судновій книзі України;

7.233) затверджує зразок посвідчення стернового-моториста, зразок свідоцтва про виключення риболовного судна з Державного судового реєстру України або Суднової книги України;

7.234) затверджує положення про безпечне укомплектування морських суден рибного господарства екіпажами;

7.235) затверджує положення про інспекцію державного портового нагляду морських рибних портів України;

7.236) затверджує положення про капітана морського рибного порту;

7.237) затверджує положення про комісію з технічного нагляду за суднами рибного господарства України, що не підлягають нагляду класифікаційного товариства;

7.238) затверджує положення щодо встановлення відповідності системи управління безпекою компаній та суден флоту рибного господарства вимогам Міжнародного кодексу з управління безпечною експлуатацією суден і попередженням забруднення 1993 року;

7.239) затверджує порядок ведення реєстраційних журналів досліджень, проведених виробничою лабораторією рибопереробних виробництв;

7.240) затверджує для риболовних суден порядок видачі, зберігання бланків типових форм реєстраційних документів і знищення зіпсованих;

7.241) затверджує порядок нарахування й внесення платежів за спеціальне використання рибних та інших водних живих ресурсів;

7.242) затверджує порядок обліку вилучення (вилову, добирання, збору) водних живих ресурсів;

7.243) затверджує порядок штучного розведення, вирощування водних живих ресурсів та їх використання;

7.244) затверджує правила аматорського та спортивного рибальства, порядок обчислення і внесення платежів за спеціальне використання водних живих ресурсів при здійсненні аматорського та спортивного рибальства;

7.245) затверджує спеціальні правила експлуатації, обліку та технічного нагляду за суднами флоту рибного господарства;

7.246) затверджує порядок проведення фітосанітарних процедур, у тому числі проведення огляду, обстеження, аналізу, інспектування та здійснення контролю за знезараженням об'єктів регулювання;

7.247) затверджує порядок виготовлення та використання бланків карантинного дозволу на імпорт, фітосанітарного сертифіката та фітосанітарного сертифіката на реекспорт, карантинного сертифіката;

7.248) затверджує порядок проведення повторної фітосанітарної (арбітражної) експертизи;

7.249) затверджує перелік документів (їх форм і реквізитів) та відомостей, необхідних для проведення ветеринарного, фітосанітарного та радіологічного контролю;

7.250) затверджує фітосанітарні правила ввозу через кордон, перевезення в межах країни, експорту та виробництва дерев'яного пакувального матеріалу;

7.251) затверджує фітосанітарні правила із запобігання занесенню та/або поширенню карантинних організмів та обмеження економічного впливу регульованих некарантинних шкідливих організмів, включаючи процедури фітосанітарної сертифікації;

7.252) затверджує Порядок офіційного встановлення та/або підтримання статусу місця виробництва або виробничої ділянки, вільних від регульованих шкідливих організмів, позбавлення такого статусу, його поновлення та інші умови офіційного встановлення місця виробництва або виробничої ділянки;

7.253) затверджує порядок створення й використання резерву пестицидів для боротьби з особливо небезпечними шкідниками сільськогосподарських рослин;

7.254) затверджує програму навчання працівників, робота яких пов'язана з організацією та безпосередньо проведенням робіт із транспортування, зберігання, застосування, торгівлі пестицидами і агрохімікатами;

7.255) затверджує порядок застосування пестицидів і агрохімікатів на території, що піддалася радіоактивному забрудненню, а також у зонах надзвичайних екологічних ситуацій;

7.256) затверджує порядок здійснення державного нагляду й державного контролю за дотриманням законодавства про пестициди та агрохімікати в галузі рослинництва;

7.257) затверджує перелік специфічних ґрунтово-кліматичних умов, які характерні для земель сільськогосподарського призначення;

7.258) затверджує технічний регламент зернового складу, форму електронного реєстру та книги реєстрації зернового складу;

7.259) затверджує інструкцію про ведення обліку й оформлення операцій із зерном і продуктами його переробки на хлібоприймальних та зернопереробних підприємствах;

7.260) затверджує положення про обіг складських документів на зерно;

7.261) затверджує положення про сертифікацію товарного складу;

7.262) затверджує порядок ведення електронного реєстру та книги реєстрації зернового складу;

7.263) затверджує порядок ведення основного реєстру складських документів на зерно і зерно, прийняте на зберігання, та реєстру зернового складу;

7.264) затверджує порядок знищення насіння сільськогосподарських рослин, які безпосередньо не можуть бути використані з продовольчою та кормовою метою;

7.265) затверджує порядок передачі зобов'язань у випадку ліквідації сертифікованого складу або товарного складу;

7.266) затверджує порядок розрахунку середньостатистичної збитковості окремого об'єкта державного цінового регулювання сільськогосподарської продукції;

7.267) установлює мінімальні та максимальні інтервенційні ціни окремих об'єктів державного цінового регулювання;

7.268) установлює строки зберігання зерна державного резерву й продуктів його переробки;

7.269) погоджує базові активи товарних деривативів на біржовому ринку, якщо ними є сільськогосподарська продукція та/або продовольство;

7.270) затверджує стандартну форму кредитного договору, що укладається Аграрним фондом і виробником зерна при наданні бюджетної позички;

7.271) затверджує типові правила біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією;

7.272) затверджує типову форму договору про закупівлю зерна за бюджетні кошти;

7.273) затверджує типову форму кредитного договору, що передбачає кредитне субсидування сільськогосподарського виробника;

7.274) затверджує форми форвардного біржового контракту;

7.275) затверджує Порядок розподілу на конкурсних засадах між цукровими заводами обсягів виробництва цукру в межах квоти "А";

7.276) затверджує Порядок розподілу на конкурсних засадах між бурякосіючими господарствами обсягів вирощування цукрових буряків для виробництва цукру в межах квоти "А";

7.277) затверджує порядок продажу на публічних торгах майнових паїв членів колективних сільськогосподарських підприємств, порядок розподілу і використання майна реорганізованих колективних сільськогосподарських підприємств;

7.278) затверджує у межах своїх повноважень перелік посад працівників, яким відповідно до законодавства надано право носіння форменого одягу встановленого зразка, зброї й спеціальних засобів;

7.279) затверджує норми забезпечення форменим одягом і відповідними знаками розрізнення працівників бюджетних установ центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра аграрної політики та продовольства України;

7.280) затверджує положення про сертифікацію персоналу суден флоту рибної промисловості;

7.281) затверджує порядок оформлення приходу з рейсу й виходу в рейс суден флоту рибної промисловості капітанами морських рибних портів України;

7.282) затверджує порядок відтворення водних живих ресурсів;

7.283) затверджує напрями розвитку комунального господарства у сільській місцевості в розрізі регіонів та за об'єктами;

7.284) затверджує перелік дитячих закладів оздоровлення та відпочинку дітей працівників агропромислового комплексу;

7.285) затверджує форму документів, що подаються для одержання дозволу на виготовлення сухих виноматеріалів;

8) розробляє технічні регламенти, стандарти та інші нормативні документи, забезпечує реалізацію державної політики у сфері стандартизації та метрології;

9) затверджує державний перепис багаторічних насаджень;

10) затверджує зони виробництва винограду та регламентацію сортового складу вирощування винограду;

11) здійснює заходи щодо економічного стимулювання виробників харчової продукції, спрямовує їх діяльність на розв'язання завдань, пов'язаних із забезпеченням потреб населення в продуктах харчування та насиченням продовольчого ринку харчовими продуктами вітчизняного виробництва;

12) здійснює заходи, спрямовані на вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності, захист інтересів вітчизняних товаровиробників сільськогосподарської продукції на зовнішньому ринку, їх захист від недобросовісної конкуренції, дискримінаційних умов діяльності, а також на ефективне застосування антидемпінгового законодавства та розвиток внутрішнього ринку;

13) розробляє і здійснює заходи щодо розвитку інфраструктури аграрного та продовольчого ринку, зокрема, біржового ринку,

оптових ринків сільськогосподарської продукції, сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, кредитних спілок, страхових компаній, виставок, ярмарків тощо;

14) реалізує державну політику у сфері виробництва продуктів дитячого харчування;

15) здійснює розподіл між суб'єктами господарювання - резидентами України обсягів спирту з оформленням рознарядок на їх відпуск для споживання на внутрішньому ринку в установленому законодавством порядку;

16) формує щоквартальні заявки на виготовлення бланків товарно-транспортних накладних на переміщення спирту етилового, високооктанових кисневмісних домішок та алкогольних напоїв згідно із замовленнями суб'єктів підприємницької діяльності, які мають відповідні ліцензії на виробництво та торгівлю зазначеною продукцією;

17) реєструє технічні засоби застосування пестицидів та агрохімікатів;

18) визначає обсяги вирощування цукрових буряків для виробництва цукру в межах квоти "А";

19) забезпечує здійснення контролю за:

використанням та охороною земель усіх категорій та форм власності;

охороною праці в аграрному секторі економіки;

якістю та безпечністю сільськогосподарської продукції;

технічним станом тракторів, самохідних шасі, самохідних сільськогосподарських, дорожньо-будівельних і меліоративних машин, причіпного та навісного сільськогосподарського обладнання, інвентарю, сільськогосподарської техніки, інших механізмів;

плеємною справою у тваринництві;

20) забезпечує:

сертифікацію товарів, робіт і послуг у сфері агропромислового комплексу, зокрема сертифікацію продукції рослинництва, тваринництва, птахівництва, харчових та переробних галузей, насінницьких посівів, сортівивчення та реєстрацію сортів рослин;

здійснення землеустрою, оцінки та ринку земель, установлення меж області, району, міста, району в місті, села і селища, проведення земельної реформи, лісового та мисливського господарства;

проведення експертизи технологічних інструкцій та іншої нормативно-технічної документації на продовольчі товари та продукти дитячого і спеціального харчування;

проведення апробації селекційних досягнень;

21) здійснює:

у випадках, передбачених законодавством, ліцензування окремих видів господарської діяльності, видачу документів дозвільного характеру;

в установленому законодавством порядку розподіл квоти виробництва та поставки цукру на внутрішній ринок (квота "А");

моніторинг ґрунтів та агрохімічну паспортизацію земель сільськогосподарського призначення;

сертифікацію племінних (генетичних) ресурсів; присвоює відповідний статус суб'єктам племінної справи у тваринництві;

атестацію племінних бджолорозсадників і племінних пасік;

державну атестацію (переатестацію) суб'єктів племінної справи у тваринництві;

реєстрацію насадження технічних і столових сортів винограду, плодкових і горіхоплідних насаджень у господарствах усіх форм власності, а також списання виноградників і садів, які закладені за рахунок державних коштів;

22) веде:

інформаційний банк даних про стан ґрунтів земель сільськогосподарського призначення;

державні книги племінних тварин та Державний реєстр суб'єктів племінної справи у тваринництві;

реєстр атестованих виробників молока, молочної сировини і молочних продуктів;

реєстри сільськогосподарських дорадників, експертів-дорадників та дорадчих служб;

реєстр спеціальних сировинних зон, що використовуються для виготовлення продуктів дитячого та дієтичного харчування;

галузевий фонд нормативних документів у сфері стандартизації;

23) видає:

дозвіл на виготовлення сухих виноматеріалів шляхом підсолонження суслу виноградним концентратом або цукром;

сертифікат на право надання дорадчих послуг;

24) підпункт 24 пункту 4 виключено

25) веде реєстр технічних засобів, рекомендованих для застосування в агропромисловому комплексі, формує ринки техніки та обладнання;

26) надає в установленому порядку товарним біржам висновки щодо відповідності вимогам стосовно надання послуг з укладення та реєстрації угод купівлі-продажу сільськогосподарської продукції і продовольства для державних та регіональних потреб, погашення податкової заборгованості, а також укладення та реєстрації зовнішньоекономічних контрактів;

27) здійснює контроль за діяльністю аграрної біржі у сфері надання кредитних і тваринницьких дотацій;

28) визначає в установленому законодавством порядку державні спиртові заводи, які мають право переробляти конфісковані та безхазяйні спирт етиловий, фракцію головну етилового спирту, спиртовмісні рідини та алкогольні напої;

29) аналізує стан наповнення регіональних запасів продовольства;

30) забезпечує реалізацію заходів, спрямованих на інноваційно-інвестиційний розвиток галузей агропромислового виробництва, координує реалізацію інвестиційних проектів в аграрному секторі;

31) готує пропозиції в межах компетенції щодо розвитку соціально-трудова відносин у визначених галузях та сферах;

32) здійснює в межах компетенції заходи щодо регулювання та контроль за умовами виробництва і реалізації цукру;

33) сприяє підвищенню енергоефективності підприємств агропромислового комплексу та розвитку виробництва біопалива;

34) забезпечує у межах своїх повноважень розвиток виробництва і використання альтернативних видів палива та відновлювальних джерел енергії;

35) забезпечує у межах своїх повноважень державний захист прав покупців сільськогосподарської техніки та користувачів послуг з технічного сервісу;

36) організовує перевірку, здійснення калібрування, ремонт, сервісне обслуговування та проведення державних випробувань засобів виміральної техніки;

37) координує роботу з відновлення продуктивної цінності земель сільськогосподарського призначення, розробляє і сприяє впровадженню ґрунтозахисних технологій та відновленню родючості ґрунтів, виступає у межах своїх повноважень замовником виконання робіт з районування (зонування) земель;

38) готує щорічний план робіт із стандартизації (Тематичний план наукових розробок у сфері стандартизації) згідно з паспортом відповідної бюджетної програми;

39) затверджує положення про службу стандартизації, метрологічну службу міністерства та про головні і базові організації цих служб;

40) організовує роботу, спрямовану на розвиток насінництва, розсадництва, племінної справи у тваринництві, проведення комплексної оцінки (бонітування) сільськогосподарських тварин;

41) формує поточну і перспективну потребу виробників сільськогосподарської продукції у мінеральних добривах та засобах захисту рослин;

42) бере участь у:

формуванні та реалізації бюджетної, цінової, податкової, фінансово-кредитної, облікової, лізингової, інноваційної, інвестиційної, страхової, митно-тарифної, гендерної, соціальної політики у сільській місцевості, а також державної політики у сфері інформатизації та технічного захисту інформації, зайнятості населення, сільського зеленого туризму;

розрахунках поточної та прогнозованої потреби галузей агропромислового виробництва у спеціалістах та кваліфікованих робітниках;

розробленні і реалізації заходів щодо формування державного інтервенційного фонду Аграрним фондом та здійснює контроль за його формуванням і використанням;

розробленні та здійсненні заходів з нарощування експортного потенціалу галузей агропромислового виробництва, відновлення традиційних та освоєння нових ринків збуту продукції;

43) бере участь у розробленні загальнодержавних балансів попиту і пропозиції основних видів сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки; координує роботу щодо складання між-регіональних балансів попиту і пропозиції основних видів сільсь-

когосподарської продукції та продуктів її переробки, здійснює їх моніторинг;

44) розробляє та забезпечує виконання державних цільових, галузевих та інших програм розвитку галузей агропромислового виробництва, комплексного розвитку сільських територій, удосконалення системи управління агропромисловим комплексом;

45) забезпечує у межах своїх повноважень впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, створення системи національних інформаційних ресурсів;

46) здійснює державне регулювання в галузі дорадчої діяльності, вносить пропозиції щодо формування державної політики у цій сфері, координує діяльність саморегулювальної організації, яка об'єднує суб'єктів дорадчої діяльності;

47) спрямовує та координує роботу з раціонального ведення лісового господарства і використання лісових ресурсів, наданих у постійне користування агропромисловим підприємствам;

48) забезпечує формування державного резервного насіннєвого фонду, встановлює контроль за ефективним використанням цього фонду, сприяє розвитку внутрішнього і зовнішнього ринку насіння і садивного матеріалу;

49) запроваджує систему ведення органічного сільського господарства, організовує впровадження екологічно безпечних для людини і довкілля методів та заходів щодо захисту рослин;

50) здійснює виставкову та ярмаркову діяльність у галузях агропромислового виробництва;

51) забезпечує реалізацію державної політики в галузі освіти, професійної підготовки кадрів для агропромислового виробництва та рибного господарства;

52) здійснює в установленому порядку контроль за дотриманням вимог до якості вищої освіти вищими навчальними закладами, що знаходяться у сфері управління Мінагрополітики України;

53) проводить атестацію педагогічних працівників навчальних закладів, що знаходяться у сфері управління Мінагрополітики України, забезпечує створення в них навчально-матеріальної бази, житлових та культурно-побутових умов для науково-педагогічних, педагогічних та інших працівників, студентів і слухачів;

54) видає випускникам вищих аграрних навчальних закладів, що уклали договір про обов'язкове відпрацювання після закінчення навчання, направлення на роботу на сільськогосподарських підприємствах;

55) виступає державним замовником науково-дослідних робіт у визначених сферах та галузях, фінансує та координує їх проведення, сприяє впровадженню у виробництво сучасних розробок та прогресивного досвіду;

56) здійснює в межах своєї компетенції координацію діяльності наукових установ, що знаходяться у сфері управління Мінагрополітики України, визначає та затверджує пріоритетні напрями розвитку аграрної науки;

57) організовує підготовку та видання навчальної літератури і навчально-методичної документації;

58) проводить моніторинг стану забезпечення об'єктами соціальної інфраструктури сільських територій, розробляє і здійснює заходи, спрямовані на їх комплексний розвиток, та вносить на розгляд Кабінету Міністрів України відповідні пропозиції;

59) узагальнює інформацію щодо відшкодування з державного бюджету сільськогосподарським підприємствам і організаціям витрат власних коштів, понесених ними на будівництво об'єктів соціально-культурної сфери, житла та інженерних комунікацій;

60) проводить роботу з впровадження через проектування в будівництво науково-технічних розробок, енергозберігаючих технологій, нових матеріалів і конструкцій, які здешевлюють будівництво, скорочують термін виконання робіт та експлуатаційні витрати;

61) у межах своєї компетенції затверджує та погоджує завдання на проектування, проектно-кошторисну документацію і титули будов та акти введення об'єктів в експлуатацію;

62) сприяє розвитку фізичної культури і спорту в сільській місцевості, організації оздоровлення та відпочинку дітей працівників агропромислового комплексу;

63) у межах своїх повноважень забезпечує вирішення питань у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, здійснення заходів цивільного захисту;

64) забезпечує у межах своїх повноважень проведення моніторингу внутрішнього і зовнішнього аграрного та продовольчого ринку, створює і забезпечує постійне функціонування системи інформаційного забезпечення діяльності оптових ринків сільськогосподарської продукції;

65) бере участь у державному регулюванні організованого аграрного ринку в частині забезпечення здійснення фінансових і товарних інтервенцій та здійснює контроль за діяльністю товарних бірж щодо дотримання ними умов надання висновку про відповідність вимогам;

66) здійснює державне регулювання основних ринків сільськогосподарської продукції, зокрема зерна та інших;

67) здійснює контроль за діяльністю оптових ринків сільськогосподарської продукції;

68) здійснює контроль за землекористуванням державних підприємств, установ і організацій, що належать до сфери управління Мінагрополітики України, розробляє для державних сільськогосподарських підприємств обов'язкові до виконання єдині стандарти, норми та процедури землекористування;

69) підпункт 69 пункту 4 виключено

70) є головним розпорядником бюджетних коштів за бюджетними призначеннями, визначеними законом про Державний бюджет України;

71) здійснює в межах своєї компетенції та в порядку, визначеному законодавством, співробітництво з державами-донорами та міжнародними організаціями з питань залучення міжнародної технічної допомоги в агропромисловий комплекс України;

72) здійснює в межах своїх повноважень заходи щодо інтеграції до Європейського Союзу, в тому числі з адаптації законодавства, та забезпечує галузеве співробітництво;

73) бере відповідно до законодавства участь у підготовці проектів міжнародних договорів України, готує пропозиції щодо укладення і денонсації таких договорів, укладає міжнародні договори, бере участь у роботі міжнародних організацій, забезпечує виконання зобов'язань України за міжнародними договорами з питань, що належать до компетенції Мінагрополітики України;

74) організовує у межах своїх повноважень здійснення комплексу заходів з мобілізаційної підготовки та мобілізації в галузях агропромислового сектору економіки;

75) погоджує призначення на посади і звільнення з посад начальників та заступників начальників головних управлінь агропромислового розвитку обласних, управління агропромислового розвитку Севастопольської міської державних адміністрацій;

76) установлює у визначених галузях та сферах відомчі заохочувальні відзнаки та затверджує положення про них;

77) організовує розгляд звернень громадян з питань, пов'язаних із діяльністю Мінагрополітики України, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління, а також стосовно актів, які ним видаються;

78) утворює, ліквідує, реорганізовує підприємства, установи та організації, затверджує їх положення (статути), в установленому порядку призначає на посади та звільняє з посад їх керівників, формує кадровий резерв на посади керівників підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Мінагрополітики України;

79) виконує у межах повноважень інші функції з управління об'єктами державної власності, що належать до сфери його управління;

80) здійснює інші повноваження відповідно до законів та актів Президента України.

УКАЗ

Президента України

Про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку

(витяг)

На виконання Закону України “Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні” постановляю:

1. Утворити Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку.

2. Затвердити Положення про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку (додається).

Президент України
В. ЯНУКОВИЧ
м. Київ
23 листопада 2011 року
№ 1063/2011

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 23 листопада 2011 року N 1063/2011

ПОЛОЖЕННЯ

про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку

1. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) є державним колегіальним органом, підпорядкованим Президенту України, підзвітним Верховній Раді України.

НКЦПФР здійснює державне регулювання ринку цінних паперів.

2. НКЦПФР у своїй діяльності керується Конституцією і законами України, актами та дорученнями Президента України, актами Кабінету Міністрів України, Верховної Ради України та іншими актами законодавства, а також цим Положенням.

3. Основними завданнями НКЦПФР є:

1) формування та забезпечення реалізації єдиної державної політики щодо розвитку і функціонування ринку цінних паперів та похідних (деривативів) в Україні, сприяння адаптації національного ринку цінних паперів до міжнародних стандартів;

2) координація діяльності державних органів з питань функціонування в Україні ринку цінних паперів та похідних (деривативів);

3) здійснення державного регулювання та контролю за емісією і обігом цінних паперів та похідних (деривативів) на території України;

4) захист прав інвесторів шляхом здійснення заходів щодо запобігання і припинення порушень законодавства на ринку цінних паперів та законодавства про акціонерні товариства, застосування санкцій за порушення законодавства у межах своїх повноважень;

5) сприяння розвитку ринку цінних паперів та похідних (деривативів);

6) узагальнення практики застосування законодавства України з питань емісії (випуску) та обігу цінних паперів в Україні, розроблення пропозицій щодо його вдосконалення;

7) здійснення державного регулювання та контролю у сфері спільного інвестування;

8) здійснення у межах компетенції державного регулювання та контролю у сфері накопичувального пенсійного забезпечення;

9) здійснення у межах компетенції державного регулювання і нагляду у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму;

10) здійснення у межах компетенції заходів щодо запобігання і протидії корупції;

11) здійснення у межах повноважень, визначених законодавством, нагляду на консолідованій та субконсолідованій основі за небанківськими фінансовими групами та їх підгрупами.

УКАЗ

Президента України

Про затвердження Положення про Державну ветеринарну та фітосанітарну службу України

(витяг)

1. Затвердити Положення про Державну ветеринарну та фітосанітарну службу України (додається).

Президент України
В. ЯНУКОВИЧ
13 квітня 2011 року
№ 464/2011

ЗАТВЕРДЖЕНО

Указом Президента України
від 13 квітня 2011 року N 464/2011

ПОЛОЖЕННЯ

про Державну ветеринарну та фітосанітарну службу України

1. Державна ветеринарна та фітосанітарна служба України (Держветфітослужба України) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якої спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра аграрної політики та продовольства України (далі - Міністр), входить до системи органів виконавчої влади і забезпечує реалізацію державної політики у галузі ветеринарної медицини, безпечності харчових продуктів, сферах карантину та захисту рослин, охорони прав на сорти рослин, державного нагляду (контролю) за племінною справою у тваринництві.

2. Держветфітослужба України у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства аграрної політики та продовольства України (далі - Міністерство), іншими актами законодавства України, дорученнями Президента України та Міністра, а також цим Положенням.

3. Основними завданнями Держветфітослужби України є: реалізація державної політики у галузі ветеринарної медицини, сферах карантину та захисту рослин, охорони прав на сорти рослин, державного нагляду (контролю) за племінною справою у тваринництві;

проведення державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду за здоров'ям тварин, безпечністю та якістю всіх харчових продуктів, неїстівних продуктів тваринного походження, кормів та інших товарів, охорони території України від занесення збудників особливо небезпечних хвороб, включених до списку Міжна-

родного епізоотичного бюро (МЕБ), з територій інших держав або карантинних зон;

аналіз причин і умов виникнення та поширення хвороб тварин, організація заходів з локалізації та ліквідації спалаху заразних хвороб, спільних для тварин і людей, підготовка пропозицій щодо профілактики та боротьби з такими хворобами;

проведення моніторингу поширення та визначення біологічної характеристики збудників особливо небезпечних хвороб тварин, включених до списку МЕБ, з метою вжиття заходів, пов'язаних з епізоотичною та епідеміологічною діагностикою спалаху заразних хвороб;

спрямування та координація діяльності територіальних органів Держветфітослужби України із забезпечення ветеринарно-санітарного та епізоотичного благополуччя, захисту життя і здоров'я людей та тварин від ризику, пов'язаного з хворобами тварин, включаючи зоонози, додержання порядку здійснення державного ветеринарно-санітарного, фітосанітарного контролю та нагляду;

розроблення, затвердження та здійснення в межах своїх повноважень санітарних, ветеринарно-санітарних та фітосанітарних заходів;

здійснення державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду за тваринами, харчовими продуктами, неїстівними продуктами тваринного походження, репродуктивним матеріалом, біологічними продуктами, патологічним матеріалом, ветеринарними препаратами, субстанціями, кормовими добавками, преміксами та кормами, засобами ветеринарної медицини, засобами догляду за тваринами та супутніми об'єктами, а також потужностями (об'єктами), що використовуються для їх виробництва, переробки, зберігання та обігу;

здійснення державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні України та транспорті за тваринами, харчовими продуктами, неїстівними продуктами тваринного походження, репродуктивним матеріалом, біологічними продуктами, патологічним матеріалом, ветеринарними препаратами, субстанціями, кормовими добавками, преміксами та кормами, засобами ветеринарної медицини, призначеними для вирощування тварин та догляду за ними, що не мають лікувальної і профілактичної дії, супутніми об'єктами;

охорона території України від занесення регульованих шкідливих організмів;

виявлення, локалізація і ліквідація регульованих шкідливих організмів;

запобігання проникненню регульованих шкідливих організмів у зони, вільні від таких регульованих шкідливих організмів на території України;

здійснення державного контролю за дотриманням карантинного режиму і проведенням заходів із карантину рослин при вирощуванні, заготівлі, вивезенні, ввезенні, транспортуванні, зберіганні, переробці, реалізації та використанні об'єктів регулювання;

реєстрація осіб, які здійснюють господарську діяльність, пов'язану з виробництвом та обігом об'єктів регулювання;

здійснення державного контролю за дотриманням регламентів застосування пестицидів і агрохімікатів (тільки регуляторів росту рослин), відповідністю вимогам сертифікатів якості засобів захисту рослин, які ввозяться на територію України, вмістом у сільськогосподарській продукції та сировині рослинного походження залишкової кількості пестицидів, агрохімікатів та важких металів;

здійснення державного контролю за додержанням регламентів зберігання, транспортування, торгівлі та застосування засобів захисту рослин;

здійснення державного контролю за проведенням підприємствами, установами, організаціями усіх форм власності та громадянами нагляду за фітосанітарним станом рослин сільськогосподарського та іншого призначення, багаторічних і лісових насаджень, дерев, чагарників, рослинності закритого ґрунту, місць зберігання та переробки продукції рослинного походження, а також захистом їх від шкідливих організмів, додержанням технологій та регламентів застосування і торгівлі засобами захисту рослин;

здійснення державного фітосанітарного контролю за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів, у тому числі в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду незалежно від їх підпорядкування, полезахисних та інших захисних лісових смуг і лісів у межах населених пунктів;

проведення екологічного та економічного обґрунтування доцільності захисту рослин від шкідливих організмів;

сприяння:
- упровадженню системи ідентифікації тварин;
- виконанню загальнодержавних програм у галузі ветеринарної медицини, в тому числі проведенню моніторингу залишкової кількості ветеринарних препаратів та забруднюючих речовин у живих тваринах, продуктах тваринного походження і кормах, та інших загальнодержавних програм у сферах карантину та захисту рослин, охорони прав на сорти рослин, племінної справи у тваринництві;
участь у проведенні науково-технічної, технологічної та інноваційної політики, впровадженні у виробництво науково-технічних досягнень та передового досвіду з питань ветеринарної медицини, карантину та захисту рослин, охорони прав на сорти рослин, племінної справи у тваринництві.

УКАЗ
Президента України
Про Державну інспекцію сільського
господарства України

(витяг)

З метою оптимізації роботи контрольно-інспекційних органів в агропромисловому комплексі постановляю:

1. Затвердити Положення про Державну інспекцію сільського господарства України (додається).

Президент України
В. ЯНУКОВИЧ
м. Київ
13 квітня 2011 року
№ 459/2011

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 13 квітня 2011 року N 459/2011

ПОЛОЖЕННЯ

про Державну інспекцію сільського господарства України

1. Державна інспекція сільського господарства України (Держсільгоспінспекція України) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра аграрної політики та продовольства України (далі - Міністр), входить до системи органів виконавчої влади і забезпечує реалізацію державної політики у сфері нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі.

2. Держсільгоспінспекція України у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства аграрної політики та продовольства України (Мінагрополітики України), іншими актами законодавства України, дорученнями Президента України та Міністра.

3. Основними завданнями Держсільгоспінспекції України є:

- 1) реалізація державної політики у сферах здійснення державного нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі;
- 2) внесення на розгляд Міністра пропозицій щодо формування державної політики у зазначених сферах.

УКАЗ

Президента України

Про Державне агентство рибного господарства України

(витяг)

1. Затвердити Положення про Державне агентство рибного господарства України (додається).

2. Установити, що Державне агентство рибного господарства України є правонаступником Державного комітету рибного господарства України, у тому числі за укладеними міжнародними договорами України, стороною в яких є Державний комітет рибного господарства України.

Президент України
В. ЯНУКОВИЧ
16 квітня 2011 року
№ 484/2011

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 16 квітня 2011 року N 484/2011

ПОЛОЖЕННЯ

про Державне агентство рибного господарства України

1. Державне агентство рибного господарства України (Держрибагентство України) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра аграрної політики та продовольства України (далі - Міністр).

Держрибагентство України входить до системи органів виконавчої влади та утворюється для реалізації державної політики у сфері рибного господарства та рибної промисловості, охорони, використання та відтворення водних живих ресурсів, регулювання рибальства, безпеки мореплавства суден флоту рибного господарства.

2. Держрибагентство України у своїй діяльності керується Конституцією і законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства аграрної політики та продовольства України (Мінагрополітики України), іншими актами законодавства, а також дорученнями Президента України та Міністра.

Держрибагентство України здійснює свої повноваження в установлених законодавством України випадках на території України, у виключній (морській) економічній зоні та на континентальному шельфі України, а також на території виключних економічних зон (у риболовних зонах) іноземних держав та у відкритих районах Світового океану, які знаходяться у сфері управління міжнародних організацій з управління рибальством, а також таких, що знаходяться поза межами будь-якої юрисдикції відповідно до міжнародних договорів України.

3. Основними завданнями Держрибагентства України є:

1) реалізація державної політики у сфері рибного господарства та рибної промисловості, охорони, використання і відтворення водних живих ресурсів, регулювання рибальства, безпеки мореплавства суден флоту рибного господарства;

2) внесення на розгляд Міністрові пропозицій щодо формування державної політики у сфері рибного господарства та рибної промисловості, охорони, використання і відтворення водних живих ресурсів, безпеки мореплавства суден флоту рибного господарства.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 15 серпня 2012 р. N 813
Київ

**Про затвердження Порядку та умов надання
сільськогосподарським товаровиробникам
державної підтримки у страхуванні
сільськогосподарських культур шляхом
здешевлення страхових платежів (премій)
і переліку сільськогосподарських культур
та видів страхових ризиків (продуктів), на які
у 2012 році надається компенсація вартості
страхових платежів (премій)**

Відповідно до частини другої статті 5 і частини першої статті 26 Закону України “Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою” Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Затвердити:

Порядок та умови надання сільськогосподарським товаровиробникам державної підтримки у страхуванні сільськогосподарських культур шляхом здешевлення страхових платежів (премій), що додаються;

перелік сільськогосподарських культур та видів страхових ризиків (продуктів), на які у 2012 році надається компенсація вартості страхових платежів (премій), згідно з додатком.

2. Пункт 3 Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки заходів в агро-

промислового комплексу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13 лютого 2012 р. N 104 (Офіційний вісник України, 2012 р., N 13, ст. 483, N 26, ст. 987, N 40, ст. 1515), доповнити абзацом такого змісту:

«державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників шляхом здешевлення страхових платежів (премій).».

Прем'єр-міністр України
М. АЗАРОВ
Інд. 70

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 15 серпня 2012 р. № 813

ПОРЯДОК ТА УМОВИ

надання сільськогосподарським товаровиробникам державної підтримки у страхуванні сільськогосподарських культур шляхом здешевлення страхових платежів (премій)

1. Цей Порядок визначає умови надання фінансової підтримки, передбаченої у державному бюджеті за програмою “Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі”, для здешевлення страхових платежів (премій).

Державна підтримка надається сільськогосподарським товаровиробникам у формі компенсації до 50 відсотків вартості страхового платежу.

2. Бюджетні кошти спрямовуються на захист майнових інтересів сільськогосподарських товаровиробників від ризику загибелі сільськогосподарських культур шляхом часткового здешевлення страхових платежів та забезпечення стабільності виробництва в сільському господарстві.

Бюджетні кошти спрямовуються також на погашення бюджетної кредиторської заборгованості, зареєстрованої в органах Казначейства.

3. Головним розпорядником бюджетних коштів і відповідальним виконавцем бюджетної програми є Мінагрополітики. Одержувачами коштів є сільськогосподарські товаровиробники.

4. У цьому Порядку терміни вживаються у значенні, наведеному в Законах України “Про страхування”, “Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою”.

5. Державна підтримка надається сільськогосподарським товаровиробникам, які:

здійснюють виробництво сільськогосподарської рослинницької продукції на території України;

уклали із страховиком договір страхування сільськогосподарської рослинницької продукції з державною підтримкою від сільськогосподарських виробничих ризиків (далі - договір страхування);

сплатили страховику страховий платіж за договором страхування у розмірах, розрахованих виходячи із стандартних страхових продуктів;

не перебувають на стадії ліквідації та стосовно яких не порушено справу про банкрутство;

не мають прострочену більш як на шість місяців заборгованість перед державним (місцевим бюджетом) та Пенсійним фондом України.

6. Страхування сільськогосподарських культур з державною підтримкою може здійснюватися на весь період вирощування (страховий продукт 1), на період перезимівлі (страховий продукт 2), на весняно-літній період (страховий продукт 3) у разі:

вимерзання, випрівання, випирання, льодової кірки;

заморозків у повітрі в період формування репродуктивних органів озимої пшениці;

граду, удару блискавки;

землетрусу;

лавини, земельного зсуву, земельного або земельно-водного селю;

сильного вітру, пилової бурі, шквалу, смерчу, суховію, видування;

сильного дощу, тривалих дощів, повені, паводка, вимокання;

посухи у весняно-літній період;

зимової посухи або зневоднення на землях, які підлягають примусовому зрошенню або заводненню, ґрунтової кірки, випадіння рослин;

епіфітотійного розвитку хвороб рослин;

епіфітотійного розмноження шкідників рослин;

вторинних хвороб рослин;

зневоднення на землях, які підлягають примусовому зрошенню або заводненню, ґрунтової кірки, випадіння рослин;

протиправних дій третіх осіб стосовно сільськогосподарських культур.

7. Для страхування сільськогосподарських культур з державною підтримкою страхувальники подають заявку за формою, встановленою Мінагрополітики, страховикам та її копію - Міністерству аграрної політики та продовольства Автономної Республіки Крим, управлінню агропромислового розвитку районної держадміністрації та Севастопольській міській держадміністрації у такі строки:

для страхового продукту 1 - до 1 жовтня;

для страхового продукту 2 - до 15 вересня;

для страхового продукту 3 - до 1 березня.

Страховики та управління агропромислового розвитку районних держадміністрацій та Севастопольська міська держадміністрація не пізніше третього робочого дня, що настає за зазначеними датами, складають реєстр заяв сільськогосподарських товаровиробників для страхування сільськогосподарської культури з державною підтримкою та подають його до Аграрного страхового пулу та головних управлінь агропромислового розвитку обласних держадміністрацій.

Аграрний страховий пул, Міністерство аграрної політики та продовольства Автономної Республіки Крим, головні управління агропромислового розвитку обласних і управління промисловості, розвитку інфраструктури та агропромислового комплексу Севастопольської міської держадміністрації протягом п'яти робочих днів подають їх до Мінагрополітики.

8. Для здійснення компенсації страхових платежів Мінагрополітики утворює комісію з питань надання державної підтримки сільськогосподарським товаровиробникам шляхом здешевлення страхових платежів, положення про яку затверджується Міністерством.

З метою визначення переліку сільськогосподарських товаровиробників для отримання державної підтримки Міністерство аграрної політики та продовольства Автономної Республіки Крим, обласні та Севастопольська міська держадміністрації утворюють комісії, до складу яких входять представники головних управлінь

агропромислового розвитку, органів державної статистики, фінансових органів, територіальних органів Держфінінспекції і ДПС, які очолюють відповідно заступник Міністра аграрної політики та продовольства Автономної Республіки Крим, заступник голови облдержадміністрації з питань агропромислового комплексу, заступник голови Севастопольської міськдержадміністрації.

Засідання комісії проводяться не рідше ніж два рази на місяць для розгляду документів:

до 15 грудня - за страховим продуктом 1;

до 10 грудня - за страховим продуктом 2;

до 10 червня - за страховим продуктом 3.

Страхувальники для отримання права на компенсацію страхового платежу подають протягом п'яти робочих днів після укладення договору страхування до комісій заяву за встановленою Мінагрополітики формою і такі документи:

копію договору страхування, засвідчену страхувальником;

копії розрахунково-платіжних документів, що засвідчують суму фактично сплачених страхових платежів;

довідку про банківські реквізити страхувальника;

довідку про відсутність (наявність) заборгованості з податків і зборів (обов'язкових платежів).

Подані документи перевіряються секретарем комісії та реєструються в журналі обліку, форму якого затверджує Мінагрополітики.

Страхувальники, що провадять господарську діяльність не за місцем їх реєстрації, для отримання права на часткову компенсацію страхового платежу звертаються до комісій Міністерства аграрної політики та продовольства Автономної Республіки Крим, обласних та Севастопольської міської держадміністрацій за місцем їх реєстрації, а страхувальники, що зареєстровані у м. Києві, - до комісії Київської облдержадміністрації.

У разі відмови в наданні права на компенсацію комісія надсилає страхувальнику в триденний строк після прийняття рішення обґрунтовану письмову відповідь із зазначенням причин відмови.

Причинами відмови в наданні компенсації страхового платежу є:

невідповідність вимогам, зазначеним у пункті 5 цього Порядку;

подання страхувальником неповного пакета документів;

виявлення в документах, поданих страхувальником, недостовірних відомостей.

У разі прийняття позитивного рішення комісії видають відповідну довідку страхувальнику та включають його до реєстру страхувальників, які мають право на отримання компенсації, і подають його до комісії Мінагрополітики не пізніше:

17 грудня - за страховим продуктом 1;

12 грудня - за страховим продуктом 2;

12 червня - за страховим продуктом 3.

Форму довідки та реєстру затверджує Мінагрополітики.

9. Мінагрополітики в межах виділених асигнувань здійснює розподіл коштів пропорційно потребі страхувальників на відповідний рік, але не більш як 50 відсотків вартості страхового платежу, і протягом п'яти днів доводить його до Міністерства аграрної політики та продовольства Автономної Республіки Крим, головних управлінь агропромислового розвитку обласних і управління промисловості, розвитку інфраструктури та агропромислового комплексу Севастопольської міської держадміністрації.

Операції, пов'язані з використанням бюджетних коштів, здійснюються відповідно до Порядку обслуговування державного бюджету за видатками та операціями з надання та повернення кредитів, наданих за рахунок коштів державного бюджету, затвердженого в установленому законодавством порядку.

Мінагрополітики спрямовує бюджетні призначення Міністерству аграрної політики та продовольства Автономної Республіки Крим, головним управлінням агропромислового розвитку обласних і управлінням промисловості, розвитку інфраструктури та агропромислового комплексу Севастопольської міської держадміністрації на підставі рішення комісії Мінагрополітики.

Міністерство аграрної політики та продовольства Автономної Республіки Крим, головні управління агропромислового розвитку обласних і управління промисловості, розвитку інфраструктури та агропромислового комплексу Севастопольської міської держадміністрації на підставі рішення комісії Мінагрополітики подають до головних управлінь Казначейства реєстр страхувальників і платіжні доручення на виплату компенсації шляхом перерахування коштів на поточні рахунки страхувальників.

10. Міністерство аграрної політики та продовольства Автономної Республіки Крим, головні управління агропромислового розвитку обласних і управління промисловості, розвитку інфраструктури та агропромислового комплексу Севастопольської міської держадміністрації подають до Мінагрополітики узагальнену інформацію про використання коштів, передбачених у державному бюджеті для компенсації вартості страхових платежів за затвердженням ним формою.

Страховики подають до Аграрного страхового пулу інформацію про кожен укладений або анульований договір страхування, а також про кожен випадок виплати страхового відшкодування до 15 числа наступного місяця та в місячний строк після закінчення бюджетного року. Аграрний страховий пул подає інформацію Мінагрополітики до 20 числа наступного місяця та в місячний строк після закінчення бюджетного року.

Інформація, зазначена в абзацах першому та другому цього пункту, подається за формою, затвердженою Мінагрополітики.

Мінагрополітики подає Мініфіну за підсумками півріччя до 20 числа наступного місяця та у місячний строк після закінчення бюджетного періоду інформацію про стан виконання результативних показників з результатами аналізу, поясненнями, висновками щодо їх виконання.

11. У разі розірвання договору страхування частина компенсації страхового платежу, що залишається до його закінчення, пропорційно до строку дії такого договору повертається страхувальником до державного бюджету не пізніше десятого дня починаючи з дати розірвання договору страхування.

12. У разі встановлення контролюючими органами факту незаконного одержання страхувальником бюджетних коштів та визнання такого факту страхувальником або судом надання зазначеному страхувальнику державної підтримки припиняється протягом двох бюджетних періодів, а кошти в сумі, що одержана з порушенням законодавства, повертаються до державного бюджету.

Складення та подання звітності про використання бюджетних коштів, а також контроль за їх цільовим та ефективним витрачанням здійснюються в установленому законодавством порядку.

*Додаток
до постанови Кабінету Міністрів України
від 15 серпня 2012 р. N 813*

ПЕРЕЛІК

**сільськогосподарських культур та видів
страхових ризиків (продуктів), на які у 2012
році надається компенсація вартості страхових
платежів (премій)**

Найменування культури	Вид страхового ризику (продукту)
Озима пшениця	на період перезимівлі

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 15 серпня 2012 р. N 841
Київ

**Про затвердження Порядку визнання ризиків
у сільському господарстві катастрофічними
та надання і використання бюджетної позики
(державної фінансової допомоги)
у разі їх виникнення**

Відповідно до Закону України “Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою” Кабінет Міністрів України постановляє:

Затвердити Порядок визнання ризиків у сільському господарстві катастрофічними та надання і використання бюджетної позики (державної фінансової допомоги) у разі їх виникнення, що додається.

Прем'єр-міністр України
М. АЗАРОВ
Інд. 70

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 15 серпня 2012 р. N 841

ПОРЯДОК

визнання ризиків у сільському господарстві катастрофічними та надання і використання бюджетної позики (державної фінансової допомоги) у разі їх виникнення

1. Цей Порядок визначає механізм визнання ризиків у сільському господарстві (далі - ризики) катастрофічними, надання та використання бюджетної позики (державної фінансової допомоги) за рахунок коштів резервного фонду державного бюджету в разі виникнення таких ризиків.

2. Надзвичайні ситуації техногенного і природного характеру, спричинені стихійними силами природи (посуха, град, морози, повені тощо) і діяльністю людини у процесі створення матеріальних благ (аварії, пожежі тощо), є критеріями визнання ризиків катастрофічними.

3. Катастрофічними ризиками визнаються ризикові обставини, які спричиняють пошкодження або знищення більш як 30 відсотків площ рослинницької продукції, що застраховані відповідно до Закону України "Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою".

Страхові ризики сільськогосподарських культур у сільському господарстві, страхування від яких може здійснюватися з державною підтримкою відповідно до періодів їх вирощування (страховий продукт), визначаються Кабінетом Міністрів України.

4. Бюджетна позика (державна фінансова допомога) з резервного фонду державного бюджету надається на умовах повернення.

Головним розпорядником бюджетних коштів, отриманих із резервного фонду державного бюджету, відповідальним за їх вико-

ристання та повернення відповідно до цього Порядку є Мінагрополітики.

Мінагрополітики спрямовує кошти резервного фонду державного бюджету Аграрному страховому пулу на підставі укладеного з ним договору про бюджетну позику (державну фінансову допомогу), в якому зазначаються строки повернення такої позики та відповідальність за її неповернення.

5. Умовами надання бюджетної позики (державної фінансової допомоги) є:

звернення Аграрного страхового пулу до Мінагрополітики про недостатність у страховому фонді Аграрного страхового пулу коштів для покриття катастрофічних ризиків;

подання в установленому законодавством порядку експертного висновку Мінагрополітики про фактичний фінансовий стан страхового фонду Аграрного страхового пулу та його неспроможність забезпечити покриття катастрофічних ризиків;

подання в установленому законодавством порядку головному розпоряднику бюджетних коштів експертного висновку МНС про визнання надзвичайної ситуації техногенного або природного характеру надзвичайною ситуацією державного рівня.

6. Рішення про виділення коштів з резервного фонду державного бюджету приймається Кабінетом Міністрів України відповідно до Порядку використання коштів резервного фонду бюджету, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 березня 2002 р. N 415 (Офіційний вісник України, 2002 р., N 14, ст. 734), на підставі звернення Мінагрополітики та доданих до нього висновків, передбачених цим Порядком, із зазначенням обсягу запитуваної бюджетної позики (державної фінансової допомоги) та строків її повернення.

7. Бюджетна позика (державна фінансова допомога) використовується Аграрним страховим пулом виключно для поповнення його страхового фонду та подальшого здійснення виплати страхового відшкодування.

8. Аграрний страховий пул подає Мінагрополітики щомісяця не пізніше 10 числа звіт про використання коштів бюджетної позики (державної фінансової допомоги).

9. Відкриття рахунків, реєстрація, облік бюджетних зобов'язань в органах Казначейства, операції, пов'язані з наданням та використанням бюджетної позики (державної фінансової допомоги), відображення їх у бухгалтерському обліку, зарахування коштів, що надходять як повернення зазначеної позики, а також складення та подання фінансової і бюджетної звітності про використання бюджетної позики (державної фінансової допомоги) та контроль за її цільовим і ефективним витрачанням здійснюються в установленому законодавством порядку.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 23 квітня 2003 р. N 590
Київ

Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування тварин на випадок загибелі, знищення, вимушеного забою, від хвороб, стихійних лих та нещасних випадків

Відповідно до пункту 30 частини першої статті 7 Закону України "Про страхування" Кабінет Міністрів України ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Затвердити Порядок і правила проведення обов'язкового страхування тварин на випадок загибелі, знищення, вимушеного забою, від хвороб, стихійних лих та нещасних випадків (додаються).
2. Міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади привести власні нормативно-правові акти у відповідність із цією постановою.

Прем'єр-міністр України
В. ЯНУКОВИЧ
Інд. 34

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 23 квітня 2003 р. № 590

ПОРЯДОК І ПРАВИЛА

проведення обов'язкового страхування тварин на випадок загибелі, знищення, вимушеного забою, від хвороб, стихійних лих та нещасних випадків

1. Обов'язкове страхування тварин на випадок загибелі, знищення, вимушеного забою, від хвороб, стихійних лих та нещасних випадків (далі - обов'язкове страхування) проводиться з метою забезпечення економічної та продовольчої безпеки держави, створення сприятливих умов для розвитку племінної справи в аграрно-м'ясному секторі економіки, захисту економічних інтересів сільськогосподарських товаровиробників.

2. Обов'язковому страхуванню підлягають тварини, перелік яких зазначено у додатку 1.

3. Суб'єктами обов'язкового страхування є:

страхувальники - власники тварин, що підлягають обов'язковому страхуванню;

страховики, які отримали в установленому порядку ліцензію на проведення обов'язкового страхування.

4. Об'єктом обов'язкового страхування є майнові інтереси, що не суперечать законодавству, пов'язані із загибеллю, знищенням, вимушеним забоем тварин, які належать на правах державної, комунальної або приватної власності страхувальнику, внаслідок хвороб, стихійного лиха та нещасних випадків.

5. До страхових ризиків, на випадок яких проводиться обов'язкове страхування, належать загибель, знищення, вимушений забій тварин внаслідок інфекційних хвороб, пожежі, вибуху, урагану, блискавки, дії електричного струму, сонячного або тепло-

вого удару, землетрусу, повені, обвалу, бурі, бурану, граду, замерзання, задушення, отруєння травами або речовинами, укусу змії або отруйних комах, утоплення, падіння в ущелину, потрапляння під транспортні засоби та інших травматичних ушкоджень.

6. Страховим випадком є подія, передбачена договором обов'язкового страхування, з настанням якої виникає обов'язок страховика здійснити виплату страхового відшкодування страхувальнику.

7. Страхова сума обов'язкового страхування визначається за балансовою вартістю, але не повинна перевищувати ринкової вартості тварини.

8. Розмір страхових платежів і термін їх внесення визначаються у договорі обов'язкового страхування. Максимальні розміри страхових тарифів за договорами обов'язкового страхування становлять 5 відсотків страхової суми.

9. Обов'язковому страхуванню не підлягають тварини:

що перебувають у місцевості, в якій введено карантинні обмеження, за винятком видів тварин, неохворілих до хвороби, щодо якої введено зазначені обмеження;

хворі, виснажені та ті, що перебувають у стані дородового чи післяродового залежування;

у яких за результатами останніх досліджень встановлено позитивну реакцію на бруцельоз, лейкоз або туберкульоз.

Договір обов'язкового страхування укладається за формою згідно з додатком 2.

10. Розмір прямих збитків у разі вимушеного забою тварин визначається у страховому акті, який складається страховиком або уповноваженою ним особою у формі, що встановлюється страховиком, як різниця між страховою сумою, встановленою договором обов'язкового страхування на кожну тварину, і вартістю придатних до вживання/переробки м'яса, шкіри тощо. При цьому обов'язково враховується норматив виходу м'яса від живої ваги тварини, зданої на вимушений забій.

Якщо кількість придатного до вживання/переробки м'яса менша, ніж норматив виходу, розмір збитків обчислюється як різниця між страховою сумою, встановленою договором обов'язкового страхування на кожну тварину, і вартістю придатного до вживан-

ня/переробки м'яса, вихід якого визначається за нормативом виходу м'яса живої ваги тварини, зданої на вимушений забій.

Вартість придатних до вживання/переробки м'яса, шкіри тощо встановлюється на підставі документа спеціалізованого підприємства, до якого тварину здано на вимушений забій або якому продано м'ясо, шкіру тощо.

У разі коли внаслідок страхової події м'ясо, шкіра тощо вимушено забитої тварини спеціалістом ветеринарної медицини визнано непридатними до вживання/переробки і страхувальник здав його до спеціалізованого підприємства, страхове відшкодування виплачується у розмірі, що становить різницю між страховою сумою, встановленою договором обов'язкового страхування на кожну тварину, і сумою, отриманою страхувальником за здане м'ясо, шкіру тощо.

Якщо страхувальником подано документ про вартість зданої на вимушений забій тварини у живій вазі, страхове відшкодування виплачується у розмірі, що становить різницю між страховою сумою, визначеною у договорі обов'язкового страхування на кожну тварину, і сумою, отриманою страхувальником за здану тварину.

11. У разі продажу страхувальником частини м'яса вимушено забитої тварини вартість всього м'яса визначається за ціною реалізації (на підставі поданого страхувальником документа).

12. Якщо м'ясо, шкіра тощо вимушено забитої тварини визнано повністю непридатними до вживання/переробки, розмір збитків визначається у страховому акті, складеному відповідно до абзацу першого пункту 10 цих Порядку і правил.

13. У разі сплати страхувальником чергового платежу за договором обов'язкового страхування не в повному обсязі страхове відшкодування виплачується пропорційно сумі внесених страхових платежів.

14. Для отримання страхового відшкодування страхувальник подає страховику документи, визначені у договорі обов'язкового страхування.

15. Страховик має право відмовити у виплаті страхового відшкодування у разі:

вчинення страхувальником навмисних дій, спрямованих на настання страхового випадку. Зазначена норма не поширюється на

дії, пов'язані з виконанням ними громадянського чи службового обов'язку, в стані необхідної оборони (без перевищення її меж) або захисту майна, життя, здоров'я, честі, гідності та ділової репутації. Кваліфікація дій страхувальника встановлюється відповідно до законодавства;

вчинення страхувальником-громадянином або іншою особою, на користь якої укладено договір обов'язкового страхування, умисного злочину, що призвів до настання страхового випадку;

подання страхувальником свідомо неправдивих відомостей про об'єкт страхування або про факт настання страхового випадку;

отримання страхувальником повного відшкодування збитків за майновим страхуванням від особи, винної у їх завданні;

несвоєчасного повідомлення страхувальником про настання страхового випадку без поважних на це причин або створення страховикові перешкод у визначенні обставин, характеру та розміру збитків.

16. Відмова страховика у виплаті страхового відшкодування може бути оскаржена страхувальником у судовому порядку.

ПЕРЕЛІК

тварин, які підлягають обов'язковому страхуванню на випадок загибелі, знищення, вимушеного забою, від хвороб, стихійних лих та нещасних випадків

Племінні тварини: велика рогата худоба, свині, вівці, кози, коні (чистопорідні або одержані за затвердженою програмою породного вдосконалення тварини, що мають племінну (генетичну) цінність і можуть використовуватися в селекційному процесі) віком від 1 року.

Зоопаркові тварини віком від 1 року.

Циркові тварини віком від 1 року.

ТИПОВИЙ ДОГОВІР

обов'язкового страхування тварин на випадок загибелі, знищення, вимушеного забою, від хвороб, стихійних лих та нещасних випадків

Місце і дата укладення договору “ ___ ” _____ 200_ р.

Страховик _____
(повне найменування, прізвище, ім'я, по батькові керівника, його повноваження, серія і номер ліцензії та термін її дії),
з однієї сторони, та страхувальник _____

_____ (прізвище, ім'я, по батькові, адреса проживання, дата народження, паспортні дані - для фізичної особи, повне найменування, прізвище, ім'я, по батькові керівника, його повноваження - для юридичної особи),

з другої сторони, уклали цей договір про нижченаведене.

1. Предмет договору

1.1. Об'єктом обов'язкового страхування є майнові інтереси, що не суперечать законодавству, пов'язані із загибеллю, знищенням, вимушеним забоєм тварин _____ в кількості _____ голів, які належать страхувальнику на правах державної, комунальної або приватної власності, внаслідок інфекційних хвороб, пожежі, вибуху, урагану, блискавки, дії електричного струму, сонячного або теплового удару, землетрусу, повені, обвалу, бурі, бурану, граду, замерзання, задушення, отруєння травами або речовинами, укусу змії або отруйних комах, утоплення, падіння в ущелину, потрапляння під транспортні засоби та інших травматичних ушкоджень. Страхування здійснюється згідно з Порядком і правилами проведення обов'язкового страхування тварин на випадок

загибелі, знищення, вимушеного забою, від хвороб, стихійних лих та нещасних випадків, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2003 р. N 590 (далі - Порядок і правила).

1.2. Страховим випадком вважається завдання страхувальнику прямого збитку в результаті загибелі, знищення, вимушеного забою тварин внаслідок прямої дії страхових ризиків.

1.3. Розмір страхової суми, в межах якої страховик відповідно до умов страхування зобов'язаний здійснити виплату в разі настання страхового випадку, становить _____ гривень.

Договором обов'язкового страхування передбачається франшиза - частка збитків, яка не відшкодовується страховиком. Розмір франшизи становить 10 відсотків страхової суми (_____ гривень) на страховий випадок.

1.4. Страховий платіж у розмірі _____ гривень перераховується на розрахунковий рахунок страховика (або вноситься готівкою в його касу) в повному обсязі чи двома частинами. Платіж в повному обсязі чи першої його частини в розмірі 50 відсотків визначеної суми, що становить _____ гривень, повинен бути внесений протягом _____ днів від дати укладення договору, другої - не пізніше як за три місяці після набрання чинності договором.

2. Права та обов'язки сторін

2.1. Страхувальник зобов'язується:

сплачувати страхові платежі у терміни, передбачені пунктом 1.4 цього договору;

повідомляти страховика про всі інші діючі договори страхування щодо об'єкта страхування;

утримувати тварин відповідно до зооветеринарних вимог;

надавати представнику страховика можливість перевіряти умови утримання тварин до укладення цього договору, у період його дії та після настання страхового випадку для визначення розміру збитку;

вживати заходів до запобігання та зменшення збитків, завданих внаслідок настання страхового випадку;

повідомляти у триденний термін страховика про настання страхового випадку;

зберігати місце страхового випадку в тому стані, в якому воно залишилось після його настання, до огляду представником страховика;

подавати протягом трьох робочих днів з дня визначення розміру збитків письмову заяву на виплату страхового відшкодування;

надавати страховику документи, що підтверджують настання страхового випадку та розмір збитків (довідки гідрометеослужби, органів МВС, служби ветеринарної медицини, органів пожежного нагляду тощо).

2.2. Страховик зобов'язується:

ознайомити страхувальника з Порядком і правилами;

вживати заходів до оформлення протягом двох робочих днів від дня настання страхового випадку необхідних документів для своєчасної виплати страхового відшкодування;

здійснювати виплату страхового відшкодування у випадках, передбачених Порядком і правилами;

тримати в таємниці відомості про страхувальника та його майновий стан, за винятком випадків, передбачених законодавством.

2.3. Страхувальник має право:

отримувати страхове відшкодування згідно з цим договором та Порядком і правилами;

отримувати дублікат договору обов'язкового страхування у разі його втрати;

отримувати один примірник висновку експертизи, проведеної на місці настання страхового випадку, навіть якщо експертиза проводилася за рахунок страховика і без присутності чи участі страхувальника (його представника);

на зменшення страхових платежів у розмірі 10 відсотків у разі безперервного страхування тварин і неотримання страхового відшкодування протягом двох років;

обирати страховика;

оскаржувати відмову страховика у виплаті страхового відшкодування в судовому порядку.

2.4. Страховик має право:

перевіряти достовірність відомостей про об'єкт страхування, поданих страхувальником;

з'ясувати самостійно та із залученням експертів причини настання страхового випадку, визначати розмір збитків та інших

обставин, які впливають на визначення підстав для страхового відшкодування та його розміру;

сплачувати страхувальнику частину страхового відшкодування для здійснення додаткових заходів, які дадуть змогу зменшити загальний розмір завданих збитків страхувальнику у зв'язку з настанням страхового випадку;

відмовляти у виплаті страхового відшкодування у разі невиконання страхувальником умов цього договору та Порядку і правил, повідомляти про це страхувальника в письмовій формі з обґрунтуванням причин відмови.

3. Порядок виплати страхового відшкодування

3.1. Для отримання страхового відшкодування страхувальник подає страховику:

заяву про виплату страхового відшкодування у зв'язку з настанням страхового випадку;

договір обов'язкового страхування;

акт про настання страхового випадку, складений страховиком;

довідку (протокол, акт тощо) компетентних органів та матеріалів проведеної страховиком перевірки;

довідку про здачу страхувальником тварини на вимушений забій та отриману за це суму компенсації;

акт про направлення тварини на вимушений забій;

документ, що підтверджує непридатність до вживання/переробки м'яса (всієї туші або частини), шкіри тощо вимушено забитої тварини;

висновок лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи, якщо тварина загинула внаслідок отруєння;

квитанцію або прибутково-касовий ордер про внесення плати за лікування хворої тварини, рецепт лікаря ветеринарної медицини, засвідчений печаткою, дорожній лист;

документи, що підтверджують витрати на превентивні заходи.

3.2. Розмір прямих збитків у разі вимушеного забою тварин визначається у страховому акті, який складається страховиком або уповноваженою ним особою за формою, що встановлюється страховиком, як різниця між страховою сумою, встановленою цим договором на кожну тварину, і вартістю придатних до вживання/переробки м'яса, шкіри тощо.

Під час визначення прямого збитку обов'язково враховується норматив виходу м'яса від живої ваги тварини, зданої на вимушений забій.

Якщо кількість придатного до вживання/переробки м'яса менша ніж норматив виходу, розмір збитків обчислюється як різниця між страховою сумою, встановленою цим договором на кожну тварину, і вартістю придатного до вживання/переробки м'яса, вихід якого визначається за нормативом виходу м'яса живої ваги тварини, зданої на вимушений забій.

Вартість придатних до вживання/переробки м'яса, шкіри тощо встановлюється на підставі документа спеціалізованого підприємства, до якого тварину здано на вимушений забій або якому продано м'ясо, шкіру тощо.

У разі коли внаслідок страхової події м'ясо, шкіру тощо вимушено забитої тварини спеціалістом ветеринарної медицини визнано непридатними до вживання/переробки і страхувальник здав його до спеціалізованого підприємства, страхове відшкодування виплачується у розмірі, що становить різницю між страховою сумою, встановленою цим договором на кожну тварину, і сумою, отриманою страхувальником за здане м'ясо, шкіру тощо.

Якщо страхувальником подано документ про вартість зданої на вимушений забій тварини у живій вазі, страхове відшкодування виплачується у розмірі, що становить різницю між страховою сумою, визначеною цим договором на кожну тварину, і сумою, отриманою страхувальником за здану тварину.

Якщо м'ясо, шкіру тощо визнано повністю непридатними до вживання/переробки, розмір збитків визначається у страховому акті, складеному відповідно до абзацу першого пункту 10 Порядку і правил.

У розрахунок прямих збитків включаються також витрати на ліки, введення їх хворій тварині, транспортні витрати за доставку тварини за направленням спеціаліста ветеринарної медицини на м'ясозаготівельний пункт, а в разі загибелі тварини - витрати на розтин туші та доставку до відповідного спеціалізованого підприємства.

Якщо у день настання страхового випадку в господарстві страхувальника утримувалося більше тварин страхового віку і одного

виду, ніж застраховано, страхова сума, визначена у цьому договорі, ділиться на фактичну кількість тварин. Страхове відшкодування у такому разі виплачується у розмірі страхової суми на одну тварину. Решта тварин вважаються застрахованими до кінця терміну дії договору страхування.

У разі внесення страхувальником чергового платежу за цим договором не в повному обсязі прямий збиток відшкодовується пропорційно сумі внесених страхових платежів.

3.3. Рішення про виплату страхового відшкодування або про відмову у його виплаті страховик повинен прийняти протягом двох днів після отримання всіх необхідних документів. У разі прийняття рішення про відмову у виплаті страхового відшкодування страховик у триденний термін від дати його прийняття повідомляє заявника в письмовій формі з обґрунтуванням причин відмови.

Виплата страхового відшкодування здійснюється протягом десяти робочих днів з моменту прийняття рішення про виплату страхового відшкодування.

У разі несвоєчасного здійснення виплати страхового відшкодування страхувальникові сплачується пеня в розмірі 0,1 відсотка суми страхового відшкодування за кожний день прострочення.

3.4. Після виплати страхового відшкодування до страховика переходить у межах фактично виплаченої ним суми право вимоги, яке страхувальник має до особи, винної у завданні збитків.

3.5. Страхове відшкодування не виплачується у разі:

вчинення страхувальником навмисних дій, спрямованих на настання страхового випадку. Зазначена норма не поширюється на дії, пов'язані з виконанням ними громадянського чи службового обов'язку, в стані необхідної оборони (без перевищення її меж) або захисту майна, життя, здоров'я, честі, гідності та ділової репутації. Кваліфікація дій страхувальника встановлюється відповідно до законодавства;

вчинення страхувальником-громадянином умисного злочину, що призвів до настання страхового випадку;

подання страхувальником свідомо неправдивих відомостей про об'єкт страхування або про настання страхового випадку;

отримання страхувальником повного відшкодування збитків за майновим страхуванням від особи, винної у їх завданні;

несвоєчасного повідомлення страхувальником про настання страхового випадку без поважних причин або створення страховику перешкод у визначенні обставин, характеру та розміру збитків.

3.6. Відмова страховика у виплаті страхового відшкодування може бути оскаржена страхувальником у судовому порядку.

4. Термін дії договору

Цей договір набирає чинності з моменту внесення страхувальником суми страхових платежів в повному обсязі або першої частини страхового платежу за терміном сплати відповідно до пункту 1.4 цього договору і діє до _____.

5. Припинення дії договору

Дія договору обов'язкового страхування припиняється у разі: закінчення терміну дії;

виконання страховиком зобов'язань перед страхувальником у повному обсязі;

загибелі (знищення) тварин внаслідок подій, не передбачених умовами страхування;

ліквідації страхувальника, за винятком випадків, передбачених законодавством;

ліквідації страховика у порядку, встановленому законодавством;

прийняття судового рішення про визнання цього договору недійсним;

інших випадків, передбачених законодавством.

6. Спори, що виникають між сторонами, розв'язуються шляхом переговорів, у разі недосягнення згоди - в порядку, передбаченому законодавством.

7. Договір складається у двох примірниках, кожен з яких має однакову юридичну силу, і зберігається в обох сторін.

8. Інші правовідносини сторін за договором регламентуються законодавством.

9. Адреси сторін

Страховик

(підпис керівника)

Страховальник

(підпис фізичної особи або керівника
юридичної особи, скріплений печаткою)

М. П.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 25 серпня 2004 р. N 1102
Київ

Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання підтримки фермерським господарствам

(витяг)

Відповідно до частини четвертої статті 9 Закону України “Про фермерське господарство” Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Затвердити Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання підтримки фермерським господарствам, що додається.

Прем'єр-міністр України
В. ЯНУКОВИЧ
Інд. 22

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 25 серпня 2004 р. N 1102
(у редакції постанови Кабінету
Міністрів України
від 1 березня 2007 р. N 349)

ПОРЯДОК

використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання підтримки фермерським господарствам

1. Цей Порядок визначає механізм використання коштів, передбачених у державному бюджеті Міністерству аграрної політики та продовольства для надання підтримки новоствореним фермерським господарствам та фермерським господарствам з відокремленими фермерськими садибами, іншим фермерським господарствам (далі - фінансова підтримка) через Український державний фонд підтримки фермерських господарств (далі - Фонд) і його регіональні відділення.

України від 10.06.2009 р. N 612)

2. Фінансова підтримка надається на конкурсних засадах:

новоствореним фермерським господарствам у період становлення (перші три роки після їх державної реєстрації, а в трудонедостатніх населених пунктах - п'ять років) та фермерським господарствам з відокремленими фермерськими садибами, фермерським господарствам, які провадять господарську діяльність та розташовані у гірських населених пунктах, на поліських територіях, на безповоротній основі за бюджетною програмою "Фінансова підтримка фермерських господарств" і на поворотній основі за бюджетною програмою "Надання кредитів фермерським господарствам";

іншим фермерським господарствам - на поворотній основі за бюджетною програмою "Надання кредитів фермерським господарствам".

Фінансова підтримка не надається фермерським господарствам, які мають заборгованість перед Фондом та його регіональними відділеннями, яких визнано банкрутами, щодо яких порушено справу про банкрутство та які перебувають у стадії ліквідації, а також у яких виявлено факти незаконного одержання та/або нецільового використання бюджетних коштів.

3. Фінансова підтримка надається в межах коштів, передбачених у державному бюджеті на відповідні цілі.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 25 травня 2011 р. N 616
Київ

Про затвердження Положення про Державний реєстр баз персональних даних та порядок його ведення

(витяг)

На виконання статті 9 Закону України “Про захист персональних даних” Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Затвердити Положення про Державний реєстр баз персональних даних та порядок його ведення, що додається.
2. Державній службі з питань захисту персональних даних:
 - вжити заходів до 1 липня 2011 р. для створення Державного реєстру баз персональних даних;
 - забезпечити з 1 липня 2011 р. реєстрацію баз персональних даних у зазначеному Реєстрі за результатами розгляду заяв володільців баз персональних даних про таку реєстрацію.

Прем'єр-міністр України
М. АЗАРОВ
Інд. 70

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 25 травня 2011 р. N 616

ПОЛОЖЕННЯ

про Державний реєстр баз персональних даних та порядок його ведення

1. Державний реєстр баз персональних даних (далі - Реєстр) як єдина державна інформаційна система збору, накопичення та обробки відомостей про зареєстровані бази персональних даних ведеться з метою реалізації державної політики у сфері захисту персональних даних.
2. Держателем Реєстру є ДСЗПД, яка забезпечує його створення та ведення.
3. Адміністратором Реєстру є державне підприємство “Інформаційний центр” Мін'юсту, що забезпечує технічне і технологічне створення та супроводження програмного забезпечення Реєстру, надання реєстраторам доступу до нього, збереження і захист даних, що містяться у Реєстрі.
4. Реєстр ведеться державною мовою.
5. ДСЗПД здійснює реєстрацію баз персональних даних, а також вносить зміни до відомостей, що містяться в Реєстрі, про зареєстровану базу персональних даних на підставі заяви, поданої володільцем такої бази або уповноваженою ним особою (далі - заявник).
6. Заява подається щодо кожної бази даних, яка перебуває у володінні заявника, за формою та у порядку, що затверджуються Мін'юстом.
7. Заява повинна містити:
 - звернення про внесення бази персональних даних до Реєстру;
 - інформацію про володільця бази персональних даних:
 - найменування, резидент/нерезидент, код платника податків згідно з ЄДРПОУ або податковий номер (для резидента), місцезнаходження - для юридичних осіб;

- прізвище, ім'я та по батькові (за наявності), громадянство, номер, серія паспорта та орган, що його видав, а також для громадян України реєстраційний номер облікової картки платника податків (не подається фізичними особами, які через свої релігійні переконання відмовилися від присвоєння реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомили про це відповідним органам державної влади, що підтверджується відміткою в паспорті), місце проживання - для фізичних осіб;

інформацію про найменування і місцезнаходження бази персональних даних:

- адреса фактичного розміщення - для баз даних у формі картотек;

- фактичні адреси зберігання носіїв інформації - для баз даних в електронній формі;

інформацію про мету обробки персональних даних у базі персональних даних з посиланням на нормативно-правові акти, положення, установчі чи інші документи, які регулюють діяльність володільця бази персональних даних, у тому числі про їх категорії та правові підстави такої обробки;

інформацію про інших розпорядників баз персональних даних:

- найменування, резидент/нерезидент, код платника податків згідно з ЄДРПОУ або податковий номер (для резидента), місцезнаходження - для юридичних осіб;

- прізвище, ім'я та по батькові (за наявності), громадянство, номер, серія паспорта та орган, що його видав, а також для громадян України реєстраційний номер облікової картки платника податків (не подається фізичними особами, які через свої релігійні переконання відмовилися від присвоєння реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомили про це відповідним органам державної влади, що підтверджується відміткою в паспорті), місце проживання - для фізичних осіб;

документ, що підтверджує зобов'язання стосовно виконання вимог законодавства щодо захисту персональних даних.

8. ДСЗПД у зв'язку з отриманням заяви вносить до Реєстру такі відомості:

інформація про заявника;

найменування бази персональних даних;

дата реєстрації заявником та вихідний номер (за наявності) заяви.

9. Після внесення до Реєстру відомостей про заяву їй автоматично (з використанням програмного забезпечення Реєстру) присвоюється реєстраційний номер. При цьому фіксуються дата і час реєстрації заяви.

10. ДСЗПД повідомляє заявникові не пізніше наступного робочого дня з дня надходження заяви про її отримання. У повідомленні зазначаються дата та реєстраційний номер запису про заяву у Реєстрі, а також дата звернення за отриманням свідоцтва чи повідомлення про відмову в реєстрації.

11. ДСЗПД приймає протягом 10 робочих днів з дня надходження відповідної заяви рішення про реєстрацію бази персональних даних шляхом видання їй володільцю свідоцтва про державну реєстрацію бази персональних даних чи повідомлення про відмову в реєстрації, про що вносить запис до Реєстру.

ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ЛІЦЕНЗІЙНИХ УМОВ ПРОВАДЖЕННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України

від 28 серпня 2003 року N 40
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
15 вересня 2003 р. за N 805/8126

(витяг)

Відповідно до вимог статті 34 Закону України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” та вимог пп. 8 пункту 4 Положення про Державну комісію з регулювання ринків фінансових послуг України, затвердженого Указом Президента України від 4 квітня 2003 року N 292, та з метою удосконалення державного регулювання діяльності з надання страхових послуг Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України ПОСТАНОВИЛА:

1. Затвердити Ліцензійні умови провадження страхової діяльності (додаються).

Голова Комісії
В. Сулов

Протокол засідання Комісії
від 28 серпня 2003 р. N 12

ЗАТВЕРДЖЕНО
розпорядженням Державної комісії
з регулювання ринків фінансових
послуг України
від 28 серпня 2003 р. N 40

Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
15 вересня 2003 р. за N 805/8126

ЛІЦЕНЗІЙНІ УМОВИ провадження страхової діяльності

Ці Ліцензійні умови розроблені відповідно вимог Законів України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг”, “Про страхування”, “Про господарські товариства”, Указів Президента України від 4 квітня 2003 року N 292 “Про Положення про Державну комісію з регулювання ринків фінансових послуг України”, від 22 липня 2003 року N 740 “Про заходи щодо розвитку системи протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму” та інших нормативно-правових актів, які регламентують відносини, що виникають у сфері здійснення страхової діяльності.

Ліцензійні умови встановлюють вимоги, обов’язкові для виконання під час провадження страхової діяльності та на день отримання ліцензії.

Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України своїми нормативно-правовими актами може встановлювати додаткові вимоги до умов провадження окремих видів страхування

Розділ 1. Загальні положення

1.1. У цих Ліцензійних умовах наведені нижче поняття вживаються в такому значенні:

ліцензування - видача, переоформлення та анулювання ліцензій, видача дублікатів ліцензій, ведення ліцензійних справ;

ліцензія - документ державного зразка, який засвідчує право фінансової установи здійснювати страхову діяльність з конкретного виду страхування протягом визначеного строку за умови виконання ліцензійних умов;

відокремлений підрозділ юридичної особи (надалі - відокремлений підрозділ) - це підрозділ юридичної особи, що розташований поза її місцезнаходженням та надає послуги в єдиному замкненому технологічному процесі з юридичною особою і не є юридичною особою;

заявник - фінансова установа, яка подає документи для одержання ліцензії, переоформлення ліцензії, дублікату ліцензії, або для внесення інформації про відокремлений підрозділ страховика;

звітна дата - дата, на яку подаються звітні дані страховиків;

статутний капітал - грошові кошти та/або державні цінні папери, внесені учасниками, засновниками страховика шляхом придбання його акцій, часток.

Статутний капітал вважається сформованим та сплаченим за офіційним курсом гривні до іноземних валют на дату подання заяви про внесення інформації про заявника до Державного реєстру фінансових установ. У разі зменшення за рішенням учасників статутного капіталу страховик має дотримуватися вимог статті 30 Закону України “Про страхування” в частині відповідності зменшеного розміру статутного капіталу страховика мінімальному розміру статутного капіталу страховика на дату державної реєстрації відповідних змін до статуту страховика.

Інші поняття вживаються у цих Ліцензійних умовах відповідно до вимог Законів України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг”, “Про страхування”, “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму”.

1.2. Ліцензування страхової діяльності здійснюється Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України (далі - Держфінпослуг).

1.3. Відповідно до вимог нормативно-правових актів України щодо страхування Держфінпослуг видає фінансовим установам ліцензію на проведення певного виду страхування, визначеного статтями 6, 7 Закону України “Про страхування”.

До прийняття закону з урегулювання питань заміни обов’язкового державного страхування на безпосереднє здійснення компенсаційної виплати з державного бюджету головними розпорядниками бюджетних коштів за цільовими платежами за місцем роботи потерпілих Держфінпослуг видає ліцензії на проведення видів обов’язкового державного страхування, зазначених у пункті 1 постанови Кабінету Міністрів України від 28.11.2007 N 1372 “Питання проведення обов’язкового державного страхування за деякими видами”.

1.4. Для отримання ліцензії на право проведення конкретних видів страхування фінансова установа зобов’язана виконати всі вимоги нормативно-правових актів України, які регулюють страхову діяльність.

1.5. У заявника на дату подання документів на видачу ліцензії мають бути відсутні невиконані заходи впливу, застосовані Держфінпослуг, термін виконання яких настав.

1.6. Після отримання відповідної ліцензії в Держфінпослуг страховик має право здійснювати страхову діяльність на всій території України.

1.7. Страховик має право здійснювати страхування через свій відокремлений підрозділ за умови внесення інформації про відокремлений підрозділ до Державного реєстру фінансових установ (далі - Реєстр).

1.8. Дія ліцензії може бути зупинена або анульована відповідно до цих Ліцензійних умов.

1.9. Здійснення страхової діяльності після закінчення строку дії ліцензії або її анулювання не допускається.

1.10. Якщо страховик має намір провадити зазначені в ліцензії види страхування після закінчення строку її дії або в разі його реорганізації, то страховик зобов’язаний отримати нову ліцензію.

Нова ліцензія видається не раніше ніж в останній робочий день дії попередньо виданої ліцензії.

1.11. У разі виникнення підстав для переоформлення ліцензії, видачі копії або дублікату ліцензії страховик зобов'язаний виконати дії відповідно до вимог цих Ліцензійних умов.

1.12. Строк дії переоформленої ліцензії або дублікату ліцензії не може перевищувати строку дії, який був зазначений в цій ліцензії.

1.13. Ліцензія, видана страховику Держфінпослуг, не підлягає передачі для використання іншими юридичними або фізичними особами для здійснення страхової діяльності.

1.14. Вимоги, установлені законодавством України у сфері регулювання страхової діяльності, повинні виконуватись страховиками протягом дії ліцензії.

1.15. Кабінет Міністрів України встановлює розмір плати за видачу ліцензій на провадження конкретних видів страхування.

1.16. Ліцензії на здійснення страхової діяльності є безстроковими.

1.17. Ліцензія на кожен вид страхування оформлюється на окремому бланку.

1.18. Страховик повинен розмістити отриману ліцензію в доступному для огляду місці за своїм місцезнаходженням.

Розділ 2. Вимоги до провадження страхової діяльності

2.1. Страховик створюється в організаційно-правовій формі акціонерного, повного, командитного товариства або товариства з додатковою відповідальністю.

2.2. Учасників страховика повинно бути не менше трьох.

2.3. Страховик реєструється в місцевому органі виконавчої влади як суб'єкт підприємницької діяльності та заноситься до Реєстру.

2.4. Мінімальний розмір статутного капіталу страховика, який займається видами страхування, іншими, ніж страхування життя, установлюється в сумі, еквівалентній 1 млн. євро, а страховика, який займається страхуванням життя, - 1,5 млн. євро за валютним обмінним курсом валюти України.

2.5. Вартість чистих активів страховика, створеного у формі акціонерного товариства або товариства з додатковою відповідальністю, після закінчення другого та кожного наступного фінансового року з дати внесення інформації про заявника до Державного реєстру фінансових установ має бути не меншою зареєстрованого розміру статутного капіталу страховика.

2.6. Статутний капітал страховика повинен бути сплачений виключно в грошовій формі. Допускається формування статутного капіталу страховика цінними паперами, що випускаються державою, за їх номінальною вартістю в порядку, визначеному Держфінпослуг, але не більше 25 відсотків загального розміру статутного капіталу.

2.7. Забороняється використовувати для формування статутного капіталу векселі, кошти страхових резервів, бюджетні кошти, а також кошти, одержані в кредит, позику та під заставу, і вносити нематеріальні активи.

2.8. Загальний розмір внесків страховика до статутних капіталів інших страховиків України не може перевищувати 30 відсотків його власного статутного капіталу, у тому числі розмір внеску до статутного капіталу окремого страховика не може перевищувати 10 відсотків. Ці вимоги не поширюються на страховика, який здійснює види страхування, інші, ніж страхування життя, у разі здійснення ним внесків до статутного капіталу страховика, який здійснює страхування життя.

2.9. Підприємства, установи та організації не можуть стати страховиками шляхом внесення змін до установчих документів за умови, що вони попередньо займалися іншим видом діяльності, навіть у разі виконання вимог законодавства.

2.10. Страховик, який отримав ліцензію на страхування життя, не має права займатися іншими видами страхування.

2.11. Предметом безпосередньої діяльності страховика може бути лише страхування, перестраховання і фінансова діяльність, пов'язана з формуванням, розміщенням страхових резервів та їх управлінням.

2.12. Ліцензія видається на здійснення окремого виду страхування та дає одночасно право на проведення перестраховання за цим видом страхування. Страховик (перестраховик) України має

право приймати ризики в перестраховання лише з тих видів добровільного і обов'язкового страхування, на проведення яких він отримав ліцензію.

Укладення страховиком України (цедентом, перестраховальником) договорів перестраховання з перестраховиками (страховиками, страховими брокерами) - нерезидентами, у тому числі з тими, які мають свої представництва в Україні, дозволяється у випадках, передбачених нормативно-правовими актами України.

2.13. Страховик зобов'язаний прийняти та зареєструвати в Держфінпослуг правила страхування, які відповідають вимогам статті 17 Закону України "Про страхування" і цим Ліцензійним умовам.

2.14. Ліцензії на обов'язкові види страхування видаються відповідно до цих Ліцензійних вимог та особливих умов ліцензування, установлених Кабінетом Міністрів України. Ліцензія на конкретний вид обов'язкового страхування видається, якщо страховик має досвід здійснення добровільного страхування не менше ніж два роки, якщо інше не передбачено законодавством (під досвідом не менше ніж два роки слід розуміти наявність протягом усього зазначеного періоду чинної ліцензії і чинних договорів страхування). Для підтвердження вимог цього пункту надаються відповідні копії договорів страхування.

2.15. Страховик зобов'язаний дотримуватись обов'язків, визначених статтею 20 Закону України "Про страхування".

2.16. Здійснення страховиком страхових виплат провадиться у порядку та на умовах, визначених статтею 25 Закону України "Про страхування". Страховик зобов'язаний на підставі ведення журналу реєстрації страхових вимог (заяв) страхувальників щодо виплати страхової суми або страхового відшкодування формувати резерв збитків (резерв заявлених, але не виплачених збитків) та забезпечувати його ліквідне розміщення.

2.17. Страховик зобов'язаний дотримуватись умов забезпечення платоспроможності відповідно до вимог статті 30 Закону України "Про страхування" і нормативно-правових актів, які встановлюють відповідні вимоги.

2.18. Страховик зобов'язаний формувати, обліковувати і розміщувати страхові резерви в порядку та на умовах, визначених

статтею 31 Закону України "Про страхування" і відповідними нормативно-правовими актами.

2.19. Якщо страхова сума за окремим об'єктом страхування перевищує 10 відсотків суми сплаченого статутного капіталу, сформованих вільних резервів та страхових резервів, страховик зобов'язаний укласти договір перестраховання.

2.20. Страховик зобов'язаний вести бухгалтерський облік, формувати фінансову звітність та інші звітні дані відповідно до вимог законодавства України з урахуванням особливостей, передбачених статтями 31 та 33 Закону України "Про страхування".

2.21. Страховик зобов'язаний проводити аудиторську перевірку та оприлюднювати публічну бухгалтерську звітність відповідно до вимог статті 34 Закону України "Про страхування" та інших нормативно-правових актів.

2.22. Страховик та його відокремлений підрозділ повинні бути забезпечені комп'ютерною технікою і програмним забезпеченням та комунікаційними засобами (телефон, факс, E-mail), що відповідають установленим вимогам.

2.23. При здійсненні діяльності з обов'язкових видів страхування страховик зобов'язаний утворювати централізовані страхові резервні фонди згідно з вимогами відповідних нормативно-правових актів.

2.24. При здійсненні діяльності з обов'язкових видів страхування страховик зобов'язаний дотримуватись порядку та правил їх проведення, застосовувати форми типового договору, розміри страхових сум та максимальні розміри страхових тарифів або методу актуарних розрахунків, установлені Кабінетом Міністрів України.

2.25. Страховик має право розпочати страхову діяльність у разі, якщо:

- облікова і реєструюча система відповідає вимогам, встановленим нормативно-правовими актами;
- внутрішні правила страховика відповідають вимогам законів України та нормативно-правових актів державних органів, що здійснюють регулювання та нагляд за ринками фінансових послуг;
- професійні якості та ділова репутація персоналу відповідають вимогам, установленим нормативно-правовими актами;

- керівник та головний бухгалтер відповідають Професійним вимогам до керівників та головних бухгалтерів фінансових установ, затвердженим розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 13.07.2004 N 1590, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 02.08.2004 за N 955/9554.

2.26. Як суб'єкт первинного фінансового моніторингу, страховик зобов'язаний дотримуватись обов'язків, установлених статтею 6 Закону України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму" та вимогами Положення про здійснення фінансового моніторингу фінансовими установами, затвердженого розпорядженням Держфінпослуг від 05.08.2003 N 25 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15 серпня 2003 р. за N 715/8036.

2.27. Страховик на підставі наданих оригіналів або належним чином завірених копій документів зобов'язаний ідентифікувати осіб, які здійснюють фінансові операції, що згідно із законодавством підлягають фінансовому моніторингу.

2.28. Страховик зобов'язаний встановити правила проведення внутрішнього фінансового моніторингу та призначити працівника, відповідального за його проведення. Відповідальний працівник зобов'язаний:

- бути незалежним у своїй діяльності і підзвітним тільки керівнику страховика;
- не рідше одного разу на місяць інформувати керівника страховика про виявлені фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, та заходи, які були вжиті.

Розділ 3. Документи, які подаються для отримання ліцензії на здійснення страхової діяльності

3.1. Для отримання ліцензії на право здійснення страхової діяльності заявник відповідно до цих Ліцензійних умов подає до Держфінпослуг документи, перелік яких передбачено Законами України "Про страхування" і "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг", а саме:

- заяву про видачу ліцензії (додаток 1)¹;
- копію свідоцтва про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності або копію довідки про внесення до Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України (надалі - ЄДРПОУ), засвідчену нотаріально або органом, який видав оригінал документа;
- копії установчих документів, засвідчені в установленому законодавством порядку;
- довідки банків, що підтверджують розмір сплаченого статутного капіталу, або аудиторський висновок аудитора, внесеного до реєстру аудиторів, які можуть проводити аудиторські перевірки фінансових установ, щодо підтвердження формування та розміру сплаченого статутного капіталу, а також, відповідно до пункту 2.5 цих Ліцензійних умов, щодо підтвердження перевищення вартості нетто-активів (чистих активів) над розміром статутного капіталу на останню звітну дату, що передує поданню документів на отримання ліцензії. Для новостворених страхових компаній - довідки банків, що підтверджують розмір сплаченого статутного капіталу, або аудиторський висновок аудитора;
- довідку про фінансовий стан засновників страховика, підтверджену аудитором (аудиторською фірмою), якщо страховик створений у формі повного чи командитного товариства або товариства з додатковою відповідальністю та акціонерного товариства;
- правила (умови) страхування;
- економічне обґрунтування запланованої страхової (перестраховальної) діяльності;
- інформацію про учасників страховика (додаток 2);
- інформацію про голову виконавчого органу та його заступників (додаток 3), яка має бути підписана керівником страховика і скріплена печаткою, копію диплома голови виконавчого органу страховика або його першого заступника про вищу економічну або юридичну освіту, копію диплома головного бухгалтера страховика про вищу економічну освіту, засвідчені печаткою страховика і відповідним підписом;
- інформацію про наявність відповідних сертифікатів у випадках, передбачених Держфінпослуг.

¹ Додатки не наводяться.

Крім того, заявник повинен подати до Держфінпослуг:

- затвержені в установленому порядку правила проведення внутрішнього фінансового моніторингу;
- завірену заявником копію документа про призначення працівника, відповідального за проведення внутрішнього фінансового моніторингу з інформацією про керівних посадових осіб або фахівців, які є відповідальними за проведення фінансового моніторингу (додаток 4).

3.2. У заяві про видачу ліцензії мають міститися відомості про особу заявника (найменування, місцезнаходження, банківські реквізити, ідентифікаційний код за ЄДРПОУ), перелік видів страхування, на проведення яких страховик має намір одержати ліцензію, перелік правил страхування для кожного виду добровільного страхування, дату подання заяви, підпис керівника страхової організації, скріплений печаткою.

3.3. У разі наявності в страховика відокремлених підрозділів у заяві зазначається або до заяви додається їх перелік із зазначенням місцезнаходження відокремленого підрозділу, номерів телефонів, E-mail, прізвища, імені, по батькові, освіти керівника і головного бухгалтера (додаток 5).

3.4. В установчих документах (статуті та/або установчому договорі) мають бути зазначені обраний юридичною особою вид підприємницької діяльності та інформація щодо розміру статутного капіталу страховика, а також для юридичних осіб, які не є відкритими акціонерними товариствами, має міститись інформація про розподіл часток статутного капіталу між засновниками (учасниками) із зазначенням розподілу часток у відсотках, їх кількості та грошового розміру.

3.5. Правила страхування, подані для реєстрації, мають бути пронумеровані, прошнуровані, скріплені підписом відповідальної особи і печаткою страховика. Правила повинні містити всі умови, визначені статтею 17 Закону України “Про страхування”, бути викладені державною мовою та мати суцільно пов’язаний закінчений зміст, граматично та логічно узгоджену інформацію. Заявник зобов’язаний виправити в Правилах страхування граматичні та стилістичні помилки в разі їх наявності. За умов проведення страховиком зовнішньоекономічних операцій страхування (перестра-

хування) правила страхування можуть бути перекладені на англійську чи іншу мову. Тексти таких перекладів мають бути завірені відповідно до вимог законодавства.

До Правил страхування встановлюються також наступні вимоги:

3.5.1. Назва Правил страхування повинна містити слово “добровільного”.

3.5.2. Поняття, що використовуються у Правилах страхування, повинні відповідати вимогам відповідних нормативно-правових актів. У разі потреби застосування понять, не визначених у відповідних нормативно-правових актах, потрібно дати їх тлумачення.

3.5.3. Не допускаються у тексті Правил страхування, договорів (полісів):

- подвійне тлумачення одних і тих самих положень, протиріч або неузгодженості між пунктами;
- застосування речень (фраз, фразеологічних зворотів), що призводять до неоднозначного розуміння змісту;
- використання законодавчо визначених понять в іншій інтерпретації;
- порушення граматичних та синтаксичних правил, що призводять до спотворення змісту.

3.5.4. При оформленні Правил страхування не допускаються:

- друкування різними шрифтами (крім випадків виділення в тексті окремих положень) та шрифтом розміром менше ніж 12 пунктів у форматі Word;
- подання неякісних ксерокопій, у тому числі подання ксерокопій підписів уповноважених осіб та/або відсутність оригіналу підпису уповноваженого актуарія.

3.5.5. У разі внесення змін та/або доповнень до Правил страхування страховик у 10-тиденний строк повідомляє про це Держфінпослуг та надсилає (разом з супровідним листом) два примірники відповідних змін та/або доповнень до правил страхування для реєстрації. Зміни та/або доповнення до Правил страхування вважаються чинними з дня їх реєстрації у Держфінпослуг.

3.5.6. Правила страхування, зміни або доповнення до них подаються в двох примірниках, які мають бути тотожними. Після внесення 3-х змін або доповнень до Правил страхування у разі не-

обхідності внесення подальших змін або доповнень страховик повинен подати для затвердження і реєстрації нову редакцію Правил страхування.

3.6. Економічне обґрунтування запланованої страхової діяльності подається за встановленою формою (додаток 6), має бути підписане керівником страховика та скріплене печаткою.

Розділ 4. Порядок подання та розгляду документів для отримання ліцензії

4.1. Заява про видачу ліцензії разом з усіма документами, що подаються для отримання ліцензії (крім других примірників правил страхування, які призначені для повернення заявнику з відміткою про їх реєстрацію), та описом (переліком) поданих документів повинні бути наскрізно пронумеровані, прошнуровані та засвідчені відбитком печатки та підписом керівника заявника і подаються у швидкозшивачі. Опис (перелік) поданих документів повинен містити посилання на номери сторінок згідно з наскрізною нумерацією.

4.2. Заяву про видачу ліцензії (копії ліцензії) разом з усіма необхідними документами юридичні особи направляють поштою або подають особисто до Держфінпослуг.

4.3. Заявник несе відповідальність згідно з вимогами чинного законодавства за достовірність інформації, указаної у заяві та документах, поданих для отримання ліцензії (копії ліцензії), та в їх електронних копіях.

4.4. Заява про видачу ліцензії та документи, що додаються до неї, приймаються за описом.

4.5. Заява про видачу ліцензії (копії ліцензії) залишається без розгляду, якщо:

- заява підписана особою, яка не має на це повноважень;
- документи оформлені з порушенням вимог Ліцензійних умов.

4.6. Про залишення заяви про видачу ліцензії без розгляду заявник повідомляється у письмовій формі із зазначенням підстав залишення заяви про видачу ліцензії без розгляду і в строки, пере-

дбачені для видачі ліцензії (не більше 30 календарних днів з часу одержання передбачених ліцензійними умовами документів).

4.7. Після усунення причин, що були підставою для винесення рішення про залишення заяви про видачу ліцензії без розгляду, заявник може повторно подати заяву про видачу ліцензії, яка розглядається в установленому порядку.

4.8. Рішення про видачу ліцензії або відмову в її видачі приймається директором департаменту страхового нагляду Держфінпослуг.

4.9. Не пізніше 30 днів з дня надходження заяви та всіх необхідних документів від заявника Держфінпослуг має прийняти рішення про видачу ліцензії або про відмову у видачі ліцензії.

4.10. Повідомлення про прийняття рішення про видачу ліцензії або відмову у видачі ліцензії надсилається (видається) заявникові в письмовій формі протягом трьох робочих днів з дати прийняття відповідного рішення. У рішенні про відмову у видачі ліцензії зазначаються підстави такої відмови.

4.11. Підставами для прийняття рішення про відмову у видачі ліцензії є:

- недостовірність даних у документах, поданих заявником для отримання ліцензії;
- невідповідність заявника згідно з поданими документами Ліцензійним умовам.

Підставою для відмови у видачі юридичній особі ліцензії на проведення страхової діяльності може бути невідповідність поданих документів, що додаються до заяви, вимогам чинного законодавства України.

4.12. У разі відмови у видачі ліцензії на підставі виявлення недостовірних даних у документах, поданих про видачу ліцензії, заявник може подати до Держфінпослуг нову заяву про видачу ліцензії не раніше ніж через три місяці з дати прийняття рішення про відмову у видачі ліцензії.

У разі відмови у видачі ліцензії на підставі невідповідності заявника цим Ліцензійним умовам фінансова установа може подати до Держфінпослуг нову заяву про видачу ліцензії після усунення причин, що стали підставою для відмови у видачі ліцензії.

4.13. Рішення про відмову у видачі ліцензії може бути оскаржене в судовому порядку.

4.14. У разі прийняття Держфінпослуг позитивного рішення про видачу ліцензії Держфінпослуг оформлює ліцензію не пізніше ніж за п'ять робочих днів з дня надходження документа, що підтверджує внесення плати за видачу ліцензії.

4.15. Якщо заявник протягом тридцяти календарних днів з дня направлення йому повідомлення про прийняття рішення про видачу ліцензії не подав документа, що підтверджує внесення плати за видачу ліцензії, або не звернувся для отримання оформленої ліцензії, Держфінпослуг має право скасувати рішення про видачу такої ліцензії.

4.16. Після видачі фінансовій установі ліцензії на право проведення конкретних видів страхування інформація про страховика вноситься до Єдиного державного реєстру страховиків (перестраховиків) України.

Розділ 5. Внесення інформації про відокремлений підрозділ страховика до Реєстру

5.1. У разі створення страховиком нового відокремленого підрозділу, що провадитиме страхову діяльність згідно з отриманою ліцензією, для провадження страхової діяльності страховиком через такий відокремлений підрозділ страховик зобов'язаний повідомити та подати до Держфінпослуг заяву про внесення інформації про відокремлений підрозділ до Реєстру (додаток 7) та реєстраційну картку з інформацією про такий відокремлений підрозділ для Реєстру. Наявність такої заяви і реєстраційної картки, яка заповнюється окремо для кожного відокремленого підрозділу, та внесення інформації про відокремлений підрозділ до Реєстру є обов'язковою умовою здійснення страхової діяльності через такий відокремлений підрозділ.

5.2. Якщо страхова діяльність проводиться через кілька відокремлених підрозділів, то для кожного відокремленого підрозділу страховик подає окрему заяву.

5.3. Протягом десяти робочих днів з дати подачі відповідної заяви Держфінпослуг вносить інформацію про відокремлений підрозділ до Реєстру.

Розділ 6. Переоформлення ліцензії

6.1. Підставами для переоформлення ліцензії є:

- зміна найменування страховика, якщо ця зміна не пов'язана з реорганізацією страховика;
- зміна місцезнаходження страховика.

6.2. У разі виникнення підстав для переоформлення ліцензії страховик зобов'язаний протягом десяти робочих днів подати Держфінпослуг заяву про переоформлення ліцензії (додаток 8) разом з ліцензією, що підлягає переоформленню, та нотаріально засвідчені копії відповідних документів, що засвідчують зазначені зміни.

6.3. Держфінпослуг протягом десяти робочих днів з дати надходження заяви про переоформлення ліцензії та документів, що додаються до неї, зобов'язана видати переоформлену на новому бланку ліцензію з урахуванням змін, зазначених у заяві про переоформлення ліцензії. Переоформлення ліцензії здійснюється безоплатно.

6.4. У разі переоформлення ліцензії Держфінпослуг приймає рішення про визнання недійсною ліцензії, що була переоформлена, з внесенням відповідних змін до Єдиного державного реєстру страховиків (перестраховиків) України не пізніше трьох робочих днів після прийняття такого рішення.

Розділ 7. Видача дубліката ліцензії

7.1. Підставами для видачі дубліката ліцензії є:

- втрата ліцензії;
- пошкодження ліцензії.

7.2. У разі втрати ліцензії страховик зобов'язаний звернутися до Держфінпослуг та подати:

- заяву про видачу дубліката ліцензії (додаток 9);
- інформацію про публікацію оголошення у засобах масової інформації про втрату чи пошкодження ліцензії;
- документ, що підтверджує внесення плати за видачу дубліката ліцензії.

7.3. Якщо бланк ліцензії не придатний для користування внаслідок його пошкодження, страховик подає Держфінпослуг:

- заяву про видачу дубліката ліцензії (додаток 9);
- не придатну для користування ліцензію;
- документ, що підтверджує внесення плати за видачу дубліката ліцензії.

7.4. Держфінпослуг повинна протягом десяти робочих днів з дати одержання заяви про видачу дубліката ліцензії видати заявникові дублікат ліцензії замість втраченої або пошкодженої. Видача дубліката ліцензії здійснюється безоплатно.

7.5. У разі видачі дубліката ліцензії замість втраченої або пошкодженої Держфінпослуг приймає рішення про визнання недійсною ліцензії, що була втрачена або пошкоджена, з унесенням відповідних змін до відповідного реєстру не пізніше наступного робочого дня.

Розділ 8. Анулювання ліцензії

8.1. Підставами для анулювання ліцензії є:

- заява страховика про анулювання ліцензії;
- рішення про скасування державної реєстрації страховика;
- виявлення недостовірних відомостей у документах, поданих страховиком для одержання ліцензії;
- рішення про застосування заходу впливу;
- неможливість страховика забезпечити виконання ліцензійних умов, установлених для страхової діяльності, зокрема початок відповідно до вимог нормативно-правових актів процедури ліквідації страховика;
- нездійснення страховиком страхової діяльності відповідно до виданої ліцензії протягом 12 місяців з дати її видачі.

8.2. У разі анулювання ліцензії за заявою страховика (додаток 10) до неї необхідно додати:

- копію повідомлення в засобах масової інформації про прийняття рішення про звернення до Держфінпослуг щодо анулювання ліцензії;

• копію документа відповідного органу управління фінансової установи, що підтверджує факт прийняття рішення про звернення до Держфінпослуг щодо анулювання ліцензії;

- висновок аудиторської перевірки;
- баланс за останній звітний період та довідку про виконання всіх угод (зобов'язань) перед клієнтами при провадженні страхової діяльності, підписані керівником і головним бухгалтером та засвідчені печаткою товариства;
- бланк ліцензії (оригінал).

Держфінпослуг має право провести перевірку страховика щодо його зобов'язань перед страхувальниками за укладеними договорами страхування з видів страхування, ліцензія на які анулюється.

8.3. Держфінпослуг у разі отримання в установленому порядку заяви страховика (з доданням відповідних документів) про анулювання ліцензії або рішення про скасування державної реєстрації страховика як юридичної особи повинна протягом тридцяти днів з дати надходження вказаних документів прийняти рішення про анулювання ліцензії.

8.4. Розгляд питань про анулювання ліцензії здійснюється Держфінпослуг відповідно до вимог нормативно-правових актів.

8.5. У разі анулювання ліцензії як заходу впливу страховик може одержати нову ліцензію на право провадження страхової діяльності не раніше ніж через рік з дати прийняття рішення Держфінпослуг про анулювання попередньої ліцензії.

8.6. У разі ліквідації відокремленого підрозділу страховика, який провадив страхову діяльність згідно з отриманою ліцензією, або в разі припинення провадження ним страхової діяльності згідно з отриманою ліцензією страховик зобов'язаний протягом десяти робочих днів з дати ліквідації відокремленого підрозділу або з дати припинення його діяльності подати до Держфінпослуг відповідне повідомлення у письмовій формі.

8.7. Рішення про анулювання ліцензії може бути оскаржено в судовому порядку.

Розділ 9. Порядок контролю за додержанням Ліцензійних умов провадження страхової діяльності

9.1. Контроль за додержанням Ліцензійних умов є складовою частиною здійснення Держфінпослуг державного регулювання та нагляду за страховою діяльністю.

9.2. Контроль за додержанням Ліцензійних умов здійснюється Держфінпослуг та її територіальними управліннями шляхом проведення виїзних та безвиїзних перевірок, у тому числі тематичних та зустрічних перевірок, що проводяться відповідно до нормативно-правових актів, затверджених Держфінпослуг.

9.3. Страховик зобов'язаний протягом десяти робочих днів після виникнення змін та/або доповнень до документів, поданих ним для одержання ліцензії, письмово повідомити Держфінпослуг та надати відповідні підтверджувальні документи.

9.4. Страховик зобов'язаний протягом десяти робочих днів після накладання іншими органами державної влади санкцій, пов'язаних із здійсненням страхової діяльності, письмово повідомити Держфінпослуг та надати відповідні підтверджувальні документи.

9.5. У разі виявлення порушень при здійсненні контролю за додержанням цих Ліцензійних умов застосовуються заходи впливу, передбачені законодавством України.

Заступник директора департаменту
державного регулювання та розвитку
ринків фінансових послуг

С. Хоружий

ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ВИМОГ ДО КЕРІВНИКІВ ТА ГОЛОВНИХ БУХГАЛТЕРІВ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ

Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України

від 13 липня 2004 року N 1590
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
2 серпня 2004 р. за N 955/9554

(витяг)

Відповідно до вимог пунктів 7, 19 статті 28 Закону України від 12 липня 2001 року N 2664-III "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг" та вимог підпункту 17 пункту 4 Положення про Державну комісію з регулювання ринків фінансових послуг України, затвердженого Указом Президента України від 4 квітня 2003 року N 292/2003, а також з метою державного регулювання діяльності з надання фінансових послуг Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України ПОСТАНОВИЛА:

1. Затвердити Професійні вимоги до керівників та головних бухгалтерів фінансових установ (далі - Професійні вимоги).

Голова Комісії
В. Сулов

Протокол засідання Комісії
від 13 липня 2004 р. N 73

ЗАТВЕРДЖЕНО
розпорядженням Державної комісії
з регулювання ринків фінансових
послуг України
від 13 липня 2004 р. N 1590

Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
2 серпня 2004 р. за N 955/9554

ПРОФЕСІЙНІ ВИМОГИ ДО КЕРІВНИКІВ ТА ГОЛОВНИХ БУХГАЛТЕРІВ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ

Ці Професійні вимоги розроблені відповідно до Законів України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг”, “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, Положення про Державну комісію з регулювання ринків фінансових послуг України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 3 лютого 2010 року N 157, а також вимог Положення про навчання, перепідготовку, підвищення кваліфікації та складання екзаменів особами, які провадять діяльність на ринках фінансових послуг, затвердженого розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 25 грудня 2003 року N 183, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 28 січня 2004 року за N 122/8721.

Розділ 1. Загальні положення

1.1. У цих Професійних вимогах нижченаведені терміни вживаються в такому значенні:

керівник фінансової установи - голова виконавчого органу (якщо виконавчий орган колегіальний), директор (президент)

(якщо виконавчий орган одноосібний) страховика, адміністратора недержавного пенсійного фонду, кредитної спілки, кредитно-гарантійної установи, ломбарду та інших фінансових установ (крім банків, установ - професійних учасників фондового ринку, інститутів спільного інвестування в частині їх діяльності на фондовому ринку, фінансових установ, які мають статус міжурядових міжнародних організацій, Державного казначейства України та державних цільових фондів), голова ради недержавного пенсійного фонду, а також особи, які їх заступають;

головний бухгалтер фінансової установи - головний бухгалтер, який очолює створену бухгалтерську службу у фінансовій установі, штатний бухгалтер фінансової установи, якщо у фінансовій установі не створено бухгалтерську службу на чолі з головним бухгалтером, особа, яка його заступає, або особа, на яку покладено ведення на договірних засадах бухгалтерського обліку, як-то: позаштатний спеціаліст з бухгалтерського обліку, зареєстрований як фізична особа - підприємець, який здійснює підприємницьку діяльність без створення юридичної особи, та спеціаліст з бухгалтерського обліку централізованої бухгалтерії або аудиторської фірми.

1.2. Професійні вимоги визначаються рівнем освіти, кваліфікації, досвіду, спеціалізації, достатнім для повного і якісного виконання робіт за посадою.

1.3. Професійні вимоги поширюються на нижчезазначених осіб:

керівників фінансових установ;
головних бухгалтерів фінансових установ.

1.4. Професійні вимоги поширюються на керівників та головних бухгалтерів таких фінансових установ:

страховиків;
адміністраторів недержавних пенсійних фондів;
кредитних спілок;
кредитно-гарантійних установ;
ломбардів;

інших фінансових установ (крім банків, установ - професійних учасників фондового ринку, інститутів спільного інвестування в частині їх діяльності на фондовому ринку, фінансових установ, які

мають статус міжурядових міжнародних організацій, Державного казначейства України та державних цільових фондів).

1.5. Згідно з вимогами законодавства України, у тому числі відповідно до цих Професійних вимог роботодавцем розробляються та затверджуються посадові інструкції для керівників та головних бухгалтерів, враховуючи завдання та обов'язки, функції, права, відповідальність осіб, які обіймають зазначені посади.

1.6. Порядок навчання та складання екзамену на відповідність цим Професійним вимогам осіб, зазначених у пункті 1.3 цього розділу, визначається Положенням про навчання, перепідготовку, підвищення кваліфікації та складання екзаменів особами, які провадять діяльність на ринках фінансових послуг, затвердженим розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України (далі - Дежфінпослуг) від 25.12.2003 N 183, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 28.01.2004 за N 122/8721 (із змінами).

Розділ 2. Професійні вимоги до керівників фінансових установ

2.1. Керівник фінансової установи (крім керівника адміністратора недержавного пенсійного фонду, голови ради недержавного пенсійного фонду) повинен відповідати таким професійним вимогам:

а) мати повну вищу освіту (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста, магістра);

б) пройти підвищення кваліфікації та скласти екзамен на відповідність знань професійним вимогам за типовою програмою підвищення кваліфікації керівників, складеною за напрямом діяльності фінансової установи та затвердженою Дежфінпослуг. Тривалість курсу підвищення кваліфікації повинна бути не менше 72 годин;

в) мати не менший, ніж 5-річний загальний стаж трудової діяльності, з якого:

стаж роботи на керівних посадах не менший двох років, зокрема, не менший одного року на ринках фінансових послуг (для голови правління кредитної спілки - стаж роботи на посадах керівників не менший одного року; на керівника ломбарду вимога не поширюється);

г) протягом останніх п'яти років не бути керівником, фінансовим директором або головним бухгалтером фінансової установи, визнаної банкрутом, підданої процедурі примусової ліквідації, або до якої було застосовано захід впливу відповідним органом, який здійснює регулювання ринків фінансових послуг, у вигляді відсторонення керівництва від управління фінансовою установою та призначення тимчасової адміністрації;

г) не мати не погашеної або не знятої в установленому законом порядку судимості за умисні злочини, злочини у сфері господарської та службової діяльності, а також не бути позбавленим права обіймати певні посади та займатися певною діяльністю;

д) мати бездоганну ділову репутацію.

2.2. Керівник адміністратора, голова ради недержавного пенсійного фонду повинні відповідати Кваліфікаційним вимогам до членів рад недержавних пенсійних фондів та фахівців з питань адміністрування недержавних пенсійних фондів, затвердженим розпорядженням Дежфінпослуг від 27 листопада 2003 року N 137 та зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 16 грудня 2003 року за N 1164/8485.

2.3. При зміні керівника фінансової установи новопризначений керівник у разі, якщо він не проходив підвищення кваліфікації і не складав екзамену згідно з підпунктом "б" пункту 2.1 цього розділу або протягом останніх трьох років не проходив підвищення кваліфікації за формою "спеціалізація", повинен у тримісячний строк з дати його призначення виконати вимоги підпункту "б" пункту 2.1 цього розділу.

2.4. Керівники фінансових установ, які пройшли підвищення кваліфікації та склали екзамен згідно з підпунктом "б" пункту 2.1 цього розділу, кожних три роки повинні складати екзамен на відповідність знань професійним вимогам за відповідною типовою програмою підвищення кваліфікації керівників, затвердженою Дежфінпослуг. З метою підготовки до складання екзамену на відповідність знань професійним вимогам керівники можуть пройти навчання за відповідними типовими програмами підвищення кваліфікації керівників.

Розділ 3. Професійні вимоги до головних бухгалтерів фінансових установ

3.1. Головний бухгалтер фінансової установи повинен відповідати таким професійним вимогам:

а) мати базову вищу освіту відповідного напрямку підготовки або повну вищу освіту;

б) пройти підвищення кваліфікації та скласти екзамен на відповідність знань професійним вимогам за типовою програмою підвищення кваліфікації головних бухгалтерів, складеною за напрямом діяльності фінансової установи та затвердженою Держфінпослуг. Тривалість курсу підвищення кваліфікації повинна бути не менше 72 годин;

в) мати стаж роботи на керівних посадах, пов'язаних з фінансовою або бухгалтерською діяльністю, або стаж роботи на ринках фінансових послуг на посадах, пов'язаних з фінансовою або бухгалтерською діяльністю, - не менше трьох років;

г) протягом останніх п'яти років не бути керівником, фінансовим директором або головним бухгалтером фінансової установи, визнаної банкрутом, підданої процедурі примусової ліквідації, або до якої було застосовано захід впливу відповідним органом, який здійснює регулювання ринків фінансових послуг, у вигляді відсторонення керівництва від управління фінансовою установою та призначення тимчасової адміністрації;

г) не мати непогашеної судимості за умисні злочини, злочини у сфері господарської та службової діяльності, а також не бути позбавленим права обіймати певні посади та займатися певною діяльністю.

3.2. При зміні головного бухгалтера фінансової установи новопризначений головний бухгалтер у разі, якщо він не проходив підвищення кваліфікації і не складав екзамену згідно з підпунктом "б" пункту 3.1 цього розділу або протягом останніх трьох років не проходив підвищення кваліфікації за формою "спеціалізація", повинен у тримісячний строк з дати його призначення виконати вимоги підпункту "б" пункту 3.1 цього розділу.

3.3. Головні бухгалтери фінансових установ, які пройшли підвищення кваліфікації та склали екзамен згідно з підпунктом "б" пун-

кту 3.1 цього розділу, кожних три роки повинні складати екзамен на відповідність знань професійним вимогам за відповідною типовою програмою підвищення кваліфікації головних бухгалтерів, затвердженою Держфінпослуг. З метою підготовки до складання екзамену на відповідність знань професійним вимогам головні бухгалтери можуть пройти навчання за відповідними типовими програмами підвищення кваліфікації головних бухгалтерів.

Розділ 4. Прикінцеві положення

4.1. Контроль за дотриманням цих Професійних вимог здійснюється Держфінпослуг відповідно до законодавства України.

4.2. До керівників та головних бухгалтерів кредитних спілок та ломбардів, призначених на посади до набрання чинності цими Професійними вимогами, які навчаються у вищих навчальних закладах з метою здобуття вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста/магістра, вимоги відповідно підпункту "а" пункту 2.1 та підпункту "а" пункту 3.1 цих Професійних вимог застосовуються з 12 серпня 2008 року.

4.3. Керівники та головні бухгалтери фінансових установ, які до 1 липня 2008 року пройшли підвищення кваліфікації за формою "спеціалізація", протягом трьох років з дня отримання відповідного свідоцтва повинні скласти екзамен на відповідність знань професійним вимогам за відповідною типовою програмою підвищення кваліфікації керівників або відповідною типовою програмою підвищення кваліфікації головних бухгалтерів, що затверджені Держфінпослуг.

Директор Департаменту
державного регулювання
та розвитку ринків
фінансових послуг
В. А. Ігнащенко

Для нотаток

Науково-практичне видання

**НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ КОМЕНТАР
ЗАКОНУ УКРАЇНИ
«ПРО ОСОБЛИВОСТІ СТРАХУВАННЯ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ
З ДЕРЖАВНОЮ ПІДТРИМКОЮ»**

*За редакцією доктора юридичних наук, професора,
члена-кореспондента НАПрН України
А. М. Статівки*

Видано в авторській редакції
Відповідальний за випуск Н. М. Ярошенко
Коректор В. В. Лук'янчук
Комп'ютерна верстка і дизайн І. В. Москалюк

Підписано до друку 22.10.2012 р.
Формат 60x84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Обл-вид. арк. 16,92. Ум.-друк. арк. 17,85.
Наклад 300 прим. Ціна договірна.
Зам. №2210/1

Надруковано з оригінал-макета,
виготовленого Видавництвом "Юрайт"
(Свідоцтво про внесення до державного реєстру
суб'єктів видавничої діяльності:
серія ДК № 4236 від 22.12.2011 р.),
в друкарні ФО-П Білетченко
(тел.: 057-758-35-98)